

KİMYA SEKTÖR PLATFORMU

VIII. KİMYA ENDÜSTRİSİ GELİŞİM ŞURASI

**“ KİMYA SANAYİNİN 2023 ULUSAL HEDEFLERİ ve
BEKLENTİLERİ ”**

15 – 16 ARALIK 2016

ETAP ALTINEL OTEL ANKARA

PROGRAM

15 ARALIK 2016 PERŞEMBE

09.30 – 10.00

KAYIT

10.00 – 11.00

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Sayfa

Sn. Nurhan KAYA	KSP Yönetim Kurulu Başkanı	
	Yerine Sn. Şirzat KARAYEL	4
Sn. Timur ERK	TKSD Yönetim Kurulu Başkanı	5
Sn. Murat AKYÜZ	İKMİB Yönetim Kurulu Başkanı	7
Sn. Orhan AYDIN	OSTİM Organize Sanayi Bölgesi Yönetim Kurulu Başkanı	8
Sn. Gürsel BARAN	Ankara Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı	9
Sn. Prof. Dr. Ersan ASLAN	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Müsteşarı	10

11.00 – 12.30

I. OTURUM

Sayfa

KİMYA SEKTÖRÜNDE ULUSLARARASI BOYUTUYLA DIŞ TİCARET ETKİLERİ

Oturum Başkanı: Sn. Murat AKYÜZ - İKMİB Yönetim Kurulu Başkanı

Sn. İhsan NECİPOĞLU	DOW Türkiye	20
Sn. Ahmet Faik BİTLİS	İKMİB Başkan yardımcısı	23
Sn. Hakan KIZARTICI	Ekonomi Bakanlığı, İhracat Genel Müdür Yardımcısı	26

13.30 – 15.30

II. OTURUM

Sayfa

KİMYA SEKTÖRÜNDE YATIRIM, ÜRETİM ve KÜMELENME

Oturum Başkanı: Sn. Timur ERK - TKSD Yönetim Kurulu Başkanı

Sn. Mustafa YILMAZ	Aksa Akrilik Kimya Sanayii A.Ş.	36
Sn. Emin Sadık AYDIN	Kalkınma Bakanlığı, İktisadi Sektörler Genel Müdürü	41
Sn. Mustafa ERDÖNMEZ	Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı	46
Sn. Haluk ERCEBER	Organik Kimya San. ve Tic. A.Ş.	50
Sn. Cihan TATAR	ÇŞB, Endüstriyel yatırımlar ÇED Daire Başkanı	54
Sn. Selçuk DENİZLİGİL	BASF Türk Kimya San. ve Tic. Ltd. Şti	58
Sn. Cemalettin DOLMUŞ	Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı, Tehlikeli Madde, Karayolu Taşımacılık ve Düzenleme Genel Müdürlüğü	62

16.00 – 17.30	III. Oturum		Sayfa
	2023 İŞGÜCÜ PLANLAMASI, KİMYA SEKTÖRÜNDE EĞİTİM, MESLEKİ YETERLİLİK VE BELGELENDİRME		
	Oturum Başkanı: Sn. Ahmet YİĞİTBAŞI - BOSAD Yönetim Kurulu Başkanı		
	Sn. Şennur ÇETİN	Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Ortaklar ve Projeler Daire Başkanlığı	65
	Sn.Yaprak Akçay ZİLELİ	Mesleki Yeterlilik Kurumu Meslek Standartları Daire Başkanı	71
	Sn. Saadet CEYLAN	KİPLAS Genel Sekreteri	75
	Sn. Mustafa BAĞAN	TKSD Genel Sekreteri	78

16 ARALIK 2016 CUMA

09.30 – 11.15	IV. OTURUM		Sayfa
	2017 YILI YATIRIM BAZLI TEŞVİK SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ		
	Oturum Başkanı: Sn. Yavuz CABBAR - ANKARA SANAYİ ODASI Genel Sekreteri		
	Sn.Prof.Dr.İbrahim KILIÇARSLAN	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Genel Müdürü	88
	Sn. Orhan ŞİMŞEK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Şube Müdürü	93
	Sn. Mehmet Yurdal ŞAHİN	Teşvik. Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel. Müdür Yardımcısı	100

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Sn. Nurhan KAYA	KSP Yönetim Kurulu Başkanı Yerine Sn. Şirzat KARAYEL
Sn. Timur ERK	TKSD Yönetim Kurulu Başkanı
Sn. Murat AKYÜZ	İKMİB Yönetim Kurulu Başkanı
Sn. Orhan AYDIN	Ostim Organize Sanayi Bölgesi Yönetim Kurulu Başkanı
Sn.Gürsel BARAN	Ankara Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı
Sn. Prof. Dr. Ersan ASLAN	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Müsteşarı

Sn. Nalan Kibar

Sayın Misafirlerimiz hoş geldiniz. Ben Nalan Kibar, kimya sektör platformunun dönem başkanlığını kauçuk Derneği yapıyor. Bende kauçuk Derneği eğitim koordinatörü olarak açılış konuşmalarını takdim edeceğim. Sayın Müsteşarım, Sayın Ankara Ticaret Odası Başkanım değerli akademisyenlerimiz kimya sektör platformunun değerli başkan ve üyeleri kimya sektörümüzün değerli temsilcileri basınımızın değerli temsilcileri sekizinci kimya sektör Platformu Kimya Endüstrisi gelişim şurasına hoş geldiniz diyorum. Açılış konuşmalarımıza geçmeden önce bir dakikalık saygı duruşu ve İstiklal Marşı okuyalım devletimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve şehitlerimizi huzurunda saygı duruşuna lütfen.

Açılış konuşmalarını geçmek istiyoruz ilk konuşmayı dönem başkanı kauçuk Derneği yönetim kurulu başkanı Sayın Nurhan Kaya yapacaktı fakat rahatsızlığı dolayısıyla katılamadı yerine yönetim kurulu başkan yardımcısı Sayın Şirzat Karayel bir konuşma yapacak.

Sn. Şirzat Karayel

Sayın Müsteşarım, Sayın Genel Müdürlerim, Sayın Başkanlarım, kimya sektörünün değerli temsilcileri, Sayın Basın Mensupları Nalan Hanımın dediği gibi bir başkan olarak bu konuşmayı dönem başkanı ve kauçuk Derneği yönetimi başkanımız Sayın Nurhan Kaya yapacaktı geçirmiş olduğu ani bir rahatsızlığı nedeniyle bugün aramızda bulunamıyor. Kendileri programa katılamamaktan dolayı büyük üzüntü duyduğunu belirterek kimya sektörü bulunan üniversiteler meslek örgütleri odalar ve sendikalardan oluşan Platformu'nun sektörümüzün gelişmesine önayak olmak amacıyla düzenlenen Şura'nın tüm dinleyiciler için faydalı olması dileklerini ve selamlarını iletiler. Ayrıca katkılarını esirgemeyen katılım gösteren herkesi yürekten teşekkür sunduğunu bildirdiler şimdi bende Nurhan beyin yerine ve kimya ve kauçuk sektöründe çalışan biri olarak, önce programımıza katılan tüm sektör üyelerine saygısını sunuyor ve hepinizi hoş geldiniz diyorum, toplantımızı verimli geçmesini ve ülkemizin ilerlemesine katkıda bulunmasını temenni ediyorum. Küresel olarak zorlu bir süreçten geçtiğimiz bu dönemde dünya ülkeleri terör saldırılarından etkilenirken, ülkelerin iç siyasetlerini, yaşanan olayların tüm dünyada yankı bulduğu bir teknoloji çağını yaşamaktayız. Uluslararası ilişkilerde sınırlar giderek gelişirken tüm Dünya ülkeleriyle ticari ilişkilerimizin yoluyla güçlü Bağlar kurmayı bir sektör olarak, ülkemizin uluslararası önemli aktörleri olmaya devam etmekteyiz. Ülkemizin yüz akı olan kimya sektörümüz firmalarımız iş adamlarımız,

hükümetin gösterdiği, birbirimizin gösterdiği çabalarla birlikte yurtdışında vitrinimizi oluşturmaktadır. Kimya Türkiye'nin yükselen değeridir. Ülkemizin toplam ihracatının payını arttırmaktadır. 2005 yılında Sektörel sıralamada kimya sektörü hazır giyim, otomotiv, demir dışı metaller, elektrik elektronik sektöründen sonra beşinci sırada gelmekteydi. 2015 senesinde 2015 sonu itibariyle otomotiv, hazır giyimden sonra yaklaşık 18 milyar dolar ile en çok ihracat yapan 3. sektör konumuna gelmiştir. Bu süreçte elektrik elektronik, demir ve demir dışı metaller, çelik ve maden gibi sektörler ihracatının önüne geçmiştir. Sektör ihracatının her yıl Türkiye'de en az ihracat artışının üzerinde bir oranda arttırmıştır. Kauçuk sektörü içinde biri olarıktan kısaca kimya sektörü içindeki payına değinmek istiyorum. Kimya sektöründe önemli bir bileşeni olarak kauçuk sektörümüz kimya sektörü müracaatında üçüncü sırada yer olarak birçok sektöre geride bırakmış ve büyük bir başarıya ulaşmıştır. Avrupa'da üretimde Almanya'dan sonra ikinci sırada yer almaktayız. Kauçuktan üretilen ürünlerin otomotiv, maden yanında inşaat ve imalat sanayi birçok sektöründe alternatifsiz olarak kullanılmaktadır. Bu sektör uçak sanayinden ayakkabı sanayi, makina imalat sanayinden mobilya sanayine kadar çok farklı şekillerde girdi sağlayan ve günlük yaşamın parçası olan nihai tüketim ürünleri üretmektedir. Kauçuk ürünleri sanayinin içinde olan ileri teknoloji ürünlerine sağlandığı girdileri ve tüketim malları ile ekonomik büyümeye önemli katkıda bulunmaktadır. Sektör olarak son 30 yılda büyük ilerleme kaydettik 1970 yılında yaklaşık olarak bir buçuk milyar dolar ihracatımız 2014 yılında yaklaşık olarak 2 buçuk milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Yine bu dönemde Türkiye'nin ihraç ürünleri arasında 35. sıradan on üçüncü sıraya kadar çıkarmayı başarmış bulunmaktayız ve ihracatımızın ithalatı karşılama oranı yüzde 90 üzerinde gerçekleşmiştir sektörümüzün hammaddeye yüzde %99 dışa bağımlı olduğu gerçeği gözü önünde alındığımızda sektörümüzün başarılı olduğunu söylemek isabetli olacaktır. Kauçuk ihracat üretiminin kilogram fiyatı ortalama 4,5 dolar seviyesi ile birçok diğer ihraç ürünlerin ortalamasının üstündedir. Yaklaşık 1500 istediğimizden 120000 çalışanlar kaç kişi olarak kimya sektöründe faaliyet gösteren büyük bir aileyiz. Biz de sektör olarak ne yazık ki dışa bağımlıyız ondan da önemlisi çok yüksek katma değerli ürünler üretmiyoruz iyimser baktığımızda Bu da gelecek için büyük bir potansiyel teşkil etmektedir bunu değerlendirmesinde hepimize düşüyor. Bu toplantıda sektörümüzün mensuplarının görüş ve öneriler doğrultusunda umarım ülkemizin kimya sektör için ileriye yönelik önemli sonuçları çıkar. Bizler bu ülkeye gönül vermiş insanlar olarak da hayatımızı ve çocuklarına geleceği için kendi adımıza bulunduğumuz sektörde elimizden gelen her türlü çalışmaya Gayret ve çaba göstermeye fedakârlığı yapmaya hazır olduğumuzu düşünüyoruz beni dinlediğiniz için teşekkür ediyor tekrar toplantı verimli geçmesini diler ve saygılarımı sunuyorum.

Sn. Nalan Kibar

Konuşmasını yapmak üzere Türkiye kimya Sanayicileri Derneği yönetim kurulu başkanı Sayın Timur Erk'i davet ediyorum.

Sn. Timur Erk

Değerli müsteşarım, Değerli ATO Başkanım, değerli başkanlarım, değerli genel müdürlerim, değerli meslektaşlarım, değerli basın mensupları zaman zor bir zaman zaman, dayanışma güç birliği ve sinerji zamanı. Bu sektör yaklaşık otuzu aşkın sektöre hammadde ve ara madde

veriyor, gelişmiş bir Türkiye için mutlaka gelişmiş bir Kimya Sanayiine ihtiyacı var bunu hepimiz biliyoruz. Şimdi burada güzel bir dağılım var bakıyorum salona 150 kişi doldurmuş durumdayız bana öyle bilgi verildi en azından yanılma payı var 1/3 akademisyen, 1/3 bürokrat ve 1/3'ü sanayici. Dolayısıyla sacayak belli akademisyenler bürokratlar ve biz sanayiciler elbirliği halinde bu güç birliğini test etmemiz lazım son zamanda çıkmış olan proje bazlı teşvikler, ARGE programı paketi yakında çıkacağını umutla beklediğimiz gibi Sayın müsteşarım bilgiyi mutlaka verecektir diye düşünüyorum üretim reform paketi torba yasa içinde zeytin kanunu içinde bir sürü bizi ilgilendiren konular var bunlar olumlu gelişmeler, beklentilerimiz büyük, buna ilaveten bir de yatırım ortamının iyileştirilmesi ile ilgili bir hamle daha yapıp 15 yıllık çabaları bir sonuca vardırırsak bir adım daha öteye gidebiliriz. Yabancı sermaye bunu bekliyor biz emek yoğun bir sektör değiliz biz sermaye yoğun bir sektöüz. Teknoloji yoğun bir sektöüz, bunun için mutlaka yabancı sermayeye ihtiyacımız var. Gelmesi için güven ortamını atması lazım, normalleşme süreci başladı 2017'ye de umutla bakmalıyız. Ama bunun içinde mutlaka, bizim için olmazsa olmazımız yerleşme ve kümelenme sorunu halletmek durumdayız. Daha hala bir kimya İhtisas OSB ne yazık ki yok. Chemport i 3 sene önce başladı ama daha hala yer tahsisleri ilgili adım alabilmiş değil, inisiyatif var. Zamanı gelince Haluk Erceberi dinleyeceksiniz, Chemport derneğinin başkanı. Ne gerekli? Ayrıca uzun vadeli soluklu olay, ama orta ve yüksek öğretimde mutlaka daha yaratıcı, daha tasarım bazlı eğitim sürecine girmemiz lazım, daha kaliteli ara insan gücü, daha kaliteli kimya mühendisi eğitimi mutlaka oluşmalı, katma değeri yüksek orta mümkünse yüksek teknoloji kullanan, daha henüz Türkiye'de üretilmeyen kimyasalları ürettiğimiz zaman bu hamleyi en iyi şekilde yaparız. Sayın Müsteşarım da burada, hazır bulmuşken onunla ilgili yeni biliyorsun 4 senelik stratejik planını bitirdik, 36 tane eylem planı 6 tane ana hedef şimdi daha da daralttık olayı hep beraber güç birliği ile çalışıyoruz. Bakanlıklar, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Sayın müsteşarım da bize büyük destek veriyor sizin adınıza kendisine hakikaten şükranlarımı arz ediyorum. Bir opsiyon daha var onu iyi yakalamış durumdayız, şu anda çevre düzeni planlarında kimya sektörüne yönelik limanı olan stratejik ve büyük ölçekli yatırımlar için yatırım yerleri ayrılması söz konusu. Bu süreci çok iyi takip etmek zorundayız. Ayrıca eylem Planlarında yeni hazırladığımız bundan sonra dört sene için geçerli olacak Eylem planlarında, Lojistiği uygun yatırım alanlarında kümelenme modeliyle sektör talepleri doğrultusunda kimya parkları, İhtisas OSB'ler ve endüstri bölgeleri mutlaka oluşturmak durumundayız. Bizde Petrol yok, bizde doğalgaz yok, teknolojide istediğimiz düzeyde değil! Hala ihracat, Murat başkan mutlaka deyine bilir 1 buçuk Dolar civarındayız bunu iki buçuk üç dolara çıkarmamız lazım. Sabahleyin gelirken söyledi hoşuma gitti. Onda da ben umutsuzdum 14 milyar dolarda kalırız diyordum ihracatta on beşe yakalayıp yakalama durumundayız diye söyledi çok hoşuma gitti yani yakalamış durumdayız. İthalatla olan bağınızı mutlaka azaltmak durumundayız Temel ve özel kimyasallar ile Petro kimyasal madde üretimine yönelik tesisleri mutlaka kurmalıyız. Orada şu anda önemli bir tartışmaya girdik. Ahmet Bitlis konuşmasından sonraki oturumlarda herhalde değinecektir, yeni bir rapor yaptırıldı onun içinde bunlar var Temel ve özel kimyasallar ile katılsak petrokimyasal üretimi üretimine yönelik Testere tekrar vurgulamak lazım Sonuçta ben umutluyum yaşım yetmiş üç umutsuz hayat olmaz sayım

müsteşarım Türkiye uyarısına gelmişsin diyor ben geçtiğimi tahmin ediyorum Uzatmaları oynuyorum ama bu sektör hepimizin gelişmiş bir Türkiye için gelişmiş bir Kimya Sanayi mutlaka gerekli saygılarımı sunarım.

Sn. Nalan Kibar

Sayın Timur Erk'e teşekkür ediyoruz şimdi konuşmasını yapmak üzere İstanbul Kimyevi Maddeler ve Mamulleri İhracatçıları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Murat Akyüz'ü davet ediyorum

Sn. Murat Akyüz

Günaydın, duyamadım pardon! Günaydın! bu kadar kimya sektörü dinamik olur her zaman o yüzden öncelikle bir günaydınla açayım dedim. Sayın Müsteşarım Sayın Başkanlarım değerli akademisyenler değerli kimya sektör temsilcileri, değerli paydaşlarımız, değerli misafirler, ben de bugün Ankara'da, böyle güzel bir aktiviteden dolayı, kimya sektör çalıştayında olmaktan ve sizlerle beraber olmaktan büyük gurur duydum hepinize tekrar hoş geldiniz diyorum. Türkiye'de kimya sektörü tabii çok tartışılan bir konu, hem ithalat payıyla, hem yaptığı katma değerle, yaptığı ihracatıyla ve petrol fiyatlarının kimya sektörüne etkisi ile her şeyle bu sektör kendinden söz ettiriyor ama, bu şura her yönüyle faydaları hem de kurumlar arası iletişim hem devlet mekanizmalarından hükümetimize beklentilerimiz hem de özellikle akademisyenlerimiz gelecek yıllarda yapacağı çalışmalarla ilgili gerçekten yön vericilik açısından bu şura hepimiz de faydalı oluyor, yön veriyor ben bundan dolayı hepinize tekrar şükranlarımı sunuyorum. Sektörde ciddi sıkıntılarımız tabii var ama ülkemizin içinde bulunduğu ve geçtiği süreçte özellikle barış'a ihtiyacımız, barış'a inancımız daha da sağlamlaştı ve sektörlerde, sektörlerinde bir arada olmasını göstereceği ortamlardan en güzelini şu anda yaşıyoruz. Ben ümit ediyorum bundan sonraki yıllarda da bu şekilde güzel örnekler veririz, bizden sonra gelecek arkadaşlarımıza da örnek olarak devam eder hep beraber bunu sürülerek büyüterek devam ederiz. Bu süreç içerisinde özellikle ihracatımızda ki paylardan bahsettin Başkanım ve ihracattaki payımızı tabii en yüksek seviyelere getirmek için elimizden geleni yapıyoruz ama şimdi baktığımızda 1.42 dolar olan boya verniklerde her kilogram bazındaki fiyatlarıyla plastiklerde 2,2 olmasıyla kozmetiklerde 3.70 ortalamasıyla kauçuklarda 4,8 olmasıyla ve özellikle Eczacılık ürünleri neden 15.33 dolar olmasıyla kilogram bazında bizlere farklı farklı seviyelerde mesaj veren bir sektörde karşı karşıyayız inşallah. Bizim amacımız burada Türkiye ortalamasının çok daha üzerinde bir katma değer yaratarak ve petrol fiyatları düştüğü için fiyatları düşen bir ihracat olmadan markalaşmış, özellikle ülke imajını çok daha ileri seviye götürdükten sonra sektör imajımızı ve dünyada sağlamışlar bir çalışma içerisinde olacağız, hep beraber bu süreç içerisindeki hedefimiz tabii hedefimiz bu senenin sonu işte 15 milyar dolara yakın bir seviyede bitirmek, tabii 2023 yılı stratejimizi 50 milyar dolar bir hedefimiz var bundan dolayı da oldukça büyük bir hedef bu hedefe ulaşmak için de aslında hiç negatif oluşum da olmamalı ihracat. Bu yönüyle sizlerin katkıları her yönüyle önemli İnşallah gelecek aylarda bu pozitifliği aşama aşama görürüz. Çünkü petrolün bu süreç içerisindeki etkisi, artık negatif etkisi azalmaya başladı ve İnşallah artık ürünlerimizi

de, ihracatımızı da bu her yönüyle etki eder. Ben tekrar katılımınız için çok çok teşekkür ediyorum İnşallah bundan sonraki oturumlarda da oldukça faydalı güzel konuşmanın olmasını temenni ederim Saygılarımla.

Sn. Nalan Kibar

Sayın Murat Akyüz e teşekkür ediyoruz şimdi konuşmasını yapmak üzere Ostim Organize Sanayi Bölgesi Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Orhan Aydın'ı davet ediyorum.

Sn. Orhan Aydın

Sayın Müsteşarım, Değerli Başkanım, değerli katılımcılar ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ben sektörün dışından herhalde misafir konuşmacıyım, öyle anlaşılıyor ama şöyle çok da sektörün dışında olmadığımı belirtmek istiyorum. Benim bulunduğum bölgede 5200 işletme var ve çok değişik sektörlerin bir arada bulunduğu bir bölgeyiz ve özellikle tabi bizim bölgemizde savunma ve havacılık, medikal, yenilenebilir enerji, iş ve inşaat makinaları, raylı sistemler üzerine odaklanmış bir sektörel kümelenme faaliyeti yürütüyoruz. Bunların içinde en önemlilerinden bir tanesi de kauçuk teknolojileri kümelenmemiz. Dolayısıyla kauçukla da bölgemizde yoğun şekilde bir şekilde ilgiliyiz. Tabi burada benden önceki konuşmacılar bahsettiler değerleri, başkanımızda bahsetti kümelenme kavramı üzerinde biz gerçekten çok çalışıyoruz Bilim Sanayi Teknoloji Bakanlığımız kümelenme destek programı ile ilgili biliyorsunuz, çağrılar yaptı bu konuya özellikle dikkatinizi çekmek isterim, sektör olarak biz buradan çok yararlandık. Şu anda Metro araçlarının yerli yapımı ile ilgili olarak ve bir de enerji kaynaklarının yerleştirilmesi ve onları bir yerli imkânı ve kaliteli yapılması konusunda iki tane projemizi sanayi bakanlığı bir de Medikal iş konusunda Bilim Sanayi Teknoloji Bakanlığımız bizim bu projemizi destekleme kararı aldı iyi bir çalışma yaptık. Gerçekten ben bu sektörde, özellikle bu tarafına dikkatini çekmek istiyorum. Zaten ciddi bir kümelenme profili burada var, bu organizasyonu yapanlara gerçekten de teşekkür etmek istiyorum, firmaların bireysel olarak yapacakları elbette çok şey var zaten onlar kendi rekabetleri yapmak zorundalar ama firmaların tek başına yaptığı mücadele uluslararası rekabet için yeterli olmuyor, bizim gözlemimiz ve bunun için firmaların bir araya gelmesi çok değerli, çok kıymetli aynı sektörde olan firmaların ve birbirini tamamlayıcıların bir araya gelmesi çok kıymetli ama bu da yetmiyor, üniversitedeki bilgi birikimini bizim mutlaka bu firmalara taşımamız lazım. Bu ayağı da bizim mutlaka tamamlamamız lazım. Bunun da çalışma modeli, Sayın Müsteşarım sizin o kutsal üçgeninde yazıldığı gibi üniversiteler firmalar bu da yetmiyor üniversite firma bir araya geldik bu da yetmiyor kamunun da bizimle beraber ortak yürüyüşe çıkması gerekiyor ki ülkemizdeki bu eksiklikleri noksanlıkları giderelim tabi bu sektörde yüzde 90 dışa bağımlılık çok rakamları çok iyi bilmiyorum ama ilk dinlediğim dışa bağımlılık kavramı bizim canımızı sıkan bir şey yani dışa bağımlı olduğumuz zaman bizim özgürlük gibi alanımız daralıyor demektir. Bakın şu yaşadığımız olayların bütün çıkış noktası dışa bağımlılıkları azaltma ile ilgili. Bu nedenle bu dışa bağımlılığı gidermek için de aynı zamanda şu gruba ciddi görev düşüyor bu logoları buraya yazmak yetmiyor bizim bir araya gelip hangi konularda dışa bağımlı isek onların mutlaka yani böyle 24 saat çalışarak çözümler üreterek kafa patlatarak

bunu yapabiliriz, firmalar tek başına yapamaz, dernekler tek başına yapamaz şu kitleyi tamamen harekete geçirebilirsek ben bakanlığımızın da kesinlikle yanımıza duracağından hiç şüphem yok çünkü bakanlığımız bu konuda son derece çaba sarf eden bir durumda. Biz en stratejik alanlardan iki üç tanesini belirleyip bu alanda dışa bağımlılığımız sıfıra indireceğiz. Bunu hedef olarak seçelim bu şuranın da bir naçizane bana ait çıktı olsun. Biz buradan çıkarken şu alanlarda dışa bağımlılıktan kurtulacağız nasılı konuşalım bakanlığımız bize mutlaka yol gösterecek bir şey Metro araçlarında dışa bağımlılıktan kurtulmak için çaba sarf ettik bakanlığımız yanımızda durdu müsteşarımız sağ olsun, bakanlığımız bizim yanımızda. Tamamen Türkiye'nin dışa bağımlı olduğu Metro araçlarında tamamı yerli olmak kaydıyla, bakın tasarım dahil, üretim dahil, tüm malzemeyi teçizatı hepsinin mühendislik hizmetleri dahil, Türkiye'de yapılması ile ilgili olarak takım kurduk, küme kurduk, Bakanlığımız bizim yanımızda durdu ya Allah kısmet ederse 1 yıl sonra şu anda birçok yapımçı firmalarımız olmuştur ama yerli olan bir Metro aracını ülkeye kazandıracaktır. Dolayısıyla burada da aynı şeyler yapılabilir yapmalıyız. Kimyada çok kıymetli bütün alanlara dokunan bir alan bu konuda sadece ben merhaba demek için buraya geldim işte değerli Hemşerim Murat Akyüz'ü görevim diye geldim müsteşarımızı ve sizlerle selamlaşmak üzere hepinizi bu şuranın hepimize hayırlı olmasını ülkemize firmalarımıza diliyorum hepinize saygılar sunuyorum Teşekkür ediyorum.

Sn. Nalan Kibar

Sayın Orhan Aydın'a teşekkür ediyoruz şimdi konuşmasını yapmak üzere Ankara Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Gürsel Baran'ın davet ediyorum

Sn. Gürsel Baran

Kimya sektör platformunun değerli başkan ve üyeleri. Sayın Müsteşarım, bürokrasinin kıymetli temsilcileri, değerli katılımcılar ve basınımızın değerli üyeler, bugün kimya sektörümüzün ana gövdesini oluşturan kimya sektör platformunun ve üyelerinin başkentimiz Ankara'da sekizincisini düzenlediği Kimya Endüstrisi gelişim şurası açılışında sizlerle bir arada bulunmaktan duyduğum memnuniyeti ifade etmek istiyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Kimya sektörü plastikten kozmetiğe, ilaçlardan boyalara kadar üretilen ürünlerin yüzde 30'unun doğrudan tüketiciye ulaştığı yüzde 70'inin Tekstil'den Otomotiv'e, kâğıttan inşaata kadar pek çok sektörlerde ham madde olarak kullanıldığı, bu nedenle stratejik bir sektördür. Ülkelerin sanayileşmesinde kimya sektörünün rolü büyüktür. Çünkü sanayileşme kimya ürünlerine ihtiyacı da arttırmaktadır, hem kimya alanında doğrudan kapsayan konularda hem de hammadde olarak girdiği sektörlerde ARGE faaliyetleriyle yeni ürünler ve teknolojiler geliştirilmesinde yine bu sektörün payı çok büyüktür. Bu nedenle kimya sanayinde gelişmeyen bir ülkenin diğer alanlarda da gelişmesinden pek söz etmek mümkün olmayacaktır, oluşturduğu katma değer yüksekliği ve istihdam edilen personelin niteliği ve sektörü ülke gelişiminde öncü sektörlerden yapmaktadır. Sektörün heterojen yapısı sorunlarının da çeşitlilik göstermesine neden olmaktadır. Hammaddenin yurtdışından sağlanması, yüksek girdi maliyetleri, haksız rekabet, ARGE ihtiyacı sektörün yaşadığı temel

sorunlar arasında sayılabilir. Alt sektörlerde üretim kapasitesi yüksek olması ve teknoloji düzeyinin yüksekliği ise kimya sektörümüzün güçlü yanları olarak sıralanabilir. Kimya sanayimiz son dönemde dünya ticaretinde önemli ölçüde yer almakta ve potansiyelini başta gelişmiş ülkeler olmak üzere birçok yeni coğrafik sahada arttırmaktadır. Kimya sektörü otomotiv, ana metal sanayi, hazır giyim ve konfeksiyon sektörlerinin ardından en çok ihracat yapan sektörlerde dördüncü sıradadır. Kimya sanayimize devletimizin de son dönemde sanayileşme stratejisi ve ayrıca ayrıcalıklı olarak önem vermiştir ve ihracat odaklı sektör konumundaki pozisyonu nedeniyle bu potansiyeli daha da arttıracak sektör olarak ele alınmaktadır ve yine aynı nedenle hem kamunun hem de özel sektörün ilgi odağıdır bugün bu toplantıya iki kesimin beraber düzenlemesi de ayrıca anlamlıdır ve sektör açısından önemi tespitlerin ve değerlendirmelerin oluşturulmasına imkân sağlayacaktır. Birlikte Rahmet vardır hadisi Şerifi de zaten bizleri birlikte çalışmaya teşvik etmektedir. Bu kapsamda Ankara'mızın sanayi ve ticari kesimlerinin birlikte yeni bir ortak akıl yürütme süreciyle şehrimizin, ülkemizin ve bölgemizin ekonomik potansiyeline katkı sağlaması en büyük beklentimizdir. Başkan olarak temsil ettiğim Ankara Ticaret Odası da Ankara'mızın ekonomik ve ticari potansiyelinde ve gelişiminde her alanda katkı sağlamak için tüm meslek ve sektörlerde işbirliğine açık bir anlayışı barındırmaktadır. ATO'nun henüz görev alan yönetimi olarak bölgesel sanayimizin ticari kesimle entegrasyonuna yönelik birçok sektörel ve mesleki projeyi hayata geçirerek, şehrimizin ve ülkemizin ekonomik gelişmesine katkı sağlamayı hedeflemektedir. Önümüzdeki yeni çalışma döneminde de bu ortak akıl ve İş Birliği sürecinin Kimya Sanayi içinde söz konusu olacağını ve birlikte bu alanda önemli aşamalar kaydedeceğimize inanıyoruz. 2017 yılının bahar aylarında kimya sektörümüzün dinamik bir alt üretim alanı olan boya sanayimiz ve meslek örgütümüz BOSAD ile bu işbirliğini, Ankara Ticaret Odası'nda Sektörel çözüm çalışmayı düzenleyerek yapmak istiyoruz. Kimya sektör platformunun düzenlediği ve 2023 ulusal hedefleri ile beklentilerin tartışılacağı toplantımızın tüm sektörümüze sanayi ve ticaret kesimimiz için çok verimli sonuçlar doğuracağına inanarak başarılar diliyorum, şuraya katılarak katkı sağlayacak olan bir her bir arkadaşımıza da şimdiden şükranlarımı sunuyorum hepimizi saygıyla selamlıyorum

Arkadaşlar Ankara Ticaret Odası başkanı ve başkan yardımcısı olarak Sayın Mustafa Deryal ikimizde boya sektöründeyiz. Aslında bu sektörün yabancıları değiliz ve 1986 yılından bu yana boya sektörünün içindeyim yani kimya sektörünün içindeyim. Başkan yardımcımız Sayın Mustafa Deryal de boya üretimi ile iştigal etmek de çok iç içe olmasa da birtakım sorunların Biz de farkındayız Ankara Ticaret Odası olarak kapılarımız her zaman sizleri açık Her zaman bekleriz herhangi bir sıkıntımızda bizim ulaşabileceğimiz gidebileceğimiz herhangi bir yol var ise destek verebileceğimiz herhangi bir konu var ise o kapıları sizlere sonuna kadar açık olduğunu Ayrıca ifade etmek isterim teşekkür ediyorum.

Sn. Nalan Kibar

Sayın Gürsel Baran'a teşekkür ediyoruz. Son olarak konuşmasını yapmak üzere Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Müsteşarı Sayın Profesör Doktor Ersan Aslan'ı davet ediyorum

Sn. Prof.Dr. Ersan Aslan

Çok değerli katılımcılar hepinizi bakanlığım ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum. Öncelikle üzerimdeki selamı size aktarayım üzerimde kalmasın, Sayın bakanımızın başarı dileklerini ifade etmek isterim burada. Bugün burada, bugün başlayıp yarın da devam edecek Şura sonucunda çıkacak kararlarında ülkemiz için hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Şu an gerçekleşmesinde emeği geçen başkanlarımıza kimya sektörümüzün değerli temsilcilerine sanayicilerimize şükranlarımı sunuyorum bakanlık adına. Değerli katılımcılar aslında bu tip toplantıların bugünlerde yapılıyor olması çok anlamlı. Ben siyasetçi değilim ben bürokratım. Üniversitede görev süresini hemen hemen bütün kademelerini tamamlamış, ondan sonra bürokrasiye transfer edilmiş bir bilim insanıyım. 29 yıl üniversitede hayatı geçmiş olan birisiyim dolayısıyla burada sacayağından olan üniversite temsilcilerinin olduğunu duymaktan son derece mutlu oldum. Yıllardır duyarız kamu üniversite Sanayi işbirliği ama son 5 yıldır sadece koşturduğum konu beş buçuk yıldır bakanlıkta görev aldıktan sonra sadece bu konu gittiğim yerlerde. Bugün de burada böyle bir toplantının, özellikle bu dönemde yapılıyor olması önemli çünkü malumunuz 15 Temmuz gibi bir nalet bir şeyden geçtik kahredilmesi gereken bir şeyden geçtik, bunun içinde olanlara Allah kahretsin diyerekten bugünlere geldik, normalleşme noktasında özellikle üreticilerimizin özellikle dünyaya açılan kapılarımız olan sanayicilerimizin bu toplantılara onları hiç görmezden gelerek yapmış olmaları kamu adına çok anlamlı bir şey, ben bunu bilmenizi isterim temennimiz bu iyi dileklerimi 21 müsteşar arkadaşım adına ifade etmek isterim. Dolayısıyla buraya yapmış olduğun için çok önemli, belki bir üzüntü cümlelerimizle önceki cumartesi kaybetmiş olduğumuz 44 kardeşimizin, şehit olan kardeşimizin hatırası adına söylememiz gerekir Allah onlara rahmet etsin merhametiyle muamele etsin, yakınlarına sabır versin, acil şifalar versin hastanede olan kardeşlerimize de. Dolayısıyla bu toplantının bugünlerde yapılıyor olması bu gibi toplantının bugünlerde yapılıyor olması ülke açısından önemli, bizim açımızdan bir başka önemi var. Şura diyoruz, Şura neyin Şurası? Kimya endüstrisinin gelişim şurası diyoruz, kimyanın kimya endüstrisi nasıl geliştirileceğine dair 3 Paydaş oturup konuşacak sorunlarını tespit edecek, bu sorunlarını dile getirecek, muhtemel çözüm yollarını söyleyecek, çözüm yollarını sonunda mutlaka bir belge oluşturulacak sonuç bildirgesi dediğiniz bildirgeyi oluşturacaksınız ve ya sonuç kitapçığını oluşturacaksınız. Tabi sonuç kitapçığı çok sayfalı olacak eminim, Timur beyin buradaki bir çok arkadaşımızın üçüncü sanayi şurasındaki emeklerini ben hatırlıyorum bunun sonucunda 2 tane söyle kitap çıktı, bir tebliğ kitabı birde sonuç bildirgesi kitapçığı çıktı ama ben kendi adıma Bakanlığının adını bizim yapmamız gereken işti ve bu işleri itibaren en sonunda söyleyeceğim cümleyi baştan söyleyeyim belki unutabilirim bize bu iki gündür toplantının sonunda bir A4 kâğıtlık bir şeyler verirmisiniz? Bir A4 kâğıdı, yani birileri ona yönetici özet diyorlar ama ben aradaki ilişkinin net kurulmasını söyleyen belge diyorum ona A4 kâğıdı şu sorunlarımız var şunlar belki ikinci A4üde bu da bizim muhtemel çözüm önerilerimiz çünkü üçlü 'nün burada vereceği karar olacağı için tüm kamunun temsilcileri tüm üniversitenin temsilcileri tüm sektörün Tesisleri olacağı için bir A4 kâğıdı veren çözelim sonra ikinci A4 kâğıdını verin yani illa da Bakanlığın'nın Bilim Sanayi Teknoloji Bakanlığı ilgi alanında olması gerekmiyor buradaki değerli temsilcilerinden bazıları bilirler, Sayın bakanımıza önceki

bakanımıza daha önceki bakanımıza başka bakanlıkla ilgili konular da olsa sektörümüzle ilgili gidelim takip edelim çözdük çözdük çözemedik bunu şu gerekçeden dolayı çözemiyor diye söyleriz Dolayısıyla yarının sonunda önümüzdeki haftanın içinde sonuç bilgisinin içinde bize bir A4 kâğıdı verirseniz A4 kâğıdının içinden biz de orada yürüyerek giderim değerli katılımcılar biz bu toplantının yapılmasındaki hedefimizin kimya endüstrisinin geliştirmek olduğunu söylüyorsunuz. Aslında Türkiye'nin genel hedefleriyle örtüşen 2023 2051 2071 hedeflerine ve torunlarımızı torunlarının hedefleriyle örtüşen bir şey yani gelişmeyi nasıl sağlayacağız. Yani ne diyoruz 2023 500 milyar dolar sizin de payınıza düşen 50 milyar doları taahhüt etmişsiniz burada 50 milyar dolar 50 milyar dolarlık hedef birileri bunları satıcı belgelerini yazılmış olan bu rakamların, bu ekonomik göstergeler tenkit edebilir bizi, tenkitlerle işimiz yok. Biz sözümüzü söyleyelim ona, o hedefe yürüelim gerçekleştiririz veya gerçekleştiririz bu ayrı bir şey ama bizim niyetimiz karınca misali uğruna ölürüz diye çıkıyoruz yola devam ediyoruz. Dolayısıyla Türkiye'nin koymuş olduğu hedef açısından baktığımızda sizin de taahhüt etmiş olduğunuz 50 milyarlık yola hedefin son beş günlerde olur diyor bu sene sonunda inşallah gerçekleştirdiği ihracatımızı be hedefi ve gerçekleştirme yolunda yürümek için burada ne yapabiliriz konuşacağız demi bugün yarın? Bu konuşmanın içeriğine baktığımızda, aslında temel hedefimiz de bir refah toplumuna ulaşma hedefi değil mi? Refah toplumunun tanımlamasında dünya göstergeleri diyor ki 12500 dolar üzerine çıktınız mı o toplum içine girdiniz, başlangıç seviyesinde girdiniz ondan sonra yürüyün gidin. Dolayısıyla bizim hedefimiz bu üçlünün hedefi, Timur Bey dedi ya kutsal üçgen diyor benim dediğim kutsal üçgen üniversite-sanayi birlikte çalışarak bu işi yapacak hedef yaş ortalamasının söyle bakıyorum salonda aşağı yukarı artık kamuda cumhur beyde orta yaş sınıfında olduğu için onu da katarak söylüyorum orta yaş sınıfında olan, insanların oluşturduğu bizim geleceğimiz değil torunlarımızın geleceği için bunu söylüyoruz, refah toplumuna oluşturma gayesi bu dolayısıyla bunu yaparken bunu yaparken nasıl yapacağız diye bir sormak gerekiyor siz bunu nasıl soracaksınız? Siz burada belki 150 kişilik toplantı olarak soruyorsunuz ama 2014 yılında kamu onuncu Kalkınma dönemi başlayacakken şöyle dedi ama bunu böyle diyoruz da nasıl yapacağız biz bunu yani bu refah toplumuna ulaşma rüyasını nasıl gerçekleştireceğiz nasıl rekabet edilebilir bir sanayi oluşturmamız lazım rekabet edilebilir sanayi oluştururken de rekabet sanayinin ürünü olan malların ürünlerin rekabet edilebilir ürünler haline gelmesi lazım onu da bir kelimeyle söylüyorlar katma değeri yüksek ürün diyorlar böyle mi katma değeri az önce arkadaşlarımız rakamlardan bahsettiler kilogram başı fiyatlardan bahsettiler işte bir buçuk dolardan başlayıp 20 dolar 30 odalarına mertebesine giden özelliğine göre giren biraz daha özelleştirin gönderdiğimiz uyduğumuza baktığımızda 300 bin doların üzerinde kilogram fiyatı olan ürünlerimiz var var da bu ürünlerin tüm ortalamasına baktığımızda işte Türkiye'nin ortalaması belli ne oldu dolayısıyla bizim bu refah toplumunun oluşma noktasında sanayide dönüşüm yapacaksınız rekabet eder hale getireceksiniz ve rekabet edebilir hale geldikten sonra katma değeri yüksek ürünler üreteceksiniz bu kendi başına olan bir şey de olacak bir şey değil. Eğer kendi başına olmuş olsaydı sanayinin Türkiye'de kurulduğundan bu yana geldiği noktada bizim şimdi 20 30 Dolar kilogram başına olan toplam olarak baktığımızda ürünler olması gerekiyordu demek ki bu

üçlünün üretim alışkanlıkları bir gözden geçirilmesi gerekir kendisini. Üniversite oturacak kendi üretim alışkanlığını kontrol edecek kamu kendi üretim alışkanlığını bir gözden geçirecek sanayide kendi üretim alışkanlığı gözden geçirecek kamu kendi üretim alışkanlığı nedir kamunun ürünü mevzuat çıkaracak mevzuat düzenleyecek. Eğer, burada hem Bakanlığ'ndan arkadaşarımdan diğer bakanlıklardan arkadaşarı var, çıkardığı mevzuat sektörün herhangi bir soruna şifalı olmuyorsa, onun çıkardığı mevzuatın bir anlamı yok onu ileri götürecektir bir mevzuat çıkarmamışsanız bunun bir anlamı yok. O zaman ne yapacak? İşte birlikte çalışma dediğimi, çalışmayla mevzuat hazırlayacak bu alışkanlık değişecek. Kamu, kendi Bakanlığım adına söyleyeyim, orada ODTÜ'nün karşıındaki bakanlık binasının bürosuna oturup, oradan ben sanayinin mevzuatını yazıyorum diyorsan gidemiyoruz, birlikte yapıyoruz birlikte hayata geçiriyoruz, çıkardıktan sonra da rahatsız ediyoruz ARGE merkezlerinde yaptığımız gibi, niye arkadaş kurmuyorsun, senin imkânın var, Age Merkezi kurma imkânı niye koymuyorsun? Bak böyle bir faydası var diyoruz. Bir de alışkanlığını değiştiriyor, sektör alışkanlığını değiştiriyor, sektör alışkanlığı değişim niye küçük kurduğumuz ARGE merkezi sayısından belli ARGE merkezleri sayısı şüanda 312 oldu önümüzdeki sene sonu İnşallah hedefimiz 500. 500 Hedef'i yapacağız ve teknoloji geliştirme bölgesi sayıları artıyor bu anlamda üretim alışkanlığını değiştiriyor mu üniversite! o da değiştiriyor geliyor kendi içindeki teknoparklar kuruyor ve değerli katılımcılar asıl değişiklik burada üniversite hocaları artık oturup da Üniversitede büroyla sınıf arasında gidip gelmiyor artık, buna genelleştirebildik mi daha değer, yani şü anda baktığınızda 2200 bin civarında Öğretim elemanı öğretim üyesi demiyorum öğretim elemanı var. Bunların ne kadarı proje bazlı, sektör bazlı çalışıyor dersiniz onu hem TÜBİTAK'ın istatistiklerine girip görebilirsiniz, hem de üniversitenin YÖK'ün istatistiklerinden görebilirsiniz, ama şöyle bir gerçek var. Bu da kurumsal bir noktaya oturdu. Hangi anlamda oturdu? Üretim alışkanlığı değiştirmesi anlamında oturdu ne yaptı üniversite üniversitedeki hocaların şü anda hem proje yapma noktasında teknoparklarda şirket kurma anlamında hem de sektörle birlikte olma anlamında bir atağa geçmiş durumda. Bunu görüyoruz biz elimizdeki verilerden görürüz. Dolayısıyla üçlü sacayağı üretim alışkanlıkları değiştirecek bir değişmenin sonra mutlaka katma değerli ürünlere gidecek şimdi gelirim özelde bu genel bakış açısına sonra özelde kimya sektörüne ve Kimya sektörü dediğinizde kimya endüstrisi dediğinizde Beşikten kabire sektörü diyorum bu sektöre yani çocuk doğarken kimya ile karşılaşılıyor ondan sonra götürürken musalla taşına koyduğunuzda tekrar ürün olarak beşikten kabire bu sektör. Dolayısıyla bu sektör bizim gibi petrolden ilgili sıkıntısı olan ülkeler açısından baktığınızda ithal bağımlı bir sektör olduğunu görüyoruz verilere baktığımızda toplum olarak baktığımızda yüzde 70 ithal, yüzde 30 yerli ürünler, yani sektöre teminatını açısından ürün temin etme açısından ara ürün veya bitmiş ürün temin etme açısından baktığınızda 70/30 gibi bir oran var 70 30 oranı o zaman dönelim biz işimize dönelim ya biz de bu kadar bundan istifade edelim mi diyeceğiz? Burada olduğu gibi ihracatına bakıyorsunuz, az önce arkadaşlarımız söyledi 2015 14 milyar ama onun karşılığını kardeşine bakıyorsunuz ithalatına 35 milyar dolar civarı 50 milyarlık bir dış ticaret gözüktüyor birileri buradaki 20 milyarlık açığı diyorlar ki kimya sektörünün birazcık dikkatini çekin ne yapıyorlar bunları biz öyle demiyoruz arkadaş bizim kimya sektörü kimya sektörü

yapmış olduğu üretimi birazcık daha gözden geçirmiş olsa birazdan gözden geçmiş olsun kendi varlıkları itibaren kendi çalışma tarzı itibaren götürmüş olsa kaldı ki ilginç bir rakam vereceğim kimyacı dostlarımızın elinde de vardır bu rakam, Türkiye'deki Türkiye'nin Gayri safi milli hasılasının dan ARGE'ye ayırdığı pay % kaç şu anda 2015 1.06 1.06 ama kimyaya bakıyorsunuz 3 Türkiye ortalamasınının 3 katı Ama bu da bir tenakuz var burada bir çelişki var yani çünkü bizden kendimizden de çelişiyoruz arkadaşlar size ARGE'nize yatırım yapın, yatırımı sonunda mutlaka kazanacaksınız, ama bakıyorsunuz ithalat ihracat arasındaki husus üretilen ürünlerin kilogram başı fiyatı ARGE'ye yansımamış gibi bir algı oluşuyor. ARGE dediğimiz olay bugünden yarına bakkaldan herhangi bir şey almak gibi bir şey değil. Yıllara dayanan bir şey. Benim inancım odur ki yüzde 3'lük bir pay ayıran sektörün, kendi içinde yüzde üçlük ARGE ye pay ayıran bir sektörün önümüzdeki zaman içinde üreteceği ürünlerinin içindeki teknoloji düzeyini ve bilgiyle daha da artırarak ürüne gireceği inancım sonsuzdur ya dolayısıyla biz ürünlerimizde ki Türkiye geneline baktığımızda, Türkiye geneline baktığımızda Yüzde birlik değer Bu sektöre baktığınızda yüzde 3 iyi bir nokta ama demek ki yapmamız gereken belli bir süre geçecek. Bir de odağımızı biraz daha artırmamız gerekecek. Çünkü şöyle bir örnekleme yapmak isterim üniversitedeki değerli akademisyenler de bunu bilimler üniversitelerde 2 tip proje vardır bir üniversite bütçesinden finanse edilen bilimsel araştırma projesi genellikle Master doktoradaki yapılan çalışmaları teşvik edici şeylerdir, işte adayın deneyleri için yapacağı çalışmalar için yapılan teşviktir, onlar genellikle Master bitirirler doktorayı bitirirler genel olarak söylemiyorum daha doğrusu genel olarak söylüyorum özelden farklı olabilir, buradan çıkan ürün en iyimser bir tabirle uluslararası bir dergide yayınlanan makaledir, uluslararası dergide en iyi daha kötümser bir tabirle Türkiye içinde yayınlanan bir makaledir, en kötü senaryo rafa çıkmasıdır tezin. Ama buradaki dışarıya yapılan şeyler açısından baktığımızda projeler açısından baktığımızda kamu vermiş olduğu destek projeler olsun veya sektörün doğrudan finans etmiş olduğu projeler olsun işte o projelerin sonucunda çıkacak ürünler değerli olan ürünler, hani doktora değersiz demiyorum, ürüne dönüşmesi aslında bizim hedeflerimiz açısından baktığımızda yapılması gereken şeyin bu olduğunu söylüyorum, dolayısıyla biz akademisyenlerimiz üniversitede çalışan arkadaşlarımız verecekleri projeleri sektör bazlı verdiklerinde sektörün bir sorununun çözümü noktasında verdiklerine bakıyorsunuz o zaman iş, o refah toplumuna gitmekteki ihtiyaç olan Teknolojik ürün dediğimiz, yüksek katma değerli ürün dediğimiz ürünlerin oluşumuna geçilecek. Değerli katılımcılar, Türkiye'de kayıtlı 133.000 Sanayi işletmesi var. Sanayi siciline kayıtlı 133000 işletme, 133 bin işletmeye baktığınızda içinde bizim yüksek teknoloji ürünleri ihracatındaki payı yüzde üç civarlarında diyoruz ya aslında ondan orantılı bir şey, birazcık oran olarak düşük Ama 133000 içinde 1500 civarında yüksek teknolojili üretim yapan işletme. Burası düşük ama yoğunluk gelmiş orta Yüksek Teknoloji üzerine yoğunlaşmış, orta Yüksek Teknoloji üzerine yoğunlaşmış işletmelerimizin çoğunluğu düşük teknolojidekiler geliyor, orta düşükteki evriliyor orta yükseğe geliyor, şu anda orta düşük orta yüksek arasında evrilmiş vaziyetteyiz ne kadarlık süre içinde geçtiğimiz yıllara baktığımızda geldiğimiz nokta bu. Şimdi biraz bizim kayıtlı verileri bize göre 22 bin 23 bin, 25 bin diyelim 25.000 civarında kimya sektöründe çalışan işletme var, iyi bir rakam, 25.000 işletme diyelim,

25.000 işletmenin içinde bunu belki panellerde tartışmamız gerekebilir 25.000 işletmenin içinde ARGE merkezi olan işletme sayısına bir bakmanız lazım onu Timur bey biliyor 17 şimdi işte burada duracağız. Burada ben müsteşarlık kimliğim bırakıyorum bilim insanı kimdir getiriyorum 22000 işletmeye 25.000 işletme 17 bunu sorgulayalım değerli arkadaşlar soruyor musun ederseniz ben soruyorum. Rahatsız ediyorum işletmeleri, nasıl rahatsız ediyoruz bakın şu anda 316 dedikten sonra inşallah 500 olacak, bu neyi sağlayacak sayı abartma değil mi yani sayı artıralım bin yapalım 2000 yapalım bu değil bu doğru olarak geliyor, gerekleri var çünkü 15 tane araştırmacı olacak ARGE merkezinin içinde, eğer ölçüğü KOBİ sülüyetine bir kimyacı isteyen kimya sektörünün temsilcisi ise o zaman gelsin değerli temsilcimiz tasarım merkezi açsın 10 kişi araştırmacı gelecek gelecek orada ne araştırsın mesela ben birazcık da dağcılık işlerim var 40 yıldır dağcılık yapıyorum o dağcılıkta kullanılan malzemelere bakıyorum spordan de birazcık ilişkim var spor ayakkabılarına baktığınızda sizden ilgisi var değil mi spor ayakkabısı biraz ilgisi var herhalde şimdi bir spor ayakkabısı anlamında baktığımız da biz niye bir spor ayakkabısı markası oluşturamıyoruz yani bu çok geniş tartışılacak bir şey ama aklıma geleni söylüyorum şu anda raket tenis raketi tenis raketi kimyasal bir şey değil mi kimya ürünü çok basit bir şey buna yönelik olarak buradaki Akademisyen arkadaşlarımız az ücretli ders, çok proje yaparaktan bunlara eğilmeliler, buna bakmalıyız şimdi tekrar dönüyorum size geçtiğimi sanmayın 22000 işletme 17 tane ARGE merkezi, bunu sizin takdirlerinize sunuyoruz 17 tane ARGE merkezi 300000 çalışan gözükyor bizim kayıtlar 300 bin çalışanı olduğu bir yerde bir de önemli bir nokta sermaye yoğun ve emek yoğun değil nitelikli eleman yoğun bir sektör dedik 300 bin sayısı güzel çok mükemmel bir sayı biz bu Sayının niteliğine daha da artırırdan bunları tasarımcı, argeci noktaya evirerekten işte bizim şu anda gündemimizde olan dördüncü sanayi devrimi ne hızla girmenizi sağlayacak sektörlerin başında geliyor ve gidin şimdi demek sanayi devrimi orada dördüncü Sanayi Devrimini onlar lütfen siz kullanmayın, endüstri 4.0 onların tescilli markası sanayi 4.0 endüstri 4,0 ı o koca şehirde uygulamanın yoluna başladılar. Bu sektör kimya endüstrisi bizim 4. Sanayi devriminin içinde doğrudan hızlıca girebilecek olan sektörlerden başında gelen bir sektör. E ne yapıyorsunuz bununla ilgili dersiniz yaptığımız şey su önümüzdeki muhtemelen bu ayın sonunda veya önümüzdeki ay içinde Sayın Başkanımızın takvime bağlı olarak, tam bir lansmanı yapılacak, bunu bir lansmanı bunun bir Platformu oluşturuldu platform Sayın bakanımız Bu tamamen sektörden oluşan bir platform olsun efendim biz olmayacağız mı? İşin içinde olmayacağız kardeşim biz nasıl olacağız dedim bu bakanlığın başı kim benim ben onları moderatörlük yapayım dedim bunun içinde TOBB olsun TİM olsun ihracatçılar açısından TÜSİAD olsun ben bunları moderatörlüğünü yapayım yol haritasını vereyim ondan sonra alt çalışma grupları vasıtasıyla Üniversitesi Kamu Sanayi birlikte bu işi yolunu çıkaralım dedi böyle bir platformun lansmanı önümüzdeki günlerde yapılacak şimdi buraya nereden geldik buraya işbirliğinden geldik, o işbirliğine nereden geldik kamu üniversitelerinin birlikte çalışmasında, birlikte çalışmasıyla en son nokta kaliteli üründen geldik buraya. Dolayısıyla 300 bin çalışanı olan 22 bin 25 bin civarında işletmesi olan. Bilmiyorum bana verilen rakamları ne kadar doğru bizim şeylerden çıkarılan girişi bilgi sisteminden çıkarılan bir husus 22600 farklı üründen bahsediyor sektörde ve bu muazzam bir

şey. Biz demek ki 2600 ürünü Hem bir mercek altına almalıyız yeni ürün üzerinde bir tanımlama yapmalıyız değerli katılımcılar belirli bir rapor hazırlanırken en önemli hususlardan bir tanesi karşılaştırma yapmaktır değil mi karşılaştırma yaparken de söylediğimiz rakamların karşılaştırmalara olaraktan bakılmasından yanayım ben işte 17 tane ARGE merkezinin neyin içinde 17 dersek 316'nın içinde 17 diyoruz. Diyelim ki 1000 bile o az. Aslında sizin bu 500 sayısının doğrudan kimya sektörünün doldurması gerekli dolayısıyla global rakamlara bakarsanız, Dünya ticareti 6 trilyon dolardan bahsediliyor, kimya sektöründe bize baktığımızda 50 milyon dolarlık bir Demek ki bizim hem ürün çeşitlendirilmesi anlamında, ürün gamımız anlamda, hem ürün içine bilgiyi sokma anlamında yani katma değerli ürün üretme anlamda, hem belki ihracat anlamında yeni bir şeyler söylememiz gerekiyor işte platform yeni şeyler söyleyecek husus. Tabi burada bazı sorunlar var Timur Bey biraz bahsetti onu nasıl başladığını bir öncesini söyleyeyim ben 2011'de ben göreve başladım, göreve başladıktan sonra arkadaşlar nereye geldim ben diye sordum, bunu sorarken sektörleri irdelemeye başladık, sektörlerin irdelerken ithal ara ürün listesine bir istedim, bir sektöre itibaren nedir bunun içindeki oran, kimya önemli şey, bir toplantının birinde veya bir şey de arkadaşlar kimyanın ithal ettiğimiz ürünler ile ilgili çalışma yapamaz mısınız dedik sağ olsun Timur bey öyle bir çalışma yaptı ondan sonra geldiği dayandığı nokta ne oldu hepimizin yatırım alanları beni kimya sektörü dediğinizde siz bir kompleks bir kümelenme şekilde bir oluşum yapmıyorsanız gerçi kümelenmenin coğrafi bir niteliği yok ama yine de birbirine yakın olmaları hem lojistik anlamında baktığımızda hem değer zincirindeki faktörlerden bir arada olması anlamında bakıldığında önemli bir unsur geldiğimizde dayandığımız nokta yatırım alanları. Şimdi ben sadece buna özel değil ama şöyle bir çalışma yapıyoruz, üretim reform paketi dediğimiz paketin içinde şöyle bir çalışma yapıyoruz. Türkiye'de orman vafını yitirmiş alanlar var, orman var üzerinde bir şey yok, maki bile yok tarım vafını yitirmiş alanlar belki 4. 5. tarım alanı diyebileceğiniz yerler, milli emlağın üzerinde olan şeyler var tahsis dışı alanlar var yani, bazı alanlar var ama sahipli fonksiyonel değil. Bir ilin üzerinde şöyle bir çalışma yaptık tüm bu alanları tarıyalım o il üzerinde sonra paydaşlarımıza soralım sahipliği belli olan yerlere milli emlağa soralım, ormana soralım efendim tarıma soralım, bunlardan ilgili çalışmayı onların olurlarını alalım, şu anda büyük ölçekli planlarda 100 binlik planlar da Sanayi alanı gibi gözükten alanlar belli zaten ne olduğu belediyenin ve yahut ta yatırımcı kuruluşların yapmış alanlar belli onların haricinde alan çıkarabilir miyiz baktığınızda yine ilin ismini vermeyeceğim o alan o ilde baktığınızda 3000 hektarın üzerinde alan çıkıyor bu tartışılabilir, denize uzak efendim demiryoluna uzaklık, onlardan bağımsız olarak şunu tüm onlarla birlikte yaptığımız çalışma ulaşım alanında ağına yakınlık uzaklarda yapılmış olan bir çalışma. Bunu şimdi üretim reform paketi işte. Bir madde var ki yatırım alanlarının belirlenmesi maddesi var böyle bir yetki almak istiyoruz eğer verilirse. Bunlar ne olacak Bunda ne olacak bütün Türkiye bazında iller bazında 100 binlik haritalara işlenecek alanlar belli olacak biz ne yaparız OSB'de OSB ilan edildiğinde kamulaştırmasında uğraşyoruz, kurumlarla uğraşyoruz, endüstri Bölgesi ile ilgili bir komite var Bilim sanayi Teknoloji Bakanı Müsteşarı başkanlığında bakanlık temsilcilerinden oluşan onlarla ilgili okulu topluyorsun bir süre geçiyor, herhangi bir şekilde bir yerde bir yatırımcı

geldiniz arkadaş ben nereye yatırım yapacağım işte buraya yatırım yap, öylece yer denecek. Belki altyapısı da bitirilecek, bir alanda silsilesi oluşacak dolayısıyla böyle bir çalışmanın içindeyiz üretim reform paketi bir çalışmalarımızı bitirdik konsolidasyon da yaptık tekrar görüşleri aldık Bakanlığı'ndan bakanlıklardan son gün önceki akşam Sayın maliye Bakanımızdan tüm çalışmalarımızı bitirdik neye kaldı muhalefetin iknasına kaldı, maddelerinin ilgili muhalefetin iknasında da Sayın bakanımız aşağı yukarı tamamladı orada Tabii 1-2 dışarıdan bakıldığında Timur Beyin bir ara bana mesaj attı bir madde vardı o maddeyi attık çıkardık. Konsensüs olmayan bir madde var zeytincilikle ilgili bir madde zannediyor burada açıklamam gerekiyor. Onu belki zeytinden çok ilgiliyizdir. Sabah kahvaltıda yine kahvaltımızın bir parçasıydı zeytin daha yakından ilgili arkadaşlarımız üretim anlamında. Biz zeytinlik alanları kapatmıyoruz, Zeytinlik alanları talan etmiyoruz, biz zeytinlik alanların yok etmiyoruz ya başta bir karşı çıkarız. Ben Marmara çocuğum ya İznik yeni şehirliyim, oradaki zeytinlikleri nasıl yok edebiliriz? Etmiyoruz ama zeytin kanunda şöyle bir şey var zeytinlik sahası diye bir tanımlama var zeytinlik sahası deyince şimdi buradaki arkadaşlarımız elbette ya koca zeytinlik sahası talan edilir mi zeytinlik sahasının tanımı şu dekarda altı ağaç dediğinizde dekarda 6 ağaç dediğinizde bir anlamı yok ki bu tanımlama yapılacak bir de zeytinlik sahalarının içinde diye algılanıyor zeytinlik sahası içinde değil ama orda önemli madde var diyor ki Zeytinlik sahasına 3 kilometre yaklaşamassın diyor. Arkadaşlar siz kimyacısınız. Kimya sektöründesiniz kimya sektörü böyle 150 metrekareye sığan bir sektörümü? 200 metrekareye sığan bir sektörümü? Ama Zeytinlik sahasında diyor ki Zeytinlik sahasına 3 kilometre yaklaşamazsın diyor şimdi tarihi kaç 1939, kanunun tarihi 1939 97 revize edilmiş 3 kilometre o zaman girmiş kanunun özü mükemmel bir öz 39 da yabancı zeytinlikler varmış yabancı zeytinliklerin iyileştirilmesine yönelik olarak hazırlanmış bir kanun orada diyor ki zeytinliğin doğasına aykırı bir tesis kurulamaz. Şu anda sizin tesisleriniz çevreyi kirleten tesisler mi öylemi? Kirletseniz çevre ve şehircilik bakanlığı cezayı anında tıkr tıkr yazar yani önlemini alıyorsunuz, filtreleri koyuyorsunuz bütün sanayimiz öyle yani bütün sanayimiz öyle. Şu anda siz dibine bile kurmuş olsanız şeyi kuracağınız filtrasyon işlemi ile bu iş tamamlanacak teknolojiyi konuşturacağız. Teknoloji çağı diyoruz, dördüncü sanayi devrimi diyoruz o zaman bununla ilgili biz yine dışarıdaki paylaştığımızı tenkit ediyoruz dönüyoruz kendimizi tenkit ediyoruz anlatamadık böyle vesilelerle anlatma fırsatı doğuyor buda iyi. Şimdi toplumun içinde dedim ki biz neredeyiz ona bakalım dolayısıyla biz 6 trilyon doların içinde ticaret dış ticaretimizdeki miktarı nasıl açabiliriz onunla bakacağız bizim açımızdan baktığımızda bunun mutlaka politika dokümanlarına dayandırılmış çalışmalardan geçmesi gerektiğini söylüyoruz. Bu ne demek bakın onuncu Kalkınma Planı'na baktığınızda özellikle değerli akademisyenler üniversitelerindeki mutlaka son sınıf öğrencilerine bu onuncu Kalkınma Planı'na her dersin içinde anlatılmalı ve kimyanın içinde onuncu kalkınma planı ne işi var kimyanın dersi var onun içinde bir tane bir şey var. Bir dönüşüm programları 25'ten bir tanesi. Bununla ilgili onu anlatmalı sektörümüz, zaten bakıyor yatırım yapacak yatırım yapmak için geldi, tesviye geldiğinde projeye geldiğinde projenin amaç kısmına ben filanca kalkınma planının dönüşüm programının içindeki şu eyleme uygun yapıyorum dedi mi proje değerlendiricileri dönüyor bakıyor ki evet bu ülkenin öncelikleriyle uyumlu bir proje diyor,

uygun bir değerlendirme yapılmış oluyor. Dolayısıyla biz yapacağımız bütün çalışmalarda politika dokümanlarında ne yapmamız gerekiyor göz önünde bulundurmamız gerekiyor. Bunların içinde de en önemlisi 10. Kalkınma planı Genç arkadaşlarımız var burada hemen hemen her masada var Onlar mutlaka sektörün temsilcisi ise patrona bu onuncu kalkınma planı anlatmalı üniversiteden arkadaşımız Ben rica ediyorum gelenlerden onuncu Kalkınma Planı'na ellerin alsınlar gitsinler rektörün masasına otururlar efendim böyle bir belge var, bu belgenin içinde biz şunları yaparsak falanca üniversitelerden falanca bölümlerden kimya olarak söylersek daha öne geçebileceğimiz bazı işler yapabiliriz demeliler. Kamudaki çalışan arkadaşlarımız zaten onlar hazırladılar bu belgeyi Kalkınma Bakanlığı aracılığıyla birazcık bizim bakanlığımız tarafına dönerseniz diyebilirsiniz Sayın Müsteşar bu kadar laf söyledin siz bakanlık olarak ne yapıyorsunuz? Biz bakanlık olarak da az önce arkadaşlarımız dile getirdiler Türkiye sanayi strateji belgesini hazırlayıp sizlerin destekleriyle uygulamaya koydum. Şimdi yenisini hazırlama çabamızdayız biraz daha özelleştirilmiş sektöre itibaren kimya satıcı belgesi ve eylem planı 17 19 hazırlanacak hazırlık aşamaları içerisindeyiz zaten onun içindeki buradan çıkan şeyleri mutlaka bize o A4 kâğıdın içinde yansın ki biz onun için ne yapabiliriz ona enjekte edebilirim. Bu belgenin içine bazıları diyor ki strateji belgeleri yazıyorsunuz ne oluyor sonra ne olduğunu değerli sanayicilerimiz çok iyi biliyor ne yapıldı onun içine yazılan şeyler mutlaka hayata geçiyor mutlaka kümelenme işte böyle bir şey zaten kümelenme tarafına baktığımızda az önce Orhan Bey bahsetti iki çağrıya çıktık 2 çağrının içinde sadece bir tanesi aslında sektörten de bağlantılı Bilecik Kütahya Eskişehir seramik kümesi desteklemeye değer gördü şu anda yürüyor. Şimdi bu senede yapmış olduğumuz değerlendirmenin sonucunda altı küme desteklenmeye değer görüldü bu az tabi bakıyorsunuz İtalya tarragona sizin kimya İspanya tarragona da üç tane yere baktığınızda üç tane yere baktık kümelenmenin nimetleri orada gözüküyor. İnşallah biz de Türkiye'de böyle bir kümelenme üretim reform paketine gerçekleştikten sonra bunu tamamlarız tabi şöyle bir şikâyetimi dile getireyim size tenkidi ve değil de şikâyetimi müracaatlar yapılıyor müracaatların hem yapıma sayısı itibariyle biraz arttırmalıyız hem de içerik olarak birazcık çeşitlendirmeliyiz. Kümelenme dediğinizde değer zincirindeki bütün paydaşların burada yer alması gerekiyor, herhangi bir kümelenme iş yaptı diyelim ki Chemport'u gerçekleştirirken içerisinde üniversite olmayacak mı? Olacak, Üniversitesi'nde içinde Finans kuruluşları olacak Chemport'un içinde Araştırma merkezleri olacak, sektörün kendisi olacak, yan kuruluşlar olacak, işte kümelenme bu muazzam bir şey tabi olacak müsteşarım çözeceğiz İnşallah çözeceğiz niye çözecek bazı şeyleri adım adım gitmeniz gerekiyor aşa aşa gitmeniz gerekiyor Bu aşa aşa gitmeniz gerekenlerden en önemli kısımda kamudaki bazı şeyleri bazen yıkarak bazen atlayarak gitmemiz gerekiyor bir mevzuat hazırlama işte böyle bir şey dolayısıyla her Bakanlık bakanlık açısından baktığınızda mutlaka karşı çıkmaları var. O karışıkları haklı gerekçeleri söylememiz gerekiyor değerli katılımcılar Ben bugün burada şöyle bir toparlama yapmak gerekirse üçlü mutlaka bir araya gelip birlikte çalışmanın hazzına ve sonuçlarını varması noktasında bulunduğum için çok teşekkür ediyorum bize de düşüncelerimi dile getirme fırsatı verdiğiniz için ikincisi mutlaka odaklanarak gitmemiz gerekiyor. Belki çok küçük bir şey ama raket üretimi gibi konulara belki bakmak gerekiyor yani şeyin çeşitlendirmesi anlamında ürün

gamının çeşitlendirmesi anlamında bakmak gerekiyor 2600 belki 2605 yapmak belki o 5 tane şey bize belki bir ciddi bir atılım yapmamızı sağlayacak ama olmazsa olmazımız şu olmazsa olmazımız şu yapılan her bir çalışma devletin politika dokümanların da yer almıyorsa bence sadece o işi yapanın gayretlerine oluşacak bir noktaya gider dolayısıyla biz politika dokümanlarıyla uyuşan bir projelendirme çalışma gerçekleştirecek, İnşallah önümüzdeki yıllarımız daha da parlak noktaya gelecek şöyle bir birinci kalkınma planında doğru bir tarihe doğru giderek bir bakıp bu tarafa doğru gelerseniz birinci kalkınma planında doğru birinci kalkınma planı içinde ve devamında altıya kadar yanılmıyorsam hazırlanmış olan metinler ile dış metinleri bir ötüştürmeye kalkarsanız arada çok büyük farklılığın olmadığını görürsünüz ama Türkiye Cumhuriyeti devleti şu anda bütün organları ile artık benim diyor artık güçlü bir devletim ben diyor ben herhangi bir dikteyi kabul eden bir yapım yok diyor hem sektör hem kamu hem üniversite dolayısıyla bu anlayıştan çalışmamıza gerçekleştirdiğimiz de inşallah 2023'te değil 2053 2071 hedeflerine de önemli bir kısmını en azından bizim kuşağın belki bir şeyler bırakarak gitmiş olur diyerekten hepinizi saygıyla selamlıyorum.

I. OTURUM

KİMYA SEKTÖRÜNDE ULUSLARARASI BOYUTUYLA DIŞ TİCARET ETKİLERİ

Oturum Başkanı: Sn. Murat AKYÜZ - İKMİB Yönetim Kurulu Başkanı

Sn. İhsan NECİPOĞLU

DOW Türkiye

Sn. Ahmet Faik BİTLİS

İKMİB Başkan yardımcısı

Sn. Hakan KIZARTICI

Ekonomi Bakanlığı, İhracat

Genel Müdür Yardımcısı

Sn. Murat Akyüz

İlk konuşmacımız Sayın İhsan Necipoğlu. Buyurun İhsan Bey.

Sn. İhsan Necipoğlu

Evet öncelikle herkese merhaba kimya sektörünün değerli temsilcileri değerli akademisyenler öncelikle bu girişim şurasında kimya Endüstrisine yönelik kimya endüstrisinin kendi içinde yaptığı bu gelişim şurası'nın bir kısmı olmaktan bir katkı vermekten dolayı son derece heyecanlıyım bu hakikaten İleriye yönelik böyle bir endüstrinin, hakikaten Timur beyin Sayın başkanımız TKSD başkanı Timur beyin, Sayın müsteşarımızın hepsinin değindiği gibi Türkiye'nin gelişimi için son derece gerekli olan olmazsa olmazlardan bir tanesi olan kimya sanayinin gelişmeye yönelik bu şurada emeği geçenlere çok çok teşekkür ediyorum önce hem şahsım adına hem şirketim adına. Öncelikle tanımayanlar için kısaca DOW Chemical'ı tanıtayım. 1897 doğumlu bir şirket, ama çok uluslu bir şirket, dünyaya yayılmış 30-39 tane ülkede tesisleri sahip, 179 tane tesisi olan Türkiye'nin de içinde bulunduğu bir şirket kimya biyoloji ve fiziği kullanarak feni kullanarak sürekli olarak değer yaratan, yeniliği sürekli keşfetmeye çalışan sadece ürünlerde değil proses süreçlerinde de yeniliği keşfetmeye çalışan ve sürekli olarak kendi partnerlerini müşterilerinin gelişime davet eden geliştiren de onların rekabet gücünü arttırmaya yönelik hamleler yapan bir şirket. Sürdürülebilirlik anlayışı tabii bütün bunun ortasında yer alıyor kaynakların verimli kullanılması son derece önemli ve 118 yıllık bir geçmişi var tabii bütün bunların sonucunda Türkiye'de de 45. yılımızı bu sene aslında kutluyoruz Türkiye'de de 1971'den beri ciddi bir geçmişimiz var Türkiye'de sadece ithalatçı veya ithalata yol açan bir konumda değiliz Türkiye'de aynı zamanda bir yatırımcıyız. Türkiye'de aynı zamanda sanayiciyiz ve ihracatçıyız aynı zamanda bütün bu kimliklere sahip olarak bugünkü konumuza Aslında geçeceğim. Ama biz Türkiye'deki ve dünyadaki büyüme nedenimiz her şeyden evvel kimya sanayinin etrafındaki o geniş sanayi yelpazesine çok değişik alanlarda servis teknoloji formülasyon ve sonucu olarak rekabet gücü verebilmemiz biz onlarla büyüdük Türkiye'de de onlarla büyüdük ihracatı beraber öğrendik ihracatta rekabet etmek ne demek belki bizim çözümlerimizi bunlar da çok büyük rolü oldu ve hala müşteri sayımızın da artması ve çok uzun süreli müşterilerimizin çoğalması bizi son derece gururlandırıyor bu birlikte büyümeye başlar büyümeye başladığımız büyümenin sürekli devam ettiğini gösteriyor şimdi bugünkü konumuz ithalat ithalat son derece önemli çünkü kimyada kendi kendimize yetemiyoruz aslında kimse kendi kendini yetemiyor kimyada dünyada herkesin kimyada aynı zamanda büyük ithalatçı konumunda hem ithalat yapıyor hem üretim yapıyor hem ihracat yapıyor. Türkiye'de tabii üretim bölümünü biraz daha ileriye

götürmemiz gerekiyor ben de katılıyorum katma değeri daha ileri götürmemiz gerekiyor biraz ev ödevimizi yapmamız lazım ama sonunda geldiğimiz yerde İthalat çok önemli ithalatın ve ithalatın önemi şu şekilde kimya endüstrisinin rekabetçi bir biçimde çabuk servise yönelik çalışma sistemini kuvvetlendiriyor mümkün olabildiği ölçüde de düzenlemeler iyi yapılırsa kimya endüstrisi iyi çalışıyor servis veriyor ve çok değil geniş bir yelpazeye yayılan işte bilmem beyaz eşyadan otomotive elektronikten kozmetiğe kadar yayılan o büyük yelpaze tüm sektörlerin aynı biçimde rekabetçi olma özelliklerini korumasını sağlıyor. Bugün aslında belli alt başlıklarımız var bu ithalat konusunu ele almanız da bize yol gösterecek. Aslında 4 tane alt başlığımız var. Bunlardan bir tanesi Avrupa Birliği hakkında Avrupa Birliğiyle son zamandaki söylemlerin Avrupa birliği ticaret ile olan ticaret mevzuatına yansımaları endişesi. İkincisi gümrük mevzuatında yapılan iyileştirmeler, iyileştirmelerin uygulanabilmesi için tanınan zaman üçüncüsü laboratuvar ile ilgili kimya laboratuvarlarının da geçirilen zamanın asgariye indirilmesi ürünlerini test edilmesi için geçirilen zamanın dördüncüsü de REACH uygulaması ve onun önündeki birtakım belirsizlikler üzerine dört tane alanımız var bunları sizlerle de konuşarak seçtik bizim arkadaşlar da bir takım çalışmalar yaptılar ve belirli alanları belirledik aslında kısaca hem sorunu hem de olması gereken çözümlerin bazılarının kesin çözüm olmasa bile ortaya koyacağız ve daha sonraki bölümde soru sormak isteyenler varsa ve geliştirmek isteyenler varsa onlara zemin hazırlamış olacağız. Birinciden başlayorum Avrupa Birliği Avrupa Birliği Avrupa birliği ile Türkiye arasında son zamanlarda olumsuz bir takım söylemler var bu söylemlerin bir problemi yok endüstri için şu anda ama eğer bu Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki Gümrük Birliği mevzuatını etkileme aşamasına gelirse bunların yükünü bunların dezavantajını hissetmeye başlayacağız. Çünkü ticaretimizin yüzde 45'i bugün Avrupa Birliği'ne ihracatımızın yüzde 49'u ithalatımız yüzde 39'u Avrupa birliği ile yani yarı yarıya Avrupa birliğiyle birlikte çalışıyoruz ve Gümrük Birliği demek gümrük ödemiyoruz içeri aldığımız ham maddeleri bizde ödemiyoruz aldığımız zaman gümrük ödemiyoruz aynı şekilde ihraç ettiğimiz zamanda gümrük ödemiyor çok kolay bir dolaşım var O kolay dolaşım bize rekabet avantajı sağlıyor Avrupa Birliği ülkelerinde ve biz bunu kaybetmek istemiyoruz bu bir bu hususta hükümetimizden ilgili bakanlıklarımızdan bu konudaki kararlılıklarını en azından sanayini endişesini giderme adına bize vermelerini istiyoruz rica ediyoruz İkincisi de bu anlaşmanın Gümrük Birliği anlaşmasının güncellenmesi söz konusu ve bu güncelleme bir an önce harekete geçmesi gerekiyor bunun gecikmemesi lazım bu güncellemede bize birçok alanda rekabet avantajı sağlayacak nitelikte ve bu iyileştirmelerin bu güncellemelerin bir an önce harekete geçirme geçirilmesi gerektiğine inanıyoruz bu birinci alt başlığımız, ikinci alt başlığımız aslında süreçlerle ilgili gümrük mevzuatında aslında bakanlıklarımızla birlikte hareket ediyoruz bize taslaklar geliyor fikir beyan ediyoruz birlikte uygulamaya geçiriyoruz hazırlıkları yapıyoruz ama kanun yayınlandıktan sonra çoğunlukla çok çabuk devreye giriyor ve orta ölçekli enternasyonal şirketlere sistemlerini değiştirmeleri sistemlerini yenilemeleri için yeterli zaman vermiyoruz değişik şirketler bundan değişik şekilde etkileniyorlar. Dolayısıyla bunların aralarında haksız rekabete de yol açabiliyor. Bizim önerimiz aynı şekilde nasıl başladıysak bakanlıklarımızla birlikte bu süreçleri yönetmek bu süreçlere ne kadar zaman tanınacağına birlikte karar vermek ve hakikaten şirketlerin tümünün bu değişiklikleri benimsemesi uygulaması için aynı eşitlikte zaman tanımak bu önerimizden bir tanesi gene işbirliği ile ilgili bu hususta çok daha fazla işbirliği yapmak daha da ileriye götürmek işbirliğini zaten şu anda da zannediyorum bir gümrük taslağı yayınlandı 28 Kasım 2016 mesela bunu bir

örnek olarak alabiliriz ve gümrük taslağı çerçevesinde bunun süreçlerini geçmişe göre daha iyi idare edebiliriz şirketlerimiz e avantaj sağlamasını dezavantaj sağlamamasını çok rahat bir şekilde ortaya çıkarabiliriz üçüncü alt başlığımız laboratuvarlarımızı biliyorsunuz ki ürünlerimiz laboratuvarında test ediliyor, buraya kadar her şey güzel bu test edilme süreci bize göre ortalama 3 gün filan sürüyor şimdi bu üç günü aşağı indirmek kabil, bir iki tane örnek vereceğim, mesela gemiyle gelen mallar oluyor, geminin 10 tane tankı oluyor ama 10 tane tankta hep aynı mal var ama aynı mal, 10 tane tanktan 10 değişik numune alınıyor ve 10 değişik numune test ediliyor ve bunun devamlı olarak yapıldığını ve her alanda bu şekilde yapıldığını farz ettiğiniz zaman korkunç bir birikim oluyor laboratuvarlarda ve bu birikim gecikmelere yol açıyor gecikmelerde bizim gibi şirketlerin veya tüm kimya endüstrisinin servis verdiği müşterilerine gecikme yapmasına yol açıyor şimdi bu şekilde bu sürenin biz bir güne indirilmesini istiyoruz, bir günde laboratuvarlardan çıkmak kabil ayrıca dışarıda yapılan bir uygulamada tek bir numune veya iki numune test edilir onlara göre izin verilir ithalat yapılır üretime girer daha sonra yapılması gerekiyorsa diğer 8 numune zamanı gelince test edilir onları neticelerine de bakılır eğer hata varsa düzeltilir ama sonuç olarak ithalatına bir an önce izin verilmesini ve bunun minimum bir minimum zaman kaybıyla yapılmasını tavsiye ediyoruz önerilerimizden bir tanesi de bir tanesi de bu son olarak da REACH uygulamasına değinmek istiyorum, hepimiz için çok önemli Avrupa Birliği'nin hayata geçirmeye çalıştığı hatta geçirdiği şu anda fakat bunun için 40 yılını harcadı son 40 yılın harcadığı çok geniş derin bir uygulama, Avrupa Birliği burada sadece kayıt süreleri için değil birçok şey için altyapı hazırlamış biliyorsunuz REACH kimyasalların test edilmesi, kaydedilmesi ve ondan sonra uygulamaya ve piyasaya sunulmasını gerektiren bir uygulama çok geniş uygulama ve bu kayıt döneminde bir takım aksaklıklar çıkması söz konusu orada bir takım belirsizlikler var onlara da değinmek istiyorum, bunlardan bir tanesi kayıt sürelerinin yine ürünlerin kaydedilmesi ile uygulama arasındaki sürelerin yeteri kadar uzun tutulması, çünkü bu süreler eğer yeteri kadar uzun tutulmazsa belli ürünler ve belli şirketler ürünlerini kayıt edemeyecekler, uygulama başlayacak uygulama başladığı zaman bir kısım ürünlerini kaydetmiş, bu uygulamaya koymuş bir takımda kaydetmemiş olacak böyle bir kaosu böyle bir anlaşmazlığı önlemek için en azından bu sürelerin yine iş birliği içerisinde ilgili bakanlıklarımızla, endüstrimiz sanayimiz arasında işbirliği ile önceden saptanmasını ve belirsizliklerin önüne geçilmesini öneriyoruz. Bu bir ikincisi aynı şekilde kayıt herkesin kayıt etmesi gerekiyor bu ürünleri çünkü bu belli bir maliyeti var bu testlerin bu maliyetlerin ödenmesi lazım ve bu maliyetlerin herkes tarafından istisnasız ödenmesi gerekiyor. Eğer sanayinin bir kısmı bu maliyetleri ödemiş ve aynı zamanda kayıt ettirmiş ürünlerini REACH'e geçmiş, diğer kısım hiçbir şekilde hazır olamamış veya kayıta geçmemiş oluyorsa yine buralarda haksız rekabet söz konusu dolayısıyla REACH'in denetleme mekanizmalarının belirlenmesini birlikte konuşulmasını, belirlenmesini ve harekete geçirilmesini öneriyoruz burada daha sonra yine kayıt esnasında REACH'de şöyle bir uygulama var, değişik tonajlarda aynı malı kullanan şirketlerden istenen bilgi düzeyi birbirinden çok değişik, daha fazla tonaj kullanan şirketlerden çok daha fazla bilgi isteniyor çok daha spesifik bilgi isteniyor. Şimdi bu bilgiler eğer karmaşık bir şekilde kayda geçirilirse kayda geçirenlerinde kafası karışıyor zaten bir kısmı küçük şirket geliyor çok basit bilgiler veriyor diğerleri çok daha fazla kullanıyor çok daha karmaşık bilgiler veriyor burada kayıt süreside uzuyor hata yapma oranı, miktarı şansı fazlalaşiyor ve biz bunun ve değiştirilmesini öneriyoruz önerimiz de değişik tonaj gruplarını

ait olan şirketlerin değişik zamanlarda kayıt olmaları ve bir arada kayıt olmaları ve bu da kayda bir şey getirecek düzen getirecek ve kayıt yapan insanların da çok daha çabuk çok daha verimli bir şekilde çalışmalarını kolaylaştıracak son olarak da biliyorsunuz Avrupa Birliği dolayısıyla bu REACH'in ana dili İngilizce tamamen her şey İngilizce kaydolmuş REACH'e. Avrupa'da her şey mevcut ama İngilizce şimdi biz tüm olarak her şeyin Türkçe 'ye çevirmesinde ısrarcı olursak bir kere bunu yapacak altyapımız olup olmadığını sorguluyoruz, yani çok derin kimya ve derin fen bilimi gerektirecek uzmanlara ihtiyacımız var, bunların tercümelerinin Türkçe 'ye tam olarak çevrilmesi için böyle uzman grubunun bu kadar çok sayıda bulunduğu ben pek ihtimal vermiyorum, eğer doğruysa bu çok ciddi gecikmelere, çok ciddi masraflara yol açacak ve buna gerek de yok zaten bizim önerimiz birçok ürün için çok basit bir özetle Türkçe özetle sonuca gidilmesi eğer daha dilin bilgi gerektirecek konular varsa uzmanların sadece o konularda ve gerektiği yerde ve gereksiz bir masraf yapılmadan kullanılması ve o şekilde REACH'e geçişte pratiklik sağlanması bizim önerilerimiz aslında tümüyle bunlar REACH'e de değindim zaten tekrar bu gelişmeye yönelik kimya şurasının kimya endüstri kurumu Şûrası'nın yapılmasında emeği geçen herkese tekrar teşekkür etmek istiyorum ve bundan sonra da daha olarak bu çözümler ve buradan çıkacak sonuçlar doğrultusunda birlikte hareket etmek hem akademiye akademi ile hem sanayi ile birlikte hareket etme kararlılığımızı da ortaya koymak istiyorum çok teşekkür ederim.

Sn. Murat Akyüz

Çok teşekkür ederim. Şimdi İhsan beye teşekkür ettikten sonra hemen Sayın Ahmet Faik Bitlis'i buraya rica edeceğiz Ahmet Faik Bitlis ve eski BOSAD başkanımız aynı zamanda benim de İhracatçı Birliği'nde başkan yardımcım kendisi ve ihracatçı birliğimiz adına da aynı zamanında ekonomi bakanlığımızın de son sunucusu ve ekonomi bakanlığını temsil eden Sayın genel müdür yardımcımız Hakan kızartıcı olacak ama ondan önce özel sektörün konuşturalım ondan sonra herhangi bir şekilde söz hakkı doğarsa Hakan Beye de bu konuda cevap verebilsin diye buyurun

Sn. Ahmet Faik Bitlis

Başkanım çok teşekkürler sektörümüzün değerli temsilcileri değerli hocalarım değerli akademisyenler ben de bu Şûra'nın verimli geçmesini canı gönülden dilerim. Ben İstanbul Kimyevi Maddeler İhracatçı Birliğini temsilen buradayım, sizlere birliğimizde hazırlanmış bir sunumu paylaşacağım. Öncelikle kendim de iş hayatında Polisan Holding yönetim kurulu üyesiyim oldukça kimyacı bir şirketin yönetim kurulu üyesiyim, esasında boyacı olarak biliniz ama boya daha halka yönelik olduğu için oradan biliniyoruz, ama bizim bayağı kimyaya girmiş bir aileyiz şöyle söyleyeyim ilk sanayi yatırımımızı 1958de gerçekleştiriyoruz. Tekstil olarak o zamanlar tekstilde 1964'te geldiğinde tekstilde ithal edilen bir hammaddeyi acaba Türkiye'de üretebilir miyiz heyecanıyla 1964'te ilk polivinil asetat yatırımını yapıyoruz. Kâğıthane, yer Kâğıthane 1 tonluk reaktör böyle başlıyor macera Hatta Polisan ismi de geçen gün araştırdım şeyden geliyor polivinil asetat mamuller ve türevleri Sanayi A.Ş. Büyükte bir ismi var, dolayısıyla kimyaya inanmış kimyaya yatırım yapan bir ailenin üçüncü nesil mensubu olarak karşınızdayım umarım tekrar yatırımımız devam eder bu konuda. Efendim ben sizlerle biraz rakam paylaşacağım rakamlar genelde sıkıcı olur ama olabildiğince sıkıcı olmamaya çalışacağım. Bu sunumu ama rakamlar olmadan da bir resmi bir sektörün bulunduğu yeri de

görmek çok mümkün değil, umarım çok sıkıcı olmaz sunumun 3 tane bölümden oluşuyor bir genel küresel kimya ticaretinin durumu orada Türkiye'nin yeri, ikinci bölümde Türk kimya sektörünün dış ticaretteki gelişmeler son beş on sene içindeki ve bizde bayağı alt sektör var on on beş civarında sektörlerin dinamikleri esasında kimyada toplanıyor ama farklı özelliklere değiştirebiliyor bu alt sektörler onlardaki durumu göz önüne alacağız. İlk olarak küresel kimya dış ticaretinden bahsetmek istiyorum burada gördüğümüz gibi aşağı yukarı dünya kimyasal madde ihracatı 5 trilyon doların üzerinde ve ülkelere baktığımız zaman herkesin tahmin edebileceği gibi Amerika Birleşik Devletleri, Rusya, Suudi Arabistan şeklinde gidiyor. Türkiye maalesef burada 48. sırada ve Dünya kimyevi maddeler ihracatından binde 3 yüzde 0.3 gibi çok düşük bir pay alıyor yani dünyanın 20. ekonomisi içinde olduğunu söylediğimiz bir ortamda birçok konuda dünya nüfusunun mesaj yüzde birini teşkil ediyor dünya milli gelirin aşağı yukarı yüzde birini teşkil ediyoruz böyle bir ortamda 0.3 düşük bir rakam ama biz gene bardağın dolu tarafından bakalım bu da sektörü potansiyeli gösterebilir yani Türkiye'nin kimyada alabileceği çok yol var tekrar 48. sırada olduğumuzu söylemişim benim maalesef önümde şey yok buradan da biraz görme zor oluyor ama Almanya'nın Rusya'nın söylemişim burada bu ülkelerin ve ABD bunların yaptıkları ihracatları görüyoruz bunların tek tek üzerinden geçmeyeyim hem zaman ilerledi ama böyle bir manzara var ithalata bakarsak tabi Amerika Birleşik Devletleri yine burada 5 trilyon dolar geçmiş bir kimya maddeleri ithalatı var ve Amerika Birleşik devletleri yine başı çekiyor Çin arkadan geliyor, herhalde büyük ihtimalle çok kısa bir zamanda Çin geçecektir belki de şu anda geçmiştir ABD'yi. Almanya her zamanki gibi ve Japonya şekilde gidiyor. Türkiye'mizde baktığımız zaman evet işte dünya ekonomisin de ilk 20.ciyiz burada yirmi dördüncüyüz orada sapmıyoruz bulunmuş pozisyondan ama ihracatta gördüğümüz gibi oldukça gerilerdeyiz. Yine burada başta gelen ithalatçıların aldığı ithal ettikleri ürünleri görüyoruz onların üzerinden çok geçmiyorum sizlerin görüşüne sunuyorum buradan. Türkiye kimya dış ticaretine gelirsek esasında Türk kimya sektörü her ne kadar 48. sırada olduğumuz söyledik ama kimi maddeler ihracatçıları birliği otomotivden sonra ve hazır giyimden sonra üçüncü sırada, dönem dönem 2.ligide geldiğimiz oluyordu fakat özellikle son zamanlarda bir düşüş var gibi ama bunun tek başına bakmamak lazım emtia fiyatlarında son zamanlarda düşük olmasından dolayı ve özellikle kimya sektörü bu düşüşlerden etkileniyor çıktığı zaman da tabi olumlu şekilde düştüğü zamanda olumsuz şekilde etkileniyor bununda etkisi olduğunu lütfen göz önünde bulunduralım. Baktığımız zaman bu da dış ticaretimizin durumu hepimizin malumu 2011'lerden dolayı bir 150 milyar dolar civarında bir ihracata takılmış gibi gözüküyor bir yatay seyir gözüküyor ithalatta da 200 milyon 200 milyar doların üzerindeyiz bu 2015 de bir miktar düşüş göstermiş durumda, buna tabi ki emtia fiyatlarının ve petrolünde payı vardır mutlaka kimya ihracatımız kimyevi madde ihracatımız şu anda yüzde onlar gibi gözüküyor biraz evvelde ifade edildi 14.1 rakamını görürüz 2016 tamamı on beşlere yaklaşacak gibi gözüküyor. Bu daha önceden yapılmış bir tahmindir fakat gene de 2012'deki rakamlarımızın altındayız, tekrar altını çizerek söylüyorum bunda emtia fiyatlarında düşmeni payı var tonaj olarak o kadar kötü değil yüzde 10 paya sahip ile kimya sektörü ihracatı Türkiye'nin ihracatını 11'leri bulduğu dönemlerde oldu, geçmişte burada ihracat yaptığımız ilk on ülkeyi görüyoruz Almanya başta hatta Almanya dışında İtalya İngiltere ve Hollanda'da görüyoruz yani Avrupa ülkeleri gelişmiş özellikle gelişmiş Avrupa ülkeleri ihracatımızda ciddi yer tutuyor bunu Mısır ve Irak gibi ülkelerde bu ülkenin içinde böyle bir manzara çıkıyor karşımızda ilk 10 ülkeye baktığımız zaman grup

olarak da bakarsak Avrupa ülkelerinin ne kadar ihracatımızda biraz evvel İhsan bey de bahsetti ne kadar önemli olduğu ne kadar ihracat yaptığımız ticaret yaptığımız bu tabloda gözükmüyor ondan sonra Orta Doğu ülkeleri ve Yakın Doğu Asya ülkeleri Kuzey Afrika var tabii Sahra altı ülke burada diğer ülkeler içerisinde geçiyor ama onun da bir potansiyel olduğunu ve dünyadaki bundan sonraki gelişmenin oradan enerji bulacağını oradan tetikleyeni gözünü bulursak Sahra altı ülkelerin büyük ihtimalle önümüzdeki yıllarda 10 yıllarda ve payının artacağını görebileceğiz ve buralara yoğunlaşmamız gerekebilir. Buradan alt sektörlerimize bakmak istiyorum dediğim gibi 10- 15 tane alt sektörümüz var ve dinamikleri her zaman aynı değil bunların ama kimya ortak noktaları. Fakat burada baktığımız zaman ihracat bazında plastik ve plastik mamullerin ciddi bir payının olduğunu görüyoruz mineral yakıtlar önemli paya sahip ve sabunlar diğer ürünleri burada görebiliyoruz ama plastik ve mamulleri ciddi şekilde bir öne çıktığını çok net olarak görüyoruz üçte birinden fazla bir payı tek başına plastik alıyor plastik sektörü alıyor burada da bunların alt sektörlerimizi ve bunların sıralamasını görüyoruz gördüğünüz gibi plastik sektörü uzak ara önde gözükmüyor kauçuk sektörümüzde ve mineral yağlar sektörümüz ve bu şekilde gidiyor sektörümüz çok enteresan. Bu da son zamanlarda büyük gelişme yaptığı tamamen ithal etmesine rağmen hammaddelerin ciddi bir ihracatçı konum elde etmiş vaziyette ve ihracatçı birliği pozisyona da geldiğini bu sektörün temsilcilerinin yakın zamanda öğrenmiş buluyorum umarım diğer sektörlerimizde bu şekilde net ihracatçı konumuna zaman içinde alır şimdi deminde bahsedildiği çeşitli konuşmayacak tarafından bir buçuk dolarlık bir ihracat yani sattığımız bir kilo malın aşağı yukarı bir buçuk dolar değeri burada enteresan sizinle de paylaşmak istedim Almanya örneği Almanya gördüğünüz gibi bizden katma değerli büyük bir ihracatı var ithalatı var Türkiye'de katma değerli mal alıyor. 2-3 dolarlara yaklaşan bir pozisyonu var ve gördüğümüz gibi Mısır Irak Mısır'da ağırlıklı mineral yağlar satıldığı biliyorum o yüzden de ortalamanın düşük olduğunu görüyoruz. Bu şekilde bir ortalama fiyat görüntümüz var ihraç ettiğimiz ülkeler de burada da ülke sıralamasını görüyoruz burada bir değişim olmuş 2015-2016 da Almanya yine birinci sıraya yerleşmiş 2015'te Mısır daha öndeyken Almanya oldukça istikrarlı bir yer tutuyor ihracatımızda birim fiyatlara baktığımız zaman tabii ki katma değerli ürünler daha pahalıya satılıyor burada eczacılık ürünleri başı çekiyor çoğumuz bunu bekleyebiliriz mineral yakıtlar ve yağların 0,45 gibi bir değerde olması bu da beklenen bir sonuç katmeri nispeten daha az diğerine göre kozmetik sektörü esasında son zamanlarda iyi bir hamle yapmış vaziyette üç buçuk dolarlar civarında yüksek gibi gözükme bile Türkiye ortalamasının üzerinde gözükse bile burada çok yapacak şey var esasında markalaşma ile özellikle markalaşma ile bu fiyatlar çok daha yukarı çekilebilir düşünün free shoptan geliyorsunuz eşiniz size bir krem ismarlıyor ya da bir parfüm ismarlıyor bir şişesi kaç euro sizler biliyorsunuz onun kilosu kaçta gelir tonu kaçta gibi hesaplayın dolayısıyla bu üç buçuk dolarında yukarı doğru alacağı çok yol var ama yine de ortalama yukarı çeken bir şey benim bulduğum boya sektörü sanırım Türkiye ortalamasında en azından ne yukarı çekiyor de aşağı çekiyoruz umarız özellikle sanayi boya ihracatı Türkiye'de artarsa tüp boya vernik sektöründe birim fiyatı artacaktır. Alt sektörleri bakarsak yani kısaca hepsini germiyim 10 15 tanesine çok vakit alır. Ama plastik başı çeken plastiklerin 2 doların üzerinde bir fiyat görüyoruz yine Türkiye ortalamasının üzerinde ve son yıllardaki ihracatındaki aldığı durumu görüyoruz biraz da bir birim fiyatın düşmesinden dolayı ama yine bunun birim fiyattaki düşmenin de payı vardır diye düşünüyorum. Peki durum bu ihraç ettiğimiz ülkeler pardon

anorganik dedim anorganik kimyasallar da böyle bir manzara ile karşılaşılıyor kauçukta katma değerli ve nispeten katma değerli bir ürün yelpazesine sahip yine burada Almanya bizim ana ülkelerimizden ana müşterilerimizden bir tanesi burada gözüküyor sabunlardan bahsetmişim burada da 1 milyar dolar civarında bir ihracat gerçekleştiriyor Türkiye Eczacılık ürünleri yine 1 milyar dolara yaklaşıyor ve katma değerli ürünler bu şekilde devam ediyor. Hepsinin detayına girmek istemiyorum yavaş yavaş konuşmamı toparlamak istiyorum, şimdi dışa bağlı bir ülke görüntümüz var, bu esasında Kimyada kimya sektörünü dışa bağımlı bir sektör görüntümüz var esasında doğal bir sonuç çünkü ülkemizde karbon yok karbonu ithal etmek zorundayız karbon kaynağımız yok karbonu petrolden doğalgazdan ya da kömürden hali zorlarsanız elde edebilirsiniz şu görüntüde ithal bağımlılığımız devam edecek gibi gözüküyor karbon kaynağımızın olmamasından dolayı gerçi çeşitli stratejilerde geliştirebilir ithalat bağımlılığını azaltmak için ama şu daha doğru en azından kısa dönemdeki yada orta dönemdeki yaklaşım olabilir elin karbonunu alalım işleyelim katma değer katalım, inovasyon katalım, marka katalım tekrar ele satalım bu şekilde kimya sektörüne ihracatçı olalım. Tekrar beni dinlediğiniz için teşekkür ederim inşallah sıkıcı bir sunum olmadı bu kadar rakamla

Sn. Murat Akyüz

Çok teşekkür ediyoruz Sayın başkan sizi de böyle buraya alıyoruz Ahmet Bey ve son konuşmacımız uzun yıllardır beraber çalıştığımız bizlere büyük destekler veren, belki bilmeyenler için söyleyeyim ihracatçı birliklerinin doğrudan bağlı olduğu ekonomi bakanlığının altındaki genel müdürlük olan İhracat Genel Müdürlüğü'dür. Biz diğer İhracat Genel Müdürlüğü altındaki genel müdürlüklerle sadece bağlantı kurarız ama genel müdürlük üzerinden bağlantı kurulur bu yönüyle de kendileri her zaman bizlerle her masada her toplantıda bulunur sağ olsun Hakan Bey çoğu zamanda kendisini genel yazılardan görürüz. Hakan kızartıcı yanında bakan adına diye yazar sürekli yazışmalarda resmi yazışmalarda. Evet Hakan Bey buyurun sizleri buraya davet ediyorum genel müdür yardımcım.

Sn. Hakan Kızartıcı

Teşekkür ederim Sayın Başkan, Sayın Başkanlarım, değerli sektör temsilcileri ben de hepinizi saygı ve sevgi ile selamlıyorum. Biliyorum zamanımız sarktı, o yüzden elimden geldiğince kısa tutacağım Murat Bey'in bahsettiği gibi hani denir ya doğma büyüme ihracatçuyum, öyle diyelim,21 yıldır İhracat Genel Müdürlüğünde, Ekonomi Bakanlığı İhracat Genel Müdürlüğünde çalışıyorum, tabi biz Ekonomi Bakanlığı eski Dış Ticaret Müsteşarlığı doğal olarak sektörleri sizin kadar bilmemiz mümkün değil işin içinde olan sizlersiniz sizlerin bize verdiği bilgilerle biz mevzuatı düzenleriz, desteklerimizi hazırlarız vesaire dolayısıyla burada tutup tereciye tere satmak istemiyorum elbette zaten sağ olsun diğer konuşmacılar sektörle ilgili bilgiler verdiler, Ahmet Bey ihracatımızla ilgili çok detaylı bilgiler verdi ben zaten onu da bildiğim için rakama da girmeyeceğim böyle de bir hazırlık yapmadım onları zaten sizler en az bizler kadar biliyorsunuz. Malumunuz sizin sektörünün birçok sektörün kendine has özelliği gibi kendine has bir özelliği var o da sanayi sektöründe yer yer işlenmiş gıdada var ama sanayi sektöründe hemen hemen bütün ürünlerin macunu diyelim hem girdisinde var hem çıktısında var dolayısıyla ekonominin de çok önemli bir ayağı malumunuz. Biz ithalata bağımlıyız, Ahmet beyin söylediği gibi, ülkemizde karbon yok ve dolayısıyla da net ithalatçuyuz ancak burada şunu da tabi dile getirmek lazım, sizler biliyorsunuz bizim birçok destek programımız var bunların içerisinde marka destek programı işte inovasyona ilişkin, tasarıma

ilişkin desteklerimiz var, şimdi malumunuz şunu söylemek çok kolay markalaşın işte inovasyon yapın, katma değeri arttırın tabi bunu söylemek kolay yapmak o kadar kolay değil dolayısıyla biz elbette yapın yapın demekten ziyade bununla ilgili karınca kararınca destek vermeye çalışıyoruz. Murat Beyler çok iyi bilirler yakından da takip ederler, bizim destekleme ve fiyat istikrar fonundan karşıladığımız desteklerimiz var, bu destekler içerisinde tabi ki sizin sektörünüz için çok öne çıkan destekler elbette yer yer var daha işletme rejimimiz var bunu üretici firmalarımızın hepsi gayet iyi biliyordur şimdi malumunuz bizim özellikle dış konjonktürdeki gelişmeler sonrasında bu son üç dört senedir ihracatımız yatay bir seyir izledi ve 2016 aslında birçok açıdan da daha da olumsuz gelişmelerin olduğu bir dönem oldu tabi ki petrol fiyatları ve diğer emtia fiyatların düşüşü, hoş son birkaç aydır petrol biraz toparlandı ama özellikle bizim ana ihraç AB den sonraki ana ihraç pazarlarımızdaki Rusya, Ukrayna, Kuzey Afrika bütün Ortadoğu ülkelerindeki siyasi karışıklıklar bizim ihracatımıza sadece kimya sektörü için değil doğrudan negatif etki etti. Bu anlamda baktığımızda neyse ki çok büyük eksilerle kapatmıyoruz. Bunu aslında ben bir tarafından şöyle düşünüyorum neyse ki tedbirlerimizi alıyoruz neyse ki tedbirlerimiz bir anlamda kendisini gösteriyor ama daha da doğal olarak kendimizi korumak ve geliştirmek için neler yapmalıyız da doğal olarak birlikte bakıyoruz. Şimdi Sayın Müsteşar, Sanayi Bakanlığı Müsteşarı biraz önce ARGE'ye yüzde 3'lük bir pay ayrıldığını söyledi kimya sanayinde, zaten kimya sanayi işin doğası itibariyle daha az bir ARGE ile hayatta kalamaz diye düşünüyorum neden? Çünkü bizim biraz önce söylediğimiz gibi bizim herhalde şart altında ürünümüz yok yani hammaddesini kendimizin oluşturduğu ürünümüz yok. Demin Ahmet Bey'in söylediği gibi mecburuz karbon bazlı ürünleri alıp az ya da çok katma değer katıp satmaya dolayısıyla da şimdi ben buradan şu noktaya özellikle gireceğim biz bakanlık olarak tabi ki sanayi bakanlığımızın sanayi teknoloji bakanlığımızın üretim süreci ile doğrudan bilgisi var biz bakanlık olarak ihracata destek vermeye çalışıyoruz ama şunu bilincindeyiz doğru düzgün ürün üreteceğiz ki onu satabilirim bir az önce söylediğim gibi satalım çok iyi ürün üretelim demekle olmuyor işte bu ARGE ile oluyor, inovasyonla oluyor, işlerle ilgili hak eden kafa patlatma öyle oluyor, şimdi Timur bey yeni tanışıyoruz gençtir belki hatırlamaz malumunuz aslında geldiğimiz noktada siz yıllar öncesinde çok iyi biliyorsunuz deminde onun örneklerini de verdiniz aslında sadece benim görev sürem içerisinde bile baktığımızda çok önemli mesafe kastettik ama yine de daha çok almamız gereken yol var. Biz ekonomi Bakanlığı üretim sürecinde yatırım teşvik biliyorsunuz yatırım teşvikleri ile ilgili Genel Müdürlüğümüz var, yarın ilgili genel müdür yardımcısı arkadaşım burada olacak eğer değişmezse Yurdal bey size hem mevcut sistemimizle ilgili hem de malumunuz yeni bir anlamda düzenlenen teşviklerimiz ile ilgili bilgiler verecek. Ben ihracat destekleri çok kısa şeyler söyleyeyim tabi burada şu desteğimiz var bu desteğimiz var deme niyetinde değilim onu zaten çok iyi biliyorsunuz özellikle ihracatçı birliklerimizin yarattığı platformlarla bilgilendirme seminerlerinde, ilgili arkadaşlarımız size anlatıyor hem de zaten sizin sorularınızı her zaman için alabiliyoruz, biz 2015 yılında pazara giriş tebliğ kapsamında sektörel ticaret heyetimiz desteğimiz vardır, 2015 yılında 7 tane 2016 yılındaki Murat Beyler bizim uzman yardımcısı arkadaşımızla beraber hatta Amerika'ya bir heyete gitmişler daha yeni geldiler, 2016 yılında 5 tane heyet gerçekleştirdik 2017 yılında zaten Sayın müsteşarımızın da bu konuda bir talimatı oldu, bunları artırmamız lazım şimdi laf aramızda son dönemlerde yaşadığımız gerek terör anlamda yaşadığımız gelişmelerden sonra bizim daha dışarıya ilişkilerimizde aktif olmamız lazım sadece gidip kendimizi anlatmak

anlamında değil biz üretmeye devam ediyoruz biz mal satmaya devam ediyoruz mal satma arzumuz eskisinden daha fazla demeye ihtiyacımız var o yüzden de alıcılarımızın hem mevcut alıcılarımızın hem de potansiyel alıcılarımıza ayağına gitmek durumundayız o yüzden 2017de bu sektörel heyetlerimizi de artırmak durumunda olduğumuzu düşünüyoruz. Bununla ilgili çok detaylı desteklerimiz var bir seyahat organizasyonu anlamında ikili iş görüşmeleri içeren bir seyahat organizasyonu hemen hemen bütün kalemlerinin yüzde 50'sini destekliyoruz. Bu konuda da daha öncesinde böyle heyetlere katılmamış olanlar varsa da hararetle tavsiye etti mi söylemek istiyorum. Malumunuz desteğimiz vardır sizin sektörünüzün de bu desteği kullanan sektörler yüzden başarılı sektörlerinizden bir tanesi yirmi iki tane firmamız marka destek programımızın içinde şu anda üç tane firmamız var ayrıca bizim malumunuz yurtdışı ofis mağaza birimde de uzun süre çalışmışım o zaman biz mağaza ofis derdik şimdiki adı 2016 sayılı yurtdışı bir marka ve tanıtım faaliyetlerin desteklenmesi hakkında tebliğ kapsamında şu anda 193 tane firmanın yurtdışı birimini veya yurtdışı markasına ilişkin marka tesciline ilişkin yaptığı harcamaları veya tanıtım giderlerini destekliyoruz. Bir başka konu yine Sanayi Bakanlığı Müsteşarımızın belirttiği gibi kümelenme, tabi ki onlar üretim anlamında kümelenmeyi destekliyorlar bizim de ur&ge ismini verdiğimiz, uluslararası rekabetçiliğin geliştirilmesine ilişkin bir düzenlememiz var , bilen bilir gerçekten çok başarılı yürüyen özellikle KOBİ niteliğini taşıyan firmalarımızın hem sektör içindeki kendisi gibi olan diğer firmalarla iletişim kurmasını, sağlıklı iletişim kurmasını, hem de ihracata daha doğru şekilde yönelmesini hedefleyen bir desteğimizdir bunu da gerçekten hani övünmek gibi olmasın çok başarılı yürüttüğümüzü söyleyebilirim, henüz bu desteğimizle tanışmamış olan firmalarımızla hararetle dediğim gibi firmalarımıza bunu tavsiye ederim çünkü ihracat yapmak yapana kolay da yapmayana çok kolay bir şey değildir özellikle de ilk defa ihracat yapacak firmalarımız için bu ur&ge desteğimiz de biz firmalarımıza öncelikli olarak tabi ki işbirliği kuruluşları ile bunu yapıyoruz derneklerle, ihracatçı birliklerimizle onların organizasyonu ile onların öncülüğünde firmalarımızı yönlendirmeye çalışıyoruz, sizin sektörünüzde şu ana kadar şu anda 2016 yılında 12 tane ur&ge projesi aktif durumda ve bundan da 264 tane firmamız yararlanıyor daha öncekileri de kattığımızda 9 tane ur&ge projesi yapılıp tamamlandı 206 tane firmamız bundan yararlandı. Onun dışında malumunuz yurtdışı fuar desteğimiz hepimiz tarafından kullanılabilir çok çok fazla firmamız kullanıyor daha da fazla kullanmanızı doğal olarak istiyoruz, milli katılım organizasyonu anlamında sadece kimya sektöründe gerçekleşen uluslararası arasında 2015'te 13 tane 2016'da 10 tane fuara milli katılım organizasyonu düzenlendi ve bunu da biz bakanlık olarak az önce bahsettiğim bütçemizden destekledik bir başka husus tabi ki her bakanlık kendi iştiğal alanı kendi görev alanı içerisinde yapmaya çalıştığı bizde tasarımla ilgili bir desteğimiz var tabi ki biraz önce Sayın Müsteşarın bahsettiği ar&ge ofisleri, tasarım ofisleri ile ilgili onların destekleri var ama biz de ihracata yönelik yeni ürün tasarlama aşamasında olan firmalarımıza destek olmaya çalışıyoruz, tasarım departmanı oluşturmaları yeni tasarlayacakları ürünler oluşturmalarını veya mevcutları geliştirmelerini hedefliyoruz şu ana kadar sizin sektöründe üç tane müracaat alınmış durumda ancak sektörünüzün yapısı itibariyle biraz önce konuştuğumuz ar&ge yatınlığı da mecburiyeti açısından düşünülduğünde bu 3 sayısını ben çok düşük buluyorum, o konuda da dediğimiz gibi tüm Bakanlıklarımızın kendi görev alanları itibariyle iyi şeyler yapmaya çalışıyor. Ama burada da yoğun destek olduğumuzu bilmeyenlere bir kez daha söyleyeyim bilenlere bir kez daha hatırlatmak istiyorum. Malumunuz bizim dahili işleme rejimimiz var

buradaki temel amaç kimya sektörü içinde geçerli olduğu şekliyle Dünya fiyatlarından ham madde temini. Simdi sizin sektörünüz de gelirler açısından net ithalatçısınız. Zaten bir tane üretici firma var. Kendi içerisinde sektörün içerikleri açısından görüş ayrılıkları çıkar ayrılıkları elbette var. Ancak dahili işleme rejiminde de sektörünüzün dahili işleme rejiminde kullandığını biliyorum. Bu konuda da İhracat Genel Müdürlüğü olarak tabii ki biz doğal olarak mevzuatla bağlıyız gümrük kanununun içerisindeki bir rejim olarak dahili işleme rejimi ne de onların içerisinde yürütmeye çalışıyoruz bütün gerek ihracat mevzuatımızda ilgili gerek devlet yardımlarımız ilgili gerek dahili işleme rejiminin işleyişiyle ilgili her zaman ben zaten çıkışta daha görüşürüz her zaman tüm sorularınızı görüşlerinizi bekleriz hele de şunu söyleyeyim benden yıllar boyu devlet yardımları biriminde de çalıştım dahili işlemde de ilgileniyoruz aklınıza takılan şeyleri lütfen sorun, özellikle bu desteklerle ilgili zaman zaman şunu da karşılaşıyoruz işte tebliğde okunmuş oluyor tabii ki bunları kimse annesinin karnında öğrenmiyor yavaş yavaş yaşayarak öğreniliyor tamam bu bana uyar ben bunu böyle böyle yaparsan bir şey şu kadar onu da hesabını yapsam yüzde 50'sini alırım diye yola çıkılıyor sonra tabii ki mevzuatta bazı detaylar yer alabiliyor bir bakıyor ki o destekten yararlanamayacak bir hamle yapılmış geriye dönüp de bir şey yapılamayacağı için maalesef beraberce üzölmek durumunda kalınıyor dahili işleme rejimi içinde zaman zaman geçerli bunlar. Kafanıza takılan tereddüt ettiğiniz konular olduğunda geriye dönmek için en azından lütfen her zaman için sorularınıza görüşlerinize açığız bütün İhracat Genel Müdürlüğü ailesi olarak bunu söylüyorum, tabii ki ihracatçı birliklerimiz hakikaten bu konuda tecrübeyle hep birlikteyiz bize sürekli görüşlerini iletirler sorunlarını iletirler biz onlara yönlendirmelerimizi veririz hep beraberiz inşallah hep beraber daha iyi günler diliyorum çok teşekkür ediyorum saygılar sunuyorum.

Sn. Murat Akyüz

Şimdi zamanımızı da iyi kullanmak açısından ben kısaca birkaç konuya değinmek istiyorum ihracatçı birliğimizle yakın temasta olan Ekonomi Bakanlığımız tabii birçok teşviği de yine bu şekilde uygulamaya sokuyor ve bu uygulamaların genelde firmalarımıza ve özel sektörlerle aktarımını ihracatçı birlikler vasıtasıyla yapıyor ve hâlihazırda 60 tane ihracatçı birliği yanlış hatırlamıyorsam, üzerinden bu çalışmalar devam ediyor hem yeni yapılan teşvik mekanizmaları olsun, hem bundan uygulamaları olsun maalesef firmalar tarafından bazen çok geç algılıyor ya da geç uygulamaya alınıyor sadece bir örnek vermek istiyorum plastik sektörü ile ilgili olan örneğin tasarım merkezi başvurusunda maalesef bu çalışmalar çok uzun süre devam etti ama buna rağmen sadece bir firma başvurmuştu, şimdi bakıyorsunuz yapılan teşvikle karşılığı özel sektörden bazen yeterli olmuyor. Burada bazen bazı toplantılarda bakarsınız sürekli işte özel sektöre bir arkadaşımız fazla bir araya gelmedi zaten konuşmasından da bazen anlıyorsunuz veriyor veriştiriyor bu sefer sadece kamuya. Burada hep beraber bazı şeyleri tartışabileceğimiz ortamlar açısından bence bu mükemmel bir ortam tümüyle beraber sizlerle beraber de bunları kaleme almakta sizlerle beraber bunları tartışmak da bizler için oldukça güzel bir şey. Yine çok güzel çalışmalardan bir tanesi örneğin REACH'ti. Bu konuda da şöyle bir örnek vereceğim İhsan beyde bahsetti işte REACH'in Türkçeleştirilmesi bize geldi, 2000 sayfaya yakın İngilizce mevzuat şimdi 2000 sayfayı ne yaparsınız biz dedik ki her türlü maliyete katlanırız. Bunun hepsini çevirebiliriz dedik oturduk

teker teker hepsi çevrildi teknik çeviriler yapıldı. Yapıldıktan sonra TOBB başkanımızla o dönemde konuşurken dedi ki bu çevirileri bize gönderebilir misiniz hayhay dedik gönderdik hemen arkasından Çevre Bakanlığımız sağ olsun dediler ki bu çevirilerle biz hiç uğraşmayalım sizde varmış herhalde evet hemen onları gönderdik ondan sonra şimdiki REACH'e uygun Türkiye'deki mevzuatın oluşması aşamasında da katkılarımız oldu REACH'e geçiş sırasında da, kullanmaya geçiş sırasında da Bakanlığımızdan çok büyük destek aldık ekonomi bakanımız da öyle yani sivil toplum örgütleriyle burada kamunun bir arada çalışmasının en güzel örnekleri burada, şimdi toplantılarda bile kendileri bizlerle beraber aynı masada bir arada olup konuyu birebir denemeleri bu konuda bilgilendirme yapmaları ya da bizim sorunlarımıza buradan sorulara cevap vermedi, çok çok önemli ben bundan dolayı tekrar teşekkür ediyorum bütün katkısı olan bürokratlarımıza ve ben çok da fazla uzatmadan İstersen soru kısmına geçeyim ve soruları da sadece 10 dakika tutacağım çünkü süreyi verimli kullanmamız açısından biraz daha kısaltmamız gerekecek. Bu yönüyle şimdiden ilk soru soracak olan 5 kişiyi alabilirsem.

Sn. Tufan Çınarsoy

Sayın Başkanım teşekkür ederim, Tufan Çınarsoy, Boya Sanayicileri Derneği Genel Sekreteri, sorum Murat başkanla Hakan beye, özellikle dünya ticaretindeki son dönem durgunluğunun henüz açılmamış olması, bölgesel ekonomik gelişmenin Avrupa birliğine entegre bölgelerde henüz dünya ticaretine bir sistem içinde olmasının beklenenin altında kalması dış ticaretin önemini son dönemde bütün ülkeler açısından bizde de ön plana çıkartıyor, ama benim sorum şu kimya sektöründe toplam şirket sayısına göre ihracat yapanların sayısı 3'te 1 oranında, belki onun altında acaba yapmayanlara "nasıl ihracatçı olursunuz?" projesi adı altında organize İhtisas bölgelerinde bölgesel ve diğer sanayi bölgelerinde anlatılabilir mi? bu birinci soru, ikincisi acaba bir aracı dış ticaret şirketleri kanalıyla yani şirketler kanalıyla bunların elemanları ve ihracat konusunda uzmanları olmadığı için acaba bunların ürün ve kalite standartlarında belirleyerek ihracata yönelik bir ürün tasrifi yapabilir miyiz? Üçüncü sorum dış hedef pazarlar sürekli şekil değiştiriyor Türkiye'nin dış pazar rekabet gücünün araştırılması ürün bazında kimya sektörü bazına önemli bu çalışmayı sektör kuruluşları ile beraber bakanlığımız yapabilir miyiz sorusu aklıma geliyor teşekkür ederim.

Sn. Murat Akyüz

Teşekkür ederim bu sorulara hemen yemek sırasında cevap vereyim bir sonraki soruya geçelim. İhracata özellikle hareket sağlamak amacıyla hiç ihracat yapmayan firmaları da bu işin içine çekmek amacıyla şimdi ülke toplantıları yapmaya başladık. Bazen bakıyoruz Kolombiya Peru'yla ilgili bir toplantı yapıyoruz ama şimdi yeni ihracata başlayacak olan firma diyor ki ben Kolombiya Peru'ya herhangi bir çalışma yapmam mümkün değil, ben yakın noktalara yakın coğrafyalara çalışma yapmak istiyorum diyor. Bundan dolayı yine bölgesel toplantılar aylık bölgesel toplantılar yapıyoruz bununda ötesinden yine Ekonomi Bakanlığı üzerinden bu kalite standartlarının desteklenmesi açısından eğer o ülkede o pazara girişte eğer bir zorunluluk var ise bunun da yüzde ellisi yüzde ellilik bir kısmı doğrudan destekleniyor ve sektörel olarak burada sektörel olarak ayrımlarla ilgilide ekonomi bakanlığımızın son dönemde ciddi bir çalışması var tekrar yeniden bir yapılandırma söz konusu olacak o zaman çok daha sağlıklı sonuçlar çıkacağına da biz inanıyoruz ama bunun yanında Sayın Genel Müdürümün de ekleyeceği şeyler varsa?

Sn. Hakan Kızırtıcı

Şimdi bu çok fazla ihracat gerçekleştirilmeyen firmalarımız için biraz önce bahsettiğim bu ur&ge desteğimiz tabiri caizse cuk oturuyor. Kullananlar da genel olarak çok fayda gördüğünü hep söylüyor buna daha çok yönlendirmemiz lazım, tabi orada bizim bütün dayandığımız yapı işbirliği kuruluşları yani bu örnekte işte bu platformda gördüğümüz kuruluşların hepsi olabilir zaten İKMİB bunu çok başarılı sürdürüyor burada diğer yapanları da ben hatırlıyorum bunların sayısını arttırmamız lazım çünkü üreten zaten satabilir doğru düzgün ürün etmesi önemli o aşamaya gelmiş olan hakikaten biz yönlendirmesini yapıyoruz Murat Bey'in söylediğine son bir şey hedef ülkeler malumunuz bizim yıllar boyu oluşan bir birikimimiz sonucunda 15 saniye dedi ki 33 tane öncelikli ülkemiz var ancak Sayın Bakanımızın da yakın zamanda talimatı uyarınca onunla ilgili başka çalışmalarımız devam sektör üzerinden belki sektöre özgü ülkeler yaratmak hedef oluşturmak çünkü atıyorum tarım sektörünün hedef ülkesi olan bir ülke ile kimya sektörünün hiç alakası olmayabilir o zaman da o sağlaması öngörülen destekler dengesiz kalabiliyor onla ilgili çalışmamız var inşallah bitince paylaşırız.

Sn. Katılımcı

Başkanım saygılar tüm katılımcılara ben fırsat bulmuşken Sayın Necipoğlu'na bizzat teşekkür etmek istiyorum şöyle Ankara ilk defa REACH kavramını öğrendim, çok ciddi bir araştırmam var bu konuda, siz daha tercüme etmeden önce ECHA 'ya kayıtlama sistemlerinden tutun 2006 da çıktı bu olay ortaya. Biz bunu öğrenirken biz yapıştırıcı grubunda biliriz ve tanırız. Ben bunu yavaş yavaş öğrenip sektöre katkıda bulunmaya çalışırken ilk önüme çıkan Sayın Bitlis'e de bu arada teşekkür ediyorum katkılarından dolayı ama Sayın Necipoğlu'nun firmasıyla öğrendik. Ben bizzat kimya sektörü ve kauçuk sektör adına kendilerine teşekkür etmek istiyoruz biz REACH'i onlardan öğrendik teşekkür ederim.

Sn. Serdar Çelebi

Merhaba, Serdar Çelebi, TOBB kimya sanayi meclisi danışmanı. Şimdi bu ihracat değerlerini değerlendirirken ben biraz kendimize de haksızlık yapıyor, sadece malum olaylara bağlamak gibi bir endişe oluştu bende, çünkü biliyorsunuz son 2, 3 yılda dünya ticaretinde bir düşme var dolayısıyla bu verileri tartışırken aslında keşke mümkün olsa da dünya ticaretindeki bu daralmalara mesela Çini biliyorum, Hindistan biraz kurtarıyor, bunu sizde biliyorsunuz dolayısıyla bunlardan bunları dikkate alarak arındırıp kendi değerlendirmenizi ona göre yapmamızda yarar var, yani moralimizi belki daha fazla bozmayız demek istiyorum o yüzden bunu da eğer varsa bir söyleyeceğiniz bir şey yani böyle bir çalışma yapıldı mı genel dünya ticaretin toplantısındaki daralmayı dikkate aldığında bizim değerlerimiz düzelttiğimizde durum ne oluyor sorum budur teşekkür ederim.

Sn. Murat Akyüz

Şu anda Dünya ticaret örgütünün verileri şu anda elimizde yok ama şunu söyleyebiliriz, biz de yakından takip ediyoruz ve bu düşmeye rağmen dünya ticaretinden aldığımız payda yükseliş var ve 2023 hedeflerinde 500 milyar dolar diyoruz ve biraz da işte bu rakam tutmaz falan diyenler için de şunu rahatlıkla söyleyebiliriz bizim amacımız dünya ticaretinden aldığımız payını zaten o hedefe yükseltmekte ama eğer dünya ticaretinde böyle bir düşüş var ise de zaten oraya doğru biz yükselmeye devam ediyoruz oradaki verileri de ben size gün içerisinde

de paylaşabilirim hatta belki olabilir bu rakamlar kesinlikle katılıyorum hocam buradaki ihracattaki düşme bizi aksine demoralize etmemeli Türkiye'nin bütün çabaları aslında tonaj bazında bakımdan artışta halen Dünya'da da artış var tonaj bazda yıllık bazda baktığınız zaman ama işte emtia fiyatlarındaki düşüşler ham maddedeki düşüşler özellikle son iki senede ciddi bir noktaya getirdi ama bu senenin sonu itibariyle artık bazı konularda o düzelmeleri hep beraber görmeye başlayacağız.

Ben şimdi rakamları diyorum dosyadan baktım göremedim ama şöyle söyleyeyim 2015 yılında 110 üzerinde bir dünya ihracatında daralma vardı. Şu anda kabaca 15 trilyon dolar civarında olduğunu düşündüğünüz zaman bu sene de daralma devam ediyor dolayısıyla tespitinize kesinlikle katılıyorum tabii ki şimdi ya burada öyle mazeret bulma diyelim ona ona çok girmek istemediğimiz için çok değil miyiz biz ona ama hakikaten biraz önce çok genel haliyle geçtiğimizde çevremizdeki konjonktür özellikle bizim asıl ihracatımızın gittiği ülkeler açısından baktığınızda ve genel olarak dünyanın büyük pazarları ve ihracatçıların hepsinde çok net bir ihracat daralması var dolayısıyla dünya ekonomisinde ticarete daralmalar ekonomi o kadar çok daralmadı ama ticarete hatırı sayılır bir daralma var. Ümit ederiz diptir bu bundan sonrasında çıkarken bizlerde Murat Bey'in söylediği gibi aslında miktar bazında düşünmez yok hatta çıkışımız var ama rakamlara yansımaları açısından baktığımız zaman rakamlar tabii çok pozitif görünmüyor umarız bundan sonrası dönemde bu trendler pozitif döner gerek parite anlamında gereken emtia fiyatları anlamında gerek istikrar anlamında inşallah daha iyi şeylerden bahsedebiliriz.

Sn. Serdar Sezer

Teşekkür ederim Murat Bey Serdar Sezer TÜBİTAK Müdür Yardımcısı, tabii son zamanki konjonktürde çok olumsuz değiliz ve sanayicilerimize müteşekkirimiz böyle ortamlarda bile harika değerleri tutturuyorlarsa son 3 yılda, benim tabii özel sektörde tek bir masada konuşumuz oldu için ihsan beye şöyle bir sorum olacak dış ticaretteki olumsuz algının “made in Turkey” yani Türkiye'de geliştirecek ARGE endeksi konuşmalarda değinildi konseptinin oluşturulmasından sonra Avrupa toplumunda da bir algı oluşturacağı pozitif anlamda ülkemizin üretimine yansıtacağı kanaatindeyim 2015 yılında daha yanlış hatırlamıyorsam basından takip ettiğim kadarıyla ar-ge'ye 1 milyar dolar gibi bir rakam ayırdıklarını lanse ettiler, Türkiye'de yabancı sermayeli bir şirket olarak gerçek anlamda ARGE yapmayı düşünmeniz in önündeki engeller ya da devletten beklentileriniz nelerdir?

Sn. İhsan Necipoğlu

Merhaba Teşekkür ederim önce bir ufak düzeltme yapayım da 2015'te 2.7 milyar dolar zannediyorum ayırdı ARGE'ye, sürekli olarak aynı, iki buçukla üç arası ar-ge'ye para ayırıyor, Şimdi DOW'ın ARGE'si oldukça merkezi. Fakat tabii dünyanın da gidişatı değişiyor yavaş yavaş olarak da düşüncelerimizi değiştirmeye başlıyoruz ama bu kısım kısım geliyor ya ARGE'nin esas ARGE'nin birdenbire getirip Türkiye'de veya Avrupa'da veya başka bir yerde kurma gibi birdenbire yapılmasından ziyade teknoloji merkezleriyle yavaş yavaş yapılmaya başlanıyor ve yani ARGE'yi taşımak için 1, 2 tane adam var önde mesela uygulama Merkezi Türkiye'de de var uygulama merkezimiz küçük sayılır, çok istatistiklere geçmiyor poliüretan sistemlerimizde ünitemizde var yani şey olarak Türkiye'de de başlattık biz bunu uygulamaya yönelik ama uygulama yöneliği aşıyoruz ikinci adımda teknoloji merkezlerine geliyoruz. Teknoloji Merkezi

de belli bir ülkenin stratejik bulduğu bir sanayide eğer Üniversiteden çok ciddi öğrenci yetiştirilebiliyorsa, araştırma-geliştirme yapabiliyorsa ve bu araştırma geliştirme de son derece rekabetçi olduğuna kanıtlayabiliyorsa o ülkelere Teknoloji Merkezi kurabiliyoruz, örneğin Kore elektronik Merkezi Suudi Arabistan'da çünkü orada korkunç petrokimya Endüstrisi kuruldu dolayısıyla gene bu işbirliği çerçevesinde gelecekte Türkiye'ye teknoloji merkezleri yahut ta merkezi kurma gibi bir şey ilerde Türkiye ile birlikte eğer böyle bir şey karar verilirse gündeme gelebilir ama şu anda bunu kısım kısım düşünmek lazım. Biz tabii ki Türkiye'de bunu kurulmasını isteriz. Bunun için de ileriye yönelik hep buradaki kimya şurasının ileri gelenleriyle devletimizle mutlaka temaslarımızın olması gerekir.

Sn. Mehmet Doğan

Sayın Başkan kusura bakmayın ben biraz bu yönde susadım, Mehmet Doğan isimim Hacettepe üniversitesinden emekliyim 1974 ambargodan sonra epeyce kimyasal maddenin üretiminde Hacettepe'de ortak oldum teknolojinin kimyasal madde birimi başkanlığı yaptım. O zamanlar epeyce Türkiye'nin ihtiyacını karşıladık. Şimdi son zamanda da bilmiyorum yazılarıma rastlıyor musunuz, biliyorum değişik yerlerde teknoloji bilim üzerine yazıyorum bunlardan esinlenerek 1,2 noktaya değinmek istiyorum. Bunlar soru şeklinde size gelecek acaba biz ben görüyorum ki incelemelerinde 35 milyar dolarlık kısaca ithalat yapıyoruz kimya sektöründe 15 milyar dolara varanda ihracat yapıyoruz genel kaba hatalarım olabilir ama şimdi diyorum ki o zaman yeni bir üretim plastiğin dışında yeni bir üretim alanı olması lazım bu da Asya kaplanlarının olduğu gibi acaba yarı iletkenlerde dahil karbon dahil yeni hammaddeler büyük çapta devlet desteği ile bir araya gelerek büyük ortaklıklarla dış bağlantıda olarak yani Kazakistan gibi petrol zengini Türk devletlerinden alarak onlar gibi yapabiliriz biz mesela silikon silikon Vadisi'nin bahsediyoruz silikon üretimi yok Türkiye'de olacağı da yok. Hep bununla mesela güneş enerjisinin panellerin tamamını dışarıdan ithal ediyoruz ve güneşe çok büyük parada yatıracağı benziyoruz ülkemiz güneş enerjisi merkezi olacak diyoruz o zaman bunun hammaddelerin üretimine Türkiye'de üretimine bir şekilde başlamamız lazım bir başka şey size de örnek vermek için söylüyorum cam Sanayi'nde dünyanın en önde gelenlerinden ihracatçılarına birisi Türkiye oldu ne sanayide oldu soda sanayine yatırım yaptı bir de bor sanayide yatırım yaptı bu sayede en kaliteli kristal de dahil olmak üzere camlar Türkiye kaynaklı oldu. Bunun gibi yeni alanlar olabilecek durumlar var bunlarda çağımızdaki ileri teknoloji merkezleriyle olabilir ve bunlar da araştırma merkezlerinde geliştirilen bende bir envanteri de var aşağı yukarı ülkemizde şimdi teknokentler yeni araştırma merkezleri gibi oldu birçok üretimler var bunlar sanayi aktarılmamış vaziyette destek olursa sanayicilerimiz bu yerlilerden olabilir mesela Bunlardan birisi galyum nitrür bazlı jipler bunların Aselsan yakında üretecek zannediyorum Bilkent'le ortaklık sonucunda DNA yapanlar DNA sensörler geliştirenler var bunlara dayalı yeni alanlar olamaz mı? enerji teknolojilerinin tamamında dışa bağılız tamamında da kimyasal maddeden dolayı buna yönelme olmaz mı? Yani enerji sektörünün kullanacağı şeyler Lg gibi elektronik merkezler oluşturamaz mıyız büyük çaplı devleti de zorlayarak araştırma merkezlerinin sayısını çoğaltırsak yeni alanları sayesinde bizi sıçratacak teknolojileri uygulayabiliriz çünkü Türkiye'den ben hocalığın 65 ten beri olduğuna göre rakamı siz yapın 65'ten itibaren ders vermeye başladım halinde emekliyim ama kongrelerde hep dilerim hep oluyor orada görüyorum söylüyorum da ve bu alanda yenilik yapabilirsek ki kimya sektörü

sürükleyici sektördür kimya sektörünün bu araştırmalara dayalı büyütebilirsek ve yarı iletken özellikle teknolojilerine de girerek ki tam teknolojilerini girerek çok daha ileri götüreceğimiz yeni alanlar olur ve katma diğeri de mutlaka yükselmiş olacaktır bu yeni ürünlerin bu yönde biri organizasyon veya nano teknolojiye dayalı bir şeyler yüz dolarlıkta vardı bin dolarlıkta üç bin dolarlıkta artık dikkat ederseniz hepsi iyi sistemler kullanıyor bunların hepsi de Türkiye’de kullanılıyor nano teknolojik olarak sistemler kaplanıyor öyle olunca tıkanma tehlikesi kalmıyor demek ki siz bir yatırım yaptığınız zaman bu yüz dolarlık sistemi bin dolarlık veya üç bin dolarlık hale getirmiş oluyorsunuz bu alan çokta büyük emek yoğun değil sermaye yoğun olabilir bilgi yoğun daha çok yani kimya sektörünün özelliği de mali yoğunlukta ekonomik yoğunlukta bir sektör bu yönde tabi daha geniş zaman olursa sorularınız olursa onları da memnuniyetle hangi yerlerde var tamam ben orada teşekkür ediyorum

Sn. Murat Akyüz

Teşekkür ederim. Evet gerçekten doğrudan yapılmalı veya yapılmamalı gibi bir cevap kesinlikle alınamaz. Her biri mutlaka ihtiyacımız olan kalemler Marsis silikon konusunda diyoruz, silikon sonuçta Cam teknolojisinde en ileri safhası ama biz maalesef yıllar önce kurmuş olduğumuz bir şişe camın arkasından soda fabrikasının arkasından biz onun daha ileriye götürüp silikonu elde edememişiz, silikon üretimi global ölçekli bir yatırım olmasından dolayı ben bunu defalarca sordum çünkü uygulamalar uymuyor diyerekten silikon da ilgili bir hammadde üretimi şu anda hala kızını Türkiye’de ama bunların hepsinin teker teker kaleme alınıp özellikle güneş enerjisiyle ilgili çok ciddi bir teşvik halen var eğer 2018 yılının sonuna kadar Güneş enerjisini kurabilirsiniz Türkiye’de 10 yıllık devlet size garanti veriyor 0.133 sentten geri aldım garantisi bu demektir ki kurduğunuz tesis 6 yıl içerisinde kendisini ödüyor ve bundan sonrasında da doğrudan size üzerine ekstradan para yapma ya başlıyor ki dolar bazında her ne kadar devletimiz şu anda hızla TL ye geçmekte ise de dolar bazında o verilen söz devam ediyor bu yönde yine baktığım zaman gerçekten hepimiz için gerekli Ben daha fazla uzatmıyorum ama bu konu zaten konuşulacak ve ben son soruyu da PETKİM’e iletmek istiyorum

Sn. İsmail Hakkı Metecan

Tüm katılımcılara saygılar sunuyorum, PETKİM’den ben bir İsmail Hakkı Metecan, ben çok fazla uzatmak istemiyorum genellikle arz problemi olan bir ülkede yaşıyoruz, ultra liberal bir ticaret ortamında maalesef ki yatırım olmuyor, üretimde olmuyor üretim olmayınca ARGE de olmuyor ithal ettiklerimizi finanse ediyoruz, onların yatırımlarını finanse ediyoruz, bu bir parantez içiydi sadece dil konusunda Sayın genel müdürüme bundan önceki hükümet programında dil sisteminin üretimi destekleyecek halde yeniden gözden geçirilsin diye bir eylem planı vardı. Sanıyorum ihracat genel müdürlüğü sektör bazında da bir takım çalışmalarda yaptı bunun sonuçları çıktımı devam ediyor mu bu konuda bilgi istiyorum.

Sn. Hakan Kızartıcı

Bununla ilgili çalışmalarımızı teknik düzeyde büyük oranla bitirdik. Ama tabi daha olgunlaşması lazım malumunuz özellikle sizin sektörünüzde dış ticaret rejimi çok zor dengeler içeren bir sektör bir alan. Dolayısıyla biz kendi raporumuzu oluşturup Sayın Bakanımıza önce tabi Sayın Müsteşarımıza sunacağız sonuçlarını da doğal olarak sizlerle paylaşacağız. Bütün sektörün paydaşların sorunlarını biliyoruz denir ya konu lastik gibi bir konu özellikle de

ekonominin daraldığı veya ticaretin daraldığı pazarların daraldığı dönemde daha da öne çıkıyor. İnşallah bitince paylaşacağız.

Sn. Murat Akyüz

Bütün konuşmacılarımıza ben ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Sizin de söyleyeceğiniz bir şey yoksa ben burada kapatmak istiyorum izninizle tüm katılımcılarımıza ve soru soran bütün paydaşlarımıza tekrar teşekkür ediyorum.

II. OTURUM

KİMYA SEKTÖRÜNDE YATIRIM, ÜRETİM ve KÜMELENME

Oturum Başkanı: Sn. Timur ERK - TKSD Yönetim Kurulu Başkanı

Sn. Mustafa YILMAZ	Aksa Akrilik Kimya Sanayii A.Ş.
Sn. Emin Sadık AYDIN	Kalkınma Bakanlığı, İktisadi Sektörler Genel Müdürü
Sn. Mustafa ERDÖNMEZ	Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı
Sn. Haluk ERCEBER	Organik Kimya San. ve Tic. A.Ş.
Sn. Cihan TATAR	ÇŞB, Endüstriyel yatırımlar ÇED Daire Başkanı
Sn. Selçuk DENİZLİGİL	BASF Türk Kimya San. ve Tic. Ltd. Şti
Sn. Cemalettin DOLMUŞ	Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı, Tehlikeli Madde, Karayolu Taşımacılık ve Düzenleme Genel Müdürlüğü

Sn. Timur Erk

Burada yedi tane koltuk göremeyeceksiniz. Gelen kişi gelecek, konuşmasını yapacak. On iki dakika sonra tak- mikrofonu kestireceğiz. Üç dakika soru-cevap için. En fazla üç soru alacağız, üç cevap. Böylece, on beş çarpı yedi kişi var. Ben de az konuşmaya çalışacağım ama nasıl başaracağım, bilemiyorum. Toplam yüz yirmi dakikada, bize ayrılan sürede, bu işi bitirmeye çalışacağız. Olsa olsa, on beş dakikalık, devraldığımız bir gecikmeyle devam edebiliriz. Tekrar ediyorum; yedi kişi için burada imkân yok, dolayısıyla ben her bir konuşmacıyı kürsüye çağıracağım. Her konuşmacı on iki, bilemediniz, en fazla on üç dakikada sunuşunu, konuşmasını bitirecek, son üç dakika diyeceğim. Son üç dakikada da üç tane soru, daha fazla yok, dördüncüsü olmaz. Belki torpil yapabilirim zaman zaman. Artık. o...Neye göre olduğunu bana sorun. TKSD üyesiyse önceliği vardır. Falan filan yok, şimdi bunların hepsi şaka tabi ki. Evet, ben şöyle bir genel başlayayım. Sabahki yaptığım kısa konuşmanın tekrarı değil ama konumuz üretim, üretim, üretim. Napolyon'a sormuşlar; para, para, para demiş. Bir de çağırılmış, işte, o meşhur yenilgiden sonra, “Ee, generaller, söyleyin bakalım, niye kaybettik?” demiş. Birisi işte, hava muhalefeti, öbürü bilmem ne demiş. Bir tanesi kalkmış, “Ne diyorsunuz efendim?” demiş, “Şey kalmadı, mühimmat kalmadı,” demiş. “O zaman sus”, demiş, “Tamam, yeter! Öğrendim.” Şimdi ben de diyorum ki, artık palavra konuşmaya gerek yok. Zamanımız da yok. Madem ki bu toplantıyı bütün olumsuz koşullara rağmen başlattık, yapıyoruz. Bana göre ne kadar verimli geçti, verimli geçmeye devam edecek. Sayın müsteşarın istediği o çıktıyı da bildiğin A4 sayfasına vereceğiz, bir çıktı olarak. Arkasını onun takip edeceğiz, şu anda, telefonlarınızı kapatmanızı rica ediyorum. Size örnek olmak için ben de kapatıyorum. Yahut sessize alıyorum, yahut da uçak moduna. Eğer konu vatansa, gerisi teferruattır, diyoruz. Dolayısıyla, üretim, üretim, üretim. Üretim yapmak için de engeller var. Başta, yatırım ortamını iyileştirme. On dört buçuk, on beş seneden beri çalışıyoruz; daha hala, nihai adım atılmış değil. Şu anda, Çevre Bakanlığı bir çalışma yapıyor. Çok önemli. Bu

konuyla ilgili sırası geldiğinde, Çevre Bakanlığı'ndan Daire Başkanımıza söz vereceğim. Ondan, somut olarak yapılan yüz bin ölçekli planda, bu mekânlaşma ile ilgili sanayi lekelerinin nerede olabileceği konusunda, neredeler, çalışmanın neresindeler ve ne zaman biteceği konusunda bilgi almak isteyeceğim, sizler adına. Biz sahilden öteye gitmeyiz. Proje bazlı, biz kibar adamlarız. Kimya sanayi öyle biz karada yapmayız, yapamayız. Yapabilecek olan alt sektörlerimiz var ama ana kimya sanayi olarak, asgari yüz milyon dolar ölçekli, proje bazlı, yatırım teşviğini alacak, konumlarda Türkiye'de yabancı sermaye dışarı çıkarırsak, beş tane babayığit var. Daha fazla yok. Ama onlar için, hadi benim param var, şu konuda yatırıma giriyorum dediğim zaman yerleşme, yer tahsisi çok önemli. Onun için de modelimiz var. CHEMPORT, Haluk Bey buraya geldiğinde anlatacak. Ben çok kısa geçiyorum. Yani, bizim Güney Marmara sahilleri dahil, daha kuzeye , hele Karadeniz kıyılarına gitme lüksümüz yok. Niye? Bir Boğaz köprümüz var, eğer olursa bir de, Kanal İstanbul projesi var. Biz onlardan tehlikeli kimyasallarımızı geçirmeyiz, geçirtmeyiz. Bu nedenle, Güney Marmara ondan sonra, Ege ve de Akdeniz. Niye bizim de Taragona örneğinde olduğu gibi, Doğu Akdeniz'de zeytinliğin en yoğun olduğu bölgede, hemen üç kilometre çapında ticarileştirilmiş ve her birinin büyüklüğü, göstermesi ayıp, bu kadar olan zeytinler yetişirken, çevre sorunları nedeniyle biz tü kaka edilelim. Bu mümkün olmamalı. Dolayısıyla, Doğu Akdeniz'de ve Ege'de ve Güney Marmara'da özellikle böyle bir projeye ihtiyaç var. Biz üç buçuk seneden beri, Haluk Bey detayını anlatacağı mutlaka, patinaj çekmekteyiz. Şimdiye kadar üç tane yer gösterildi ama zeytin dalını aşamadık. Dediğim yerlerin hepsinde zeytin var. Mevcut kanun, 39 kanunu, 1939 kanunu revize edilmezse bir yere varmamız mümkün değil. Buradan hemen neye geçiyorum? Üretim programı paketi Sayın Müsteşar'dan, biliyorsunuz hep tahrik edici konuşma yaptım ki, cevap alayım diye. Aldık cevabı. Muhalefetle dahi görüşülmüş durumda. Muhalefet, zeytin kanunu çıkması mümkün değil, hepinizden, bu salonda olan herkesten rica ediyorum. Bir örnek de veriyorum. Gerekçeyi şu olarak belirleyelim hep beraber: Zeytin ağacı İspanya'da, bizim ağaç sayımızın yarısı. Rekolte içerisinde. Demek ki, biz bazı yerlerde, zeytini ticarileştiremiyoruz. Bu nedenle, ne yapmamız lazım? Biz artık, hangisi daha önemli, ehemmi mühime tercih etmek zorundayız. Şimdi buradan, ikinci bir konuya geçiyorum. Herhangi bir yer, sadece sahil, sahilde turistik beach istemiyoruz biz. Beach club da yapmak istemiyoruz. Biz orada, hatlar yapmak istiyoruz. CHEMPORT örneği. Onun için arkasından mutlaka double otoyol olmalı. Yetmez. Tren yolu da olacak. Çok şey istiyoruz ama var öyle yerler. Tespitlerimiz de var. Bu tespite göre, bize Çevre Bakanlığı yetkilileri bu konuda yardımcı olurlarsa, önümüz açılabilir diyorum. Giriş konuşması olarak herhalde kifayettir. Şimdi hemen buraya, ilk arkadaşımızı çağırarak istiyorum. Sayın Mustafa Yılmaz. Burada Aksa diye yazılmış ama ben biraz düzeltme yapayım. Dow Aksa diye söyleyeyim, daha iyi. Dow ile Aksa, iki grup bir araya geldi. Dow Aksa'yı kurdular. 4 sene evvel. Şimdi, çok kısa bilgi versin ama esas kendisinden beklentim benim, hem hemşerim, o da Trakyalı ben de Trakyalıyım, Malkaralılıyız. Ama senelerdir bu işin içindeyiz. Hala enerjimiz bitmedi. Sonuçta, inşallah bir şeyler yaratacağız. Söz sizin buyurun. Ne o ? Müsteşarı çıkarken alkışladınız, bizim konuşmacıyı alkışlamıyor musunuz? Moral verelim ki bir şey alalım.

Sn. Mustafa Yılmaz

Başkanım, öncelikle, öğleden sonraki bu kalabalığı kutlayarak başlamak istiyorum. Katılımın canlılığını koruması, buradaki konuşan insana hakikaten ilave bir enerji veriyor. Hepinizi

saygıyla selamlıyorum. Şimdi tabi, sizin gibi bazı halk sözlerinden gitmekte yarar görüyorum. Hani, sona kalan dona kalır ya da bola kalır. Ben şimdi, neredeyim onu çok iyi kestiremedim ama bir sürü şeyden söyleyebilirim.

Evet. Şimdi şöyle. Ben bir sürü konuşmadan sonra, şunları görmeye çalıştım, sabahkileri dinledikten sonra da. Dedim ki ya, böyle, uzun uzun bir şeylerden konuşmak yerine, bazı önerilerde bulunmak lazım. Biz, kaynakları kısıtlı olmaktan şikâyet eden bir ülkeyiz. Her ülke de şikâyet edecek. Böyle bir yerde, neyi görüyoruz, neyi tespit ediyoruz, neyi öneriyoruza baktığım zaman Sayın Başkan söyledi, sanıyorum diğer konuşmacılar da söyledi. Tek bir ülke dahi gösteremezsiniz ki, kimya sanayii gelişmiş ama kendisi gelişmemiş. Bunun tersi de doğru. Kendisi gelişmiş ama kimya sanayii gelişmemiş bir tane ülke yok. Bir tek örnek dahi gösteremezsiniz. Dolayısıyla, bunda, ta başlangıçta, artık Türkiye Ulusal Bilim Kurulu'ndan başlayıp bir ulusal kritik ihtiyaçlar listesi çıkarmak lazım. Ben görüşümü paylaşıyorum, bu dikte değil tabi bu ulusal kritik ihtiyaçlar listesinde, kimya için kritik ve anahtar endüstriler nelerse, kaynakları ona yönlendirip ve bu kaynakları o sektörlerle yardım edecek olan destekleyici ve tamamlayıcı sektörlerle, aktarmak, bu işin stratejik düşünme, sistemik yaklaşma ve sistematik hareket etme açısından önemli diye bakıyorum. Gelelim, şimdi, tabi ulusal seviyeden endüstri seviyesine geçtiğimiz zaman, biz, üretime dayalı çok rahatım, çünkü nasılsa iktisatçı değilim, ne hata yaparsam affola diye. Şimdi sizin gayri safi milli hasılanızı, hane halkının harcamaları, yatırımlar, devletin harcamaları ve parantez içerisinde ihracat eksi ithalat. Şimdi siz, gayri safi milli hasılanızı nasıl büyüteceğinize karar verirken eğer imalat esaslı diyorsanız ve bu imalat esasında da kimya imalatının yerini belirliyorsanız, zaten önceliklendirmişsinizdir ve artık kaynaklarınızı rahat rahat, etkin kullanırsınız. Buralarda eksiklerimiz olduğunu düşünüyorum. Bir sürü girişimler var. Ama bu girişimlerin içerisinde, eksik mekanizmalar gözüküyor. Orta yerde, evet, kutsal üçgen var. Ama bu kutsal üçgenin birbiri içine girişmişliği az diye düşünüyorum. Bu tür mekanizmalar, mesela, etkinliği arttırıyor. Bu kutsal üçgendeki akademinin endüstride, endüstrinin, ne bileyim, düzenleme kurullarında, düzenleyicilerin sanayide, mutlaka bir mekanizmalarla bir araya getirilmesi gerekir diye düşünüyorum. Yabancı yatırımcı ihtiyacımız ya da bu imalat sanayiinde kritik ve anahtar sektörleri koyduktan sonra, eğer bize yabancı yatırımcı gerekiyorsa, siz yatırımcı olsanız neye bakarsınız? Çok temel şeyler bunlar. Çok temel şeyler. Bir araziniz olacak, lisansınız olacak, paranız olacak elinizde ve bunlarla gidip makine tesisat alıp, enerji satın alıp, işçilik satın alıp efendim, bir ürün yaratacaksınız ama bu ürünün pazarlara ulaşması lazım. Bu ürünün üretilmesi için girdilerin oraya gelebilmesi lazım. Bu noktalara geldiğimiz zaman, birincil birincil ihtiyaç, bakın, evi yaparken temeli yapmadan ön odayı yapmıyorsunuz herhalde. Birincil ihtiyaç yerleşim. Bu yerleşimde siz, altını çizerek söylüyorum, dünya kalitesinde world class dediğimiz bir yerleşim alanı koymuyorsanız, ben bakmam ya da BASF olarak bakmam. Olanla çünkü mukayese ettiğimde eğer Singapur'da varsa Singapur'a giderim. Bu nedenle, biz, stratejik düşüncelerimiz içerisinde seçimlerimizi koyduğumuz anda bunlara uygun olarak bir yerleşime olmazsa olmazın A'sı, A'sı bile değil, A'dan önce ne geliyorsa alfabe, orada koymak lazım. Ve bu, mutlaka odaklanarak yapılması lazım. Odaklandığınız anda işte, küçücük enerji olan ışık enerjisini, yapardık çocukluğumuzda, odaklardık, kâğıdı yakardık, o enerji. Buna getirmek lazım. Bütün gücümüzü, neredeyse kritik ihtiyacımız, ona saptamak lazım. Bunun yolu, peki... Devlet ne istiyor? Söyledi, Sayın Müsteşar da. Diyor ki, "Benim toplum refah içerisinde. On iki bin beş yüz dolar ve üstündeki

bir kişi başına gelirle kaliteli bir yaşam sürsün. Bunun da yolu, katma değerli ürünler üretilsin. O zaman sizin devletten beklediğiniz düzenlemeler, yatırımcı olarak. Peki benim katma değerli bir şey mi üretmemi istiyorsunuz? Evet. O zaman buna özendirin. Bunu cesaretlendirin. Bunu destekleyin. Devletin şu anda verebileceği ne size? Ya size, ne bileyim, hibe verecektir, maddi olarak bakıyorum, teşviklere bakıyorum. Tabi.

Eğer büyük ölçekliyse yatırım, eğer yatırım stratejik ise, ilaveten bir de kamu yararına ise, yapacağınız yatırımda makine teçhizat desteğinin yüzde 50'si hibe olarak gelme ihtimali oluyor. Bu yepyeni bir gelişme. Güney Kore bugün bir yere gelmişse, yüzde yüz makine teçhizat hibesiyle gelmiştir, unutmayalım. Devam edelim.

Evet. Şimdi, ben hani işi çok büyük boyutundan bizim tarafımıza doğru inmeye çalışırsam, ben yatırımcı olsam ne isterim diye bakarım. Ben bir defa, hani o hukuki düzenlemeleri, efendim, yönetsel düzenlemeli varsayıyorum. Ben iki şeye bakıyorum: Diyorum ki arkadaş, benim pazarım var mı ve ben bunlara ulaşabiliyor muyum? Bu konudaki rekabetçi, göreceli rekabetçi gücümü arkamda kimi destek alarak göreceğim? Böyle baktığımız zaman, devletten ben mesela verdiği garanti nasıl Türkçeleştirelim? Verdiği yardımı nakit para olarak değil, gerçekteşenden alma şeklinde iade şeklinde yapmasının çok doğru olacağını düşünüyorum. Teşvik sistemlerinin madem ki katma değer madem ki hani bu gayri safi milli hasılayı ihracata dayalı, ihracatın içerisindeki üretime dayalı modellere götürmek istiyorsunuz, o zaman şunları yapabilmek lazım: Katiyen devletçiliği falan önermiyorum, farklı bir model öneriyorum. Diyorum ki, gelin, neyi üreteceğiz, silikonu mu? Peki. Yüzde 25 bana ortak ol. Aynen IFC'deki model gibi. 5 sene sonra da çık. Ama ben bileyim ki benim arkamda bir destek var ve ben bu işi götürmezsem, hiç değilse zararım 100 değil 75 olacak ya da 50 olacak. Yatırımcı, bütün o hani hukuksal ve idari verilerin yanında iki tane şeye bakıyor: teknik, ticari. Teknik avantajı ne? Lojistiğim yerinde mi, pazarıma ulaşabiliyor muyum, ham maddemi alabiliyor muyum, kalifiye elemanım var mı? Buna bakıyor. Bakın, bir hayal yapın, hayal edin. Bir tablo çizin. Siz hayalinizde sizi, bütün Amerikalıyı İngiltere'ye değil de Hollanda'ya değil de Belçika'ya değil de Türkiye'ye getirmesi için – ki bunlar buralarda Amerika'nın bir trilyon dolara yakın yatırımı var- Türkiye'de bir tek Ford işte on binin üzerinde insana işveren bir büyüklükte bir Amerikan şirketi. DOW'ı sabahleyin dinledik, böyle küçük rakamlardayız. Şimdi, bunların bütünüyle buraya aktarılabilmesi için ya benim bilgiye ihtiyacım var. Bu bilgi, teknolojiye dönüşüyor mu? Bu teknolojiyle bir proses, bir süreç oluşturulabiliyor mu? Bu süreçte bir ürün yaratılıp bu ürüne bir pazar kontrolü ele geçirebilir miyim döngüsünde Türkiye'nin ve her ülkenin ihtiyacı sağlıklı, eğitimli ama dünya klasında eğitimli insanlara ihtiyacı var. Sizin bunu, bütün bu denge içerisinde akademiden başlayıp bunun kaynağında insan kaynağının da sürdürülebilir biçimde olmasını sağlamadan başlamanız mümkün değil. İsteddiğiniz kadar o üçgeni, kutsal üçgeni kurun. O katma değeri üretecek olan insanlar. Bu insanları üretecek olanlar da sizin eğitim sisteminiz. Bu eğitim sistemi, mutlaka dünya klasında olması lazım. Valla şimdi bakın yani birtakım sıralamalar geliyor. O sıralamalarda OECD'nin en son yaptığı sıralamaları görüyorsunuz. Ama teşvik sisteminde üretimi güçlendirip, destekleyip onu hakikaten hareketlendirebilmek için ben yatırımcıysam bir şekilde benim ağızımı sulandırmanız lazım. Bunun da yolu, teşvik sistemlerinden teşvik sistemini de sonuca bağlayarak yapmalısınız. Deyin ki, ben Türkiye'de ilk defa yapılan katma değeri şu olana katma değerinin - atmadan yani, uydurmadan, düzgün olarak söylüyorum- katma değerinin on mislini vereceğim beş yıl içerisinde. Deyin ki, düzenlemelerle ben ilk beş

yıldaki bu pazara girmesi için Türk üreticinin iki senelik kaybını ben devlet olarak karşılayacağım. Peki nasıl fonlayacağım? Bakın, dışarıya çıkarken konut fonu koyacağınıza AR-GE fonu koyun. Ama mutlaka, Ar-Ge'ye yatırım yapmak zorundayız. İnsan kaynağıyla, para kaynağıyla ve sistemlerle ve onun yönetimleriyle. Bunun dışında peki, teşekkür ediyorum.

Sn. Timur Erk

En az soru, 3 soru. 4 yok, 3. Baktım, soruyu soran da yok. İyi, ben sorayım. Evet, 100 milyon dolar cebinizde paranız var. Türkiye'de henüz imalatı yok. Yeni tailor madde, proje bazlı teşvik sistemi yayınlandı. Girer misiniz? Girerseniz, nasıl girersiniz? İslah OSB olan Yalova'da mı girersiniz, başka bir yerde mi girersiniz? Bu hesapları yapmış olmanız da gerekiyor zaten. Lütfen, kısa, özet.

Sn. Mustafa Yılmaz

Bir defa cevap evet. Onları kısa kısa gidelim. Şimdi her yatırımcı gibi neye bakıyorsunuz? Ya paranızın geriye dönmesine, ya işte alternatif getirilerle mukayese ettiğinizde net parasal değerine, vs. vs. Sonra bir finans kararı veriyorsunuz. Finans kararında bugünkü geçerlilik ne? İşte yüzde 10 diyelim sermayenin ağırlıklı ortalama size maliyeti. Riskiniz ne? Şu; ben bunu 6 senede geri ödemesini yüzde 15 olursa yarar ben bunu yaparım diyorsunuz. Şimdi, devletten burada beklediğim, yine teşvik sistemine bağlayacağım. Mademki bunu benim yapmamı istiyorsunuz, madem ki ben de 6 senede istiyorum. 6 senenin haricinde nasıl köprüde verebiliyorsan, bunda da 6 sene üzerindeki ben vereceğim demeli.

Sn. Timur Erk

Ben köprüyü yapmak için kaynak bulamadım. Ben diyorum ki, sizin kendi kaynağınız var, 100 milyon dolarınız var. Buna rağmen, evet, ama buna rağmen ben, bana öyle bir satın alma taahhütü verin ki, ben 6 sene sonra, ben bu işi kotarayım.

Sn. Mustafa Yılmaz

Kesinlikle. Bakın, burada çok önemli bir yere geldiniz ve çok da teşekkür ederim. Devletlerin yön verirken, devletlerin kaynaklarıyla istinaden hükümetlerin yön verirken yapacakları en önemli katkı yeni bir imalata çevirmek. Pazar yaratması lazım.

Sn. Timur Erk

Buna demand creation diyorlar. Pazar yarattığınız zaman, sizin bana para vermenize hiç gerek yok. Yeter ki ben malımı satabileyim. O zaman ben zaten paramı kazanacağım.

Dolayısıyla, diyorum ki savunma sanayiinde karbon filtre çok kullanılıyor. Savunma sanayiinde ben hem yerli malı satın alma yönetmeliği var, hem de size 6 sene içinde sizin savunma sanayi için üreteceğiniz ürünü almaya kefilim, diyor. Siz başlıyorsunuz. O sizin işinizi hızlandırıyor.

Peki. Evet, kompozit dedik ve uzmanı konuşuyor.

Sn. İsmail Hakkı Hacılioğlu

Kompozit konusunda bir şeyler söylemek için söz almadım. Ama Mustafa Bey'in altını çizerek söylediği olayı uzun zamandır ben de dile getiriyorum. Devletin talebi yaratması lazım. Yani, bu kompozit malzemeye olan, kullanacak olan sektörleri desteklemesi lazım. Yani, gelin kompozit üretimini destekleyin demiyorum. Onlar zaten yolunu bulacaklar. Onlar zaten

mecralarını bulurlar ama bunun kullanıldığı savunma sanayii ise, havacılık ise, sivil havacılık savunma ise, güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi ise, bunları yerli malı tarifiyle, bunları Türkiye'deki yatırım teşvikleriyle desteklerseniz, hiç endişeniz olmasın, kompozitçiler onların ihtiyaç duydukları üretimleri onlara yapacaktır. Talebin yaratılması çok önemli.

Sn. Mustafa Yılmaz

Bakın, dünyada ilk kez birebir deprem yönetmeliğine uygun bir binanın, 7.4, Yalova olduğu için, üzerindeki bir enerjiyle yıkılması çalışmasını İstanbul Teknik Üniversitesi Profesör Doktor Alper İlki ile beraber yaptık. O kadar korkuyorduk ki, çok fazlaydı. Dalandırmayalım ama Türkiye kentsel dönüşümün yarılarında daha, yüzde 50'lerinde. İşte size şey yaratma, pazar yaratma talep yaratma. Bu talebi koyarsınız yönetmeliklerinize, koyarsınız onun teşvik sistemlerini. Takır takır o talep yaratılır ve hem ülke kazanır- çünkü bu bina spotlarının korunması lazım, milli servet – hem üretim yapılır hem de bugün konuştuğumuz 4.8'di değil mi kauçuğun şeyi, katma değeri. Bugün, 27.06'ın katma değeri 10 doların üzerinde.

Sn. Timur Erk

Evet teşekkür ederiz. Son soru? Buyurun. Evet Tufan Beyi tanımayan yok. Onun için.

Sn. Tufan Çınarsoy

Tabi ben kimyacı değilim. İktisatçiyim onu söyleyeyim. Başkanım, bu genel tanımlamalardan sonra şu gerçek ortaya çıkıyor: Serbest piyasa ekonomisini savunan bir ekonomik modelde, acaba devlet yardımlarının, devlet iştiraklerinin yeni baştan gündeme geldiği bir karma ekonomiye geçiş yapamaz mıyız?

Sonuçlara bakmak lazım. Ben şunu söyleyeceğim. Proje bazlı desteklerin rekabeti bozmayacak, sektör içindeki teknik ekonomik koşullarının ortaya çıkartılması lazım. Devlet hangi öncelikli projeleri, temel mal mı üretecek, ara malı mı üretecek yan mal mı üretecek? Bunun sektörün gelişimindeki dinamik yapısını, katma değer yapısındaki olgusunu belirledikten sonra bir sıralama içinde, öncelik içinde yapması lazım. Bunları konuşmuyoruz. Bunları belirlemeden, herkes devletle işbirliği ister, herkes devlet yardımı ister ve öncelikli projeler, öncelikli alanlar kaybolur. Özellikle bunu ifade etmek istedim.

Sn. Timur Erk

DinA4 Şura çıktısına girecek cümlelerden bir tanesidir bu. Alkışlarınızla ben kendisini yerine alıyorum Mustafa Beyi. Evet, ikinci arkadaşımıza bakıyoruz. Kalkınma Bakanlığı, Emin Sadık Aydın. Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı. Kalkınma Ajansı hakikaten çok şey yapmak istiyor ve de çok işbirliğimiz var. Çok da verimli çalışma yapabiliriz. Hiç unutmuyorum, TKSD ile Kalkınma Ajansı, hemen kuruluşundan sonra, ilk toplantılarından bir tanesinde muhatap olmuştuk. İnşallah verimli çalışmalar devam eder. Buyurun, söz sizde.

Sn. Emin Sadık Aydın

Teşekkür ederim. Süre az, hemen başlayayım. Emin Sadık Aydın. Bir eksiklik olmasın. Tam tanışalım. Konuştuklarımız yerine ulaşsın. Ben Kalkınma Bakanlığı'nda eski adı DPT olan bakanlıkta İktisadi Sektörler Genel Müdürü olarak görev yapıyorum. Broşürdeki isim herhalde benden sonraki konuşmacıya ait. Dolayısıyla, DPT'yi Kalkınma Bakanlığı'nı temsilen huzurunuzdayım. Bakanlığım adına, şahsım adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim. Tam da benim üzerinde durmak istediğim nokta bu. Şimdi tabii, kimya sektörüne kimya sektörü ile ilgili bir şeyler anlatmak ayıp olur. Ama daha somut, sonuç odaklı, bu şuradan da elde edilecek katma değeri arttırmak adına, bundan sonra ne yapmalıyız? Kamuyla sektörün kesişim noktalarındaki, bunlar genellikle teşviki yer vs. konuları etrafında şekilleniyor, haklı olarak. Sektör bakış açısıyla bunu yadırgamak da mümkün değil. Ne yapmak lazım sorusuna belki oturup ciddi ciddi kafa yormak lazım ve bunu birlikte yapmak lazım. Tek başına sanayicinin bu işin içinden çıkmasını beklemek, çok böyle, harika, pırıltılı çözümler üretmesini beklemek, kamu diline çevirmesini beklemek hata oluyor. Ama tersi de geçerli, bundan da emin olun. Ben masanın bu tarafındayım. Ankara tarafındayım. Memur tarafındayım. Bir bürokratin de tek başına bütün teşvik sistemini genel enstrümanları, her sektörün ihtiyacına göre şekillendirmesini dilemek hata olur. Bunu birlikte yapmak mecburiyetindeyiz. Bu alışlagelmiş bir cümle. Belki defalarca duyduğunuz, her yerde tekrarlanan bir cümle. Ama bunu söylemekten, konuşmaktan başka şansımız da yok. Bu tür konuşmalarda ya başta anlatılan bir fıkra akılda kalır ya da sonda verilen bir müjde akılda kalır. Bende ikisi de yok. Şimdi, hani, sonunda söyleyeceğim şeyi belki bir sunumuma, konuşmama destek olması için ama en sonunda söyleyeceğimi başta ifade etmeye gayret edeyim. Eforumuza odaklanmamız gerekiyor.

Benim naçizane DPT Kalkınma Bakanlığı tarafından gördüğüm şey şu: Kamuda pek çok çalışma var. Bunu sadece plan hedeflerinden, plandan başlayarak aşağı doğru sayacak olsak, herhalde sadece bir sunumu sektörlerle ilgili yapılan çalışmalar, yatay veya dike, buna ayırarak geçirebiliriz. Fakat daha önemlisi, bütün bunlardan sonra bizim plan hedeflerimiz, öncelikli dönüşüm programlarımız, şu anda arka arkaya açıklanan teşvik paketleri, yani siz proje bazlıdan bahsettiniz, cazibeyi de konuşabiliriz bir o kadar. Cazibe merkezleriyle ilgili yeni açıklanan programı da konuşabiliriz. Onu da konuşabileceğimiz alanlar olduğunu düşünüyorum, sektörü daha geniş değerlendirirsek. Bütün bunları da dikkate alarak, somut olarak ne yapmamız lazım? Hedefimizi nereye odaklayacağız? Bunlar üzerine konuşmak gerekli diye düşünüyorum. Şimdi çok hızlı, en azından genel çerçeveyi çizmek için, 10. Kalkınma Planı'ndaki büyüme stratejimiz. Biz istikrarlı ve yüksek büyümeyi hedefliyoruz. Bunun içerisinde sanayileşme diyoruz. Sanayinin ne kadar önemli olduğunu vurguluyoruz. Ortaya konulan programlarla da aslında bu, kendini gösteriyor. Peki nedir bu sanayileşme, imalat sanayiinde özellikle, dönüşüm hedefimizi nasıl gerçekleştirmeyi planlıyoruz? Beş tane özetleyebileceğimiz alan var. Bunların detayları birazdan, diğer ilerleyen slaytlarda var. Biz yenilikçiliği, firma becerilerini, sektörler arası entegrasyonu, dış pazarda çeşitlenmeyi ve bölgelerin üretime etkin katılımını hedefleyen bir bütünlük içerisinde bu imalat sanayiinde dönüşüme bakıyoruz. Tabii bunlar hem kendi içerisinde hem de başka politika alanlarıyla etkileşim halinde. O bahsettiğiniz karma ekonomiyi andıran ifadeler, atıflar o şekildeydi, o yüzden ona dönüyorum. Bunlar aslında bizim plan hedeflerimiz içerisinde var. Nasıl var? Değer zinciri bazlı bütünleşmeden bahsediyoruz. Peki bütünleşme kelimesi kendiliğinden ortaya çıkıyor mu? Hayır. Eğer biz tarımın sanayile, sanayinin hizmetlerle entegrasyonundan bahsedemiyor isek veya tam tersine, kimya sektörüyle otomotiv işbirliğinden bahsedemiyor isek, bu entegrasyon için ilave teşviklerden, ilave birtakım düzenlemelerden bahsedemiyor isek, kendi kendine sadece talebe bağlı olarak bunlar gerçekleşmiyor. Bunlar üzerinde, gerçekten kafa yormaya ihtiyaç var. Örneklerinden bahsedeceğim. Bu dönüşüm, evet yani,

bir kelime olarak sükseli duruyor ama içine girdiğiniz zaman, örneklerini incelediğiniz zaman, çalıştığınız zaman zor olduğunu anlıyorsunuz. Tek başına, bir sektörü bütün politika, yatay politika alanlarında dönüştürmeye çalışmak hiç de kolay değil. İlave, ortak çalışma gerektiriyor. Bakın, bahsedilen şeylere birkaç örnek verelim. Yenilik ve yeşil üretim kapasitesi. Tek başına sadece yenilikten bahsetmek mümkün değil. Türkiye son yıllarda Ar-Ge'ye altyapı anlamında, insan kaynağı anlamında çok ciddi yatırımlar yaptı. Ve bunun geri dönüşü de yavaş yavaş kendisini gösteriyor. Yenilikçilik aslında çok gündemde bir kelime. Bunu gündemde tutmaya da devam etmek lazım. Yani bu popüleriteyi sadece magazin haberi seviyesinde değil, işletmelerde, sektörlerde yenilikçiliğin artması için, bu bilincin oluşması için de teşvik etmek lazım. Ve bunu kamu alımları gibi, kamunun yürüttüğü projeler gibi, örneğin kentsel dönüşüm, örneğin ulaştırma altyapısıyla ilgili yaptığımız yatırımlar. Büyük, gerçekten büyük projeler hayata geçiriyoruz. Buralarda, bunların etkilediği sektörlerde acaba yenilikçiliği nasıl teşvik edebiliriz diye ayrı ayrı düşünmemiz lazım. Yani buraya zaten bir para harcıyoruz, Türkiye'nin büyük hedefleri var bu anlamda gayretini arttırarak devam ediyor. Acaba biz bunu AR-GE yenilikçilik anlamında sektörlerle nasıl yansıtabiliriz? Büyük ölçek ve küçük ölçekli firmalar arasındaki yenilik farklı. Üzerinde ciddiyetle durmamız gereken bir konu. Benim bildiğim kadarıyla da kimya sektörü bunlardan bir tanesi. Verimlilik farkı konusuna kafa yormamız lazım. Diğer pek çok aslında üzerinde duracağımız husus var. Mesela altyapı yatırımları. Demin otoyol, demir yolu, boru hattı, bunlar işte birlikte düşünüldüğü zaman ancak sonuç veriyor. Eğer biz, şimdi konuşacağımız belki, üzerinde durulan, bu şuranın da önemli konularından birisi olan kümelenme, kimya parkı, hangi alan altında olursa olsun, konuları konuşuyor isek, işte bu altyapı ile ilgili konuyu gerçekten yaptığımız diğer projelerle birlikte masaya yatırmamız lazım. Bunların birbirine değen, birbirlerini destekleyen tarzda planlanmasına ihtiyaç var. İşte size tam, tek başına bir dönüşüm alanı. Bunu biz sadece kimya sektörü olarak başaramayız. Ekonominin diğer oyuncularıyla, diğer aktörleriyle, ekonomi yönetimiyle bu sektörün birlikte düşünüp çözüm üretmesi gerekiyor. Bu söylediğimin somut örneği, şöyle izah edeyim: biliyorsunuz, belki bir kısım bilgiyi de paylaşmakta fayda var. 10. Kalkınma Planı ile birlikte, 25 öncelikli dönüşüm alanında bizim kısaca ÖDÖP (Öncelikli Dönüşüm Programları) diye ifade ettiğimiz programlar hayata geçirildi. Bu ÖDÖP'lerde açıkçası, şimdi bir tanesinin örneğini de paylaşacağım, somutlansın ve zihninizde belki bazı soru işaretlerinin mümkünse ortaya çıkması için, biz neler yapabiliriz denilmesi için arz edeceğim. Mesela üretimde verimliliğin arttırılması, ithalata olan bağımlılık, kamu alımları yoluyla, bakın bu bahsettiğinizin bir programı var. Kamu alımları yoluyla teknoloji geliştirme ve yerli üretim. Yani bugün, çok örneğini paylaşabiliriz. Savunma Sanayii belki bunların ilk akla gelenlerinden bir tanesi. Ama biz sağlıkta, tıbbi cihazda, ilaçta, raylı sistem araçlarında, bunun nasıl olacağına dair çeşitli çalışmalar yürüyor, çeşitli projeler var. Öncelikli teknoloji alanlarında ticarileşme, ayrı yatırım yapıyoruz ama sonucunu alamıyoruz eleştirisinin cevabını arıyoruz. Sağlık endüstrileri, şimdi örneğini vereceğim, iş yatırım ortamının geliştirilmesi gibi temel başlıklar var. Şimdi müsaade ederseniz birkaç dakika belki bir kısım fikirleri ateşleyebilir. Sağlık Endüstrileriyle ilgili bir dönüşüm programı yürütülüyor. Dün de dahil, üst düzeyde müsteşar seviyesinde yapılan, hatta dünkü toplantıya Sağlık Bakanımız başkanlık etti. Bir toplantı var. Konunun bir ucunda, yani hangi tarafını anlatayım, tabii sağlık çok büyük bir, kamu harcamaları için de hem sosyal hayatımız için de çok büyük bir sektör. Giderek de harcadığımız para artıyor. Ömür uzuyor,

sağlık harcamaları artıyor, hastalıkların harcamalar üzerindeki etkisi artıyor vs. Yani bu harcamalardan dolayı bile ilgiyi hak eden bir sektör ama biz burada yerli üretimimizle, AR-GE çalışmalarımızla da Uluslararası yatırımları çekme gayretlerimizle de bu sektörde önde olmak istiyoruz. Neye bakıyoruz? Burada, mesela birtakım yatırım talepleri var. Biz gelip, işte A firmasıyız, B ülkesinden. Burada gelip yatırım yapmak istiyoruz. Bunun karşılığında ne istiyorsunuz? 1,2,3,4 şunları istiyorum. Peki bunun karşılığında ülkeye ne bırakacaksınız? Ben şu imtiyazı istiyorum. Kamu alımlarına şöyle bir ayrıcalık istiyorum dediği zaman, bunun karşısında tabiri caizse müzakere etmeye, pazarlık etmeye ihtiyaç var. Ve bu tek başına bir yatırım yeri gibi, çabucak verilecek bir karardan, bir yatırım teşvik belgesi düzenlemek gibi bir karardan bahsetmiyoruz. Burada SGK'nın alımlarını düzenlemeniz lazım. Vergi politikalarını AR-GE ile ilgili istedikleri istihdama ilişkin talep ettiklerini de karşılamanız lazım. Yani, bu örnek bize, alın bunu kimya içinde uygulayın, başka temel sektörleriniz içinde uygulayın. Konulara bir bütün olarak bakmamız gerektiğini, bu dönüşüm işini sadece dikey bir alan olarak değil, diğer politika alanları ile birlikte de bize bakmayı öğretti.

Şimdi, bahsedilenlere belki isabet ettiği için şanslıyım çok uzun anlatmama gerek yok. İş ve yatırım ortamı ana başlığı altında, sektörün çözülmesi gereken belki ele alınması gereken pek çok başlığı var. Lojistik, taşıma maliyetlerini, taşıma güvenliğini ya da bu lojistik hatlara erişimin nerede konumlandığı, sektörün nerelerde faaliyet gösterdiği belki başlı başına bir başlık olabilir. Yine, bir miktar bunlar benim sonradan öğrendiğim bilgiler ama tüzüğü ve birtakım yönetmelikler gereği üstlenilen yükümlülükler, bunlar uyum konusunda öne çıkan alanlar var. Tabi, diğer sektörlerle bağlantılara işaret etmiştim. Belki bir başlık olarak ele alınabilir. Şimdi, somut olarak neye odaklanmamız gerektiğine dair bizim taraftan masanın üstüne koymak istediğimiz fikir. Zaten konuşuluyor ama bizim perspektifimizle müsaade ederseniz arz edeyim, tamamlayayım.

Bu plan ifademiz. Dolayısıyla, bu da sizin desteğinizle, sizin aslında büyük katkılarınızla bu Özel İhtisas Komisyonu çalışmalarımız, plan çalışmalarımız şekillendi. Lojistiğe uygun yer tahsisi yapılarak kimya parklarının kurulması. Bu aslında, üst düzey bir politika çerçevesinde yer alan bir ulusal hedef olarak ortada. Peki şu anda ne aşamadayız? Aramalar, gayretler var. Firmaların açıkçası, Singapurlu bir firma geliyor, gidiyor, şununla görüşüyor. Yani bu haberler elbette sizlerde her an cari, bunları biliyorsunuz, takip ediyorsunuz. Peki, somut olarak biz bunu nasıl hayata geçireceğiz, sorusu hala masada çözülmeyi bekleyen bir soru olarak bekliyor. Bizim önerimiz şu: Eğer, diğer çalışma alanlarına bakmayalım, diğer sorunlara odaklanmayalım değil. Her firma açısından, her alt sektör açısından kendi sorunu önemlidir. Ama eğer kimya sektörünü bir noktaya taşımak istiyor isek, kimya parkı kavramı etrafındaki projeleri tekrarlanabilir bir model olarak çalışıp ortaya koyalım. Bu A projesi, B fikri, bunlar önemli değil. O da ayrıca tabi ne olacağı konusunda çalışılması lazım ama. Biz bu kümelenme yaklaşımını, bir araya gelip ortak faydanın elde edilmesi, maliyetlerin düşünülmesi, girdi çıktı ilişkilerinin, sektörler arası ilişkilerin kurulması noktasında kimya parkı fikrini nasıl hayata geçireceğiz? Bunu, şimdi 11. plan dönemine yaklaştık, yine sizlere müracaat edeceğiz. Nu konuda neler yapmamız lazım diye, önce İhtisas Komisyonu çalışmalarımıza davet edeceğiz. Bunun, bu fikrin uygulamaya nasıl geçileceğiyle alakalı mutfak çalışmasının yapılmasını talep ediyoruz. Fakat bu fikir olarak değil, biz şu netlikte bekliyoruz: Örneğin, biz bu fikrimizi kimya parkı fikrimizi proje bazlı olarak uygulamaya geçirmek istiyoruz. Orada bir süreç tanındı,

muhatapları belli. Bunun doğrusunu yanlısını oturup tartışmamız lazım. Ya da hayır, biz bununla alakalı çeşitli engellerimiz var, yatırım yeri başta olmak üzere. Bu da yetmiyor. Bununla alakalı aslında biz proje bazlıya ihtiyaç duymuyoruz. Şöyle bir düzenleme talep ediyoruz: Bu netlikte aslında taleplerin şekillenmesi, billurlaşmasına ihtiyaç var, ki zaman çabuk geçiyor. Aslında var olan bu bir kısım, güzel haberler çabuk etkisini yitiriyor. İşte, bu son Uluslararası dalgalanmalar vesaire derken sektörlerdeki etkileri, olumsuz etkileri bir anda tartışmaya başlıyoruz. Gündemi kaybediyoruz. Bu konulara hazırlıklı olmamız lazım ve biz 11.plan hazırlıkları kapsamında bunları sizden talep etmek konusunda istekliyiz, desteğinizi her zaman bekliyoruz. Önerimi paylaşmak için iyi bir fırsat addettim bunu. Beni davet ettiğinizi için ayrıca çok teşekkür ediyorum. Sabırla dinlediğiniz için saygılarımı sunuyorum, çok sağ olun.

Sn. Timur Erk

3 soru. Teker teker. Selahattin Hocam? Tufan Allah aşkına dur, bir dahaki sefere. Şimdi kim? Torpil geçsem Serdar Hoca diyeceğim. Serdar Hoca olmasın. Bir. Hah. Doğu Bey, Doğu Bey. Evet. Şimdi başlayalım. Bülent Eker'den başlayalım.

Sn. Bülent Eker

Öncelikle çok teşekkür ederim. Çok güzel şeyler, bilgilendirmeniz de. Özellikle vizyon oluşturmak açısından en son bahsettiğiniz konu, kimya parklarıyla ilgili teknoparklar bu konu içerisinde şu anda hazır durumda. Bunun bir belirtisini size söyleyeyim. Beş tane Türkiye'de teknopark birleşerek Chicago'da Kuluçka Vadisi aldık ve sertifikasyon olayını Türk firmalarımızın orda çözmeye karar verdik. Türkiye'de sorun uzun, biz Amerika Birleşik Devletleri'ne bunu çözmek için, yanımda da İstanbul Teknopark 'tan yönetim kurulu üyesi arkadaşım var. Profesör arkadaşım var. Böylece çözmeye kalktık. Bu da yol, bunu da düşünmemiz lazım. Yani, illa ki Türkiye'nin içerisindeki çıkar değil, yurt dışında işte, Martek dahil olmak üzere Namık Kemal Üniversitesi Teknopark, beş tane konsorsiyum şeklinde Chicago'da böyle bir yer olarak firmalarımızın ihtiyacını karşılama yoluna gitmeye çalışıyoruz. Sözleşmelerimiz yapıldı. Büyükelçilik tabanında imzalandı. Biz bunu nereden çıktık? Kimya sektörüyle ilgili çıkmadık ama burada bana şu getirildi. Biz havacılık ve uzay sanayiiyle ilgili sıkıntılarımız var. Çünkü onunla ilgili bir kümelenme yapımız var, kendi teknoparkımızın içerisinde. Dolayısıyla, o kısımda en büyük sorunumuz sertifikasyon sorunu. Bunun aşmak için bu öneride bulunmak istedim. Teşekkür ederim, saygılarımla.

Sn. Timur Erk

Selahattin Hocam, buyurun. Yani düşünebiliyor musunuz, 72 yaşındayım, isimlere hitap ediyorum. 150 kişiden belki 100 tanesine isimle hitap edebilirim. Yani böyle bir güç var.

Sn. Selahattin Serin

Teşekkür ediyorum. Bir konuda bilgi almak istiyorum, Kalkınma Bakanlığı'nda olduğunuz için. Biliyorsunuz 99 yılında başlayıp 2006 yılında biten Bakü-Ceyhan boru hattı var. Daha sonra 2007 yılında da Resmi gazetede yayınlanarak hatırımda kaldığı kadar 1300 hektar kadar da kamulaştırma yapılarak o bölgede Ceyhan Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi kurulması kararı alındı. Ama bu, orada da amaç, gelen petrolün olduğu gibi aktarılması değil, petrokimya sektörü oluşturularak katma değerce yüksek ürünlere dönüştürülüp dünya pazarlarına satılması planlanıyordu ama 2007'den bugüne kadar hiçbir şey yapılmadı. 60000 kişinin

istihdam edilebileceği bir projeydi ve kimya sektörü açısından da petrole dayalı ürünler açısından da önemli. Akıbeti nedir, ne oldu, hangi aşamada? Çünkü büyük bir soru işareti duruyor orada. Eğer bilginiz varsa, bilgilendirirsiniz. Ben Selahattin, Çukurova Üniversitesi öğretim üyesiyim. Dolayısıyla, o belgenin bir insanı olarak ve öğretim üyesi olarak da konuyu merak ediyorum. Alacağım bilgileri de oraya aktaracağım, teşekkür ederim.

Sn. Katılımcı

Öncelikle teşekkür ediyorum ben de. Gerçekten çok üzerine düşünülmüş ve kafa yorulmuş bir sunum olduğu belli. Sonuçta tabi ki bu uzun vadeli stratejiler konusunda kimya sektörü hakkında böyle kafa yorulması ve iyi değerlendirilmesi sektör adına bizi çok memnun ediyor. Fakat bu planda, açıkçası birkaç sektörün adı geçmesine rağmen, bugün yine bolca adı geçen kauçuk sektörünün, yani yüksek katma değerli kauçuk sektörünün olmaması benim kafamda şu soru işaretini yaratıyor.

Plastik de %100 olmasa evet. Sormaya çalıştığım evet, aslında tam olarak bu. Yani burada bir sebebi mi var, yoksa sadece atlanmış bir şey mi? Onu öğrenmek istedim sadece, sorum bu.

Sn. Emin Sadık Aydın

Çok sağ olun. Kısaca cevaplayayım, yani şöyle. Bütün alt sektörlerle girmeye kalksak, sadece imalat için bence çok, son derece uzun bir liste çıkar. Genel olarak adlandırma tercihi sadece kimyaya özgü değil. İfade edebiliyor muyum? Belki bunu, eğer, üzerinde tartışılır. İlaveten üzerinde çalışmamız gereken bir şey varsa önümüzde başka plan çalışmaları olacaktır, merak etmeyin. Birlikte değerlendiririz.

Sn. Timur Erk

Sn.Mustafa Erdönmez. Evet, alkış yok mu? Siz kendinizi çok kısa tanıtırın.

Sn. Mustafa Erdönmez

Evet. Ben öncelikle kendimi tanıtayım. İsmim Mustafa Erdönmez. Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı'ndan geliyorum. Sayın Başkanım, değerli konuklar. Öncelikle, kimya sektörü platformu yetkililerine nazik davetlerinden dolayı teşekkür etmek istiyorum. Bugün burada sizlerle paylaşmak adına kısa bir sunum hazırladım. 12 dakikam da olduğu için biraz hızlı ilerleyeceğim. Kısaca söylemek gerekirse, yabancı, yerli-yabancı ayrımı yok. Yatırımcılara destek olmak ve ülkenin yatırım ortamını her platforma tanıtmak, asli görevi. İstihdam oluşturan, ülke ekonomisine katma değer sağlayan, özellikle teknoloji transferi sağlayan, ihracatı arttıran yatırımların da Türkiye'ye çekilmesini sağlamak. Vizyon olarak da çok kısaca ifade edeyim, koordinatör kurum olarak tek durak ofislerine bir yaklaşım da yerli yabancı yatırımlara destek sağlamakta. Stratejik önceliklerimizi çok hızlı geçeyim. Çünkü Uluslararası doğrudan yatırımlardan bahsetmek istiyorum, hem dünyada hem Türkiye'de. Kimya sanayiinde. Katma değer getirisi olan alt sektörlerle odaklanıyoruz. En önemlisi burada, çok uluslu firmalar tarafından operasyon süreçlerinde Türkiye'ye atfedilen üretim gibi daha az katma değerli, nispeten, sektörlerden alanlardan ise daha katma değerli, yani üretim öncesi AR-GE gibi faaliyetlerin bu alanda yatırımların bu alanlara kaydırılması. Ondan sonra, küresel üretim zincirinde geleceğin enstitüleri diye adlandırılan biyoteknoloji, nanoteknoloji gibi alanlarda Türkiye'nin yer edinmesini sağlayacak yatırımlar. Ve de son olarak yerli firmaların öncelikle Kobileri, küresel değer zincirine entegrasyonunu sağlaması. Bunu da şöyle yapmaya

çalışıyoruz, naçizane: Yerli firmalar, orta karar yerli firmalarla Türkiye'de orta karar yabancı firmaların bir araya getirilmesi ve ilk toplantılarının yapılması. Şimdi, dünyada Uluslararası doğrudan yapılan yatırımlardan bahsetmek gerekirse kısaca, son 10 yılda veriler şöyle. Sol taraftaki grafikte 2002 yılından 2015 yılına kadar dünyada son 10 yılda (UD 55.00) çeken ülke gruplarını görebilirsiniz. Ortalama, bu süre zarfında ortalama bir buçuk trilyon dolar tutarında uluslararası da oradan yatırım gerçekleşiyor. Malumunuz, birçok ülke de bu pastadan pay almak için yarışıyor. Peki UDEA çeken ülkelerin başında hangi ekonomiler geliyor? Bu son 10-13 sene zarfında gelişmekte olan ekonomilerin paylarını %30'dan %50'lik seviyelere çıkardığını görebiliyoruz. Bu 1.5 trilyonluk pastadan pay almada. Tabi ki gelişmiş ülkelerin payı burada daha yüksek ama bu da bize rekabetin gelişmekte olan ülkelerle gelişmiş ülkeler arasındaki rekabetin ne derece arttığını gösteriyor. Peki bu 1.5 trilyon dolarlık yatırımı hangi ülkeler, hangi ekonomiler yapıyor? Ve halen daha gelişmiş ülkelere çıkıyor bu para. Ama gelişmekte olan ülkelerin payına yine baktığımızda çok ciddi artışlar söz konusu. Bura da sağ taraftaki grafikte yıllar içindeki artışı görebiliyoruz.

Bu trend devam edebilecek mi?

Brick, brick ülke, gelişmekte olan ülkeler için.

Brick ülkeler için. Onu, evet atladım orada, söylemedim.

Maliyet artacak. Nasıl olacak?

Çin, Brezilya, Rusya gibi ülkeler tabi burada gelişmekte olan ülkeleri sürüklüyor diyeyim yani. Asya ülkeleri özellikle. Trend devam edecek de diyebiliriz ama ona ayrı bir fon (56.25) gerekir yani. Peki UDY diyoruz, Uluslar arası doğrudan yatırımların ekonomiye katkıları nelerdir? Niye bu kadar ülke bu 1.5 trilyon dolarlık pastanın peşinden koşuyor? Çünkü Uluslararası doğrudan yatırımlar uzun vadeli sermaye girişi sağlıyor. İstihdam oluşturuyor. Teknoloji transferi, en önemlisi, sağlıyor bir ülkeye. Ve de ihracatı arttırıyor. Bunun yanı sıra yerli firmaların ulusal piyasalarda rekabet gücünün artması ve birçok iş gücü niteliklerinin geliştirilmesi gibi diğer etkenler de bunlar arasında sayılabilir. Peki dünyada kimya sektörü Uluslar arası doğrudan yatırımları değerlendirmek gerekirse, nasıl bir durum var? Yine son 10-12 yılda kimya sektöründe 0'dan yatırım miktarına baktığımız zaman 0'dan yatırım bunlar. 120 milyar dolar, ortalama, her yıl 120 milyar dolar bir pasta söz konusu. Yalnız, trende bakarsanız, sol taraftaki grafikte, bir azalma söz konusu 0'dan yatırımlarda. Ancak, bunu da ne kompanse ediyor bu sırada? Birleşme ve satın almalar, yine sağ tarafta gösteriyorum. Burada çok ciddi bir artış söz konusu. Malumunuz da olduğu üzere Çinli, Avrupalı, Amerikalı firmaları, mega projeleri bu satın alma ve birleşmelerde son yıllarda çok ciddi yükselişler kaydettirmiştir. Peki, bu 120 milyar dolar dedik. Dünyada yapılıyor bu yatırımlar ama bu yatırımlardan en fazla payı kim alıyor? Bu yatırımları en fazla kim yapıyor diye bakarsak halen daha tabi Amerika ve Avrupa ülkeleri yatırımları yapıyor. Çeken ülkelere de baktığımız zaman Asya ve Orta Doğu ülkeleri bunun başında geliyor ama bir ayrıntı çeken ülkelerin arasında bu yatırımları 3. sırada Amerika Birleşik Devletleri de geliyor. Malumunuz olduğu üzere kaya gazının vermiş olduğu avantajla tercih maliyetlerinde ki düşüşün yatırım ortamının iyileştirilmesi diyebiliriz buradaki şeye. Açıklayabiliriz yani. Son olarak Türkiye kimya sektöründe Uluslararası doğrudan yatırımlardan bahsetmek istiyorum kısaca. Şimdi tabi bir 120 milyar dolar pasta var ama biz bundan ne kadar bir pay alıyoruz acaba ülke olarak diye bir bakalım. Tabi bu geçmişe doğru bakarsak asıl tablo ortaya çıkmış oluyor. 2002 yılında, 2

milyar dolar olan UDY, 2015 yılına gelindiğinde yaklaşık 15 milyar dolar alıyor. Uluslararası sermaye firmalarının sayısına baktığımızda, 2006 yılından 2015 yılına 2 kat artış söz konusu. Bu UDY inflow dediğimiz, yani her yıl yapılan yatırımlara baktığımızda şimdi grafiği burada göstermiyorum ama 2015 yılında 2.2 milyar dolar bir yatırım söz konusu ülkenin kimya sektöründe. Bunun içinde, tabii burada kok kömürü, kauçuk, plastik yani hepsi birlikte 2.2 milyar dolar. Küresel kimya UDY'sinden ne kadar para alınıyor diye bakarsak 2015 yılında aldığımız pay %2 oranında. Yani, iyi bir pay. Ama tabii orada çok dalgalanmalar söz konusu. Onun sürdürülebilir olması tabii önemli olan burada. Bu veriler ışığında, ben, 2006-2015 yılları arasında Türkiye'de gerçekleşen green field diye tabir edilen sıfırdan yatırımların proje sayılarını ve işlem sayılarını ortaya koymaya çalıştım. Tabii bu rakamlar FDI Markets, FDI Intelligence data base'inden alınma. Yani, bunlar Türkiye'de yatırım düşünen firmaların haberleşmiş olan şeyleri, verileri.

Satın alma birleşmelerde. Green field tarafında da iki sayfa var. Detaylı olarak, kim ne işler yapmış, hangi seneye girmiş Türkiye, hepsinin şeyi var. Yani, bu tablo bize şunu göstermiş oluyor uzun vadede bir şeye baktığımız zaman, geçmişe dönük. Uluslararası yatırımcıların ilgisi sıfırdan yatırımlar ve de birleşme ve satın almalar altında halen daha Türkiye'de devam etmekte. Biz buradan bunu görüyoruz. Çok kısaca, ajans içinde biz nasıl değerlendiriyoruz? Sektör önceliklendirme stratejimiz nasıldır?

Bu kendi yapmış olduğumuz bir endeks. Sektörel önceliklendirme, yani ajans olarak biz hangi sektörde önceliklendirilmeliyiz diye çalışma yaptığımız zaman, şöyle bir sonuç çıkıyor. İthal ikame, ihracat potansiyeli, UDY potansiyeli, sermaye, istihdam ve teknoloji yoğunluğu verileri bir araya geldiği zaman burada kimya, plastik ve kauçuk sektörlerinin üç öncelikli sektörler arasında değerlendirilmesini ve de Uluslararası yatırımın çekilmesinde öncelikli sektör olarak değerlendirilmesi açısından önemli olduğunu veriler ışığında ortaya konmuş oluyor. Pek, sektör içinde önceliğimiz ne? Kurum olarak. İlk başta da dediğim gibi Türkiye'ye atfedilen roller, yani uluslararası yatırımlardan konuşursak, standart üretim, yani montaj denilen daha az katma değerli alanlar da yukarıya doğru AR-GE gibi alanlara, satış sonrası hizmetler, markalaşma gibi alanlara doğru olabilecek yatırımlar ve bu alanlarda Türkiye'ye katma değer getirebilecek yatırımların öne çıkarılması bizim öncelikli amacımız. Bu son slaytım. Ben bu sözlerimle bitirirken, tekrar organizatörlere teşekkür etmek istiyorum.

Sn. Timur Erk

Teşekkür ederiz. Üç soru. İlkin ben soracağım yine, çünkü ses çıkmadı. Sonra da 10 kişi birden geliyor. Ben de ne yapacağımı şaşırıyorum, neyse. 3.5 sene evvel, bu platform ilaveten Türkiye Kimya Sanayicileri Derneği, ilaveten TOBB Kimya Sanayi Meclisi ve İHBİP. Bu platformun bütün paydaşları. Oturduk, dedik ki, belli kriterlere göre Türkiye hangi ara girdi kimyasalları yapmalıdır? İthal ikamesi yaratmalıdır? 50 tane, bir liste yaptık son. İlk 17 ile başladık. Sonra biraz daha genişlettik. Elimizde bu listeler var. Sizlere de yolladık. Soru: Sayın Müsteşarımız bizden bunu istemişti, istemişti. Kendisine başta olmak üzere, bütün ilgili birimlere yolladık. Ama daha bir tane, 20 tane projenin de bu arada, ön fizibilite projelerine TÜBİTAK MAM'a, Hacettepe'ye, İTÜ Kimya'ya, İYTE'ye kısmen yaptırmış olmamıza rağmen ve iletmemiş olmamıza rağmen daha bir tanesine yatırım yapıp geri dönmedi. Bizim hayalimiz, hani diyoruz ya, "I have a dream", dedik ki ya o kadar zamanda başbakan, şu andaki cumhurbaşkanımız yurtdışına giderken yanında bir sürü sanayici de götürüyor.

Portföyümüzde o 20 tane proje olsa, birisi çıksa dese ki, ey ben cebimde 500 milyon dolar para var, ben Türkiye'de kimya sanayiinde yatırım yapmak istiyorum. O 20 taneden bir tanesi de cuk otursa, iyi bir şey olur mu, olmaz mı?

Sn. Mustafa Erdönmez

Şimdi tabi, bize o sizin listenizde olan ürünlerle alakalı da yatırımcılar geldiği oldu. Yani bende liste var. Küçük projelerden bahsetmiyorum. Büyük projelerde. Yani bunlar 500 milyon dolarlık, 1 milyar dolarlık projelerden bahsediyorum. En çok sorun yaşadığımız alan tabi ki arazi. Yani, geliyor en son yine dolaşılıyor, oraya geliyor. Arazi sıkıntısına geliyor şey de. Ama tabi, böyle bir konu var. Yani bizde ajans içerisinde arazi takımımız da var ama olan arazileri araştırabiliyorsunuz. Biz de istemiyoruz ki, herkes gitsin, bulduğunuz bir araziye birisi bir yere yapsın, işte birisi İzmir'e yapsın, birisi Marmara'ya yapsın, öyle değil de; herkes bir yerde olsun. Yani, bu şimdi Haluk Bey de anlatacak zaten. CHEMPORT projesinde, modelinde olduğu gibi, herkes bir alana toplansın ki, hem bunun devlet tarafından olsun hem de bir sinerji oluşup ihracat potansiyeli, teknoloji orada gelişsin. Ama tabi bu yönde çalışmalarımız var.

Sn. Timur Erk

Var da hala bir, en azından bir 30 bin şeylik, dönümlük, hala bir sahili bize, hadi gelin, buyurun denmedi. Denilemedi, sıkıntı bu. Tufan Bey, var mı, kalkınma ile şey birbirine yatırım gider. Deminki sorunla ilintiliyse sor.

Sn. Tufan Çınarsoy

Başkanım, benim Sayın Aydın'a çok önemli bir fikrim var.

Sayın Başkanım, Sayın Genel Müdürüm, çok kritik bir ekonomik modelden bahsetti. 1980'lerdeki ekonomik dönüşüm modelinden sonra, 2016'da Eski Planlama Teşkilatı, eskiden benim de çalıştığım artı Kalkınma Bakanlığı uhdesinde, sanayide dönüşüm planı yapılıyorsa, bu 10 yıllık, 11. 5 yıllık kalkınma planının içinden çekilip çok kritik bir şeyde, dönemde, tüm sanayi partnerleriyle, sanayi, ticaret odaları, yabancı yerli uzmanlarla beraber oluşturulması lazım. Sayın Aydın bunu dedikten sonra, ben aklıma şu geldi. Biz o çalışmalarını o zaman Başbakanlıkta Özal'da, TÜSİAD'da yapardık yani. Yanımızda IMF uzmanları, Dünya Bankası uzmanları, IFC uzmanları, artı bir şey eksik; her şekilde bunu söyleyeyim. Yatırım modeli ve lansman ihtiyacını temine yönelik herhangi bir önlem yok. Yatırımlar neden gerçekleştirilemiyor diye isyan ediyorsunuz, bence bu yatırım modelinin yanında finansman modelinin de oluşması lazım.

Sn. Timur Erk

Şimdi, bunları konuşmadan olmaz. Benim Sayın Aydın'dan ricam, keşke planlamacı olarak bunun içine girip, gerçi bu bir hükümet kararıdır. Ama özel sektör temsilcisi olarak, söylüyorum ki yapısal dönüşüm modelini alalım, çok geniş ölçekli Türkiye'de tartışalım ve gerekli hayata geçirme konusuna destek veriyorum. Sevgili Tufan, ben diyorum ki, eğer biz şeyi parayı, yeri bulursak buluruz, bir şekilde buluruz diyorum. Serdar Hoca, son soru.

Sn. Serdar Çelebi

Teşekkür ediyorum, iyi rakamlar verdiniz ama Sayın başkan da ifade etti. Ben burada yanlış anladıysam lütfen düzeltin. 2006'dan 2015'e kadar Türk Kimya Sanayii, Uluslar arası destek grubunda 2.2 milyar dolar yatırım yapılmış. Bunun 83 tanesi sıfırdan yatırım.

Sn. Timur Erk

Peki, alkışlarıyla yerine alıyoruz. Evet, şimdi tam böyle cuk oturuyor. Hakikaten sıralamayı kim yaptıysa bravo. Erkan sen yaptın galiba, teşekkürler. Evet, Haluk Bey. Haluk Erceber. Artık CHEMPORT'u bilmeyen yok. Sağır Sultan bile duydu. Organik Kimya, aynı zamanda bu kurulmuş olan 20-25 müteşebbisten oluşmuş CHEMPORT Derneği'nin de başkanı.

Sn. Haluk Erceber

Sayın Başkanım, Sayın genel müdürlerim, değerli konuklar hoş geldiniz hepiniz. Dünyanın en önemli sektörlerinden olan kimya sektörünü geliştirmek için hepimiz buradayız bugün. CHEMPORT Kimya Sanayicileri Derneği 2014 yılında kuruldu. Çok kısa bir geçmişi olmasına rağmen, sadece büyük ve tek bir projeye odaklandı. Bu projeyi gerçekleştirmek ve Türkiye'nin önünü açmak için de çok ciddi atılımlarda bulundu.

Evet, şunu baştan söylemekte fayda var. Dünyanın ilk büyük 25 sanayici devleti ve aynı zamanda en gelişmiş olan ülkelerin hepsi kimya sanayiinde çok gelişmiş ve 1 milyar doların üzerinde çok ciddi üretim yapan kimya fabrikalarına sahipler. Aynı zamanda bunların çoğunda işçilik dünyanın en pahalı işçiliği ve hiçbirisinin de petrolü yok. Şimdi son 20 yılda, 1990'dan sonra yaklaşık 17 tane kimya endüstri bölgesi kuruldu, CHEMPORT benzeri. Ama çok büyük ölçekli. Bunlardan bahsedeceğim biraz sonra. 150000 dönümlük yerler de yapıldı. Bunların içinde, hepsinin içinde toplam 141 tane 1 milyar doları geçen cirolu kimya şirketi var. Dolayısıyla, kimya gerçekten bir ülkenin kaderini değiştirebilecek bir sektör olarak ön plana çıkıyor. Aynı zamanda, Almanya örneğinde olduğu gibi de gelişmişliğin sembolü. Evet, Türkiye'deki durum önce. Dünyada neredeyiz, Türkiye'nin durumu nedir kimyada? Yani, dış ekonomik çalkantılardan çok kolay etkileniyor. Dolayısıyla, kimya sektörü de bu sene olduğu gibi ihracatta düşmeler olabiliyor. İthalata çok açık bir sektör. Geçen yıl, kimya sektörünün net dış ticaret açığındaki payı %32'dir. 21 milyar dolara yakın bir dış ticaret açığından pay aldı. Toplam 60 milyar dolarlık dış ticaret açığından 21 milyarı kimyadan geldi. Tabi, burada enteresan olan bir şey vardır, o da son iki yılda dış ticaret açığı 100 milyar dolardan 60 milyar dolara düşmesine rağmen, kimyanın payı %25'ten %32'lere çıktı. Bu çok enteresan. Çünkü ithalata bağlı bir sektör. Yetersiz teknoloji var. Özellikle, proseslerde, yeni yatırımlarda yetersiz bir teknoloji var. Ve bölgesel çalkantılar da tabi, özellikle, son 1-2 yılda olduğu gibi çok önemli bir rol oynuyor. Diğer konu da kurlardaki farklılıklar. Çünkü sektörün neredeyse büyük bir çoğunluğu %70 oranında dolarla ithalat yapıyor. Avrupa Birliği'ne de ürün sattığı için de euro ile satıyor. Bu kur farklılıklarından da olumsuz etkileniyor. Bir gerçeğimiz daha var ki, Türkiye'de %1 olan büyük ölçekli firma sayısı, Avrupa Birliği ülkelerinde %56. Yani bu, karlılığın da düşük olmasından kaynaklanıyor. Sektördeki firmalar, özel sektör firmaları, büyüyemiyor, karlılık elde edemiyor, karlılık elde edemeyince AR-GE ve inovasyon yatırımları çok düşük oranda kalıyor. Ve bir şekilde kısır bir döngü içinde içinden çıkılmaz bir duruma geliyor ve bugünkü yapıya ulaşıyor. 2015 yılında, pardon, 2013 yılında sektörün ihracattaki yüksek teknoloji ürünü oranı %13. Orta %32. Hâlbuki ithalata baktığınız zaman, yüksek teknoloji ithalatı 21 ve orta teknoloji 47. Dolayısıyla, bunlar ülkenin yeterince yüksek teknolojiyi kullanmadığını gösteriyor sanayimizin ve bu dış ticaret açığının da artmasına

sebepler oluyor. Kimya sektörü henüz beklenen ilerlemeyi sağlayamadı. Ancak katma değer artması için birim üretim fiyatları, malum, 1.5 dolar civarında. Bunun da yükselmesi için AR-GE ve inovasyon yatırımlarının yükselmesi, ihracatın artması, dolayısıyla karlılığın da artması çok ön planda. Dolayısıyla da daha verimli AR-GE merkezlerini görmemizde fayda var. İhracat hedefinde, 2023 hedefi için 500 milyon doların 50 milyar doları kimya sektörüne ayrılmıştı. Ama şu anda 15-16 milyar dolarlarda dolaşılıyor ihracat miktarımız. Mutlaka ki yakın zamanda çok hızlı bir artış gösterecek ama geleceği noktalar 30lu rakamlar, gibi gözüküyor. Yani o zaten 6.9 mineral, yağlar falan. Ben o tarafa çok bakmıyorum. Ama kırmızı olan taraf 33 milyar dolar. Tabi şu andaki hızla olmayabilir ama yani herkesin bir tahmini var ama 20li, 23lü, 25li rakamlara falan çıkabiliriz diye düşünüyorum.

CHEMPORT'un ana hedeflerinden bir tanesi de sadece kimya kümelenmesi yapmak değil, bu kimya kümelenmesinde Uluslararası firmalarla, uluslararası kümelerle rekabet edebilecek bir yapıda oluşturmak. Dünyanın 1 ve 2 numaralı olan, kümelenme yapan ve de projelendiren, işleten firmaları. Bunlarla yakın bir işbirliğimiz var. Ve bunlardan aldığımız bilgilendirmeye göre bakıyoruz ama Türkiye'deki şu anda mevcut konumda ham maddemiz petrol olmadığı için zaten yok. Enerji maliyetlerimiz Avrupa'ya göre biraz daha hafif pahalı. Lojistik maliyetlerimiz belki de bizim için en kötü olan şey budur. Lojistik maliyetleri korkunç derecede kötü. Yani bir sonraki tablolarda göreceğiz. %5-7 arasında lojistikten firmalar para kaybediyor. Hâlbuki, kimya sektöründeki, Türkiye kimya sektöründeki firmaların ortalama karlılığı %8 ile %9 arasında maksimum bu da. Hatta 6-7'lerde de bazen gözüküyor. 8 civarına da ulaşıyor. Dolayısıyla, biz nakliyeciler firmalara taşımacılık için karımız kadar bir parayı her sene ödüyoruz. İş gücü maliyetleri Türkiye'de tabii avantajlı. AR-GE maalesef çok küçük daha. Henüz daha yeni ve küçük. Bunun da çok hızlı büyümesi lazım. Ölçek problemi. CHEMPORT'un doğmasındaki sebeplerden bir tanesi ölçektir. Biraz sonra daha görsel olarak da resimler de sunacağım. Ne ölçekli bir kümelenme yapmak istiyoruz veya Türkiye'nin ihtiyacı olan ölçek nedir? Bunu anlatmaya çalışacağım. Burada karlılıkla ilgili bazı tablolar var. Gördüğünüz gibi Hollanda'nın karlılığı ile Türkiye'nin karlılığı arasında yaklaşık %50'ye yakın bir maliyet farkı var. Dolayısıyla bu farklılıklar aslında çok büyük bir rakam tutuyor toplama vurduğunuz zaman. Bu da ülkenin ihracatında da bir rekabete şey oluyor. Evet, gelelim ithalata. Tabii, bizim için önemli bir problemdir ithalat. Çok kolay kabul edilebilir bir problem değil. Yatırım olmadığı için, özellikle son 5-10 senede, kimya yatırımı Bakanımın da söylediği gibi neredeyse ciddi oranda hiçbir şey gelmedi. Her sene kimyasallar talebi %2 artıyor. Ama ithalatımız %3 artıyor. Dolayısıyla bu açık devamlı büyüyor. Evet, geçtiğimiz sene 2015 yılının sonuçları bunlar. Enerjiden sonra Türkiye'nin dış ticaret açığındaki en büyük payını 20 milyar dolarla kimya sektörü aldı. %31 küsur oranda bir pay aldı. Dolayısıyla bu çok uygun bir şey değil. Ama Maalesef başka bir terslik daha var. Bütün dünyada, yerel üreticiler güç kazanırken, büyürken, kuvvetlenirken, Türkiye'de yerel üreticiler maalesef güç kazanamadı. Yani ölçek çok önemli. Türkiye'deki mevcut sanayi yapısı olarak 60'lardan gelen kültür ve planlamayla, hatta belki de hiç yok denebilir planlayan, gelinen noktada kesinlikle sinerjiden hiçbirisi yakalanamıyor. Ciddi lojistik maliyetleri, ham madde taşınması, üretilen malların başka uzak lokasyonlara, tesislere veya üreticilere satılması AR-GE için yeterli eleman bulunamaması, her türlü şey aleyhte oldu sektörün büyümemesi için. Bunları önlemek için bir araya getirmek, bu sinerjileri bir arada sağlamak lazım. Örneğin, CHEMPORT'un

hedeflerinden bir tanesi de ürünü üretenle satanı da, yani ürünü üretenle tüketeni, müşterisini yan yana getirmektir. Dolayısıyla, ölçek büyüklüğü birçok sinerjiyi beraberinde getiriyor. Yani, bizim çok kısa bir örnek vereyim, bizim Hollanda'daki fabrikamız 2007'de kurmuştuk orayı ve şu anda mükemmel durumda. Çok satışları yüksek, karı yüksek. İşçilik ücretleri belki buranın 2-3 katı, masrafları daha pahalı ama o kadar büyük sinerjileri ve verimlilikleri var ki, bir kere kendi işinize odaklanıyorsunuz. Yani, buhar üretmekle, jeneratör çalıştırmakla, atık su arıtma tesisi ile uğraşmakla değil, tamamıyla üretime odaklanıyorsunuz. Ar-Ge'nizi yapıyorsunuz ve kaliteli üretimi sürdürülebilir üretim sağlamaya çalışıyorsunuz. Bunlar çok çok önemli. Neden daha fazla bir ihracat için kümelenme gerekiyor, kimyanın kümelenmesi gerekiyor? Bunu da incelediğimiz zaman, Türkiye'de yok olanlar nelerdir, var olmayanlar? Kimya için bir endüstriyel kümelenmesi yoktur. Bu arada artı parantez şunu da söyleyeyim, kimya için bir OSBD yatırımı yapmaya kalkıştığın zaman, karşınıza 3-4 tane alternatif yapar, çıkar ve bu çıkan alternatiflerden de çok umutlu olmazsınız diye düşünüyorum. Burada çok kısıtlı bir alan var, çok az bir parsel vardır oralarda da. Dolayısıyla, yatırım yapabilecek ciddi bir yer şu anda yok. Onun için bu CHEMPORT projesi çok önem kazandı. AR-GE sinerjileri yaratamıyoruz, üretim hacimleri Maalesef çok şey değil, küçük oranda kalıyor, büyük çapta bir üretim yapılmıyor. Dolayısıyla, ham maddenizi de büyük çapta almıyorsunuz. Dolayısıyla, her şeyiniz pahalıya geliyor. O fiyat artışlarından etkileniyorsunuz. Alt yapı sinerjileri zaten neredeyse hiç yok Türkiye'de. Çünkü, yani bölgeler arası büyük farklılıklar var. Bugün Hollanda'da, biz ekonomi bakanımızla gittiğimizde, bir boru hattı bize gösterdi yöneticisi. 3 kilometre ötedeki başka bir fabrikaya ham madde olarak yakındaki fabrikanın atığını gönderiyorlardı. Yani, böyle bir sistem vardı. Birisinin atığı öbürünün ham maddesi oluyor.

Bu raporlardaki kümelerle her sene ortalama 2 milyar euro yatırım geliyor, her sene. Son 10 yılın ortalamasıdır 2 milyar euro. Yaklaşık 125 000 dönüm bir alan. Kimya çok büyük burada. Şirin Dünya'daki en büyük petrokimya tesisi burada. Alan yetmediği için, denizi doldura doldura 3 senedir geldiler. Ve sonra 44 kilometrelik Ortakam Körfezi'nde yer kalmamaya başladı. Ve şu gördüğünüz okyanusun gelişindeki yerde bir alan yaratmaya karar verdiler. Plan reclamation yaptılar. Bu 5 sene sürdü. Bunu tüm videoları, resimleri, hepsi bizde var. 9 milyar euro harcadılar. Daha bittiği gün 1 metrekare boş yer yoktu. Dünyanın en büyük taşımacılık şirketleri, tesisleri, petrokimya firmaları, burayı aldılar. Hatta burası yapılırken de yüzlerce milyon lira katkı verdiler. Yani, Hollanda'da biliyorsunuz tamamıyla arazi kiralanıdır. Hiç kimse, araziyi satın alamaz. Bu araziyi kiralama paralarını da kısmen de peşin ödeyen firmalar da oldu. Jurong Adası bizim partnerlerimizden ikincisi. Çok büyük bir kuruluş. 9000 dönüm üzerinde kurulu 4 tane bataklık adayı 1997'den sonra birleştirdiler. Arazi kanarak, yani yine dolgu yaparak birleştirdiler. 100'den fazla şirket var şu anda. O kadar ki, adada 1 metrekare boş yer yok, 2 tane çözüm buldular. Daha güçlü yatırım yapmak isteyen firmalara tercih etmek için küçük karlı olan ve ciddi bir alan kaplayan firmaları başka bir yere gönderilmesi için teşvik ettiler. Paralar verdiler. İkinci konu da, özellikle petrokimyada Uzak Doğu, ürün fiyatlandırma merkezi oldular. Üretmekten çok, artık ürünü fiyatlandırır hale geldiler. Ve adanın 120-130 metre altında dev mağaralar açıldılar ve bu mağaraların içinde yaklaşık 1.5 milyon metrekare nafta ve petrokimya ürünleri depolamaya başladılar.

Bir de şunu da göz ardı etmemekte fayda var: Bütün bu Hollanda olsun, Jurong olsun, bütün bu yatırım alanlarında, her şey inanılmaz bir hızla gidiyor. 1990'larda balıkçı barınağı olan,

bataklık olan adalarda dikey fabrikalar yaptılar. İlk fabrikalar dikey oldu çünkü adayı kurutamıyorlardı çok iyi. Şu anda ürün fiyatlandırma merkezi oldular. Dolayısıyla, yatırımcı geldiği zaman çok hızlı karar verip gelebiliyor. Zaman uzadığı zaman, süreç uzadığı zaman, çok kolay kaçabiliyor. Bakın bu yeşil alanlar klasik ilk baştaki meşhur bataklık adalardı, sonra büyüttüler. Hala bu son sarı kısmın bir kısmı, bana yakın olan kısım büyüme projesinde. Devamlı büyütüyorlar adaları. Hayatlarının bir parçası, bu adaları büyüterek daha fazla iş imkânı yaratmak. Bu, çok stratejik bir harita. Gördüğünüz gibi, Doğu Akdeniz'de, İspanya'da, Taragona 'dan başlayarak Doğu Akdeniz'de tek bir kimya kümesi yok. Bu, Türkiye'nin bir avantajı. Bunu çok iyi değerlendirmek gerekiyor. Karadeniz'de de yok, Orta Asya'ya uzanan hatlarda, Afrika'ya baktığımız zaman çok böyle çekici bir miktatıslığı var. Dolayısıyla, Almanya'yı görüyorsunuz. Bu güç, nereden geliyor? Yani, bugün Almanya'da otomotivin bu durumda bu kadar büyük ve güçlü olmasının altındaki en büyük sebep kimya sektörünün BASF olsun, 1850'lerden başlayan o AR-GE ve yaratıcılık güçleri, inovasyon güçleridir. Geliştirmecilikleridir. Taragona için başkanım bir şey söyleyebilirim. İspanya'da evet, Türkiye'den daha az zeytin ağacı var. Taragona'yı iyi biliyoruz. Ufak bir alan. Bugün, 4400 dönümlük bir alan. Tuzla Deri Organize'nin yarısı kadar neredeyse. Ama zeytin ağaçları ile iç içe, hiçbir problem yok. Orada, İspanya Türkiye'den daha az zeytin ağacı olmasına rağmen, Türkiye'de 171 milyon zeytin ağacı var. Orada, daha az. Ama Türkiye'nin dört misli daha fazla geliri var. 1.5 milyar euro geliri var. Bizdeki rakam da 370 milyon dolar.

Bitiriyorum. Kanal İstanbul için Marmara Bölgesi'nde yerler bakıyoruz. Birçok alternatiflerimiz var. Çandarlı bölgesi ile de bir ara ilgilendik ama şu anda daha değişik alternatifler üzerinde duruyoruz. CHEMPORT için kümelenmenin gerekçesi talep çekmedir. Ancak pazar odaklı bir projedir, onun için Marmara Bölgesi'nden uzaklaşmak istemiyoruz. Eğitimli insanlar, nitelikli insanlar, -AR-GE için tüm olanaklar, sanayinin %61'i, ticaretin %61'i, neredeyse her şey bu bölgede. Dolayısıyla, pazar odaklı bir proje. Bu, biraz önce söylediğim gereksiz masraflar, sokağa attığımız paralar, bunların hepsi burada detaylı olarak incelendi. Gördüğünüz gibi en alt satırda da yazıyor. %5 ile 15 arasında her kimya tesisi böyle bir kümelenmenin içinde bulunursa karını arttırabilir.

Evet, gördüğünüz gibi bir kamyon lojistiğinden bile %5 ve 7 kaybediyoruz, biraz önce söylemiştim. CHEMPORT için yatırım alanı 15 000 dönüm olursa 2 milyar euro, 30 000 dönüm olursa 3 milyar 200 milyon euro civarı bir yatırım var. CHEMPORT'un ülke ekonomisine olan katkıları zaten saymakla bitmiyor ama en büyük olan şey de ihracatı artırması, ithalatı azaltması, yaklaşık 15-20000 yeni iş yaratması ve Türkiye'ye farklı vizyon kazandırmasıdır. CHEMPORT olursa 2023 yılında bugünkü artışlarla hesaplanan 74 milyar dolarlık dış ticaret açığı 24 milyar dolara düşecek. Dolayısıyla, yani 50 milyar dolar düşecek, 24 milyar dolar olarak %35'lik bir tasarruf sağlanacak. Biraz dünyadaki örnekler nasıl, ölçekleri göstermek açısından, Jurong uzak orta doğudan nafta alarak işe başlamış olan bir ülke. Yavaş yavaş işlerini geliştirdiler. Singapur-Jurong arası. Singapur şehrinin hemen burnunun dibinde. 12-15 dakika içerisinde arabayla gidilebiliyor. Kendilerini çok geliştirdiler. Dünyanın en büyük 5 tane sıvı limanından biri. Stratejik bir yerde, bunu da kabul etmek lazım. Petrokimya ve rafinerilerde (1.29.58) çok kuvvetliler. Ürün fiyatlandırma merkezi oldular. Dediğim gibi buraları doldurdular. 40000 kişi çalışıyor. 47 milyar dolarlık başlangıç yatırımı aldı. Şu anda 61 milyar dolar her yıl ihracat yapıyor. Ülkenin zenginliğinin büyük bir kısmı buradan geliyor. Jurong aynı zamanda Surbara Jurond adı altında Avustralyalı bir şirketle birleşti. 4000 çalışanı

var ve bütün, özellikle petrokimya alanında bütün bu kimya kümelerinin projelerini yapan, hepsine demeyeyim de yani böyle bir %80 oranında yapan bir şirket. Dünyada 3000'e yakın var. Çin'de, Uzak Doğu okyanus sahillerindeki, Çin'de okyanus sahilleri kısmındaki 20 tane kümelenmeden 14'ünü bunlar yaptı. Tabii gittikleri yerlere müşterilerini de taşıyabiliyorlar. Portföyündeki firmaları da taşıyabiliyorlar. Oraya değer kazandırabiliyorlar. Çok büyük bir bilgileri var. Bu projede, onların yaptığı 3 tane projeden bir örnek: Bu projenin şeklini biz çok beğenmiştik. Biz de inşallah böyle bir şey yaparız diye kafamızda canlandırıyoruz.

Bu çok enteresan başkanım, bunu da anlatayım. Bu Panama Kanalı. İkinci Panama Kanalı. Bunun projesi üzerinde çalışılıyor, daha inşaatına başlanmadı, ancak buradan çıkan toprakla da yakında bir adacık yapıp burayı da bir kimya kümesi yapmaya çalışıyor. Bizim burada, 4 tane konu var Türkiye'de önemli olan. Kirlilik endişesi, deprem endişesi, tarımsal alan kullanımı, potansiyel yatırım. Maalesef bu tip projeleri yaparken karşınıza çok engelleyici fırsatlar, şeyler çıkıyor, engelleyici durumlar çıkıyor. Fırsat olmaktan da uzaklaştırıyorlar bunlar. Kirlilik endişesi, deprem endişesi. Ancak deprem artık çözülebilecek olan bir sorun. Bu kesinlikle, her iki firma da bunu depremle ilgili nerede yaparsanız yapın hiçbir sorun yaşamazsınız diye. Dolgu alan yapılarak tarımsal alan kullanımı engellenemez. Orada bir zarar verilmez onlara. Potansiyel yatırımlar da alt yapı yatırımları çok önemli çünkü artık tüm dünyadaki yatırımcılar gidecekleri yerdeki alt yapı desteklerine çok önem veriyorlar. Bunları geçiyorum. Evet, bu da depremle ilgili. Bakın burada bir deprem olmuş. Ekvator'da, Nisan'da oldu. Bu sene 2016 Nisan'da oldu. 7.8 oldu. Ve sadece düğmeye basıp fabrikayı kapattılar. Hiçbir problem olmadı. 7.8 depremde hiçbir problem olmadı. Esmeralda Rafinerisi'nde oldu mu? Evet, yani dolgu yaparak, çeşitli örnekler var dünyanın her yerinde. Tarımsal alanları daha az kullanıyorsunuz. Alt yapı çok önemli. Alt yapı özellikle yabancı firmaların miknatısı ve bunu çok çok inceliyorlar. Yani asal gazlar, doğal şeyler, kaynak gazları, oksijen, azot falan hepsini fabrikanızda hazır görüyorsunuz burada. Yatırımcı buhar üretmiyor, yani Türkiye'de o kazan daireleri falan kuruluyor, yangın sistemleri, itfaiye sistemleri falan bir sürü şeyler kuruluyor. Birçok masraf yapılıyor. Hâlbuki bunların hepsi hazır olarak altyapıda bulunuyor. Bizim aslında son cümlemiz şuydu.

Sn. Timur Erk

Şu cümleye lütfen kendisine kuvvetli bir alkış rica ediyorum. Kendini vakfetmiş. Hakikaten vakfetmiş. Sakın ha umudun kırılmasın, havlu atmak yok.

Peki. Teşekkürler. Evet, hemen şimdi, bu sefer yine kamu sektöründen bir arkadaşımız. Çevre Bakanlığı'ndan. Sayın Genel Müdür son anda bakan çağırılmış. ÇED Genel Müdürü Mustafa Satılmış. Onun yerine, kıdemli olarak daire başkanlığımız var. Cihan Tatar, buyurun. Orhan Bey burada mısınız? Yani benim istediğim adamları niye çağırıyorlar, anlamadım ki ben. Ben söyleyeyim. Söyledim kendisine ama herkesin bilmesinde fayda var. Eylem, yeni 4 yıllık strateji planı. Eylem birebir, çevre düzeni planlarında kimya sektörüne yönelik limanı olan stratejik ve büyük ölçekli yatırımlar için yatırım yerleri ayrılacaktır. Onlardaki terminoloji mekânlaşma yahut mekân planı. Buyurun.

Sn. Cihan Tatar

Sayın başkan, çok kıymetli hazirun, hepinizi şahsım ve genel müdürüm adına saygıyla sevgiyle selamlıyorum. İsmim Cihan Tatar, Endüstriyel Yatırımlar ÇED Daire Başkanlığım. Planda

burada Sayın genel müdürüm sizlere hitap edecek ancak son anda Sayın başkanımızın da ifade ettiği gibi bakanımız da bir acil toplantıdan dolayı katılamadı. Kendilerinin de saygı ve selamları sizlere iletilmekte.

Şimdi tabi, bana ayrılan konu, Çevre Mevzuatı Uygulamaları ve Sorunlar Başlığı taşıyor. Tabi çevre mevzuatı denildiği zaman, bakanlığımızın yürüttüğü genel müdürlüğümüz bünyesinde ÇED, izinler ve denetim süreçleri yer almaktadır. Tabi, ben bunları kısaca, zamanım da dar, geniş ve genel anlamda işte ÇED'in izin ve denetim konusundaki gerek kimya sektörü gerek diğer sektörlerle ilgili süreçlerden bahsedeceğim. Şimdi ÇED nedir dediğimizde, tabi yatırımcı sanayiciye sorduğumuzda, ÇED diyor ki ÇED diyor yatırımın önündeki engeldir, diyor. ÇED diyor, zaman kaybıdır, diyor. Boşa harcanan bir masraftır, diyor. Tabi yatırımcı doğal olarak bunu söylüyor. Tabi bir konuşmamda bunu söyledim diye ertesi gün gazete şunu yazdı: dedi ki, Endüstriyel Yatırımlar ÇED Daire Başkanı ülkenin yatırımın önünde engel olduğunu söyledi diyor. Böyle bir şey yok, bu yatırımcı gözüyle bakıldığında durum bu.

Tabi, sivil toplum kuruluşları ve diğer kurumlar nezdinde baktığımızda ÇED diyor ki bir yasak savunma aracı diyor. Yasak savunuyorsunuz diyor. ÇED diyor, çevre için çevrenin yıkımı, diyor. Böyle bir ikilem arasında tabi biz de ÇED sürecini yürütmeye çalışıyoruz. Oysaki ÇED ne bir engel, ne de bir çevrenin yıkım aracı. ÇED, yatırımcının çevre yönetimini en etkili aracı ve yatırımcının yol haritası ÇED. Hani, amacına geldiğimizde sürdürülebilir kalkınma dediğimiz kavram ortaya geliyor ki bu da, ÇED'in bir taraftan yatırım yapılırken bir taraftan da çevre değerlerinin korunması şeklinde tanımlayabiliriz. Yani bir proje gerçekleştirileceği zaman bu projenin olası çevresel etkilerinin belirlenerek bu etkileri bertaraf yöntemlerini başından belirleyip ona göre önlem alınmalı. Malumunuz kirlendikten sonra temizlenmesi hem masraflı hem de zor ve uzun süreçler alan bir durumda. ÇED işte, kirlenmeden önce bu planı yapıp kirlenmeden temiz bırakmanın sürecini oluşturmaktadır. Tabi sürecimiz başvuruya başlayan, fahri katılım toplantısı ve inceleme değerlendirme fonksiyonu toplantılarıyla devam eder ve sonuçta nihai bir kararın verildiği bir süreç olur. Ben bunu uzun uzadıya ayrıntılarına girmeden, özellikle kamuoyu tarafından, hani yanlış algı dediğimiz hususlara kısaca bahsedeceğim. Halkın katılım toplantıları dediğimizde, şu anda Maalesef halkın katılım toplantıları projelerin provokasyon amaçlı engelleme için yapıldığını birtakım gösteri durumuna dönüşüyor. Oysaki halkın katılım toplantısı oradaki yöre halkının bu projeye ilgili etkilenmesinin önüne geçecek bir süreç. Bazı konular vardır ki bunlar literatürde yazmaz. Yani araştırdığınızda bulamazsınız. İlla ki orada yaşayan yöre halkının bilmesi gereken hususlardır. Projenin orada gerçekleştirildiği, gerçekleştirilmesi durumunda oradaki yöre halkının bu bilgiyi almasını engellemek ona en büyük verilen zarardır. Oradaki yöre halkına. Ki tabi bir örnekle bunu teyit etmek istiyorum. Şimdi normalde, elektrik santrallerin yapıldığı bir projede, kanal, açık kanalla girecek proje. Halkın katılım toplantısı esnasında, orada bir köylü vatandaşın şöyle bir sorusuyla yerini buldu diyebilirim. Dedi ki, ya dedi, siz burada bu projeyi yapıyorsunuz ama dedi, ya benim dedi ev dedi kanalın üst tarafında, otlaklar alt tarafında. Ben, dedi, bu hayvanları açık kanalın üzerine geçirip nasıl getirip götüreceğim? Asıl amacı bu. Ne yapıyoruz biz o durumda? Projenin, kanal açık kanal geçen kısmının iki kilometrelik yaklaşık bölümünü kapalı alan olarak alıyoruz. İşte bu noktada halkın katılım toplantılarını gerçekten önem arz ettiğini belirtmek istiyorum. Bu toplantıdan sonra, yani halkın katılım toplantısı, kurum kuruluş komisyon üyelerinin görüşleri doğrultusunda işte asıl formatı veriyoruz. Rapor hazırlanıyor. Ve bu rapora istinaden inceleme komisyonu oluşturuluyor ve o

projeye ilişkin ÇED kararlarını veriyoruz. ÇED olumlu kararları ve ÇED gerekli değildir kararları. Bir de kamuoyunda yanlış algılanan ÇED gerekli değildir kararı ifadesi. Oysaki hani ÇED gerekli değilmiş. Buraya ÇED yapılmamış mantığı tamamen yanlış bir mantık. ÇED gerekli değildir kararı da ÇED olumlu kararı gibi belli bir değerlendirmeden geçerek verilen bir karar. Ha, bu kategoriler, işte kirletici vasfı yüksek projeler, kirletici vasfı daha düşük projeler. Kirletici vasfı yüksek projeler bakanlığımıza başvurarak ÇED olumlu kararı alıyor, kirletici vasfı düşük olan projeler de valilikler tarafından yürütülerek ÇED gerekli değildir kararı alıyorlar. Yani ÇED gerekli değildir kararı bir değerlendirme sürecinden geçirerek verilmiş bir karardır. Tabi, ÇED'i böyle kısaca geniş anlamli geçtikten sonra, bundan sonraki bakanlığımızda çevre mevzuatı konusunda izinler geliyor, izin ve lisanslar geliyor. ÇED, proje daha planlama aşamasında, daha araziye fiili müdahale yapılmadan alınan izinler olup, bu alanda inşaatı tamamlandıktan sonra, yani, bütün fiziki durumları sağlayıp artık şalteri indirip işletmeye geçmeden önceki süreç başlıyor. Bir de biz bunu geçici faaliyet belgesi ile bu süreci aşıyoruz. Geçici faaliyet belgesi nedir? Hani o faaliyeti geçici bir süre orada çalışarak, etkilerini, alıcı ortama verecekleri emisyonları değerlendirip ona göre izne geçilme sürecidir. Biz toplamda bir yıl olmak üzere, altı ay içerisinde izne dönüştürmek kaidesiyle, bir geçici faaliyet belgesi verip fiziki şartları tamamlanıp geçici faaliyet belgesi alıp, şalteri indirdikten sonra bu defa alıcı ortama verilen emisyon, deşarj standartlarını sağlayıp sağlamadığını somut olarak verebiliyoruz. Bu süreçten sonra, izinleri de aldıktan sonra, ki zaten izin süreci 5 yıllık bir süre için geçerli olan bir süreç.

ÇED'ini aldı, inşaatını tamamladı, işletmeye geçti. Artık iznini de aldı. Ondan sonra denetim süreci. Zaten bu denetim süreci, bu süreçleri doğru olarak yürüten bir yatırımcı için bir sanayici için zaten denetimin problem teşkil edeceği konusu söz konusu olamaz. Zaten bu süreçlerden geçmiş, gerekli tedbirleri almış ve yatırımını bu şekilde yürütmekte. Bu bakımdan da, denetim sürecinde işte, ÇED'e esas bir denetim, diğer mevzuatlara esas denetimler yer almakta. Dediğim gibi, yani bu süreçleri doğru yürüten bir yatırımcının denetim süreciyle ilgili bir sıkıntısı ve problemi olamaz. Tabi bunların zamanımdan dolayı detaylarına inmiyorum. Başkanımın sorusuna gelirse de tabi Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü, bizim bakanlığımızın diğer bir genel müdürlüğü. Konuşmalarının başında, açılış konuşmalarında Sayın başkanım, bu soruyu da soracağını söyleyince ben de hemen bizim ilgili genel müdürlükteki daire başkanı arkadaşımızla görüştüm, hani böyle bir süreç var, durum nedir? Çevre düzenleme planlarıyla ilgili şu anda sadece mahkeme kararıyla planların iptal edildiği noktalarda yine bir çalışmaları var. Ancak, çevre düzeni planlarının üzerinde mekânsal stratejik planlar dediğimiz konuda tüm Türkiye genelindeki ihale aşamasına gelmiş noktada bir çalışmaları var ki bu çalışmalar sırasında da ilgili sektörlerin tamamının görüş ve önerileri mutlaka alınarak o planlara yansıtacağını söylemiştir.

Sn. Timur Erk

Sevgili Daire Başkanım, bak gayet, gayet, heyecanlandım yine ayağa kalkıyorum. Kıyılardan Güney Marmara, Ege ve Akdeniz. Sahiller. Onların içinden bir 30 000 dönüme ihtiyacımız olduğunu artık bellediniz. Hani diyorum ki, hani diyorum ki yapacağınız bu mekânsal çalışmalarda, bunu göz önüne alarak, bizim hayatımız bu. Türkiye'nin gelişmesi kimya sanayiinin gelişmesine bağlıdır. Bu kesindir. Dolayısıyla, bu konuda, Çevre Bakanlığı, bak

Şehircilik demiyorum, Çevre Bakanlığı'nın yakınlaşmasını ve destek vermesini arz ve talep ederiz.

Sn. Cihan Tatar

Ki bu konuşmanın sonuyla ilgili, yani mekânsal stratejik planların hazırlanması süreci yeni bir süreç olmayıp, yani yatırım ortamını iyileştirme koordinasyon kurulunun da gündeminde olan bir süreç ki hem geçen dönemki eylem planlarında yer alıyordu hem bu dönemki eylem planlarında yer alıyor. Yani böyle bir çalışma var. Hani çalışma da ihale aşamasına gelmiş ve sektörlerin tamamının da görüş ve önerilerini hani planlar artık onaylanıp askıya, onaylanmadan önce bu görüşler birleştirilerek bu planlar yapılacak. Tabi sizin bu isteğinizi ilgili daire başkanı arkadaşımıza ve genel müdür yardımcısı arkadaşımıza iletteceğim. Yani o konuda endişeniz olmasın. Çok teşekkür ederim.

Sn. Timur Erk

Ben teşekkür ediyorum.

Bir tek soru. Evet, İsmail Hakkı Metecan. PETKİM. Sizin öyle bir sorunuz var, yok ya, sizin yeriniz de var, yarımadanız da var, limanınız da var. Bir tane yetmiyor, üç tane yaptınız. 1200 dönüm yeriniz de var boş.

Sn. İsmail Hakkı Metecan

Daha çok yerler lazım sizlerin de belirttiği gibi. Haluk Bey'in görsellerinde de çok heyecan verici şeyler var. Şimdi hepsine bakıyoruz ki, Singapur'da 7 tane adayı birleştirmiş bir tane bölge yapmış. Malezya'da denizin ortasında yapmış. Rotterdam'da yapıyor. Panama Kanalı'nda yapıyor. Bu, Türkiye'nin şu günkü mevzuat yapısında mümkün mü?

Sn. Cihan Tatar

Ben sadece hani, çevre mevzuatı kapsamında, bizim bakanlık mevzuatı, genel müdürlük mevzuatı kapsamında cevap verecek olursam, her türlü faaliyetin, her şeyin çevreye etkisi vardır. İşte araba kullanıyoruz, nefes alıyoruz, yürüyoruz, bunların hepsinin etkisi var. Etkisi olmayan bir şey yok. Önemli olan, o etkilerin bertarafıdır. Ha bu, kimisi maliyet alır, kimisi zaman alır, kimisi emek alır. Ama bir şekilde birtakım etkilerin bertaraf edilmesi önemli. Nerede yapılırsa yapılsın, hani, nasıl yapılırsa yapılsın, önemli olan oradaki etkilerin bertarafının tamamen sağlanıp sağlanmadığıdır. Bunlar sağlandıktan sonra zaten, tabi diğer mevzuatlar da kapsama giriyor.

Sn. Timur Erk

Yok yok diye bir şey yok. Yani her şey mümkün. Yeter ki kime gideceğimizi bileceğiz. Caner Bey, yani el kaldırdın, bizim çevre uzmanı. Bir torpil de size yapayım. Mikrofon.

Sn. Caner Zanbak

Cihan Bey'in dedikleri gerçekten doğru. Birazdan zaten Selçuk Bey sektörün çevre mevzuatı konusuna geldiğinde, gelecek de, bir şey var yalnız. Bazı yatırımlarda ya da ÇED kapsamında, stratejik ÇED diye bir kavram var. Ama bu stratejik ÇED genelde, devlet yatırımları, belirli devlet yatırımları, yani 3.hava alanı mesela ya da köprüler. Bunlar stratejik ÇED.

Stratejileri de vardır muhakkak ki. Onu mekânsal planlama ile yürütüyorlardı. Peki, kimya biraz bizim üzerinde konuştuğumuz kimya organize bölgeleri, kimya özel bölge, ihtisas

bölgeleri, belki bunlar da stratejik ÇED kapsamında ele alınabilir. Cihan Bey belirtti, çevreyi kirletmemesi lazım. Artık çevreye bu kadar büyük yatırıma giren, çevreyi kirletmeden, hatta çevreyi temizleyerek o bölgeyi de tasarımılayabilir ve de inşa edebilir. Dolayısıyla, önemli olan, ona izin verecek ortamı yaratmak. Yani, bu tür yatırım, büyük miktarda arazi gerektiren kimya projelerini, ihtisas projelerini, stratejik ÇED kapsamına almak mümkün müdür diye bir soru işaretiyle bırakıyorum.

Sn. Cihan Tatar

Cevap, hocam cevap vereyim. Teşekkür ederim sorusuna. Ki zaten stratejik ÇED'le ilişkili bütün proje tamamlandı. Şu anda mevzuat da taslak olarak hazır. Mevzuatın yayınlanması için, yani işte bu 2016 içerisinde planlıyorduk yayınlanmasını, muhtemelen de yayınlanacak. Yani, muhtemelen 2016 değil de 2016 olmaz, 2017'nin başında olur. Ha bu mevzuat yayınlandıktan sonra da zaten o mevzuata uygun stratejik ÇED de yapabiliriz hocam, niye yapılmasın?

Sn. Timur Erk

Alkışlarınızla yerinize alıyoruz, Sayın Cihan Tatar'ı. Sağ olun. Evet, Sayın Selçuk Denizligil. Bir sürü şapkası var ama en büyük şapkası BASF. Şimdi BASF'i bir düşünce aldı. birleşti. Eyvah mı dediler, şimdi dünya birinciliğinden ikinciliğine mi düşeceğiz? Ama öyle olmuyor. Sırası gelirse vakti kalırsa ben size anlatırım. Buyurun.

Sn. Selçuk Denizligil

Evet, öncelikle ben dediğim gibi teşekkür ediyorum davet ettiğiniz için, konuşma fırsatı verdiğiniz için. Ben hem Haluk Bey'i destekleyeceğim, hem de birazcık çok kısa kendi firmamdan bahsedeceğim. Ondan sonra, çevre konularında birleştireceğiz. Genel olarak, BASF'ye baktığımız zaman, BASF kimya sektöründe her bir sektöre ayrı kimyasal vermekte. Bununla birlikte, hem sosyal sorumlulukları hem çevre konusundaki hassasiyeti zaten biliniyor. Onun için de 2015 senesinde BASF, sloganını değiştirdi. Sürdürülebilir bir gelecek için kimya yaratıyoruz dedik. Bu ve bunun içerisinde çevre faktörümüz de var, birazdan anlatacağım. Yaklaşık 70 milyar euro satışımız, 6.2 milyar euro da karımız var. 112 000 çalışmamız var. Burada alt taraf bizim için önemli. Bilmiyorum, arkadakiler görmeyebilirler. BASF'nin bütün dünyada 6 tane fermunt dediğimiz integrated üretim sistemi vardır. Bunun dışında da 338 tane farklı üretim tesisi vardır.

Sn. Timur Erk

Yani diyebilir miyiz fermunta herkes anlamaz, entegre dedin. Ben biraz daha geliştireyim, kümelenmiş.

Sn. Selçuk Denizligil

Kümelenmiş. Değer zincirine baktığımızda değer zincirinin başlangıcından başlayıp bitmiş ürüne kadar bütün ürünlerin aynı ortamda üretildiği bir tesisin atığını diğer tesiste ham madde olarak kullanıldığı ve maksimum değeri elde edebileceğiniz tesisler. Bu 6 tane tesis dışında da, bizim yine büyük fabrikalarımızın tümü kimya kümelenmesi içerisinde yer almaktadır. Örneğin, Taragona'yı Haluk Bey örnek olarak verdi. Taragona Kimya Parkı içerisinde BASF'nin fabrikası var. Bunun dışında Antwerp Belçika'da yine aynı şekilde

BASF'nin üretim yeri var. Ana olarak üretim yerleri, seçtiği üretim yerleri kimya parkları içerisinde. Diğer fabrikaları ise satın almalarla BASF'ye katılmış tesisler, genel olarak baktığımızda. Biraz evvel de söylediğim gibi BASF için sürdürülebilirlik çok önemli. Bütün dünya için de çok önemli. Bunun da üç tane ana başlığı var. Ekonomi, çevre ve sosyal sorumluluk. Esasında bu üçünü, bir arada düşünmemiz gerekli, sürdürülebilirlik için. Burada özellikle konumuz olan çevre, esasında en önemli faktörlerden bir tanesi. Peki, biraz evvel Caner Bey'in söylediği gibi, büyük firmaların çoğu esasında bu çevre faktörüne, sosyal sorumluluk aşamasına daha önem veriyor ama daha küçük firmalarda burada birtakım eksiklikler görebiliyoruz. Bunların da esasında birçoğu, bir sonraki slaydımızda görüleceği gibi, esasında eğitimle aşılabilecek konulardır. Burada Türkiye'deki kimya sanayinin sorunlarına bakacak olursak, özellikle çevrede Avrupa Birliği ülkesi hattına uyum çalışmaları tamamlandı. Birçok şey tercüme edildi. Tercüme edildi diyorum çünkü sadece tercüme edildi. Eğer uygulamaya geçecek olursak, birçok sanayici yaptığı işin farkında bile değil. Altyapısı hazır değil. Tercüme edildikten sonra, hemen devreye sokuluyor, fakat, arka tarafı boş. Yani çok amiyane tabirle söylemek gerekirse, "Dostlar alışverişte görsün!". Daha sonra bakıyoruz, bu konular devreye alındıktan sonra, işte Çalışma Bakanlığı, Çevre Bakanlığı denetimlere geliyor. Şimdi dediğim gibi büyük firmalar, denetimden çok kaçınmıyorlar çünkü zaten gereklilikleri yapabiliyorlar. Yapabiliyorlar diyorum, küçük firmalar bunları yapamıyor da. Birçoğunun arkasında çünkü ilave yatırımlar gerekiyor. Maalesef bu yatırımı yapacak ekonomik gücü olmayan firmalar bunlar. Fakat, gerçeğe baktığınız zaman, sanayiye baktığınız zaman denetimler büyük firmalara yapılıyor. Gerçek sorunun olduğu, gerçekten geliştirilmesi gereken yerlerde Maalesef gerekli denetimler yapılmıyor. Çünkü, belki bakanlığımız da aynı şeyi düşünüyordur, büyük firmalara mutlaka birtakım eksikliklerde çıkıp ceza yazabiliyorsunuz. Büyük firmalar ödeyebilecek güçte ama küçük firmalar Maalesef bunu ödeyebilecek güçte bile değil. Burada önemli olan, esasında, bu konuda endüstrinin de sanayinin de bilinçlendirilmesi. Burada, üniversite eğitimine baktığımız zaman hocalarımız da var ben yaklaşık 10 sene üniversitede hocalık yaptım, çalıştım ama ben çalıştığım dönemi hatırlıyorum. Hiçbir zaman bize gerçekten çevre bilinci, neler yapılması gerekli sanayide bunlara çok değinmedik. Belki benden sonra değişmiştir belki ben, çünkü...15 sene oldu üniversiteden ayrılalı, 17 sene oldu ama eğitimde gerçekten üniversite öğrencilerine de bu bilinci vermemiz gerekli çünkü bilen insanlar hatayı daha az yaparlar. Örneğin seveso iki, şimdi seveso iki direktifine de geliyoruz yine hem çalışma bakanlığı hem çevre bakanlığını ilgilendiriyor, burada da, geçen sene, pardon bu sene haziran ayında dokümanlarımızı teslim ettik. Acaba kimya endüstrisinin yüzde kaç dokümanlarının tümünü teslim edebildi. Teslim edilenlere ceza kesilecek veya firmalar kapatılacak deniyor. Ancak, küçük firmalar eğer bunu yapamıyorsa bahsettiğimiz 300 küsur tane kimya firması vardı üretim yapan. Yarısından çoğunu kapatmak zorunda kalabiliriz açıkçası. Burada da gerçekten bu tip direktiflerin altını doldurmamız lazım, küçük sanayicinin seveso iki direktifine uygun kendi fabrikalarını yapılandırılmaları için mutlaka yatırıma ihtiyaçları var. Maalesef küçük firmalarda bu yatırımları yapabilecek altyapıya sahip değil. Özür dilerim biraz üşüttüğüm için konuşamıyorum. Diğer bir konu yine ADR ile ilgili, bu tabi daha çok Ulaştırma Bakanlığı'nı ilgilendiriyor diye düşünebiliriz ama bunun çevreyle de alakası var. Biz firmalar olarak, bilinçli firmalar olarak, burada da çok ciddi açık görüyoruz, bunun da nedeni; bizler çalıştığımız firmalarda yönetmeliklere uyacak tedarikçilerle çalışmak istiyoruz, ama özellikle ADR

yönetmeliğinde belge almış elemanların dahi yeterince eğitilmemiş olduğunu görüyoruz. Yine ellerinde belgeleri var fakat maalesef bu kişiler gerekli bilinç seviyesinde değiller. Bunların da mutlaka bilinçlendirilmesi lazım. Ulaştırma Bakanlığı'ndan da benden sonraki konuşmacı tahmin ediyorum "son konuşmacı evet" biz burada da esasında destek bekliyoruz üretici firmalar olarak. Evet ben bu kadar.

Sn. Timur Erk

"Onu söyleyecektim iki dakikan kaldı" ÇED süreçlerini zaten "En kısa konuşmayı yaptığı için kuvvetli bir alkış". Kısa olması önemli değil, verimli ise daha iyi. "Bence gayet iyi özetlediniz, tam böyle Alman prensipleri içinde, çerçevesinde. Soru, iki tane alacağım, çünkü mola vermemiz lazım. Evet buyurun, Ahmet Yiğitbaşı"

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Bir soru soracağım, direkt bu konuyla bağlantılı değil de, BASF Ferbond'a ne zaman geçmişti çünkü bu çok eski değil. Ferbond konseptine esasında BASF, Ludwigshafen üretim tesisinde başlamış. 1860 senesinde, evet. Ama Ferbond ismine geçiş bir on yıl falan değil mi, ya da on beş yıl? Yok, yok, Cracker'ın kurulması da çok eskiye dayanıyor.

Sn. Timur Erk

Ludwigshafen çok yakından gören, beş kere on kere kardeşim de çok yakında olduğu için devamlı gidip gelen bir kişi olarak, bir kimya kokusu bile, son şey haricinde, şu son patlama mı çatlama haricinde yoktur. Bakın örnek; Ludwigshafen zaten bir şeydir, Ferbond'un toplam metrekaresi ne kadar, söyler misiniz Selçuk Bey?

Sn. Selçuk Denizligil

100 küsur hektar.

Sn. Timur Erk

Evet, peki toplam, toplam, Ludwigshafen nüfusu ne kadar biliyor musunuz? Ludwigshafen nüfusu 100 bin civarında, 33 bini BASF'de çalışıyor.

Tabi hem kıyısı var hem limanı var hem tren yolu fabrikanın içine girip çıkıyor, hem de sadece bir yer, bildiğim kadarıyla üç yerden giriyor. Evet, Mustafa Bağan? Kimyacılar Derneği Genel Sekreteri, beraber yaşadık onlarla.

Sn. Mustafa Bağan

Teşekkürler Sayın başkan. Selçuk Bey'e bir şey sormak istiyorum, Haziranda güvenlik raporumuzu teslim ettik diyorsunuz, sakıncası yoksa bu güvenlik raporundaki sistemlere uymak için ne kadar bir yatırım öngörülüyor, onu söyleyebilir misiniz?

Sn. Selçuk Denizligil

Şimdi şöyle söyleyeyim, bizim çok tesisimiz zaten gerekli altyapıya sahip olduğu için bizim yatırım miktarımız, beş tane fabrikası var bu arada BASF'nin Türkiye'de. Beş fabrikamız için yaklaşık 400 bin Euro civarında bir yatırım çıkacak. Teşekkür ederim.

Sn. Timur Erk

Bakın, rakama bakın

Sn. Selçuk Denizligil

Ama, çok özür diliyorum, bu bizim altyapımızın doğru olduğunu söylediğim halde çıkan rakam.

Sn. Timur Erk

Evet, evet, son iki soru, ondan sonra bitiyor. Buyurun sizden, ondan sonra Bahattin hoca. Bu arada mola yapmayacağız, üzülerek söylüyorum, bu arada siz gidin kahvenizi alın gelin, ihtiyaç molası yapın kendi kendinize, ama biz çok geciktik, biraz da benim galiba çenem açıldı bilmiyorum ne oldu, evet.

Sn. Ali Yeşilyurt

Selçuk Bey teşekkürler, Ali Yeşilyurt, sizin Ludwigshafen cracker'ınızda dramatik bir yangın oldu biliyorsunuz, kaza oldu Ekim ayında, burada sonuç raporlarına göre, emniyette mi bir sorun vardı bütün petrokimyacılar için bir rol modeli oldu bu beklemedik bir şey oldu, bildiğim kadarıyla ölümlü kazalar. Kısa bir bilgi verirseniz bize de bir tecrübe, feedback olacak.

Sn. Selçuk Denizligil

Tabi, bilgi vereyim ancak, şu anda tabii daha soruşturmalar tam olarak bitmedi fakat şimdiye kadar açıklanan basına da verilen bilgi çerçevesinde bir kere kazamız cracker'da değil, üretim tesisinde değil, kaza ham maddelerin boşaltıldığı limandan üretim tesislerine ham maddelerin aktarıldığı boru köprülerinde gerçekleşti. Bu tamamen insana bağlı bir, yanlışlıktan dolayı oluyor. BASF'de iş güvenliği birinci önceliktir ve işlem yapılacak yerde bir bakım yapılacaksa bu bakım yapılacak boru hatları hem BASF çalışanları tarafından hem de o işi yapacak taşeronlar tarafından imzalanır ve boyanır. Bu borulamada yapılan çalışma üç günlük bir çalışma, perşembe ve cuma günü normal çalışmalar yapılıyor, pazartesi günü sabahleyin de normal çalışma başlıyor, çay molasından sonra gelen taşeron elemanı, yanlış boruyu kesiyor, boşaltmanın yapılmayacağı, işaretlenmemiş boruyu kesiyor, bütün şey, burada kabahat burada ve şöyle yalnız kaybettiğimiz çalışanlarımız bu boruyu kesen kişi bu arada şey değil, o yaralanmadı bile, esas hayatını kaybedenler itfaiyeci arkadaşlarımız, çünkü o patlama sırasında, yayılan metal parçaları ve şeylerle hayatını kaybetti.

Sn. Timur Erk

Evet, Bahattin hocam

Sn. Selçuk Denizligil

Bir şey de vereyim, belki özellikle, çevre için önemli bir konudur, patlamanın olduğu andan itibaren, Ludwigshafen hem de o çevrede bütün hava ölçümleri tamamen yapıldı, ilk başta halkı korumak amacıyla camları kapansın istendi ama yapılan ölçümlerde zaten zehirli bir gaz çıkmadı çünkü, etilen nakledilen hatta yangın olduğu için zararlı bir kimyasal yayılımı olmadı. Aynı dönemde toprak için de toprak kirliliği için de incelemeler yapıldı, toprak kirliliğinde de herhangi bir problem olmadığı görüldü. Bu yapılan liman enteresan bir limandır. Nehre bağlantılı olan kısmında bizim hava yastığı dediğimiz özel bir şey vardır sistem vardır, liman içerisinde böyle koy içerisinde herhangi bir kimyasal dökülmesi veya bu olay gibi durumlarda nehre kimyasal karışmaması için hava yastığı vardır. Şeyin, nehrin temelinden hava verilir kuvvetli ki kimyasal nehre karışmasın diye herhangi bir kimyasalla kontaminasyonda nehirde olmamıştır.

Sn. Timur Erk

Peki çok teşekkür ediyoruz. Bahattin hoca, son soru sizin

Sn. Bahattin Yalçın

Bahattin Yalçın, Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi, aynı zamanda da Türkiye Kimya Derneği Başkanı, şimdi Selçuk bey dedi ki, çevre konularında üniversitelerde sizin zamanınızda yapılmayan şeylerden bahsettin, yapılanlardan da bahsedeyim. Bir kere üniversite bu emisyonun işte su kirliliğinin yönetmeliğine göre ölçümlerini yapıyor fabrikada, ve öğrencilere de çevre konusunda ve çevre teknolojisi konusunda bilgi veriyor bu noktalarda fakat, şu var ben üç konuşmacımıza da katkı olacak şekilde şunu söyleyeyim hani demin stratejik yatırımdan bahsettiniz ya bazı konulardaki stratejik yatırım da olsa engel olunabiliyor. Nedir mesela, doğal mirasın korunması ile ilgili, mesela bir Akdeniz foku veya Caretta Caretta Marmara bölgesinde Marmara Denizinde yapmak istiyorsunuz ya bu çalışmayı yatırımı, burada böyle bir şeye eper rastlanırsa bilimsel bulgularla, burada sıkıntı yaratılabilir, dolayısıyla önceden Kilyos sahili ben daldım, evet elli sene evvel, biliyorsunuz ben size anlatmıştım bunu, ben Marmara deni kirliliği araştırması da yapıyorum aynı zamanda. Şapkam da var, mesela Şarköy'de bir tane termik santral kurulacaktı termik santralin kurulması önüne orada bir Caretta Caretta'ya rastlanılıyor ODTÜ'de bunu belgeledi, o yüzden mesela o durduruldu, dolayısıyla siz dalıyorsunuz ama bir noktada bu çıktığı zaman bu stratejik yatırımı da engelleyebilir yani çevre konusuna ülkemizde biraz çok önem veriliyor bu noktalarda buna belki de bu çalışma yapılırken bunların iyi bir etüdünün yapılması gerekiyor, katkıda bulunmak için.

Sn. Timur Erk

Peki, alkışlıyoruz. Son konuşmacımız Sayın Cemalettin Dolmuş, tehlikeli maddeler ve Karayolu Taşımacılığı genel müdürlüğünden çok etkin yetkin bir arkadaşımız, sona kalan dona kalmış olmasın, on dakika süreniz var.

Sn. Cemalettin Dolmuş

Sağ olun Sayın başkan, değerli katılımcılar, herkesi saygıyla selamlıyorum. Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığının tehlikeli madde, karayolu taşımacılık ve düzenleme genel müdürlüğünü temsilen buradayım, burada şube müdürü olarak görev yapmaktayım. Aynı zamanda kimya mühendisiyim. Burada kimyacıları çok olarak gördüğüm için mesleğimi açıklama ihtiyacı hissettim. Benim konum sabahtan beri hep üretimden bahsedildi, üretim ve teşvikler, ben şimdi ürettiğimizi taşımaya anlatacağım. Biraz yatırımcıları üzen bir konu, maliyet gerektiriyor. Sunum içeriğinde taraf olduğumuz sözleşmeler var, tehlikeli maddeler taşımacılık konusunda, genel müdürün görevleri, tehlikeli madde taşımacılığı konusunda yayınladığımız mevzuat ve uygulamalar. Malum bizim genel müdürlüğümüzün kurulmasına vesile olan uluslararası sözleşmeler taraf olduğumuz tehlikeli madde taşımacılık konusunda. Karayolu konusunda ADR dediğimiz kısaca adı, tehlikeli maddelerin kara yoluyla uluslararası taşınması için Avrupa anlaşması görünürde. Ayrıca yine ülkemiz dört tane kara yolunda, demir yolunda, hava yolunda ve deniz yolundan tehlike madde taşımacılık konusunda anlaşmalı taraf olmuş. Bunlardan esasında beş tane var, biz dördünde tarafız, biri de x yolu taşımacılığı, x yolu taşımacılığı ülkemizde olmadığı için buna taraf olmamış. Kara yolunda ADR diyoruz, demir yolları sözleşmesinin kısa adı RID, deniz yolları IMDG Code ve ICAO hava yolunda. Ben size karayolunda bahsedeceğim. Ülkemiz buna 2005'te başlayan çalışmalarına nihayet 2010 yılında taraf olmuş. Dünya genelinde, daha doğrusu kuzey yarım kürede 48 ülke buna taraf Avrupa Birliği'nin tamamı buna taraf. Sözleşme kara yolunda tehlikeli madde taşımacılığı boyutunda, ulusal boyutta düzenlenmiş, 57'de imzaya açılmış, A ve B eklerinden oluşuyor, dokuz bölümdür ve iki yılda bir güncelleniyor ve yaşayan bir sözleşmedir, yani sürekli bir güncellemesi vardır. 2000, tekli yıllarda güncellenmesi yapılıyor. 2015 yılındaki güncellemede

110 sayfalık bir güncelleme söz konusu. İçeriği de, temin bahsettiğim A ve B ekleri bu şekilde genel hükümde sınıflandırma diye devam ediyor. Başkanım da sıkıştırmadan ben şimdiden söyleyeyim, biraz hızlı geçeceğim. Kusura bakmayın. Genel içeriği de tehlikeli maddelerin sınıflandırılması, kimyacı hocalarım çok iyi bilirler. Bir maddenin sınıflandırılması çok önemli ADR'de. Paketlenmesi, etiketlenmesi ve işaretlenmesini temel alır. Daha sonra bunu taşıyacağımız ambalaj ve araçların test ve belgelendirilmesi gerekiyor ve bu süreci üretecek ve bu süreçte çalışacak kişilerin eğitimi. Demin BASF'den katılan arkadaşımız bahsetti tarafların, bizim belgelendirilmiş kişilerin eğitimsiz olduğunu ama onlara da cevap vereceğim. ADR eğitimine çok önem verilir Sayın başkanım. Tamam, şöyle diyelim o zaman, ADR sözleşmesi uluslararası taşımacılıkta söz konusu, fakat biz Avrupa Birliği'ne aday olduğumuz için Avrupa Birliği'ndeki ADR karşılığı olan 2008 direktifi aday ülkelere de iş mevzuatlarında uygulanmasını ister. Onun için biz iç taşımacılıkta da ADR uyguluyoruz, Avrupa'nın mevzuatından kaynaklanan. Genel müdürlüğümüzden bahsetmek istiyorum. Genel müdürlüğümüz 655 sayılı kanun ve kararnameyle 2011 yılında kuruldu, 2011 yılında kuruldu fakat fiili olarak 2012 yılının haziran ayında göreve başladı. İlk ataması o tarihte oldu. Beş tane başkanda oluşuyor 2 genel müdür yardımcı kadrosu var genel, Sayın başkanım, bir cümleyle genel müdürlüğümüzün görevinden bahsetmek istiyorum, kara yolu, demir yolu hava yolu, deniz yolu ile yapılacak tehlikeli madde taşımacılığı faaliyetlerini, uluslararası sözleşmeler, demin anlattığım, standartlara mevzuata uygun olarak taşınması konusunda görev yürütüyor. Zaten bizim genel müdürlük düzenleyici bir genel müdürlük, uygulayıcı bir genel müdürlük değil. Tabi yine bu taşımacılıkta tarafların, sorumlulukları ve yükümlülüklerinin belirlenmesi var, mesleki yeterliliklerinin belirlenmesi var, bunlar da görevleri arasında yer alıyor. Ayrıca tehlikeli madde taşımacılığında kullanılan terimler; depo, tesis benzeri yapılan asgari niteliklerini belirlemek gibi görevi var, bunun da mevzuat çalışması henüz devam ediyor. Tehlikeli maddelerin kara yolu taşımacılığıyla ilişkin bakanlığımızın çıkardığı yönetmeliklerden bahsediyorum, mevzuatlardan bahsetmek istiyorum. Esas ADR'nin ulusal mevzuata uyumlaştırılmasını sağlayan yönetmeliğimiz, tehlikeli maddelerin kara yoluyla taşınması konusunda yönetmelik. Bu ilk olarak 2007 yılında yayınlandı. Ötelene ötelene, sanayicilerimizin ve işletmecilerin isteği doğrultusunda 1 Ocak 2014'de anca yürürlüğe girebildi. Hala da tam olarak yürürlüğe girmiş değil. Yönetmeliğimizin amacı işte ADR'ye paralel olarak hazırlanmıştır. Yönetmelikte tehlikeli maddelerin insan ve çevreye zarar vermeden taşınmasını sağlamak, bizim faaliyetimiz bir yerde de çevreci bir faaliyettir. Çevreye çok önem veriyor, çevreye insan sağlığına artı yönetmelikte tarafları belirlenir. Türk mevzuatında ilk defa gönderen alıcı, dolduran, boşaltan, yükleyen gibi işletmeci tipleri gelir ADR ile birlikte. Bu yönetmelik bunların sorumluluklarını belirledi. Yönetmelik, taşımacılık yapacak firmalara yetki belgesi sahibi olma zorunluluğu getiriyor artı taşımacılıkta kullanılacak ambalajların BM onayı gerektiriyor artı yine taşımacılıkta kullanılırken paketlerin üzerinde aracın üzerinde işaret etiketleri zorunluluğu getiriyor. Yine bu süreci yönetecek olmazsa olmazlardan biri güvenlik danışmanlığı bulundurmak zorunluluğu getiriyor. Diğer bir husus yine yönetmeliğimiz, işletmecileri tanımak, bilmek için bir faaliyet belgesi alma zorunluluğu getiriyor. Çünkü biz kayıtla kaydının da girilebilmesi için sistemimize işletmecileri tanımamız gerekiyor.

Bunları da tehlikeli madde faaliyet belgesiyle belgelendiriyoruz. Artı taşımacılıkta kullanılan tankerlerin bir kısım tehlikeli maddelerin taşınmasında kullanılan araçların, bunlar genelde tankerler, ADR uygunluk belgesi sahip olması gerekiyor. Artı bu araçların kullanılan araçların şoförlerimizin eğitilmiş olması gerekiyor, eğitimden sınava girip başarılı olduktan sonra SRC5 belgesine sahip olması gerekiyor. Bir başka yönetmeliğimiz var, hızlı geçeceğim, Sayın

başkanım, SRC5 meslek yeterlilik belgesine sahip olması gereken şoförlerimiz için çıkarttığımız bir yönergemiz var, bunda da eğitim prosedürlerinden bahsediyoruz. 2014 yılında yürürlüğe girdi, verilen belgeler 5 yıl süre içinde geçerlidir, belgelerin uluslararası geçerliliği vardır, eğitim konuları da temel eğitim bir eğitiminden, sınıf 7 eğitiminden geçer. Bütün mevzuatımız denetime tabii olduğu için denetim mevzuatımız çıkana kadar bir genelge yayınladık. Bu genelgeyi şu anda yol kenarı denetimleri yapıyoruz, 2013 yılında yayınladık. Bu denetimlerde yol kenarlarında araçlarda taşıma evrakları sorguluyoruz, SRC5 belgesini sorguluyoruz, hızlı geçiyorum, sınıf 1 yük taşıyan araçlar dahil olmak üzere diğer tankerlerden ADR uygunluk belgesini sorguluyoruz. ADR belgesinin örneği bu. Artı kullanılan ambalajın onaylı ambalajı olmasını istiyoruz, bunu sorguluyoruz yol kenarı denetiminde. Tehlikeli madde faaliyet belgesi almasına, alması için bir yönergemiz var işletmelerin, bunu çıkarttık. Burada işletme tiplerini (02:22:07) sayıyoruz, bunların alması zorunlu, niye ölçü de şu 50 ton ve üzerinde bir yıllık süreçte tehlikeli madde iştilgal ediyorsa işletmecilerimiz bu belgeyi almaları gerekiyor.

Sn. Timur Erk

“Beş senede baya iş yapmışsınız, Maşallah”

Sn. Cemalettin Dolmuş

Beş evet, baya iş yaptık Sayın başkanım. Belgemiz de bu, tehlikeli madde faaliyet belgemiz. Önemli hususlardan biri tehlikeli madde görüldükten sonra tebliğimiz var. ADR'nin zorunlu tuttuğu bir danışmanlık hizmeti, ilgili işletmeler yine yıllık 50 ton ve üzeri yıllık işlem hacmine sahip işletmeciler. Bu belgeye sahip (danışmanı çalıştırmak ve sözleşmeli olarak hizmet alma zorunlulukları var. Burada da şu ayrıntıyı paylaşmak istiyorum Sayın başkanım, güvenlik danışmanlığını çok kolaylaştırdık biz, fakülte mezunu olması yeterli, sınavdan 70 puan alacak, bu zorunluluk 30.06.2015 tarihinden itibaren başlatıldı bütün işletmecilerde. Bir önceki unuttum yönerge de tehlikeli madde faaliyet belgesi alması da yine işletmeciler için 1 Ocak 2015'te başladı. Sayın başkanım, değişik toplantılarda gündeme geliyor, bu diyor işletmeciler için bir maliyet getirdi, siz bizden güvenlik danışmanı çalıştırmamızı istiyorsunuz, bazıları diyor mesul müdürler var, işte birden fazla kişiye maaş veriliyor. Hâlbuki biz işletmecilerden bir TMGD sertifikasına sahip kişi bünyelerinde bulundurmalarını istiyoruz, bu kendileri de olabilir, ortağı da olabilir, sahibi de olabilir, çalışanı da olabilir, yeter ki bir kişi bulunsun burada. “Tamam” İlla siz bir güvenlik danışmanlığı hizmeti al diye bir dayatmamız yok. Bir de şunu söyleyeyim, bir TMGD en fazla beş işletmede hizmet verebiliyor, yani sahibi ise şubesi temsilciliği varsa, Sayın başkanım, burada hizmet verebilir, çok kolaylaştırdık yani. “Şu anda, mevcut görevli, kifayetli görevli var mı?” Var. Şu anda belge almış altı bin kişi var, bunu beşle çarptığımız zaman otuz bin işletmeye tekabül ediyor, her sene biz iki sınav yapıyoruz başkanım yani ihtiyacı karşılayacak durumdayız.

Sn. Timur Erk

Bu oturum bitiyor, hızlı geçiş yapıyoruz ve Ahmet Yiğitbaşı'yı buraya çağırıyorum ve bizi alkışlıyorsunuz”

III. Oturum

2023 İŞGÜCÜ PLANLAMASI, KİMYA SEKTÖRÜNDE EĞİTİM, MESLEKİ YETERLİLİK VE BELGELENDİRME

Oturum Başkanı: Sn. Ahmet YİĞİTBAŞI - BOSAD Yönetim Kurulu Başkanı

Sn. Şennur ÇETİN

Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Ortaklar ve Projeler Daire Başkanlığı

Sn.Yaprak Akçay ZİLELİ

Mesleki Yeterlilik Kurumu Meslek Standartları Daire Başkanı

Sn. Saadet CEYLAN

KİPLAS Genel Sekreteri

Sn. Mustafa BAĞAN

TKSD Genel Sekreteri

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Evet, Timur Başkanı tebrik ediyoruz bu hızlı geçişinden dolayı teşekkürler. Bu son oturumlar genelde zor oturumlardır mümkün olduğunca heyecanlı yapmaya çalışacağız yine de. Kimya sektörünün değerli temsilcileri, oturumumuzun değerli katılımcıları, Sayın başkanlar, bu yıl düzenlenen sekizinci Kimya şuramızda sektörümüzün birçok alanını kapsayan konularda oturumlarda ulusal hedefleri beklentilerle birlikte güncel konuları da biliyorsunuz ele aldık. Şimdi bugünkü üçüncü oturumumuzda 2023 iş gücü planlaması, kimya sektöründe eğitim, mesleki yeterlilik ve belgelendirme çalışmaları başlıkları ile ilgili değerli konuşmacılarımızın görüşlerini alma ve birlikte değerlendirme imkânı bulacağız. Oturumumuzun ilk konuşmacısı Milli Eğitim Bakanlığı'ndan temsilcimiz Sayın Şennur Çetin 2017-20 çerçevesinde ulusal bazda mesleki teknik eğitimdeki mevcut durumu ve önümüzdeki dönemde beklenen gelişmeleri bizlere aktaracak.

Sn. Şennur Çetin

Değerli, kıymetli katılımcılar, öncelikle sizleri saygıyla genel müdürlüğüm adına selamlıyorum. Mesleki ve teknik eğitim genel müdürü Osman Nuri Gülay Bey katılacaktı aslında bu toplantıya, maalesef başka bir nedenle ben katılmak zorunda kaldım. Milli eğitim bakanlığı mesleki ve teknik eğitim genel müdürlüğü olarak yapmış olduğumuz çalışmalar ve son kanun görüşmesinden sonra çıkan bazı değişikliklerden yeniliklerden size bahsetmek istiyorum. Öncelikle ülkelerin ekonomik gelişmesindeki en büyük sermayenin hiç şüphesiz ki biliyoruz ki insan gücü olduğu. Bu insan kaynağının günümüzde de gelişmiş ülkelerde, sosyal ve ekonomik refah içinde nitelikli insan gücü olması gerektiğini ve buna istinaden de bu anlamda nitelikli insan gücü içinde kaliteli mesleki eğitimlerin verilmesinin gerektiğiyle yola çıkarak son iki yıldır da özellikle yoğun bir şekilde hem başbakanımızın hem de cumhurbaşkanımızın da bakanımızın da talimatlarıyla bayağı bir mesleki eğitimdeki ivmeyi yukarıya çıkardık diyebiliriz. Bakanlığımızın sektörün gelişmesine ve mesleki eğitim kalitesinin artırılmasına yönelik büyük katkılar sağlayacağına, sektörle iş birliğine girmiş olduğunu protokollerle de görmekteyiz. Şu anda bizim Türkiye geneline baktığımız zaman 1622 tane pardon özür diliyorum 3266 tane mesleki ve teknik eğitim genel müdürlüğümüz okulumuz var, örgün eğitim kurumumuz, son çıkan kanundan dolayı da çıraklık eğitimi de hayat boyu öğrenim genel müdürlüğünün de eğitime geçmesiyle 3266'ya 308 tane daha mesleki eğitim merkezi ilave edilmiş oldu. Örgün eğitim kurumlarımızda kimya teknolojisi alanımız var bu

alandaki program uyguluyoruz. 138 tane okulumuzda kimya teknolojisi alanımız yer almakta. Bu alan altında 7 tane dalımız var, bunlar ne diye baktığımızda, boya üretimi uygulaması, veri işleme, kimya laboratuvarı, lastik üretimi, petrol petrokimya, petrol rafineleri ve proses olmak üzere 7 dalda eğitim veriyoruz. İçinde bulunmuş olduğumuz eğitim ve öğretim yılına baktığımızda ise bir milyon 622 bin, 645 bin öğrencimizin kimya teknolojisi alanında okuyan sayısı ise 15 bin 295. Yani bu kadar öğrencimiz örgün eğitimde kimya sektöründe okuyor. Bu sayısal baktığımız zaman 53 alanımız var mesleki eğitim genel müdürlüğü olarak, sayısal olarak baya bir yüksek sayı. 15 bin 295 öğrencimiz okullarımızda ve kurumlarımızda bir alanın açılabilmesi için il milli eğitimi müdürlüklerinin bünyesinde kurulmuş olan ve siz sektör temsilcilerinin yer almış olduğu il istem kurumları yer almakta. İl istem kurumlarından alınan kararlarla o ilde kimya teknolojisi ya da otomotiv teknolojisi gibi alanlar sektör varsa o ilde ve gelişmekte olan istihdamda da ihtiyaç varsa o olan teklifleri bakanlığa gelmekte ve bakanlığımızın oluruyla da bu alanlarımız açılmakta. Bu kapsamda genel müdürlüğümüz olarak da iş birliği yapmış olduğu sektörler var yani protokollerimiz var, şu anda 86 kurum ve kuruluşla yapılmış olan 77 tane farklı sektör var bu sektörlerin bazıları yapılan protokoller tüm Türkiye'deki 3 bin 266 okulumuzu kapsarken bazıları da spesifik olarak kendi alanlarını içeren okullarımızı protokol kapsamına almakta. Bunlardan örnek verecek olursak Türkiye Petrol Rafineri Anonim Şirketi TÜPRAŞ'la protokolümüz, İstanbul Deri ve Deri Mamulleri İhracatçılar Birliği ile ve Tek Boya Kimya Sanayi Anonim Şirketi ile Saint Gobain ve Weber ve Yapı Kimyasalları Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi, Saint Global Regypt Alçı Sanayi ve Ticaret Sanayi Anonim Şirketi, İzocam Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi, Marshall Boya ve Vernik Sanayi Anonim Şirketi, Brisa Bridgestone Sabancı Lastik Sanayi Ticaret Anonim Şirketi ile eğitim iş birliği protokollerini imzaladık ve şu anda da aktif olarak devam ediyor. Bu protokollerimizde biz neler yapıyoruz? Protokollerimizde sanayinin gelişmekte olan yeni teknolojilerini, öncelikle öğretmenlerimizin tecrübe edinmesi ve yeterliliklerini kazanması gerekiyor ki eğitim verdiği öğrencilere bu becerileri yeterlilikleri kazandırabilsin ve mezunlarımızı da sizler istihdam ettiğiniz için zaman memnun kalabilirsiniz. O nedenle öğretmenlerimizin yeterliliğini arttırmaya yönelik eğitimler planlıyoruz. Genelde eğitimlerimizin sizin işletmelerinizde fabrikalarında iş yerlerinde iş başında olmasını istiyoruz ve sizin uzmanlarınızla sizin mühendislerinizle bu eğitimlerin verilmesini istiyoruz. O nedenle de protokolümüz olmamış olsa dahi iki satır kendi anketli yazınızla kendi işletmelerinizde fabrikanızda eğitim verebileceğinizi bize, Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki Eğitim olarak yazmış olmanız bizi çok mutlu edecek bir çalışma, çünkü öncelikle öğretmenimizi yetiştirmek, sonra da ona göre donanımlarımızı revize etmek atölye donanımlarımızı bu kapsamda da o yeterlilikte öğretmenlerimizin öğrencileri yetiştirmesini istiyoruz ki yetiştirdiğimiz öğrencilerimizi son sınıfta işletmede beceri eğitimi sizin işletmelerinizde eğitim görmek üzere okullarımızdan sizin fabrikalarınıza iş yerlerinize gelmekte. Alan öğrencilerinin yeterliliklerin arttırılması dedik, meslek dersi öğretmenlerinin sektörde meydana gelen teknolojiler dedik. Atölye ve laboratuvarların kurulması ve genişletilmesi ile ilgili de yine biz sanayicilerimizden destek talep ediyoruz. Sizin kullanmadığınız ya da işte kullanmışsınızdır ama yeni teknoloji geldiği için onu aldığınızda o atıl duruma düşmüştür, maalesef ki mesleki eğitim olarak gerçekten okullarımızın bunlara ihtiyaçları var çünkü devletin evet milli eğitime çok büyük bir eğitime bütçe ayırıyor ama sizin de bildiğiniz gibi mesleki eğitim çok pahalı bir eğitim ve her bir atölyemizi dört dörtlük

donatmak istediğimizde bütçeler yeterli gelmiyor. Artı bunun haricinde tabii ki öğretim materyalleri var ve öğrencilerimizin bu eğitimi yaparken kullanmaları gereken teknik malzemelerimiz var, bunların hepsini de devlet olarak karşılamaya çalışmaktayız. Son çıkan kanundaki değişikliklerden yapılan yeniliklerden kısaca bahsetmek istiyorum, süremi umarım aşmam başkanım saate bakmadım . Mesleki ve teknik eğitim mezun sayılarımıza baktığımız zaman 2008-2009'da 203 bin 466 mezun verirken 2014 2015'de 331 bin 86 mezun veriyoruz ve 2012'de çıkmış olan kanunla organize sanayi bölgelerinde açılan özel meslek liseleri için devletin vermiş olduğu bir teşvik vardı, bir çoğunuzun belki bilgisi vardır, olduğunuz illerdeki OSB'ler de açılmış özel meslek liseleri vardır. Bu meslek liselerinde mesleki eğitim olarak belirlenmiş olan, teşvik edilmesi için belirlenmiş olan on beş tane alanımız vardı. Bu alanımız örneğin bu alanın devlete maliyeti 6 bin lira ise, kanun şöyle der; bir buçuk katına kadar, 6 binin bir buçuk katına kadar devlet o açılan özel okula öğrenci başına bu parayı devlet ödüyor. Bu daha öncesinde yoktu, Şu anda son çıkan kanuna göre de; sadece OSB içinde açılan meslek lisesi değil OSB dışında açılan meslek liseleri için de aynı şekilde belirlenen alanların devlete maliyetinin yani 6 bin lira dediğimiz bir buçuk katı kadarı devlet tarafından yine ödenecek. Bir diğer getirilen yenilikse şu; 3 bin 308'e göre, kanunumuza göre öğrencilerimizin işletmelerde beceri eğitimine yerleştiriliyor ve bu öğrencilerimizin sigortaları devlet tarafından, sigorta, ödeniyordu primleri artı asgari ücretin yüzde otuzu işletmeye gidilen sektör tarafından öğrencimize veriliyordu şu anki çıkan kanuna göre ise öğrenci eğer küçük ölçekli bir işletmeye gidiyorsa bu yüzde 30'un yüzde 20'sini yine devlet ödeyecek çocuğa, yüzde onunu işletmeci ödeyecek çocuğa maaş olarak. Eğer bu büyük işletme ise, asgari ücret yüzde 30'unun yüzde 10'unu devlet ödeyecek, yüzde 20'sini büyük işletme çocuğa ödeyecek. Bunların hepsi özel sektörü mesleki eğitime teşvik etmek amacıyla getirilmiş olan yeniliklerden. Bu anlamda bir diğer getirilmiş olan teşvikler var, bunlar vergilerden, vergi kanunlarından kaynaklanan teşvikler bunlar neler hemen kısaca onların adını söylemek istiyorum; okul için yapılan harcamaların tamamından K.D.V. muafiyetleri var, eğitim ve öğretim için yapılan ithalatlardan gümrük vergisi muafiyetleri var, sigorta primi işveren hissesi desteği 4 yıl boyunca devlet tarafından ödenmesi var, devlet bankaları tarafından uygun şartlarda kredi verilmesi var, bunların hepsi geçmiş olan kanunda yer alıyor. Artı kurumlar vergisi kanununun madde 5-1'e 1'in l'sinde da özel okulların işletilmesinden elde edilen kazançlar beş vergilendirme dönemi kurumlar vergisinden istisnası var, gelir vergisi kanununu madde 20'sinde de özel okulların işletilmesinden elde edilen kazançlar beş vergilendirme dönemi gelir vergisinden istisnadır diye bu vergilerden istisnaları sağlanmış durumda. Bu çıkan kanunla eğitim ve öğretim desteği sağlanan alanlarımız neler çok kısaca hızlıca bir onları sıralamak istiyorum, sonra da sunumu tamamlamak istiyorum. Yenilenebilir enerji teknolojileri devlete olan maliyeti en yüksek olan alanımız, 6 bin 675 lira maliyeti, bir buçuk katına kadar olan maliyeti de devletimiz o özel okula açılan okula öğrenci başına bunu vermekte. Makina teknolojisi alanımız, elektrik teknolojisi, elektrik elektronik teknolojisi, matbaa teknolojisi, motorlu araçlar teknolojisi, plastik teknolojisi ve kimya teknolojisi bunu, özellikle bu listeyi okumak istedim, 53 alan içerisinde teşvik edilen 15 alandan bir tanesi de kimya sektörü, sizin OSB'de ya da OSB dışında, bir şirketiniz, işletmeniz, fabrikanız var ise, tüm bu teşviklerden de yararlanarak işletmenizin hemen yanına sadece derslikleri olan bir okul binası yapabilirsiniz, bu okul binasındaki, burası özel okul, bu okul binasındaki her öğrenci için biraz önce söylemiş olduğum devletteki tüm bu teşvikleri alabilirsiniz. Artı bu

öğrenciler zaten sizin işletmenize işletme eğitimi yapacağı için zaten devlet hem sigortasını karşılıyor hem de yine vereceği yüzde 30'luk maaşını bir kısmını karşılıyor, bu anlamda bir çok avantajı var, o nedenle biz istiyoruz ki ve müsteşar yardımcımız, meslek edinmeden sorumlu Ercan Demirci bey, genel müdürümüzle bakan danışmanlarımızla bizler il il organize sanayi bölgeleri, şirket temsilcileriyle ve okul müdürleriyle bu anlamda toplantılar yapıyoruz, çünkü şu andaki 3 milyon Suriyeliyi düşündüğümüz zaman bizim artık mesleki eğitime çok önem vermemiz, mesleki eğitimde kalite ve nitelikte insan yetiştirmemiz ve bunların istihdam edilebilirliğini sağlamamız lazım. Evet herkesin hayali üniversitedir, ama bu kadar genç nüfusla her günkü doğum oranına baktığımız zaman da üniversite mezunu işsizlerden olmaktansa meslek lisesi mezunu, koluna altın bilezik takmış olan meslek sahibi insanların mezun etmemiz ve istihdama yönlendirmemiz gerektiği düşüncesiyle, mesleki rehberlik anlamında çalışmalarımız devam etmekte. Diğer alanlar endüstri otomasyon teknolojileri, metal teknolojileri, gıda teknolojisi, tekstil teknolojisi, biyomedikal cihaz teknolojileri, mobilya ve iç mekân tasarımı, tesisat teknolojisi, iklimlendirme, ayakkabı ve saraciye. Biraz önce dediğim gibi 15 alanımız bu ama şu anda özel öğretim kurumu genel müdürlüğüne bu okullar bağlı olarak açılıyor özel okul oldukları için, sekiz alan daha ilave ediliyor bu alanlara teşvik kapsamına girecek olan, o da bir aya kadar çıkacak bildiğim kadarıyla, kanuna yönelik uygulamayı esas alan yönetmelikler de çalışıldı, onlar da bir ay içinde çıkacak. Bu anlamdaki teşviklerle siz sanayicilerle, meslek eğitimi birlikte yapmak istiyoruz ve tüm toplantılarda ayrıca şunu söylemek istiyoruz, biz hiç bir sanayicimizden biz okulunuza gittik bırakın okulda iş birliği yapmayı okulun bahçesinden müdürün odasına bile giremedik cümlesini duymak istemiyoruz. Biz bunu bu anlamda hem siz sektör temsilcilerimiz sanayicilerimize, hem de okul müdürlerimize il milli eğitim müdürlerimize bunu özellikle dile getirip söylüyoruz. Bunu sadece sözlü olarak da söylemiyoruz, müsteşarımızın da imzalı yazılarıyla tüm il milli eğitim müdürlüklerine resmi yazılarımızla da bunu duyurduk. Ben beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum, ayrıca böyle bir güzel toplantıda da sizlerle birlikte olmaktan çok mutlu oldum, saygılarımı sunuyorum.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Şennur Hanım'a çok teşekkür ediyoruz, ilk soruyu ben sorayım olmazsa." Tabii, buyurun.

Sn. Şennur Çetin

Şöyle acaba yeterince sanayicilerimiz faydalanabiliyorlar mı? Faydalanıyorlar mı yani biliyorlar mı bu bütün teşvikleri veya yeterince tanıtım yapılabiliyor mu?" Şu anda bilmedikleri için hem broşürler afişler de dağıttık, bunu meclise de dile getirdik söyledik, tüm toplantılarımızda bu afişlerimizi el broşürlerimizi de sanayicilerimize ulaştırmaya çalışıyoruz, geçen hafta Salı, Çarşamba günü Samsun'da pardon özür diliyorum öncekiydi o, Bursa'da sanayicilerle dört yüz kişilik bir grupta bir araya geldik ve bütün bu bilgilendirmelerimizi yaptık. Geçen perşembe cuma Kütahya'da bunu yaptık, 4-5 Ocak'ta inşallah Kocaeli'nde yapacağız, peyderpey, özellikle organize sanayi bölgeleri çok fazla olan illerden başlayarak bu toplantılarımıza bu anlamda devam edeceğiz, sanayicilerimizle birlikte bir araya geleceğiz. Sizin organize etmiş olduğunuz bu toplantılarda da bunlarda da bu bilgileri vermek istiyoruz.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

“Teşekkürler, 3 soru alacağız, buyurun.” Teşekkürler, yaptığınız bu detaylı açıklama için çok teşekkür ediyorum. Rica ederim.

Sn. Mustafa Bağan

Ben şunu öğrenmek istiyorum, dediniz ki kuruluşlarla eğitim protokolleri yapıyoruz ve eğitimlerin yapılmasını sağlıyoruz örneğin biz Türkiye Kimya Sanayicileri Derneği olarak üyelerimizi bu konuda eğitmek üzere bir girişimde bulunsak, böyle bir protokol yapabilir miyiz? Yalnız şöyle bir sorunumuz var onu söyleyeyim, şimdi Kimya alanına baktığımızda standartlar belli, ama örneğin ben sodyum bikromat üretiyorsam bunu neye göre eğitimini yapacağım, ve yahut ta soda üretiyorum, boya var, plastik var efendime söyleyeyim laboratuvarlar proses’de var o da pek detaylı değil. Ona ait bir standart olmadığı için bu eğitimleri neyin üstüne kurup yürütebiliriz? Onu öğrenmek istiyorum.

Sn. Şennur Çetin

O şekilde eğer yayınlanmış resmi olarak da meslek standardı yoksa benden sonraki arkadaşımız da MEK’den bilgi verecekler. Eğer ki meslek standardı yok ise, biz sizin bu istemiş olduğunuz eğitimi sizinle birlikte, sektör temsilcileriyle bu alandaki öğretmenlerimizle, akademisyenlerimizle bir araya gelip programı hazırlıyoruz, bu anlamda programınıza hayat boyu öğrenim genel müdürlüğünden çünkü MEB belgesi vermemiz lazım Milli Eğitim Bakanlığı’nın, çünkü sektörde geçerli olan belge Milli Eğitim Bakanlığı ya da MEK’den belge alması gerekiyor çalışabilmesi için istihdam olabilmesi için. Programı hazırlıyoruz, sonrasında da bu programı hazırladıktan sonra biz eğitimi veriyoruz. Eğer ki meslek standardı hazırlanmamışsa sizi de yönlendiriyoruz, diyoruz ki siz bu mesleğin standardını hazırlamak üzere MEK’ya başvurun, MEK size yeterli yönlendirmeyi de yaptıktan sonra işte yetkilendirsin, meslek standardını hazırlayın, resmi gazetede yayınlanmış olsun diyoruz. Bu anlamda da hazırlanmamış olan çalışmalar böylelikle tamamlanmış oluyor. Herhangi bir engel yok yani. Rica ederim.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Peki buyurun, gerçi biraz torpil geçmiş olduk Kimya Sanayicileri Derneğine ama, buyurun, buyurun, buyurun tabii”

Sn. Katılımcı

Öncelikle çok teşekkür ediyorum. Rica ederim buyurun. Ancak bilin ki sizin gibi biraz kültürü yüksek teknolojisi yüksek sermayesi yüksek sektörlerde eğitimde ilgili talebimiz de yüksek. Bir sıkıntımız var, nitelikli ara insan gücü. Kesinlikle. Liderlik değil. Kesinlikle değil. Her ne kadar bizim alt sektör STK’larımızın OSB’lerde ve dışarda branş, meslek okulları olmasına rağmen, örneğin plastiğin iki tane okulu var işte boyacıların bir okulu ondan sonra şeyin, deterjanın bir okulu EVYAP tarafından yapılmış olmasına rağmen yeterli sayıda değil. Bu konuda bu teşviklerden ne şekilde faydalanılabilir, özetle.

Sn. Şennur Çetin

Biraz önce siz dışarıdaydınız ben son cümlemi kurarken Alp Bey, yo söyleyeyim, ben bunları da verebilirim size, ayrıca biraz önceki oturumunuzda a ben hayranlıkla sizi izledim gerçekten

o nedenle çok da teşekkür ediyorum, bu anlamda biz diyoruz ki sizin fabrikanızın işletmenizin yanına okul açmanız halinde sizinle birlikte gelin biz programınızı yapalım. Sizin istediğiniz standartlarınıza göre eğitimi yapalım, sizin standartlarınıza göre eğitim yapılırken de devlet size bu teşvikleri versin diyoruz, vergi muafiyetleri, kredi muafiyetleri, gümrük muafiyetleri, öğrencilerin ücretlerinin devlet tarafından ödenmesi, işletmede öğrenci çalışması halinde ücretlerinin yüzde 30'unun yüzde onunu ya da yirmisini yine devletin ödemesi, bu anlamda teşvikler var. Son çıkan, işte 10-15 gün önceki kanunla. "Çok güzel teşvikler" Ben teşekkür ederim.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Buyurun. Son, evet sizinle bitireceğiz.

Sn. İsmail Kırbaşlar

İsmail Kırbaşlar, İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Kimya Mühendisliği Bölümü, ben de kimya mühendisliğinde öğrenciliğimi de sayarsam 34-35 yıl oldu bu sektörün içindeyim. Benim sorum şu olacak, gerek yüksek öğretimde, gerekse özellikle meslek okullarını, ben meslek okullarına kimya meslek okuluna da derse gittim, öğrencilerin seviyelerini de çok iyi biliyorum, bir dönem ders verdim ve de seviyeleri çok zayıf, yani kimya formüllerini ezberliyorlar, matematik denklemlerini ezberliyorlar, bizim hiç kimse alınmasın, bir ezber kültürümüz var, ta Türklerin İslamiyet kabulünden beri geliyor, kimse alınmasın ben dahil çok güzel ezberliyoruz. Fakat kimyayı ezberleyerek reaksiyonu ezberleyerek çözemezsiniz, onu redox tepkimesini bilmeniz gerekiyor, çocuklar çok zayıf, bakın o kadar çok okullaşmadan bahsettiniz, Türkiye'de o kadar çok meslek okulu var ki, o kadar meslek yüksek okulu var ki, sanayicim burada diyor ki, ben yetkin teknik eleman, veya yetkili kimya mühendisi bulamıyorum diyor, devletin, bakanlığımıza ben şunu söylüyorum, yeteri kadar meslek okulu mezunu var, daha üretmenize gerek yok, sanayicinin ihtiyacı olanını üretmenize gerek var, bakın o teşvikleri de söylüyorum devlet teşvik, o kadar çok teşvik verdi ki özel üniversiteler kuruldu ve bunların 15 tanesi kapatıldı, bir tanesi bana bağlandı ben aynı zamanda fen bilimleri enstitü müdürüyüm, fakültenin yüksek lisans doktora öğrencileri bana bağlandı, özel üniversitelerin eğitiminin özelleşmesinin acısını ben çekiyorum, ön lisans mezunu öğrenciyi yüksek lisansa kaydetmişler. Sorum şu niceliği, hep nicel örnekler verdiniz, hep sayıları arttırıyorsunuz, devlet artık sayıları arttırmamasın, niteliği arttırsın. Yani zaten ben onun için niceliği arttıralım anlamında söylemek istemiyorum, niteliği arttırmak için biraz önceki bahsetmiş olduğum devlet bütçelerinin yeterli olmadığından ve temrinik anlamda uygulama söylemiş olduğunuz pratikle yapılır bu, bir kimyayı öğrenmesi için karışımın uygulamalı olarak yapılıp öğrencinin sonucu tepkimeyle görmesi gerekiyor, bunun için de biz diyoruz ki sanayici olarak sizin zaten fabrikanız var, bunun uygulaması yapılıyor, sanayiciler kendi okulunu kendisi kurarsa, kendi mezununu verdiği zaman kendi istediği nitelikte yeterince pratik uygulamaya sahip bireyleri mezun edeceğiz. O nedenle yani özel okullarda sanayicinin kendi açmış olduğu okulu açılın, ihtiyaç yoksa fazla mezun, biz kendi okulumuzdaki devlet okulundaki o bölümü kapatırız, kapatmayız da demiyoruz, ve kapatalım istiyoruz, çünkü devlet eliyle dediğiniz gibi pratik uygulamayı yapacak ne donanımı sağlayabiliyoruz, ne öğretmen yeterliliklerini arttırabiliyoruz, ne de yeterince temrinik sağlayabiliyoruz, o nedenle diyoruz sanayicinin istediği nitelikteki elemanı sanayiciyle birlikte yetiştirelim.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Çok teşekkürler. Çok kısa bir soru daha alalım, bitiriyorum, son soruyu aldık”

Sn. Ahmet Özemre

Merhaba Ahmet Özemre Kale Kimya, şu konuda bir ilavem olacaktı, şimdi beyefendi bahsetti, sodyum kromatın üretimi özel bir proses, bunu çocuğa değil liseli mesleki alan bir çocuğa, mühendise anlatmanız da uzun sürer ama bunun yanında bu proses’i ayakta tutabilmek için kullandığınız bazı yardımcı şeyler var, neler; şu an çok da zor olmayan, çok da pahalıya ulaşılmayan otomatik teknolojiler var, otomasyonlar var proses’i ayakta tutan, ya da laboratuvarında kullandığınız bir takım analiz cihazları var, CS var HBLC var CSMS’ler var bunlarla alakalı bu çocuklar yetiştikleri zaman ya sahada çalışan sırtlarında yük taşıyan forkliftte çalışan çocuklar oluyorlar ya da biraz daha üst seviyede bu tür işleri yapmayı istiyorlar ki benim gördüğüm lisedeki çocuklar mesleki eğitim almış çocuklar bunları daha çok yapıp insan yerine konulmak istiyorlar çünkü. Bu tür eğitimlere doğru yönlendirip, yani bir kimyasal proses’i ikinci vardiyada devam ettiren bir operatör haline gelmesini sağlamalısınız, çocuk bize geldiği zaman, buna mühendisler de dahil, bir Skada sistemlerine oturduğu zaman reaktörden nereye ne gittiğini ne vanaya basacağını bilmiyor, bu tür standart bir simülasyon programı elde edilerek çocukları eğitip bu şekilde yeni olan teknolojilere de yönlendirme imkânı olabilir sanıyorum.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Teşekkürler. Teşekkür ederim. “Evet çok teşekkürler, maalesef daha fazla soru alamıyoruz, çok teşekkür ediyoruz, evet ikinci konuşmacımız mesleki yeterlilik kurumu meslek standartları daire başkanı Sayın Yaprak Akçay Zileli, mesleki yeterlilik ve belgelendirme konusunda kurumunun yaptığı çalışmalar hakkında bilgi verecek, buyurun”

Sn.Yaprak Akçay Zileli

Çok teşekkürler, Sayın başkan, değerli katılımcılar, sizleri şahsım ve kurumum adına saygıyla selamlıyorum, sunumum kapsamında sizlere mesleki yeterlilik kurumu olarak kimya sektöründe hangi çalışmaları yaptık, daha doğrusu kimya sektörüyle iş birliği içerisinde MYK koordinasyonunda hangi çalışmaları yaptık, onlardan bahsedeceğim. Ancak kimya sektörüne değinmeden önce kurumumuzdan da kısaca sizlere bahsetmek istiyorum. Kurumumuz 2006 yılında kurulmuş, 10 yıllık geçmişi olan bir kurum, çalışma ve sosyal güvenlik bakanlığının ilgili kuruluşuyuz ama kamu tüzel bir kişiliğe sahibiz, idari ve mali özerklere sahibiz, özel bütçeli bir kamu kurumuyuz. Kurumumuzun aslında kuruluş amacına baktığımızda ise Avrupa Birliği’yle uyumlu ulusal yeterlilik sistemini kurmak ve işletmek. Kurumumuzun organizasyon yapısına değinmeyeceğim ama çok kısaca vurgulamak istediğim bir husus var, genel kurulumuzdan yönetim kurulumuza alt kademelerdeki faaliyetlerimize kadar temel felsefemiz katılımcı bir anlayış. Yani ilgili sektör temsilcileriyle birlikte, eğitim dünyasıyla birlikte, iş birliği içerisinde çalışmaları yürütmek, bu bağlamda gerek yönetim kadromuzda, genel kurulumuzda, gerekse yönetim kurulumuza baktığımızda eğitim dünyasını, kamu dünyasını, iş veren dünyasını, işçi dünyasını temsil edildiğini görmekteyiz, yani biz mesleki yeterlilik kurumu olarak gerek yönetimimizde gerekse faaliyetlerimizde iş birliği içerisinde eğitim ve iş dünyasıyla iş birliği içerisinde olmayı önemsiyor ve bunu her platformda da vurguluyoruz. Peki mesleki yeterlilik

kurumu, ulusal yeterlilik sistemi kapsamında hangi faaliyetleri yapar, hangi çalışmalarını yürütür, esasen ilk etapta sektörle iş birliği içerisinde, yani sektörü temsil eden kurum ve kuruluşlarla ki kimya sektörü platformuyla da bu anlamda çalışmalarımız söz konusu, öncelikli olarak ulusal meslek standartlarını tanımlıyoruz, peki ulusal meslek standartlarında neyi hedefliyoruz, sektörün ihtiyacı olan ara elemanı, sektörün ihtiyacı olan meslek elemanını, meslek profilini ortaya koyuyoruz, yani iş piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda istihdam edilecek ve çalışacak kişilerin meslek profilini ortaya koyuyoruz. Peki bu standartlar hazırlandı, neyi hedefliyoruz bu standartlarla, eğitim müfredatlarını teşkil etmesini ki Sayın daire başkanıyla milli eğitim bakanlığından Şennur hanım da ifade ettiler, gerek hayat boyu öğrenme genel müdürlüğü gerek mesleki ve teknik eğitim genel müdürlüğünün sorumluluğundaki okullarımız bu meslek standartlarımızı baz alarak eğitim programlarını güncellemekte, yeni programlar açmakta, bu şekilde çalışmalarını sürdürmektedirler. İkinci olarak da yine kurumumuzun koordinasyonunda yürütülen ve hazırlanan ulusal yeterlilik dokümanları var, yani tam anlamıyla biz bu meslek profilini ortaya koyduk ama nasıl bir ölçme değerlendirme sistemi olmalı. Biz bu meslek elemanlarını nasıl bir ölçme ve değerlendirmeden geçirmeliyiz bunu tanımlayan ikili bir doküman ulusal yeterlilik dokümanları hazırlanıyor. İşte bu ulusal meslek standartları teşkil ediyor. Tabii ki bir diğer hedefimiz de bunların özel sektörde iş piyasasında insan kaynağı süreçlerinde kullanılması, meslek tanımlarının oluşturulmasında performans değerlemesi sistemlerinde bu standartların kullanılması, ulusal yeterliliklerden bahsettim, kurumumuzun koordinasyonunda yürütülen ulusal yeterlilik dokümanlarının hazırlanmasından, yine sektörle iş birliği içerisinde bu dokümanları da hazırlayıp geliştiriyoruz. Bu dokümanlardaki hedefimiz amacımız yine eğitim programlarına girdi teşkil etmesi ama bunu yanı sıra da bu dokümanlar baz alınarak bu alanda sınav ve belgelendirme faaliyetlerinin sürdürülmesi. Bu ulusal yeterliliklere göre sınav ve belgelendirme faaliyetleri de yetkilendirdiğimiz kalite güvencesi sağlanmış, uluslararası geçerli akreditasyona sahip 17024 standardına göre akredite olmuş kurum ve kuruluşlarca ulusal yeterliliklere göre sınav ve belgelendirmenin yapılmasını hedefliyoruz ve nihai olarak da kişilere MYK mesleki yeterlilik belgesi vermeyi hedefliyoruz. Özetle MYK olarak ulusal yeterlilik sisteminde yürüttüğümüz çalışmalar bunlar. Tabii ki bunun yanı sıra Türkiye yeterlilikler çerçevesinin oluşturulmasına uygulanmasına yönelik çalışmalarımız var, bu bağlamda ana diğer faaliyetlerimiz de söz konusu ama toplantının gündemi açısından esasen yürüttüğümüz çalışmalar bu şekilde. Peki biz bunu her meslek için yapabiliyor muyuz, hayır her meslek için bu çalışmayı yapamıyoruz. Kanunumuzda belirtilmiş olan bir takım meslekler var, tabiplik, diş hekimliği, hemşirelik, ebelik gibi, mühendislik gibi düzenlenmiş meslekler ile en az lisans düzeyinde öğrenimi gerektiren ve mesleğe giriş koşulları kanunla düzenlenmiş mesleklerin standart ve yeterlilik hazırlama çalışmalarını sürdüremiyoruz. Çünkü bunlar kanunumuzda dışarıda tutulmuş. Örneğin bir kimya mühendisinin mesleki standardını veya bir kimyagerin de mesleki standardını tanımlayamıyoruz çünkü kimya mühendisi zaten mühendislik doğrudan dışarıda tutulmuş, kimyagerlik alanında da bir kanun ve lisans mezuniyeti şartı var bu nedenle bu alanlarda meslek standardı hazırlayamıyoruz. Rakamlarımıza baktığımızda ise 686 meslek standardı görüyoruz, 26 sektörde hazırlanmış, 341 ulusal yeterlilik var, 187 ulusal yeterlilikte yetkilendirilmiş 57 kuruluşun sınav ve belgelendirme faaliyetlerini yürütüyoruz ve yüz binin üzerinde de belge verdik. Yani 100 binin üstünde belge vermiş bulunmaktayız. Peki meslek

standartları ne, aslında sunumun başında kısaca özetledim, iş ve eğitim dünyasının üzerinde uzmanlaştığı dokümanlar. Bu dokümanlar tamamen demin de ifade ettiğim üzere iş piyasasının, sektör temsilcilerinin ihtiyaçları doğrultusunda bizzat sektör temsilcileri tarafından hazırlanıyor. İki ana grup var, bir meslek tanıtımı var bir de meslek profili var. Bu tanıtım kısmında mesleğin tanımını ortaya koyuyoruz, uluslararası sınıflamada yeri ki isko kodu adını verdiğimiz o kodla eşleştiriyoruz, uluslararası kabul görmüş bir sistem, mesleğe ilişki mevzuat ve diğer gereklilikler bölümümüz var, çalışma ortam ve koşullarını çok kısa özetlediğimiz bir bölümümüz var. Ama esas bölüm meslek profili bölümümüz oluyor, buradan kişi işini icra ederken sergilediği görevler neler, gerçekleştirdiği işlemler neler, başarımlar ölçütleri neler, sahip olması gereken bilgi beceri, tutum, davranışlar neler esas olarak tanımladığımız mesleğin profilini ortaya koyduğumuz ikinci bölümümüz oluyor. Hazırlama sürecine girmeyeceğim, sizleri çok fazla bu saatte de sıkılmak istemiyorum o yüzden hazırlama sürecine girmeyeceğim ama sadece şunu vurgulayacağım, sektörü temsil kabiliyetine sahip kurum kuruluşlar bize başvuruyorlar, biz değerlendiriyoruz, gerçekten temsil kabiliyeti var mı bunu sorguluyoruz, veya iş birliği yapılabilecek diğer kurum kuruluşlar var mı bunu sorguluyoruz sonra onlarla bir protokol imzalıyoruz ve süreci başlatıyoruz. Standartlar hazırlanıyor ama görüşe de sunuluyor bu standartlar, en az bir ay süresince ilgili taraflara ve kamuoyunun görüşlerine sunuluyor. Gelen görüşleri bu standartların içine yediyoruz. Komitelerimiz var, 26 adet sektör komitemiz var ki bunlardan biri de kimya sektöründe var olan bir komitemiz, bu komitemiz bunu standartları inceliyor, doğruluyor ve onayladıktan sonra da yönetim kurulumuzun onayına sunuyoruz, yönetim kurulumuz onayladıktan sonra önemi resmi gazetede yayınlanarak standartlar yürürlüğe giriyor. Burada şöyle bir durum söz konusu, yani biz bu standartları hazırladık ve bitti değil, bir rafa kaldırdık değil, 5 yılda bir değişen ihtiyaçlara bağlı olarak sektörün değişen ihtiyaçlarına bağlı olarak standartların da güncellenmesi gerekiyor. Ve biz beş yılda bir de bu standartların güncellenen çalışmalarında yine sektörle iş birliği içerisinde yürütüyoruz. Peki biz kimya, petrol ve lastik sektöründe 26 sektörümüzden biri hangi çalışmaları yaptık, meslek standardı alanında yaptığımız çalışmalar aslında 2009 yılına dayanıyor, 7 yıl öncesine dayanıyor, haziran dönemine, kimya sektörü platformu adına KİPLAS'la Türkiye kimya petrol lastik ve plastik sanayi işverenleri sendikasıyla bir protokol yaptık, ama bunu kimya sektörü platformu adına yaptık buradaki taraflar dahil olduğu bir süreç içerisinde biz bu alanda bir protokol yaptık. İkinci protokol ise plastik alanında PAGEV'le yaptığımız bir protokoldür, sadece plastik alanındaki mesleklerin hazırlanmasına yönelik bir protokoldü ve bu Mart 2012'de yaptığımız bir protokoldür ve biz bu protokoller kapsamında 26 tane ulusal meslek standardını yayınladık, hazırladık ve resmi gazetede yayınlanarak bu standartlar yürürlüğe girdiler. Peki hali hazırda bunlardan güncelleme çalışması olan da 13 tane meslek standardımız var, revizyon süreci başladı, sektör komitesi aşamasına geldiler. Ben örnek olarak tabii 26'sını da yazamadım ama örnek olarak bir kaç standardımızı koydum, kimya laboratuvar analisti var ilaç üretim operatörü var, boya alanındaki BOSAD 'la yine KİPLAS BOSAD iş birliğini yoğun olarak görüyoruz, plastik alanında yine KİPLAS PAGEV iş birliğini görüyoruz. Bu şekilde hazırlanmış 26 tane meslek standardımızı görmekteyiz, internet sitemizden zaten ulaşabilirsiniz diğer meslek standartlarımıza da. İkinci aya kaslında ulusal yeterlilik, temin ondan da bahsettim evet biz bu standartları tanımladık eğitim programlarına yansıtık ama bir de ölçme değerlendirme sınav belgelendirmesini yapmamız gerekiyor, bunlar da bunlarla

ilgili kriterleri unsurları da ulusal yeterlilik dokümanlarında tanımlıyoruz, ulusal yeterlilik dokümanları aslında standartlara göre daha teknik dokümanlar, buradan Avrupa birliğiyle uyum sürecinde geliştirdiğimiz aslında bir takım formatlar var öyle ifade edeyim yeterlilik birimi dediğimiz öğrenme çıktıları dediğimiz başarı ölçütleri kontrol listeleri, ölçme değerlendirmeye ilişkin unsurlar içeren uzmanlık alanlarını tanımlayan dokümanlar esasen bunlar ama, burada özetle ölçme değerlendirme teorik sınav nasıl olacak, performans sınavı nasıl olacak, biz bunları nasıl gerçekleştireceğiz bunları tanımlıyoruz, yine meslek standardıyla benzer süreç, sektörle iş birliği içerisinde hazırlıyoruz yine bu, yani bir 5-10 slayt diyeyim, tamam hızlı bir şekilde toparlamaya çalışacağım. Yine sektörle iş birliği içerisinde hazırlıyoruz, temel farkı resmi gazetede yayınlanmıyor, ve pilot çalışmalar yapıyoruz ölçme değerlendirmeyle ilgili olarak, yine kimya sektöründe bu alanda iş birliği protokolleri yaptık, yine Kalas'la ve pagev'le yaptığımız, kiplas'la kimya sektörü platformu adına yaptık, ve 11 tane ulusal yeterliliğimizi de yayınlanarak yürürlüğe girdi, çeşitli zamanlarda da bu ulusal yeterlilikler ihtiyaçlara bağlı olarak da güncellendi. Sınav ve belgelendirme kuruluşları dedik evet ulusal yeterlilikleri hazırlıyoruz ama bu ulusal yeterliliklere göre sınav ve belgelendirme yapacak kuruluşlara da ihtiyacımız var, bunlar da yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşlarımız olarak geçmekte. Bunlardan aradığımız temel şart 17024'e göre ISO17024 standardına göre Türk-ak tarafından akredite olmaları, bizim ilgili yönetmeliğimiz var MYK sınav belgelendirme ölçme değerlendirme yönetmeliğimiz, bu yönetmelikteki şartları sağlamaları. Bizim kriterlerimizi sağlamaları ve bu şekilde kalite güvencesini oluşturmaları gerekiyor. Süreçler ama zaman kısıntısından dolayı girmiyorum, sadece şunu söyleyebilirim akreditasyonu yaptık bunla yetinmiyoruz, biz MYK olarak da teknik ekibimiz ve baş denetçimizde gidip kuruluşları denetliyoruz, ki bu anlamda şimdiye kadar 166 programlı denetimimiz var ve çat kapı denetimler dediğimiz sınavlara gidip gerçekten usulüne uygun yapılıyor mu incelediğimiz 45 tane programsız denetimimiz var, yani sadece akreditasyona bakmıyoruz, bizim şartlarımızı da sağlamaları gerekiyor ve biz de denetimlerimize de tabi oluyorlar. 11, 11 mesleğin 8'inde şu an kimya sektöründe sınav ve belgelendirme aktif olarak yapılıyor, kiplas ve pagev de yine yetkilendirilmiş kuruluşlarımız arasında görülüyor. Aslında, esasen, vurgulamak istediğim şey şu, biz evet 26 standardı hazırladık 11 tane ulusal yeterlilik belgelendirme devam ediyor ama tabii ki kimya sektörü kimya petrol plastik lastik dediğimiz derya deniz, hali hazırda hazırlamamız gereken birçok meslek standardı var birçok yeterlilik var ben de bir kamu görevlisi olarak sektörden talebim olsun, meslek standardı hazırlama çalışmalarına devam etmeniz gerekiyor, hızlı bir şekilde devam etmeniz gerekiyor, bu anlamda sektörün iş birliğine ihtiyaç duyuyoruz. Yine yeterlilik hazırlama çalışmalarına devam etmemiz gerekiyor ki bu alanda belgelendirme yapabilelim, sınav ve belgelendirme faaliyetlerini yürütebilelim, çünkü kalite güvencesi sağlanmış belgeler bunlar. Yine standart yeterlilik hazırladık bitti değil sürekli olarak proses'ler teknoloji değişiyor güncellenmesi gerekiyor, yine bu anlamda sektörün katkısına ihtiyaç duyuyoruz, iş birliğine ihtiyaç duyuyoruz ve belgelendirme kuruluşu sayımızın artmasına ihtiyaç duyuyoruz ki burada bir platformumuz var, her kuruluş kendi alanıyla ilgili olarak rahatlıkla sınav ve belgelendirme faaliyetlerini yürütebilir. Bu anlamda belgelendirme faaliyetleri içinde yetkilendirilmeleri için gerekli alt yapı çalışmalarını tamamlamalarını burada talep ediyoruz, çünkü şu an sadece 19 belge verilmiş vaziyette bu sektörde, yüz bin belge içerisinde, daha aktif bir şekilde işletmemiz gerekiyor. Özetle aslında MYK olarak biz sektörle i birliği içerisinde çalışmamız

gerekiyor böyle bir talebimiz söz konusu. Peki neden bu sistem önemli son olarak da buna değinip sunumu bitireceğim, çünkü demin de bahsettim, katılımcı bir anlayış var, iş piyasasının istediği meslek profili ortaya konuluyor, bu profil eğitim dünyasına yansıtılıyor, eğitim ve istihdam arasındaki güç ilişkisini güçlenmesine katkı sağlıyor, en önemlisi önceki öğrenmelerin tanınmasını herkes eğitim imkânına kavuşamıyor, iş süreçlerinde bir takım kazanımlar elde ediyorlar, bunları belgelendirmeleri kanıtlamaları gerekiyor, o anlamda önceki öğrenmelerin tanınmasına imkân sağlıyor. Kalite güvencesi sağlamış bir şekilde ölçme değerlendirme yapılmasına imkân sağlıyor ve bu sayede hayat boyu öğrenmeyi tanıyor. Özetle benim aktaracaklarım bunlar, çok teşekkür ediyorum sabırla dinlediğiniz için, sorularınızı alabilirim. “Yaprak hanıma çok teşekkür ediyoruz hakikaten bu kompakt ve çok açıklayıcı sunumundan dolayı, buyurun şimdi sorularınızı alalım, buyurun” Bir defa endüstrinin, tabii ki kimyanın ara insan gücüne inanılmaz bir ihtiyacı var onun için bu konuyu ele almış olmak dahi çok büyük bir başarı, ben şimdi diğer yönlerine bakıp size bir soru yöneltmek istiyorum istediğiniz anda bende belirdi, şimdi bunlar karşılıklı, tabii ki burada teknik konuyu konuşuyoruz buda Yaprak Hanımı konuşmuyoruz. Tabii ki. Bu sistemden ben geçtim, mesleki yeterliliğim var, gittim Almanya’da beni kabul edecekler mi? Onlar tam anlamıyla karşılık tanımayla ilgili bir şey, yani şunu söyleyebiliriz. Siz bizi yetiştirirken onlarla nasıl bir iş birliği içerisindeyiz? Çünkü bu Avrupa Birliği ile beraber çıkmış bir program, teşekkür ederim. Rica ederim, şöyle izah edeyim, Türkiye yeterlilikler çerçevesine yönelik çalışmalarımız var, yani bu çalışmalar kapsamında aslında neyi hedefliyoruz, Avrupa yeterlilikler çerçevesi dediğimiz bir çerçeve var, bu çerçeveye referanslamayı hedefliyoruz, yani biz şöyle özetleyim, TEÇ dediğimiz şey nedir, kalite güvencesi sağlanmış belgelerin yer aldığı bir çerçeve, çok teknik bir konu detayına girmeyeceğim ama işte bunlar diplomalar olabilir, MYK belgeleri olabilir, meslek yüksek okullarının verdiği 3308 sayılı kanun kapsamında verilen ustalık belgeleri olabilir ama temel amacımız kalite güvencesi sağlanmış bu belgelerin Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde tanınması, ikinci olarak da bu çerçevenin Avrupa Yeterlilik Çerçevesi dediğimiz Avrupa Komisyonu tarafından 2008 yılında kabul edilmiş bir çerçeve, belli başlı unsurları var, bunlarla referanslaması. BU sayede diğer ülkelerle, işte Avrupa Birliği ülkeleriyle bu belgelerin tanınmasına yönelik bir alt yapıyı kurmayı hedefliyoruz. Ama ilk etapta bu alt yapıyı oluşturmamız lazım ve malumunuz karşılıklı tanıma dediğimiz şey politik unsurlara da dayanan şeyler yani, karşılıklı olarak politik siyasi unsurlara dayanıyor ama biz en azından bununla ilgili olarak alt yapı çalışmalarını tamamlayabilmek adına TEÇ kapsamında özellikle kaliteyle ilgili çalışmalarını sürdürüyoruz.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

”Evet Yaprak Hanım’a çok teşekkür ediyoruz” Ben teşekkür ediyorum. “Şimdi aynı konu başlığı altında KİPLAS genel sekreteri Sayın Saadet Ceylan Hanım’a meslek standartları ve belgelendirme çalışmalarısıyla ilgili KİPLAS bünyesinde yapılan uygulama ve çalışmalar ile ilgili bizi bilgilendirecek, buyurun”

Sn. Saadet Ceylan

Teşekkür ediyorum Sayın başkan. Günün bu geç saatinden son konuşmacılardan biri olarak Mustafa Bey arkada ama aslında dezavantajlıyım ama çok da keyifliyim, çünkü kurumum adına kimya sanayinin beşeri kaynağına yapılan yatırımlar noktasında gururla ismimizi görmek beni çok mutlu etti önce bunu paylaşmak istedim. Evet günün başından beri

konuşuyoruz, kimya sektörü tüm sektörlerin çekicisi, çok önemli, kalkınmanın mimarlarından dolayısıyla ilgilenilmesi gereken teşvik edilmesi gereken her yönüyle kalkındırılması ve ülke kalkınmasının birinci ayakları demeyelim de önlerinde yer alan bir sektör. Bu sektörde yatırımı yapalım, fabrikaları işletelim ama konuşurken hep ne geldi nereye geldi konular çevreye geldi işte taşımacılık tehlikeli maddeye geldi, bunların hepsini yaparken de insan kullanacağız. Beşeri kaynağımız bizim zenginliğimiz olacak işte biz bu noktada kiplas olarak her iki konuşmacı hanımla da her ikisine de çok teşekkür ediyorum temsil ettikleri kurumlar adına söylüyorum, bu güne kadar, kimya sektörü platformu içinde üstlendiğimiz role bağlı olarak eğitim konusunda çalışmalar yaptık ve belgelendirme konusunda çalışmalar yaptık, hep sürdürülebilirlik dedik kümelenme dedik farkındaysanız kimya sektörü platformu yapısı içerisinde bir fikri kümelenme var ve buna göre de görev dağılımları var, biz kiplas olarak heterojen bir sektör olan bu yapıda eğitim ve belgelendirme ayağında konuyu lead etmek üzere, Yaprak Hanım daha henüz bu görevde değil iken mesleki yeterlilik kurumunun kapısını çaldık, bu heterojen yapıda tek başımıza bir şey yapmak istemiyoruz biz bir kimya sektörü platformu üyesiyiz, ekip arkadaşlarımızla birlikte çalışacağız diyerek bu yola çıktık. Sizlere Yaprak Hanım'ın aktardığı o kadar belge, birlikte çalışılarak olmuştur, boya için BOSAD 'tan destek almışızdır, plastik için PAGEV'den, kompozit için kompozit sanayicileri derneğinden çünkü sektör bir sektör bizim biz onun için çalışıyoruz, bütün kuruluşlar diye düşünmüyoruz, sürdürülebilirlik, kümelenme, sinerji karşılığını bu çalışmayla buluyor sanıyorum. Bu arada uygulamacı bir kurum olarak gördüğümüz aksaklıkları da paylaşmak istiyoruz, özellikle önce Şennur Hanım'a şöyle bir sözüm olacak, konuşmacı olduğu için hiç soru sormadım kürsüyü kullanarak davetimi yineliyorum diyelim, Milli Eğitim Bakanlığıyla protokol yaparak 2500'ün üzerinde belge vermiş bir kuruluşuz ayrıca yine bir Avrupa Birliği bu mesleki yeterlilik kapsamında Avrupa Birliği projesiyle modül yazarak bazı sizin saydığınız boya kimya diye saydığınız konularda modül oluşturmuş bir kuruluşuz ama orada durmak yok. Şu anda elimizde gübre çalışmamız var gübre üzerinde bir modül. Meslek, Milli Eğitim ayağında sizin kapınızı çalacağız hanımefendi. Biraz durduysak o bizim kusurumuz, sizi rahatsız edeceğiz. Yaprak Hanım, size de yine bir takım şeyler söylemek istiyorum. Belgelendirilen kuruluşlardan biriyiz kimyada ama pratik bize gösterdi ki bazı sıkıntılarımız var, bu noktalarda hazır bu platform varken bunu sizinle paylaşmak istiyorum, başından beri birlikte alıştık biliyorsunuz. Birinci konu siz de söylediniz sunumunuzda önce bir akredite oluyoruz TÜRKAK'tan sonra MYK bizi yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşu yapıyor, çift ayaklı ve bizim kendi pratiğimize bakarsak 2013'te türk-ak'tan belgeyi almışız akreditasyonu, 2014'de MYK'dan çıkartabilmişiz, dolayısıyla ciddi bir zaman israfı var. Kalan süreç içinde iki kurumun kendi koşulları, aradığı değerlere göre de bir yapılanma kurmak zorundasınız. Türk-ak doğal olarak 17 bin küsura göre bakıyor, siz doğal olarak kendi açınızdan bakıyorsunuz. Bir denetim diğer denetimde tam örtüşmüyor, bu noktalarda bizim gibi kuruluşlara sanayiciye destek olmak istiyorsak bizim gibi kuruluşlara bu sıkıntılarımızı kaydederek yardımcı olmanız gerekir diye düşünüyorum. Dediğiniz gibi standartlar bu yaşayan sistem, sürekli bir yenilenme söz konusu. Biz ilk yola çıktığımızda bu işi ilk yapan kuruluşlardan olarak en idealini yaptık tüm partnerlerimizle. Ama kimya çok yani bir boya fırçasını alıp boyayan usta gibi değil takdir edersiniz ki kimya dediğimizde çok ciddi bir proses var. Bunun belgelendirmesini yaparsanız bir fabrika kurmak zorunda kalmamalıyız. O zaman belgeye giden yol tıkanır, bunları neden sizinle bu platformda açıkça paylaşıyorum, Adem başkanı bir başka oturumda

dinlemiştim. Kurum olarak acaba aksayan bir şeyler var mı? Bize bunu söyleyin demişti, o sırada onunla konuşma fırsatım olmamıştı, bu platformu lehe çevirmeye çalışıyorum. Dolayısıyla Yaprak hanımcığım, sizinki standartlar biliyorum ama MYK adına size hitap etmek durumundayım. Bizim bazı sıkıntılarımız var, sınav yapıcılar noktasında sıkıntılarımız var. Milli Eğitim hocalarıyla çalışmak durumundayız, yanınızda Milli Eğitim Şennur Hanım oturuyor. Hocayı her zaman siz o sınav için getiremiyorsunuz. Dolayısıyla şöyle bir önerimiz var; bizim elimizde yetişmiş kalifiye insan gücü var, fabrikalarımızda bu konuda yetişmiş insanlarımız var, buralarda eğer bizden çok şey isterseniz bu kaynakları kullanamaz, sinerji yaratamayız. Biz sınav yapıcılar noktasında hocalarımızı küçümsediğimiz için değil lütfen sakın söylediklerim yanlış anlaşılmasın ama eldeki kaynağı doğru kullanmak adına sınav yapıcılar noktasında eğer bir takım sınırlar varsa arkadaşlarımızın bana ilettiği notlardan konuşuyorum, o noktaları biraz hafifletmek noktasında bir de size ziyaretimiz olacak MYK olarak. Bunun dışında çifte yetkilendirmeyi kaldırabilir misiniz diye soracağım, bunu başından beri soruyoruz ama o konuda bir sonuç alamıyoruz gibi görünüyoruz ama ben yine tarihe not düşmek adına kaybedilen zamanı ileri sürerek bunu da bu kayıtlara düşsün istiyorum. Bir başka konu, çok ciddi yatırıma geçtim, simülasyon hocama, Şennur Hanım'a bir arkadaş söyledi, öğrencileri yetiştirirken simülasyonla biz bu konuda da ölçme değerlendirme noktasında bu konuda başka bir şeye gitmeye çalışıyoruz kafamızda. Yani kimya bu kadar gelişmiş bir üstelik herkesin nitelikli eleman aradığı bir sektörde bir belge için, ve biliyorsunuz her belge noktasında ayrı ayrı yetkilendiriliyor. E böyle bir durumda boya için kurduk laboratuvarı, kimya için kurduk, plastik için kuruldu, başka bir konu dediğimizde her birinde uygulama sınavı için söylüyorum, simülasyonla bu konuları çözebilmek adına arayışlarımız var. Benim şeyle başkanlık düzeyinde daha önce yaptığım görüşmelerde sınav modelini siz belirliyorsunuz, biz size bu işi veriyoruz, siz uygun bir şey getirin konuşabiliriz şeklinde bir aklımda kalan düşünce var. Bunu da şu anda sizin huzurunuzda söylemiş olayım. Bitirmek durumundayım? Peki aslında çok özetleyeceğim konuların hepsini Şennur Hanım ve Yaprak Hanım anlattılar, Sayın başkanım. Dediğim gibi biz kimya sanayinde insana dokunan bir kuruluş olarak, KİPLAS iş verenler sendikası olarak, insana dokunan bir kurum olarak eğitim ayağında ne yapabiliriz aradık. Elimizden geleni yaptık, yeterli mi, hayır. Kimyanın gücünü ve isteğini görüyoruz burada, sabahtan beri konuşan herkes kimyayı 2023'e en güzeliyle götürmek istiyor, oradaki engelleri kendi açısından anlatıyor. Ben de bu platformu sadece bunun için kullanmış olayım diye düşündüm. Beni dinlediğiniz için hepimize çok teşekkür ediyorum.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

“Saadet Hanım'a çok teşekkür ediyoruz. Soru varsa alabiliriz. Tufan Bey bir soru deminden beri sormak istiyor, geçen oturumda sormak istedi. Çok kısa Tufan Bey.”

Sn. Tufan Çınarsoy

Efendim, meslek standartları çalışmasını hep beraber sizlerle iş birliği yaptık, ama meslek standartları son dönemde duraksama içinde sizin de bildiğiniz gibi bazı nedenlerden dolayı. Ama ben özellikle mesleki yeterlilik kurumuyla Milli Eğitim Bakanlığı'nın teknik kadrolarının sektör temsilcileriyle beraber bu sorunu geniş ölçüde ele alıp değerlendirip sorun odaklarını bulmamız lazım. Evet bunu yapamadık, sağ olsunlar yetkili kişiler burada, eğer onlardan da

bir söz alırsak kısa vadede hemen bunu bir masaya yatırıp bir aksiyon planı çıkarmamız lazım. Yoksa zaman kaybı böyle. Zaten meslek standartlarının ikinci bölümünde yatay dikey geçişler meslek alanındaki eğitim modüllerinin oluşturulması gibi zor bir döneme gireceğiz. O döneme girmeden bu hazırlıkları yapmak zorundayız, eğer uygun görürseniz bunun adımlarını bugün atalım.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Tufan Bey'e de Teşekkür ediyoruz." Hanımefendiler gördüğünüz gibi ben izni size gelme iznini istemiştim, Tufan Bey'le birlikte geliyoruz, arzu eden olursa onu da alıyoruz. "Son soruyu Timur Bey'den alıp son konuşmacıya geçeceğiz."

Sn. Timur Erk

Yaprak Hanım bir sıkıntı dile getirilmedi bekledim ne kadar. Ben dile getirmiş olayım, şimdi biz bazı sektörlerde, kimyanın alt sektörlerinde kobilere gittiğimiz zaman oradan formen eğitmeni almak için destek aldığımızda patron diyor ki, ben diyor bir haftalığına bu adama izin veremem diyor. Haklısınız. Burada ne yapmak lazım, burada mutlaka bir. Süre uzunluğu. Efendim? Süre uzunluğu diyorum ben. Yani bir şey yaratmanız lazım, artık havuç mu promosyon mu bir şey vermeniz lazım, verirsiniz bu iş gelişir. Aksi takdirde sıkıntı yaşamaya devam ederiz. Doğru mu?

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Haklısınız . Timur Bey'e de teşekkür ediyoruz" Haklısınız, başkanım sürede de bir sıkıntımız var. "Buyurun"

Sn. Katılımcı

Son versiyonu neticede teklif edildi ama bugün internete girdiğiniz zaman hemen hemen her konuda webinar var. İnternet üzerinden uzaktan eğitimle bu sürenin belli bir kısmı böyle geçirilebilir. Diyelim 5 gün gerekiyorsa sadece iki gününü yüz yüze yapar. Bu tür şeylerle bunlar aşılabilir. Bugün için uzaktan öğretim, öğrenim, eğitim. Eğitim de zaten doğru söylüyorsunuz. Bu yarar sağlar diye düşünüyorum.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

"Doğru." Çok teşekkürler. Bir katkı oldu aslında sorunlarımıza sorunuz. Aslında katkı soru değil, teşekkür ederim. Biz de zaten bunları aşmaya çalışıyoruz, amacımız sektörün nitelikli çalışan insanının işte o standartlara uygun o yeterliliklere sahip olduğunu belgeyle ortaya koyabilmesi, kimya sanayicisinin de istihdam ederken o belgeye o kart, passcard'la kişiyi rahatça tespit edebilmesi. Bu noktada kolaylaştırıcı bir sıkıntılarımız varsa ekip arkadaşlarımızla da gelebilirim, sizlerden uygulamaya yönelik kolaylıklar diliyoruz. "Oldu, Saadet Hanım'a tekrar çok teşekkür ediyoruz ve alkışlarla uğurluyoruz. Şimdi oturumumuzun son konuşmacısı Türkiye Kimya Sanayicileri Derneği Genel Sekreteri Sayın Mustafa Bağan ise, kimya sektörü platformu ve ilk MEB ortak organizasyonu ile düzenlenen kimya sektörü eğitim çalıştayının sonuçlarını ele alıp genel bir değerlendirme yapacak ve oturumumuzu da bu şekilde tamamlayacağız. Buyurun, Mustafa Bey."

Sn. Mustafa Bağan

Evet efendim hepinize iyi akşamlar diliyorum, çünkü öyle oldu. Son konuşmacı olmak oldukça zor, hele hele bir avukatın arkasından konuşmak çok daha zor. Ama ben bunun olumlu

tarafını görüyorum, son konuşmacı olduğum için kendimi assolist gibi görüyorum. Efendim 21-22 Şubat 2015 tarihlerinde İstanbul'da iki günlük bir arama konferansı yapıldı, kimya eğitiminin üzerinde. Bu konferansa sanayiciler ve öğretim üyeleri katıldılar. İki gün boyunca tartıştık, bir takım sorular soruldu, o sorulara cevaplar aradık. Bunun sonucunda da yaklaşık on beş sayfalık bir sonuç çıktı. Ben bunların içinden süzme yaptım, şimdi size on beş sayfalık sonuçları anlatacak değilim. Bir kaç alanda, dikkatinizi çekecek konular üzerinde durmayı düşünüyorum. Hangi sorular soruldu, sorulardan bir tanesi kimya ve kimya mühendislerinin kalitesini arttırmak için önerileriniz nelerdir? Bir diğeri biraz uzunca bir konu, yani sektör ihtiyaçlarına yönelik neler yapılmalı, diğeri bir soru da özellikle dünyadaki kimya alanındaki gelişmelerin ortaya konması Diğeri bir soru da eğitim ve sanayi iş birliğinde neler yapılması soruları soruldu ve bu konuda da dediğim gibi tartışmalar yaşandı. Şimdi birinci sorudan ortaya çıkanlar, bakacak olursak bir tanesi eğitim modeliyle ilgiliydi. Burada özellikle uygulamanın, laboratuvar faaliyetlerinin ağırlıkta olduğu ve sanayiden ders verecek eğiticilerin vasıtasıyla biraz daha pratiğe yönlendirilmesi. Eğitimin içeriğine ve kalitesine baktığımızda bugün de konuşuldu, kimya eğitiminin akreditasyonu meydana getirilmesi ve oldukça eksik olan yabancı kaynakların Türkçeleştirilerek kullanıma açılması. Eğitim kurumlarının alt taraflarına geldiğimizde kimya bölümünün çok fazla olduğu dile getirilmiş ve ayrıca da eğiticilerin de kapasitelerinin artırılmasından bahsedilmiş. Sektör genelinde sektör akademi iş birliğine baktığımızda akademik seviyedeki kimya sektörüne ait mesleklerde meslek profili ve model geliştirilmesi söylenmiş. İkinci soruya geldiğimizde ikinci soruda özellikle proje temelli ve araştırma metotlarının sanayicilerin öğrencilerin sektöre yönelik bitirme ve yüksek projelerle destek sağlanması. Staj modelinde yapılması gereken değişikliklerle staj kalitesi ve bunu süresinin artırılması gibi biliyorsunuz, staj süresi ve kalitesi her zaman tartışılan bir konudur. Eğitimin içeriği ve kalitesine geldiğimizde eğitimin daha ziyade sanayinin ihtiyaçlarına yönelik olarak düzenlenmesi. Eğitim kurumlarının alt yapısı beşeri sermayesine baktığımızda sanayide çalışanların da üniversitelerde ders vermeleri için iş birliğinin geliştirilmesi. Sektör geneli, sektör akademisyen iş birliğine baktığımızda da her zaman bahsetmiş olduğumuz kimya ile ilgili tanım ve bilgilendirmenin yetersiz olması ve AR-GE kültürünün düşük olması. Üçüncü sorumuza baktığımızda burada model geliştirme ve iyileştirme başlığına baktığımızda gene bugün çok tartışılan ezberden uzak ve uygulamalı temelli eğitimin ortaya konması ve temel eğitim ve uzmanlık eğitimine ayırarak şekilde 2+2, 3+1, 3+2, 4+1 gibi modüllerin düzenlenmesi önerilmiş vaziyette. Eğitim içeriği ve kalitesi alt başlığında ise müfredat programının yeniden planlanması için öncelikle dünya genelinde ve Türkiye genelinde bir tespit yapılması. Zorunlu ara dersler, bunlara ait işte bürokratik olaylar kaç kredi olacağı gibi hususların açık hale getirilerek müfredatın istenilen uluslararası sisteme uygun hale getirilmesi. Eğitim kurumları alt yapısı ve beşeri sermaye kapasitesine baktığımızda yine aynı şekilde bu defa müfredata uygun kalifiye, eğitim elemanlarının olması ve özellikle akademisyenlerin kariyerleri boyunca muhtelif nedenlerle sanayide belirli süre boyunca, örneğin bir sene boyunca çalışması gibi, bir takım pratiğe yönelik öneri. Ve son soruya baktığımızda da eğitim modelinin alt başlığında işte yüksek lisans ve doktora projelerinin sanayinin ihtiyaçlarına göre belirlenmesi ki tabii ki bu projelerin de sanayi tarafından desteklenmesi ve üniversitelere eğitim danışmanı olarak ek olarak da sanayi danışmanı bulunması önerilmiş. Sektör genelinde sektör akademisi iş planlama alt başlığında sanayici üniversite ve akademisyenlere bir araya getiren sorunlar, ihtiyaçlar çerçevesinde

kurumların çalıştığı ve web tabanlı ortamların oluşturulması. Ve buradaki teknolojik transfer ofisleri, teknoparklar gibi yapıların kurulmasının gerekliliği belirtilmiş. Ayrıca sanayide çalışan envanterin çıkarılması ve bu alanda öğretim üyelerinin çalışma alanlarının karşı karşıya getirilerek eşleştirilmesi ve bölüm danışman kurumlarına da sanayicilerin de etkin bir şekilde katılır olması ve sektör temsilcilerinin üniversitelerde yine aynı şekilde ders verilmesinin önerilmiştir.

Neticede bunların içinden çekip çıkarabileceğimiz özel tespitlere baktığımız zaman proje ve uygulama ağırlıklı eğitim modeli, sanayi tecrübesinin akademik eğitime aktarılması, kimya eğitiminde akreditasyon, kimya eğitim arzı için ihtiyaçlar doğrultusunda planlama, akademik seviyedeki kimya sektörüne mesleklerde meslek profil ve meslek standardının geliştirilmesi, kimya ve kimya mühendisliği eğitiminin temel eğitim ve uzmanlık eğitimi şeklinde ayrılarak modüler hale getirilmesi, müfredatın güncelleştirilerek iyileştirilerek uluslararası standartlara getirilmesi, sanayici üniversite ve akademisyenlerin web tabanlı ortamlarda konuları tartışabilecek olan bir altyapının oluşturulması. Efendim ortaya çıkan öneriler bunlar. Bu konuda benim anlatabileceklerim bunlar. Sorularınız varsa veriler çerçevesinde cevap vermeye çalışayım. Teşekkür ederim.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Mustafa Bey'e çok teşekkür ediyoruz gerçekten aslında ben de bu eğitim ve mesleki yeterlilik konularına bakınca sanki bir ayağının hep eksik kaldığını düşündüm. O da en son Yaşar Üniversitesi başkanı olarak bazı ziyaretlerde bulunuyoruz Hightower'da, High Pack Center'ı ziyaret ettik, muhteşem bir yer 185.000 m², 10.000 bilim adamı çalışıyor, bir çok firmalar orada kuluçkahaneler teknoloji transfer ofisleri vesaire yani dolayısıyla biz nasıl bir vizyonla kimya sektöründe gideceğiz bunların dışında AR-GE İnovasyon gerçekten neler yapılacak belki platformun bir oturumunu da bir dahaki seneye böyle bir şey önerebilirim. Endüstri 4-0 bazında nasıl ele alınacak? Dijitalizasyon, inovasyon, AR-GE kaynaklar yeterli mi onu da öneriyorum ayrıca. Evet, buyurun. Buyurun.

Sn. Gülay Hız

Gülay Hız, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi. Şimdi o toplantıya ben de katılmıştım, Şubat ayındaki toplantıya ve bu söylediğiniz gruplar halinde bunlara odaklanmış ve önerimizi sunmuştuk. Daha sonra değerlendirileceğini söylemiştiniz, değerlendirilmiş. Bugün özetlerini gördük. Çok teşekkürler Mustafa Bey. Rica ederim. Benim merak ettiğim bunu ilgili makamlara ulaştırdık mı acaba? Çünkü önemli olanın o olduğunu düşünüyorum. Mesela YÖK'e veya işte Yüksek Öğrenim Kurulu başkanlığına ve Milli Eğitim'e veya başka ilgili yerlere ulaştırıldı mı acaba?

Yani bunlarla ilgili bir aksiyon planı var mı? Bu çalışıldı ama önümüzdeki üç yıl içinde şunları şunları şunları yapacağız, şu zamanlama ile.

Sn. Mustafa Bağan

Evet ona geleceğim. Bir nevi benim bunları size burada tekrar arz etmem, bir nevi sınama oldu. Yani bakın vaktiyle bunları konuştuk, bunlar çıkarıldı şeye döküldü ama bunların içinden ilave edebileceğiniz bir şeyler var mı yok mu diye onları özellikle ben sizlere yansıtmak istedim. Bu toplantıdan sonra, platformdan sonra daha doğrusu bu şûradan sonra bir araya

geleceğiz hangi konuları hangi makama aktaracağız onları düzenleyerek göndermeyi planlıyoruz, planımız bu.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Evet, pardon. Buyurun, buyurun.

Sn. Gülhayat Saygılı

Merhabalar, Gülhayat Saygılı, İstanbul Teknik Üniversitesi Kimya Mühendisliği bölüm başkanım. Öncelikle Sayın Mustafa Bağan'a sunumu için çok teşekkür ediyorum. İlk defa bu platformun toplantısına katılıyorum açıkçası ve son derece faydalı geçtiğini düşünüyorum. Ben aslında Sayın hocama da küçük çaplı cevap vermek istiyorum, Sıtkı Koçman'dan gelen hocama. Yani bu görülen bu raporu ben de okudum, katılan hocalarımız bana da aktarmışlardı. Çok fazla belki devlet kademelerine gitmeden üniversite çerçevesinde ve hatta bölüm çerçevesinde yapabileceğimiz şeyler var bu çıkarımlarda. Yani müfredatımızı, danışma kurullarımızı o şekilde teşkil edebiliriz ki ben kendi bölümümden örnek vereyim, Timur Bey danışma kurulumuzda, Murat Akyüz Bey danışma kurulumuzda, çeşitli sektör temsilcileri arkadaşlarımız ve yahut ta sanayicilerimiz danışma kurulumuzda ve sık sık toplanmaya çalışıyoruz. Sık sık toplanırken bu sorunları bu platformlarda görev aldıkları için bize ilk elden aktarıyorlar ve biz bölüm olarak ne yapabiliriz bölüm kurulumuzla tartışarak üst yönetime de taşıyabiliyoruz. Yani YÖK'ten, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan vesairenden gelmeksizin de bir şeyler yapabileceğimizi düşünüyorum. İlk etapta mesela tasarım projelerimizi Türkiye Kimya Sanayicileri Derneği'nin o bahsettiği 50 üretilebilecek malzeme içerisinde 20 tanesi seçildi ve şu anda 7 tane projeyi biz tasarım öğrencilerimize yaptırıyoruz. Ve sene sonunda bir yarışma çerçevesinde kendileri de gelip değerlendirecekler. ,Bu şekilde aksiyonlar alabiliyoruz veya İstanbul'daki bütün kimya mühendisliği bölümlerini topladık bölüm başkanları olarak toplantı yaptık ve bütün dizayn hocaları bu tasarım projelerini vesaireleri bir sergi yapacağız mayıs ayında. Hepiniz de davetlisiniz. Çocuklarımızın çalışmalarını fizibilite ekonomik analizleri de dahil olmak üzere görmenizi tavsiye ederim. Bu çalışmalarını yapıyoruz, dediğim gibi bu platformlardan aldıklarımızı bölümlerimize veya fakültelerimize geri besleyerek müfredatımızda dahi değişiklik yapabiliriz. İnovasyon dedik, biz şu anda inovasyonla ilgili ders koymaya çalışıyoruz. Bunu için Murat Bey'den de söz aldık. Ders konusunda ve ders verme konusunda herhangi bir problem yaşamayacağımızı, her türlü katkıyı yapacaklarını söylediler. Yani demek istediğim, küçük çaplı kendi etkinlik alanlarımızda da pek çok çözüm üretebiliriz diye düşünüyorum. Teşekkür ederim.

S. Ahmet Yiğitbaşı

Buyurun.

Sn. Semra Ülkü

Semra Ülkü, İzmir Yüksek Teknoloji eski rektörüyüm efendim eğitim konusunda da epey kafa yorduk Timur Bey'le birlikte, arkadaşlarımızla birlikte. Ezberden uzak eğitimin yerleştirilmesini hedefliyoruz tüm kademelerde. Proje esaslı eğitim diyoruz, öğrenci merkezli eğitim diyoruz. Yalnız bu eğitimi verecek eğitici kadrolarımız yeterli mi? Onun üzerinde meslek liseleri, meslek teknik okulları dahil durulması gereken bir konu olduğuna inanıyorum. Buna yönelik bir takım eğitim merkezlerinin kurularak burada eğitimcilerin eğitiminin bu yönde sağlanması önem taşıyor. Ayrıca meslek teknik okulları veya meslek

liselerindeki eğitim kadrolarında özellikle etkili olan eğitim fakültelerinin yapısının veya eğitim fakültelerinin işlevinin gerçek rayına oturtulması lazım. Eğitim fakülteleri hiçbir şekilde fen fakültelerine alternatif olmamalı. Eğitim fakültelerinde kimya bilimi değil kimyanın nasıl öğretilmesi gerektiğinin en güncel ve ezberden uzak yöntemlerle, öğrenci merkezli yöntemlerle nasıl öğretilmesi gerektiğinin öğretilmesi lazım. Bu konuda da bakanlığımızın pek çok yapabileceği şey olur. Gerekirse yardımcı olmaya davet ederim.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Teşekkür ederiz. Buyurun.

Sn. Deniz Üner

Profesör Doktor Deniz Üner ODTÜ Kimya Mühendisliği'nden. Üç hususu ben paylaşmak istiyorum. Son bir hafta içinde okuduğum iki makaleyi öncelikle. Bunlardan bir tanesi Times Education'da yayınlandı. Geleceğin üniversitesi sorusuna dünyanın farklı yerlerinden üniversite rektörleri ya da üst düzey üniversite yöneticilerine soru sorulmuş 2030'da üniversiteler nasıl olur diye. Çok fütüristik yanıtlar gelmiş, ben burada büyüsünü bozmayayım sizleri okumaya davet ediyorum. Özellikle de uzun vadede üniversitelerimiz nasıl olacak sorusuna kafa yoranlara. Diğeri American Chemical Society Central Science'ın bir makalesi bu da dün mailboxıma düştü. Bilimi sürükleyen 10 itici güç diye bir analiz yapmışlar, Amerika Kimya Topluluğu'nun temel yayınlarının ki bu yayınlar çok sıkı takip edilen, etki faktörü yüksek yayınlar ulusal ve uluslararası editörlerine bir anket yapmışlar ve bilimin 10 itici gücü 2016'da nedir diye sormuşlar. Bunda da büyüü bozmak istemiyorum sizleri okumaya davet ediyorum. Ama üçüncü husus çok bariz onu söyleyeceğim, açık açık söyleyeceğim. Artık hepimizin erişebildiği, herkesin erişebildiği bir YouTube üniversitesi var. YouTube ilkokulu var, YouTube ortaokulu var, meslek yüksek okulu var. İnsanlar yaptıkları, yapabildikleri şeyleri çıkıp YouTube'da anlatıyorlar, onlara da biz başvurup değişik şeyleri öğrenebiliyoruz. Evde kırılan bir cihazı nasıl onarırsınız dediğimizde YouTube'da onlarca video olduğu gibi, efendim atık uçak lastiklerinden dizel nasıl elde ederiz dediğimizde de YouTube'da bunun nasıl yapılacağına dair videolar bulabiliyoruz. Dolayısıyla YÖK'e gitmeden, müfredat değişikliği yapmadan, hatta bakanlığa bile başvurmadan YouTube'a bir video yerleştirdiğimiz zaman insanlar bunu izleyerek kendilerini geliştirebiliyorlar. Dolayısıyla benim davetim derneğe ve platforma bu tür YouTube videolarının artabileceği mekanizmaları oluşturun. Yani herkesi ben mesela elimde bu tür videoyu oluşturabilecek bir tür yazılımı indirebileceğim bir yer olsa ki bu yazılımlar da var, kendi videonuzu kendinizin yaratabileceği, burada oturup kendi laptopumuzun kamera ve voice recorderını, ses kaydedicisini, kullanarak bir takım şeyler hakkında onar dakikalık bilgilendirici, eğitim verici sunumlar hazırlayabiliriz bu herkese açıktır, bu son derece liberal bir platformdur ve bu platformunda kullanıcı sayısı katlanan bir eğitim şeyi olacaktır. Ulaşacağı bir arazi olacaktır. Dolayısıyla ben kişisel olarak YouTube Üniversitesi'ni ya da YouTube Meslek Yüksek Okulu'nu önemle tavsiye ediyorum.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Son bir soru almak istiyorum, yavaş yavaş toparlayacağız. 6'ya çeyrek var. Arkada, pardon siz de istiyordunuz galiba ama. Çok kısa alabilirsek yalnız, çok özet olarak çünkü başka katkıda bulunmak isteyenler de var. Çok kısa alabilirsek.

Sn. Caner Zanbak

Efendim ben Caner Zanbak. Sayın hocamızın önerisi harika. Harika da, yanlış yönlendirmeye yol açabilen eğitim de YouTube'a konulabilir çünkü hiçbir denetim mekanizması yok. İşte bizim bu, yoksa eski lonca siteleri, şunlar bunlar harikaydı. O loncadan çıkmış biri hemen işe alınır. Ama şimdi sertifikasyon sorunu var. O yapılmaya çalışılıyor ama o sertifikasyon da çok sert yapıldığı için, sıkıntı orada. Yeterli değil, yetmiyor ve de çok hızlı da yapmaya çalıştığımızda eğitimi, mesela lonca sisteminde iki senede mezun oluyordu alttaki çırak. Ama bakınız Timur Bey ne dedi? Ben adamımı üç gün size veremem diyen işveren var hızlı yaptığınızda da. Sıkıntı işte bunu ortasını bulabilmek. Tamamen katılıyorum YouTube'da çok güzel şeyler üretilebilir, çok kötü şeyler de.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Çok teşekkür ediyorum. Teşekkür ediyoruz. Hocamıza teşekkür ediyoruz. Bir katkıda bulunmak isteyen daha hocamız var.

Sn. Mehmet Bolat

Merhabalar, Mehmet Polat İzmir Yüksek Teknoloji'den. Bu sunulan sonuçların elde edildiği çalıştayda ben de vardım. Şimdi çok güzel fikirler geliyor, bir tarafında üniversitelerde hocam anlattı biz bunu beraber de yapabiliriz diye. Bir tarafında bürokrasinin yapacağı şeyler var ama ben şunu diyorum yani burada konuştuğumuz sanayiciler olarak örnek veriyorum bizim bir CO-OP öğrencilerimizi seçmeli ders almak yerine şirketlere gönderiyoruz, yani dersi orada alıyor. Ya da hepimizin bildiği stajlarımız var. Acaba, bu konularda endüstrinin, sanayinin daha verici olması açısından bir şey yapılabilir mi? Ne bileyim ben, örnek veriyorum AR-GE merkezi açılıyorsunuz 15 tane şu kadar, şu nitelikte insan olması lazım diyorsunuz. Büyük şirketlerimiz var. Üniversitelerden şu şekilde mesela CO-OP programlarının geliştirilmesi, şu şekilde öğrenci alacaksınız, içinizde barındıracaksınız, staj programlarında şu büyüklükte bir şirketseniz en az şu kadar öğrenciyi staj programına almanız lazım. Yani şimdi bakın burada söylenenler aslında buraya gidiyor. Yani üniversitedeki eğitimi biz nasıl endüstriye taşıyoruz? Bunu yaptığımız zaman hoca da gelecektir bir şekilde, bir şekilde ona dahil olacaktır. Benim yani, hani, bürokrasiye gitmeden üniversitede yapılanları da katarak, sanayici olarak bu şekilde neler yapılabilir? Yani kurallar geliştirilebilir mi? Bunun için, dediğim gibi yani nasıl olur bilmiyorum çünkü o tarafında değilim ama şu boyda bir sanayiciyseniz şu kadar staj öğrencisi almanız lazım. En azından bir centilmenlik anlaşması gibi. Ya da bilmiyorum kurallara bağlı.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Evet. Çok teşekkürler. Bunlar da sonuç bildirgesinde yer alabilirler. Buyurun.

Sn. Katılımcı

Şimdi bu son öneri güzel de bir şey gözden kaçıyor. Bu çocukların sigortalanması olayı. Çünkü fabrikaya gittiği zaman birisi, hiç beklenmedik bir iş kazası, bir şey üstüne dökülebilir, laboratuvarında çalışırken vesaire. Gerçi onlar sigortalanıyorlar. Bir dakika bir konu anlatacağım. Bakın ben bir özel vakıf üniversitesinde çalışıyorum. Şimdi geçen gün endüstri mühendisliği danışma kurulu toplandı ve sektörden, onlar tabii daha çok yönetimle ilgili vesaire, bayağı saygın insanlar geldiler. Hepsi buradaki gibi stajların az olduğundan bahsettiler. Ve stajların bir program dahilinde yapılması gerektiğini gündeme getirdiler. Şimdi

bizim mesela üniversite yirmi iş günü, bir zorlarsak bir yirmi iş günü daha kırk iş günü, onun üzerinde ben kesinlikle sigortayı ödemem diyor. Yani üniversite öyle diyor da hocam siz devlet üniversitesindesiniz. Yani bir nokta, başka bir nokta daha var. Öğrenci staj yaparken tabii bir ücret de tahakkuk etmek lazım. Süre uzayınca sanayici de bunu bir külfet olarak görmeye başlıyor, anlatabiliyor muyum? O yüzden devlet burada bir yaptırım şeyi koyabilir ama bunların önünü arkasını düşünmek lazım. Öyle güzel gözüküyor da kağıt üzerinde, pratikte çalışmıyor. Şimdi burada belki şöyle bir model çıktı ortaya. Esnek model, şey, esnek staj programı gibi. Çünkü bir de öğrencilerimizi kalitesini vesaire hepimiz biliyoruz. Bir gerçek var yani. Toplumda muazzam bir değişim var. Kibarını söyledim yani. Dolayısıyla merak yok. İlgi yok. Stajı imzalatıp vesaire yani şimdi tabii ama her öğrenci öyle değil. İlgili, meraklı öğrenciler var ve ayrıca ilgili sanayiciler de var. Yani her sanayici de öyle değil. Dolayısıyla biz orada şöyle bir şeye karar verdik. Dedik ki ilgili, gelecek vaat eden öğrencilerle ilgili sanayici ve sektör temsilcilerini en azından onları bir araya getirelim çünkü onlar bu öğrencileri zaman içinde işe almayı falan planlıyorlar. Evet. Ve böyle bir durumda o zaman böyle esnek bir program yapmalı. O zaman sanayici, demin söylediğim sigorta, ekstra olanı veya ücret olanıyla ilgili olduğu için çözüme yanaşıyor. Sadece bildirmek istedim.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Tamam. Çok teşekkürler. Son bir katılım alalım. Murat Bey ile kapatacağız sonra.

Sn. Katılımcı

Burada bu kadar duayen insan varken bana bir yorum yapmak düşer mi bilmiyorum ama ben işimi biraz daha uzun vadeli bir fikir, kendi fikrimi söylemek istiyorum. Bence çok güzel çalışmalar var. Üniversitelerde yapılan ve geleceğe, gerçekten çok gelecek vaat eden çalışmalar da var. Yani burada hocalarımızdan da duyduğumuz kadarıyla. Yalnız onun bir aşama acaba öncesine nasıl geçebiliriz. Çünkü kimya ve kimya mühendisliği bölümünü gerçekten meslek aşkıyla seçebilecek olan çok pırlanta gibi öğrenciler olabileceğini görüyorum ben. Ama maalesef ki bazı okuduğum dergilerde gördüğüm kadarıyla da çok da fazla bir artık kimya ve kimya mühendisliği talebinin giderek azaldığını gördüm. Bunun haricinde, gelecek olan çocukların gerçekten bunu meslek olarak bir şevkle bunu yapacak olan öğrencilerin gelmesi lazım. Bu yüzden mesela BASF binasında, bir BASF kid lab diye başlattığı bir program da var. Onun haricinde Dupont'un da zamanında yapmış olduğu çekirdekten öğrencileri alıp x bir ürünü verip bunu nerede kullanırsın diye hazır, onların düşünce yapıları kısıtlanmadan yaptıkları öğrenciler ve gençlere yapılan çalışmalar var. Ben de Eğitim Gönüllüleri Vakfı'nda daha önce fen dersi vermiş olan bir kişi olarak, çok güzel, gerçekten çok pırlanta gibi gençler olduğunu görüyorum. Yeter ki bizim onlara kimyayı ve kimya mühendisliğini sevdirmemiz lazım. Bunları nasıl yapacağımızı gerçekten ben ufak tefek bazı fikirlerim var ama belki daha sistematik yapılması lazım.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Çok teşekkürler. Buyurun hanımefendi. Sonra size vereceğim Murat Bey.

Sn. Nurseli Uyanık

Profesör Nursel Uyanık. İstanbul Teknik Üniversitesi, kimya bölümümdenim. Bir beş sene kadardır, ufak ufak başladık kimya kulübü üzerinden. Biz staj kontenjanı alıyoruz. Bana, işte diyelim ki Deva on iki tane stajyer veriyor. Sekizi laboratuvar, diyelim ki dördü işletme.

Ondan sonra, evet bunları öğrencilerimizden memnun oldukları için yıllar içerisinde arttırdılar. Bir sürü firma var ama bu belki benim kişisel, şey var, organik kimya var. Yani bu çabalarımızla geçen sene otuz tane öğrenciye, çok güzel, ben staj yeri buldum. Ancak şunu ifade etmek istiyorum ki, bu yıllardır çabalamam beni İstanbul Teknik Üniversitesi, kusura bakmasın rektörlük makamı, ikna edemedim ki uzun dönem staj için. Yani bir bitirme ödevi yapabilmesi için sanayide öğrencinin sigortalanması. Şirket de, firma, yani üniversite sigortalarsa ben bitirme öğrencisi alırım diyor. O açıdan lütfen sanayicilerimiz madem ki böyle bir işbirliği istiyorlar. Stajla ilgili sorunumuzu benim gibi halletmek mümkün. Ancak orada gerçekten üniversite veriyor staj parasını, şey, sigorta parasını. Ancak uzun dönem staj beğendikleri zaman öğrenciyi mezun olduğu zaman işe alıyorlar. Böyle bir durumda sanayicilerimizin lütfen bu konuda destek olmasını rica ediyorum.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Oldu, çok teşekkür ederiz. Murat başkanla bitiriyoruz. Kusura bakmayın. Saat altıda bitiriyoruz. Son artık kapatıyoruz, kusura bakmayın.

Sn. Murat Akyüz

Şimdi tabii, çok önemli bir çalışma. Bizler de ihracatçı olarak sponsorluğunu yapmıştık ve ben bu konuyla halen gurur duyuyorum. Çünkü bizlerin de üniversite yıllarında yaşadığı şeyler oldu. Çok fazla gençlik yılına dönmeyeceğim ama şunu söylemek istiyorum. Yani staj, birincisi, staj yapacağımız şirkette ne konumdayız. Ya sen aman hiçbir şeye dokunma, biz sana imzalatalım görüşü olan yerler oldu. Atölye stajımızın olduğu zaman. İçeri girdik. Sakın buradan içeriye geçme dedi. Ben burada imzalayacağım. Sana şu tarihte vereceğim. Ama bizim beklentimiz başka, farklı bir beklenti. Fakat yani şimdi gidip bunu söyleseniz, stajı ben böyle yaptım diye, başınız belaya girer üniversitede. Fakat belirli bir zaman dilimi var. O zaman diliminde de bunu yapmak zorundasınız. Sonra işte İstanbul Sanayi Odasında bir böyle bir tanıdık bulunarak, şimdiki iflas eden işte Uzel fabrikasında, orada traktör fabrikasında yaptık ama orada da sekizi beş geçe gelersen üç defa, stajdan atılırsın dediler. Onun korkusuyla da böyle tam böyle saat gibi içeriye girmeye başladım. Şimdi bambaşka yöntemler. Tabii öğrenciler de şansına ne düşerse mantığına geliyor. Şimdi öğrenciler de bu seçme şansına hiç bırakmadan belirli bir formata sokacak bir yöntemimizin de olması lazım, kabul ediyorum. Şimdi başbakanımızın açıkladığı bir işte şey vardı. Müjde olarak. Yeni çalışanları sektöre kazandırmak amacıyla uzun süreli, yani mezun olduğu andan itibaren örneğin bir yıllık maaşını devletin belli bir formatta karşılaması. Eğer böyle bir şey olursa. ARGE merkezlerinde yapılıyor. Bakın tasarım merkezlerinde yapılıyor. Yani çeşitli teşvik mekanizmalarında yapılıyor ama bunu bütün sektörlerle yaymak amacıyla. Yoksa ARGE merkezinde yapılması maalesef Türkiye'ye yayamıyor. ARGE merkezlerine başvuran sayıyı öğrendik. Yani binde bir bile olmazken bizim bunu bütün sektörlerle uygulamasını beklemek çok zor olabilir diye. Bu yönüyle bu çok önemli ve bir standardını, formatını oluşturmamız lazım ki çok daha ileri vadede öğrencilerimize faydalı olalım. Bunu daha küçük yaşlara indirmek amacıyla da ben şunun sözünü de verebiliyorum. Bakın bunu da yaptık biz. Belirli bir bütçeyi koyduk, ilkokullara gittik. Ama ilkokulda bütçesi, daha doğrusu gelir düzeyi zayıf olan yerlere gittik. Çok fazla uzaklara gidemedik. Yolculuk maliyeti çok fazla biniyor diye. Yoksa benim canı gönülden isterim ki Anadolu'nun en ücra köşesine gidip yapalım. Kimyayı, kimyayla ilgili herhangi bir şeyi onlara sevdirebilmek için çeşitli böyle ilginç testleri götürdük.

Oyunlar şeklinde. Yani bunu, ama bakın sadece bir firmaya mal etmeden, bunu genel anlamda, şimdi diyelim ki örneğin, bütçe, bütçe koyalım. Yirmi bin, otuz bin, artık o sırada ne çıkarsa, kırk bin, elli bin. Ama bu parayla en pratikte, en uygun yöntemle ne yapılacak. Şimdi firmalara sorduğumuz zaman da deniliyor ki, biz işte bunu Amerika'dan getirdik, şöyle bir model, işte şöyle bir şey falan kit şeklinde satmaya çalışıyorlar size bu sefer. Bunun da ötesinde, sizlerin, yani çocuklar için ilginç olabileceğini düşündüğünüz şeyleri toparlayıp o kimyasalları da toparlayıp bununla ilgili bir tim kurulur. O tim, çeşitli şekillerde bunu tanıtır. Bir sene boyunca çocuklara da tanıtırız. Yani, çünkü bunu da bu şekilde söylüyorum. Yani cam tüpü düşürürseniz, kırarsanız, bunun tekrar bütçesi yok diyerekten elimize bile vermediler. Yani bu da üzücü bir şey tabii. Yani, bu yöntem nereden buralara gelebildik. Yani kim bilir verseler ne olurduk. Şimdi işi oraya götürüyorum. Yani burada bir imkan meselesi. Gerçekten ülkenin de imkanı kısıtlı. O yüzden buna da dikkat etmekte fayda var. Bir de üçüncüsü de, fazla uzatmayacağım, kimya, sektör platformu olarak da bu bahsettiğimiz videoları belirli bir web sitesinde biz upload edebilecek bir portalı oluşturalım hocam. Bunu hep beraber yapalım. Hep beraber. Ve burada çıkıp bir şekilde, örneğin süre de koyalım. Bu süre içerisinde anlatılacak konuları anlattırılabilir ve puanlama yöntemiyle de gerekiyorsa bunu atılması gerekiyorsa da o videoyu atılsın. Yani bir oto kontrol yöntemiyle de belirlenir. Yani şimdi burada asker gibi biraz evvel biz kendi aramızda sohbet de yine onu konuşuyorduk. Ya dedim şu yahoo e-mailleri acaba yahoo e-mailini Türkiye'de bulmuş olsaydık ne olurdu diye. Herhalde iki ikametgah, iki nüfus sureti, dört tane fotoğraf falan gibi böyle şartlar koyardık ilk etapta o e-mail adresini almak için diye. Yani şimdi giren nasıl alıyorsa o şekilde bir videoyu upload edebilmek amacıyla çok kolay bir yöntem olsun ama puanlayarak da tekrar inip gitsin. Bununla beraber, bunu biraz daha zenginleştirmek amacıyla ben bir görüş daha ortaya atmak istiyorum. Hani çeşitli araştırmacılar, çeşitli konularda kendilerini anlatamıyorlar bazı ürünlerde, ARGE proje pazarı gibi. Sürekli olabilecek bir ARGE proje pazarı da orada olsa. Örneğin geçen hafta, inovasyon haftasında bir İsraili ARGE merkezi kurucusuyla konuştuk. Dedi ki, biz dedi, işte indigo gibi yerlere sürekli şey yüklüyoruz, projeleri yüklüyoruz ve oradan satışını sağlıyoruz. Gerekiyorsa, gerçekten satılabilecek bir konu varsa üniversitedeki araştırmamızdan herhangi sektördeki bir öğrencimize kadar bunu çıkıp anlatsın o platformdan, o web sitesinde. Bunun gerçekten ilgilenen bir sanayicisi de varsa o sanayici onu izlesin. Bu benim ilginç deyiş de oradan kontakt kursun. Bu şekilde. TED tabii otuz dakikalık işte kırk dakikalık en ünlü konuşmacılar ama burada bizim bahsettiğimiz işte gerçekten önemli bir konu varsa yani onu yapalım, onun süresine de karar verelim. TED Talks. Sizin TED Talks diyorsunuz değil mi? TED Talks. Evet. TED Talks. Evet. Anladım. Mutlaka. Yani o zaten şimdi denilir ki, bu uygun değil, içerik uygun değil diye birisi hemen notlar, o anda atılır. O zaman o atılan hemen, bir, işte o gözlemcinin şeyine kadar bekler ya da işte o onay verdikten sonra yüklenir. Onun kuralı oluşturulur, bence bu sadece bir süreç. Kısacası bundan.

Sn. Ahmet Yiğitbaşı

Peki Murat Bey. Murat Başkan'a çok teşekkür ediyoruz. Timur Başkan siz en son çok kısa bir şey söylemek istiyor musunuz? Peki o zaman ben en azından oturumun bu kısmıyla ilgili çok teşekkür ediyorum. Yine. Buyurun. Peki. Şöyle yapalım mı acaba, yani bu oturumu, burası,

devam edecek yani bu oturum. Devam edecek sonra devam edecek. Ben bir tek bu kısmını toparlayayım. Daha sonra akademisyen, hakikaten akademisyenlerimize çok güzel öneriler oldu bir kere ben çok teşekkür ediyorum hakikaten oturumun bu kısmında. Ve bunun da sonuç bildirgesine bir şekilde girmesini de istiyorum şahsen. Dolayısıyla bütün katılımcılara, oturuma katılan katılımcılara, konuşmacılarımıza çok teşekkür ediyorum ve bir fotoğraf için oturumcuları ediyorum. Teşekkürler.

16 ARALIK 2016 CUMA

IV. OTURUM

2017 YILI YATIRIM BAZLI TEŞVİK SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Oturum Başkanı: Sn. Yavuz CABBAR - ANKARA SANAYİ ODASI

Genel Sekreteri

Sn.Prof.Dr.İbrahim
KILIÇARSLAN

Bilim, Sanayi ve Teknoloji
Bakanlığı, Sanayi Genel
Müdürü

Sn. Orhan Şimşek

Bilim, Sanayi ve Teknoloji
Bakanlığı, Şube Müdürü

Sn. Mehmet Yurdal
ŞAHİN

Teşvik. Uygulama ve Yabancı
Sermaye Genel. Müdür
Yardımcısı

Sn. Nalan Kibar

Değerli Katılımcılar yerlerinize geçmenizi rica ediyoruz.

Değerli katılımcılar 8. Kimya Sektör Platformu Kimya endüstrisi gelişim şurasının 2. Gününe hoş geldiniz diyorum. Günaydınlar.

Bugünkü şuramızın ikinci bölümü dördüncü oturumumuzla başlayacak. 2017 yılı yatırım bazlı teşvik sisteminin değerlendirilmesi bundan önce transferlerle ilgili bilgi vermek istiyorum. Saat 14.00 ve 15.30 da transferlerimiz olacak. Otelin önünden hareket edecek. Bilginiz olsun. Odalarınızı en geç saat 13.00'te boşaltmanız rica ediliyor. Bu oturum başkanlığı için Sayın Yavuz Cabbar'ı sahneye davet ediyorum.

Sn. Yavuz Cabbar

Herkes Günaydın, Bugün çok önemli üç konuşmacımız var. Programda her ne kadar iki konuşmacımızı görünüyor olsa da konuşmacılarımızdan birisi sanayinin patronu, sanayinin sahibi, sanayi genel müdürümüz olacak. Tabi teşvik sektör için çok önemli. Yeni gelişmeleri Teşvik Uygulama Genel Müdür yardımcımız Mehmet Yıldan Şahin. Sayın Doktor Mehmet Yıldan Şahin anlatacaklar. Sanıyorum onun bize müjdeli haberleri olacak. Salonumuz dünkü kadar kalabalık olmasa da yine epey sabah 9.30'da epey dinleyicimiz var. İlk başta Sanayi Genel Müdürümüz Sayın Prof. Dr. İbrahim Kılıçarslan'ın genel bir kimya sektörüne bakanlığın bakışını anlatan bir sunumunu alalım. Peşinden de bizim kimya stratejimizi uzun yıllardır çalıştığımız son değişiklikleri belki aktaracağımız bir sunumumuz olacak. Tabii ki buraya ilaveleri herhalde katılımcılarımız bu oturum esnasında yapacaklar biliyorum. Sayın Genel Müdürüm söz sizde buyurunuz efendim . nasıl rahat ederseniz? İsterseniz kürsüden, isterseniz buradan.

Sn. İbrahim Kılıçarslan

Sayın Başkanım, Sayın başkanlar, kamunun değerli yöneticileri, Kimya Sektörünün çok kıymetli temsilcileri hepinizi saygıyla selamlıyorum. Günaydın diyorum. Toplantının kimya

sektörüne hayırlı olmasını diliyorum. Çok genel olarak kimya sektöründen bahsedeceğim ve bizim bu sene 2017 de başlayacak ve 2020'ye kadar sürecek olan sanayi stratejimizi 16 maddeden oluşuyor. Arkadaşlarımız çok kısa şekilde üzerinden geçecekler. Sizlerin katkısıyla hazırlandı zaten. Sektörün, akademisyenlerin, sektörün dertlilerinin katkılarıyla hazırlandı sanayi stratejisi. Tabii ki hala katkıya açık durumda. Bugün eğer güzel maddelerimiz olursa biz katkı yapmak isteriz. Sanayi stratejimizle biz 2020'de Türkiye'nin Kimya sektörünün nasıl olacağını planlıyoruz. Dolayısıyla ilk önce bizim bir hedefimizin olması lazım. Bu hedefe gidecek bu yolları biz buluruz. Ne gerekiyorsa onu da stratejide yazıyoruz zaten. Ama ilk önce 2020'de kimya sektörü nasıl olmalı? Buna bir karar vermemiz lazım. Yapılan toplantılarda bunlar tartışıldı. Hatta ben katıldığım toplantılarda her defasında bizden zor şeyler isteyin. Zor isteyin kolay şey istemeyin. Çünkü bu hükümet son birkaç yıldır sanayicinin nerdeyse her istediğini her makul istediğini veriyor. Daha yeni müjdeler geliyor. Şuanda üretim reform paketi hazırlıyoruz. Elektrik üzerinden alınan bir vergi var TRT vergisi herhalde iste bunlarda tartışılıyor. Sanayicinin üzerinden kaldırılсын mı? Kaldırılmasın mı şeklinde? Dolayısıyla biz bugün için yine katkılara açığız.

Değerli arkadaşlar, Türkiye sosyal refahını sanayileşme ile çizmiş yani Türkiye Kalkınma Politikası sanayileşmeyi tercih etmiş. İhracatımızın % 94'ü imalat sanayi ürünü. Bu Türkiye'nin zaten sanayileşmiş bir ülke olduğunu gösteriyor. Ancak, ihracatımızı oluşturan ürünlerin kg fiyatı 1.6 \$. Bu da Türkiye'nin düşük teknolojide ürünler sattığını ve bu seviyede kalacağını gösteriyor. Yapacağımız tek şey inovasyon, yenilikçi üretim, teknoloji geliştirme. Kimya sektörü üzerine baktığımız zaman Türkiye'nin en fazla ithalat kalemlerinin içinde kimya sektörünü görüyoruz. 35 milyar \$ veya 35'in biraz üzerinde sanırım. 40 gibi evet 40 milyar \$ diyor Timur Bey. 40 milyar \$'lık ithalatımız var. İhracatımızda var 15 milyar \$ civarında. İhracatımız, ithalatımız çok yüksek olan bir teknoloji peki bu şimdiye kadar bu teknoloji niye gelişmedi. Kimya sektörü niye gelişmedi? Diye de düşünüyorum ara sıra. Belki kimya sektörü nitelikli eleman istiyor diğer sektöre nazaran bu olabilir diye düşünüyorum. Artık kimyada gelişme zamanı. Kimya sektöründe çalışan insan nüfusuna baktığımız zaman yaklaşık 300 bin civarında. Rakamları yuvarlayarak söylüyorum. 300 bin civarında ama bunun büyük bir kesimi plastik sektörü, kauçuk sektöründen oluşuyor. Kimya sektörünün pür kimyada 50 bin – 60 bin civarında çalışan görünüyor. plastik sektörü Kimya sektörünün bir alt kümesi olmakla beraber Avrupa da en büyük plastik üreticisi 2. Sırada Türkiye dünyada 6. Sırada ama kapasite olarak üretim miktarı olarak böyle değer olarak böyle değil. Avrupa'da kapasite olarak üretim miktarı olarak ikinci sıradayken Almanya'dan sonra dünyada 6. Ama değer olarak 18. Sırada. Ucuz mallar satıyoruz. Pahalı mallar alıyoruz. Plastik sektörü tüm ürünü, hammaddeyi ithal kullanıyor nerdeyse. Çünkü buradan çok az belki % 15 civarında Türkiye'den temin ediyor. Gerisini yurtdışından getiriyor. Enerjimizde ithal. Biraz önce konuştuk makinelerimizde ithal geriye tek girişimcilik kalıyor. Katma Değer olarak yaptığımız. Bir girişimci gücümüz var. Bizim bu arada yapmaya çalıştığımız işte biraz önce görüştük. Makine konusunda, teknoloji konusunda da bir şeyler yapabileceğiz. Yapabilecek kapasite olarak kendimizi görüyoruz. Kimya sektörü ar-ge'ye dayalı. Nitelikli insan gücü gerektiren bir sektör. Türkiye'de ARGE Merkezinin % 10'nu Kimya sektörünün Ar- Ge merkezleri ..33 tane gözüküyor bendeki rakam.

Türkiye’de 300’ü geçtik AR-GE merkezinde demek ki % 10’u . Bu % 10 da ikiye bölersek bir kısmı ilaç bir kısmı kimya yani kimya sektöründe 18 tane ar- ge merkezi olması da sektörün Türkiye’de daha gelişmediğini gelişmeye açık olduğunu gösteriyor. Bu rakamlar bize öyle. Ben dünyayla mukayese ettiğim zaman kimya sektörü katma değeri yüksek bir sektör. Türkiye 1 birim ar- geye harcıyorsa, Kore 10 birim, Almanya 13 birim, Japonya 22, Çin 64 birim yani Türkiye’nin katı olarak söylüyorum bunu. Ar- geye harcama yapıyor. Petro Kimya üzerindeyse yine Kimya dediğimiz zaman bizim derdimiz Petro Kimya da bizim bir derdimiz. Mevcut kapasitelerimiz yetersiz. Türkiye’nin şuanda mevcut kapasitesinin 5 katı kadar daha petro kimya tesisine ihtiyacı var. Yani daha da somutlaştırsak bir PETKİM gibi bir en az iki tane çok acil ihtiyacımız var. Sektörünün ihtiyacını karşılamak için bunun sayısının 4-5 olması da gerekiyor. Büyük yatırımlar bunlar. Büyük yatırımlarda dünyaya baktığımız zaman stratejik büyük yatırımlarda hepsinin içinde devlet var. Devlet yapmış veya ortak olmuş daha sonra devretmiş. Yani Türkiye stratejik görüyorsa ve büyük yatırımsa devletinde içinde olabileceği model üzerinde de çalışılabilir diye düşünüyorum. Kimya sektörünün Türkiye’nin şuanda dünnde konuşuldu en büyük sıkıntılarında bir tanesi yer sıkıntımız var. Türkiye çok büyük bir ülke ancak tesis kuracak yer bulamıyoruz Türkiye’de. İşte benim bildiğim 3 senedir beri chemport konuşuluyor. Daha öncesi de var. Kimya sektörünün özelinde liman olması gerekiyor. Limanın derinliğinin olması gerekiyor. Sahanın olması gerekiyor. Türkiye’nin 3 tarafı denizlerle çevrili olmasına rağmen böyle yer bulmakta zorluk çekiyoruz. Bulduğumuz yerleri de bazen nitelikli elemanında bulunmasını da istiyoruz o yerde. Dolayısıyla biz sıkışa sıkışa Marmara Bölgesine, Marmara denizin çevresine sıkışıyoruz. Dolayısıyla buralarda yatırım sıkıntısı çekiyoruz. Karşımıza 1939’un Zeytincilik Kanunu çıkıyor karşımıza Biz zeytinleri seviyoruz ağacı da seviyoruz. Burada bir mukayesede yapılması gerekiyor. Çok miktarda zeytin olmalı, olmasın demiyoruz hiçbir şekilde ancak sahil Marmara Bölgesinde ki her yerde de zeytin ağacı var. Bunu da göz önünde bulundurmanız gerekiyor. Zeytincilik kanunu 1,5 yıl evvel tartışmaya açılmıştı. Ancak o tartışmayla kaldı. Sözlerimi şöyle toparlamak istiyorum. Türkiye Kimya sektöründe mutlaka bir şeyler yapmak zorunda. En fakir olduğumuz sektör Türkiye de kimya sektörü. Dünyaya baktığımız zaman kimya sektörü güçlü olan ülkelerin sanayide de güçlü olduğunu, ekonomide de güçlü olduğunu hatta dünyada da güçlü olduğu görüyoruz. Dolayısıyla kimya sektörü özelinde hazırladığımız 14 maddeden oluşan stratejimiz 2020’nin stratejisidir. Dolayısıyla katılımcılardan çok rica ediyorum üzerinde duralım çünkü 2020’i kurguluyoruz. Eğer içerisinde eksikler varsa tamamlarız. Hatta daha zor eylemler varsa yani biz bunu her toplantıda söylüyoruz devletten isteyin. İsteyin, değerlendirilim. En azından değerlendirmeye girsin. Sanayicinin isteklerine de açığız. Stratejimizi biraz sonra arkadaşlarımız tekrar edecek. Yeni maddeler olursa, zor güç maddeler oluyorsa ben memnun oluyorum. 2020’yi planlıyoruz. Görmediğimiz şeylerde olabilir. Biraz hayalde kuracağız. Bunu da yaparken 2020 stratejisi hazırlıyoruz. Ben stratejimizin de hayırlı olmasını diliyorum. Bugünkü toplantımızın hayırlı olmasını diliyorum. Çok teşekkür ediyorum. Sağ olun.

Sn. Yavuz Cabbar

Evet Sayın Genel Müdürümüze çok teşekkür ediyorum bende. Tabi yerden göğe kadar haklı. Kimya Sanayi olmasa sanayi olmazdı işin aslına bakarsanız. Yine söylediği bir şey. Sermayeye yoğun bir sektör. Gerekli sermaye birikimi yapamadığımız için büyük kimya tesisleri de kuramıyoruz. İşte 18 Kimya, 15 ilaç 33 tane ARGE merkezi var. Buda gayet doğal yani büyük firma sayısı ile bana kalsa orantılı. Diğerleri daha küçük çaplı plastik, boya sektöründe faaliyet gösteren firmalar olduğu için bu sayı normal yani bana kalırsa az bir sayı değil. 33 tane ilacı da kattığımızda ARGE merkezinin olması. Her ne kadar ARGE, araştırmacı sayısı aşağı düşürmüş olsa da çok ciddi bir rakam. Henüz küçük firmaların ar-ge merkezi kurmaları pek mümkün gözüküyor. Bu zeytincilik kanunu yıllardır tartışılıyor ama bambaşka bir noktaya temas etmek istiyorum. İşin aslına bakarsanız mevcut kanunla bile birlikte yapılabilir tesisler. Orada bizim tarım bakanlığımızın şahsi kanaatim yine zeytincilik enstitülerini düzgün kullanamıyor olmasından kaynaklanıyor. Kanunun ilgili maddesi aynen şöyle diyor. Zeytinlerin vegetatif, jeneratif gelişmesine mani olacak nitelikte toz, gaz, duman çıkaran sanayi tesisleri kurulamaz diyor 3 km yakınında. Hiç sanayi tesisi kurulamaz demiyor 3 km yakınında. 3 km yakınında şu nitelikte sanayi tesisleri kurulamaz diyor. Zeytincilik enstitüsünün o sanayi tesisinin o nitelikte olup olmadığını tespit edip izin vermesi lazım ama bizde otomatikman o tür sanayi tesisi oldu mu kurulamaz diyor sanki 3 km yakınında sanayi tesisi kurulamazmış gibi algılanıyor ve maalesef o madde sanayicinin önünde engel olarak gözüküyor. Engel olmaması gerekirken maddenin içerisinde nasıl yapılacağı da aslında var. Evet şimdi kimya sanayi stratejisini... Buyurunuz efendim. Buyurunuz başkanım.

Sn. Timur Erk

Tragona'da şuanda tıpkı Answer'de, Rotterdam'da olduğu gibi çok ciddi chemport düşüncesinde olan ciddi bir hub var ve o bölgenin 3 km uzaklığında değil hemen yanında olan zeytinler de şu anda en üst düzeyde fiyat yapan ticarileştirilmiş zeytincilik söz konusu demek ki konuyu o şekilde görmek lazım ama gelin görkünkü 3,5 seneden beri chemport projemiz bir adım ileri gidemedi.

Sn. Yavuz Cabbar

Buyurunuz efendim.

Sn. Bülent Eker

Ben Namık Kemal Üniversitesi Öğretim Üyesiyim Prof. Dr. Bülent eker. Techno Park'ın Genel Müdürüyüm aynı zamanda. Şimdi bizim NATO'dan alınan bir limanımız var Tekirdağ, Marmara Ereğlisi arasında. Liman kurulmuş vaziyette arkasında çok geniş bir arazi var. Chemport için ideal bir alan gibi diye düşünüyorum. Dolayısıyla etrafında zeytin problemi de söz konusu değil. Çok güzel değerlendirilebilecek hazır altyapısı da olan bir alan. Bu alanın chemport olarak değerlendirilmesi konusunda çaba gösterilmesini arzu ediyorum. Teşekkür ederim.

Sn. Yavuz Cabbar

Tabi çok fazla bir miktarda çalışıldı. Türkiye'nin bütün kıyıları çalışıldı bunun için yani en az 10 senedir. 10 seneden fazladır 16 sene devam eden bir iş bu. Genel Müdürüm 3 yıldır belki işin içinde olduğu için söylüyorum. Chemport adı altında değildi daha öncekiler bir liman bir sanayi bölgesi peşinde olacak çok uzun süredir bütün kıyılar dediğiniz limanda bakıldı. İşte Zonguldak'ta Filyos vadisi de bakıldı. Birçok yer bakılmadık yer kalmadı. Karasu bakıldı yani her taraf bakıldı ama birçok problem olduğu için birazda kimyacılar Marmara Bölgesi istiyorlar işin aslına bakarsanız yani bir sebebi de odur. Marmara Bölgesinin dışına pekte çıkmak istemiyorlar. Bir sebebi de odur zorluğun çekilmesinin.

Sn. Tufan Çınarsoy

Sayın Başkanım, Sayın genel Müdürüm. Temennilerinize aynen katılıyorum ama küçük bir saptamam var. İşin temeli Kimya Sektörümüzün ARGE'sinin, teknolojisinin ürün geliştirmesindeki en büyük sıkıntısı bence ihracata dayalı bir sanayi stratejisi içinde yer almamasıdır. Bakın sanayi stratejisinden bahsediyorsunuz fakat bu ihracata dayalı sanayi stratejisi şekilde makro düzeyde yer almalıdır. İhracata dayanmayan bir sektörün rekabeti uluslararası alana götürmeyen bir sektörün temennilerle o noktalarda gelişmesi mümkün değildir. Bunun ikinci bir ayağı yabancı sermayeli kuruluşların Türkiye'de yatırıma teşviğın Kimya sektörü açısından yüksek teknoloji açısında ayrı bir teşvik sistemi içinde açısından ele alınıp ölçek ekonomisinde büyük ölçekli kuruluşların Türkiye'de yatırımları ön plana alınmalıdır. Türkiye'de bunlar yapmadıkça sanayide yeni hamle ihracata dayalı sanayi stratejisi kapsamında almadıkça aynı sorunları yaşayacağımızı ümit ediyorum. Teşekkür ederim efendim.

Sn. Yavuz Cabbar

Peki bir katkı daha alalım.

Sn. İsmail Hakkı Metecan

Ben PETKİM'den İsmail Hakkı Metecan. Japonya'da ilk etilen fabrikası 19757 yılında kuruldu. 20 bin tonluktu. Türkiye PETKİM 1965 te kuruldu. Yani 7 yıllık şeyle. Sektöre zamanında girdik. Ama ondan sonra devam ettiremedik maalesef. 1987'de özelleştirme kapsamına alındı. Tam 21 sene süren özelleştirme sonunda özelleşti PETKİM. Bu arada Yarımca'yı kapattık. Bir tek elimizde Aliğa kaldı. Ama yıllar öncesinde hem Yumurtalıkta hem Ceyhan'da hem değişik yerlerde üçüncü Petro Kimyanın fizibiliteyi yapıyordu. Bunun bir irdelenmesi lazım. O açıdan. Teşekkür ediyorum.

Sn. Yavuz Cabbar

Evet doğru. Yarımca'yı da kapattık. Bir teke düştü. Evet. Şimdi Kimya sektör stratejimizi Sanayi Genel Müdürümüz Müdürlüğümüz Şube Müdürümüz Sayın Orhan Şimşek Bey anlatacaklar. Buyurunuz Sayın Orhan Bey.

Sn. Orhan Şimşek

Sayın genel müdürüm, değerli katılımcılar hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bugün sizlere uzun zamandır üzerinde çalışmış olduğumuz Kimya Sektörü Strateji belgemizde son eylemleri sunmak istiyorum. Sizlerin de bildiği gibi biz çalışmalara Nisan ayında başlamıştık. Aradan 6 ay üzerinde bir zaman geçti. Biz bu çalışmaları yaparken sektörle tamamen birlikte yaptık. Yani ilk eylem sayımız 25 civarında falandı. Bugün 13 belki birazdan yeni eylem ilave edeceğiz 14. Eylem sayısını mümkün mertebede az tutmaya çalışıyoruz. Ben bu slaytların bölümünü tamamını geçeyim. Bunları daha önce sektöre detaylı bir şekilde Kimya Sektörüne bu eylemleri niçin oluşturduğumuzu detaylı bir şekilde anlattım ama sizlerin de bildiği gibi ben bir sunuma başladığım zaman benim sunumumun ilk slatı büyüme ile ilgili oluyordu. Ama bu slatı koyamadım fakat akşam merak ettim Türkiye ekonomisi bir önceki çeyreğe göre üçüncü çeyrekte 1.8 oranında daralınca Kimya sektöründeki durum nedir? Merak ettim. Sizlerle de sunumuma başlamadan öncede onu paylaşmak istiyorum müsaade ederseniz. Şimdi Türkiye ekonomisi üçüncü çeyrekte bir önceki çeyreğe göre 1.8 küçülürken sanayi sektörü de bu küçülmede 1.4 oranında oldu. Ancak imalat sanayindeki küçülme 2.9 oldu. Şimdi bu oranları hesap ederken 2010 yılı baz alınıyor ve takvim endeksinden arındırılmış sistem üzerinden alınıyor. Ben şeye baktım bizim alt sektörlerde neler olmuş. Yani Kimyasal ürünler sektörü 3. Çeyrekte neler yapmış. Kimyasal ürünler sektörü 3.çeyrekte % 2.2 oranında daralmış. Ancak biz 1. Çeyrekte kimya sektörü 11.8 büyümüşü. 2. Çeyrekte 2.1 büyüdük. 3. Çeyrekte ise 2.2 daraldık. Efendim öncü göstergeler şunu gösteriyor. Kimyasal ürünler sektörü yıl sonunda % 4.5 oranında büyüyecek. Bu bir önceki senenin büyüme oranına bakacak olursak 3.3 dolayısıyla onun üzerinde bir büyüme yakalayacağız. Zaten ilaç sektörünü biliyorsunuz. İlaç sektörü 3. Çeyrekte 2.1 oranında büyüdü. Aslında 1. Çeyrekte 24.4 oranında büyümüşü. Biz büyük ihtimalle bu büyümenin % 8 civarında falan ilaç sektöründe gerçekleşeceğini düşünüyoruz. Evet Kauçuk sektörüne gelelim. Kauçuk sektörümüz 3. Çeyrekte % 5. 5 oranında küçüldü Bu küçülmenin bir sonraki dönemde devam edeceğini düşünüyoruz. Ben bu büyümenin kaynağına baktım ihracatımız artmış mı diye düşündüm. Hayır ihracatımızda önemli bir artışımız yok. Bir önceki seneye göre de daha düşük bir rakamımız var. Dolayısıyla büyüme yaparken iç tüketime dayalı bir büyüme gerçekleştirmişiz. Değerli katılımcılar bizim için en önemli eylemimiz 1 numaralı eylemimiz. Çevre düzeni planında Kimya sektörüne yönelik liman olan stratejik ve büyüme ölçekli yatırımlar için yatırım yerleri ayrılacaktır şeklinde bir eylemimiz bu. Biliyorsunuz biz burada yatırım yerinden bahsederken geniş alanlardan sadece bahsetmiyoruz. Limanı olan, pazara yakın olan alanlardan bahsediyoruz. Zaten 10. Kalkınma planına baktığınız zaman “Petro Kimya, Plastik, kompozit ve ileri malzeme gibi alanlarda yeni yatırımlar için lojistiğe uygun yatırım yeri tahsis yapılarak Kimya parkların kurulması desteklenecektir.” İbaresini 10. Kalkınma Planında yer alıyor. Aslında 10. Kalkınma planının öncelikli dönüşüm programlarına baktığımız zamanda da benim bu söylediğimi destekleyen eylemler var. Bu eylemlerden biri de Çevre Bakanlığı sorumlu olduğu bir eylem. O konuda Çevre Bakanlığı ile çalışıp Kimya Sektörü için uygun yatırım yerleri bulmaya çalışacağız. Efendim. 2. Eylemimiz lojistiğe uygun

yatırım alanlarında kümelenme modeli ile sektör talepleri doğrultusunda Kimya Parkları, endüstri bölgeleri ve OSB'ler oluşturulacak şeklinde. Aslında bizim sektöre baktığımız zaman biraz önce Sayın genel Müdürümüz de ifade etti. 35 milyar dolarlık ithalatı olan sektör. 21 milyar dolarda açığı olan bir sektör. Dolayısıyla yatırıma ihtiyacımız var. Ancak bu yatırıma nerde ihtiyacımız var? Yoğun bir şekilde Petro Kimya'da İhtiyacımız var. Dolayısıyla bizim bu yapacağımız yatırımların Petro Kimyasal yatırımlar olması gerekir. Şimdi Petro Kimyasal yatırımlarda da rekabetçi olabilmek için küresel ortamda rekabetçi olabilmek için dünya ne yapıyorsa bizde o yöne bakmamız lazım. Onlar kümelenmişler, Kimya Parkları oluşturmuşlar. Üretim entegrasyonunda bir sinerji sağlamışlar. Bizde bu şekilde ancak Kimya Sektöründe Petro Kimyasal yatırımlar fizibil olacağını düşündük. O yüzden bu Kimya petro kimya tesislerinin kurulabileceği alanları oluşturmaya bu şekilde çalışıyoruz. Biliyorsunuz bunlarda biri Chemport 'tu. Chemport 'la ilgili bir çalışma yaptık. Orada özel kimyasal üretilecekti. Ancak Chemport 'la ilgili çalışma hala devam ediyor. Umarım bu dönemde bunu gerçekleştireceğiz. Efendim 3 numaralı eylemimiz "Temel ve özel kimyasallar ile petro kimyasal maddelerin üretimine yönelik tesisler kurulacaktır." diyoruz. Biliyorsunuz biraz önce bahsettim Petro Kimya konusu bizim için son derece önemli. Biz yurtiçi talebin ancak %18 ile karşılayabiliyoruz. % 80'ni ithal ediyoruz. Sadece 39 ve 40. GTİP'lerde 15 milyar dolarlık ithalatımız var. Dolayısı ile bizim bu hem Temel ve Özel Kimyasalları Türkiye'de üretmemiz lazım. Şimdi ben birinci yöntem olarak biliyorsunuz bunlar oldukça finans gerektiren yatırımlar. Biraz sonra Sayın Genel Müdürüm açıklayacak. Proje bazlı desteklerden bahsediliyor. O onun desteğiyle biz bunları gerçekleştireceğimize inanıyoruz. Orada yatırım yeri desteği var. Büyük ölçekli ve stratejik yatırımlar için özel destekler var. Onlar kapsamında gerçekleştireceğimize inanıyoruz. Biz ayrıca biliyorsunuz Çevremizde hammaddesi olan ülkeler var. Belki D8 kapsamında ve D80 kapsamı dışında da bu ülkelerle birlikte çalışıp ülkemizde yatırım yapmaları sağlamaları konusunda çalışmalar yapacağız. 1 numaralı hedefimizin altında "Bor organize ihtisas OSB'si kurulacaktır. " ibaresi var. Bildiğimiz gibi bor bizim için son derece önemli bir maden ancak bunun sadece çok küçük bir kısmını yani % 3'lük bir kısmını kullanabiliyoruz. En azından katma değeri yüksek bor ürünleri üretmek amacıyla bu ihtisas organize sanayi bölgesi de kurmayı düşünüyoruz. 2 nolu hedefimiz Katma Değeri yüksek kimyasalların üretimin özendirilmesi şeklinde ve buradaki ilk eylemimiz kimya sektörlerinin AR-GE ihtiyacının belirlenerek ARGE desteklerinden yararlanılması sağlanacaklar şeklindeydi. Şimdi Sayın Genel Müdürümüz biraz önce Kimya sektörünün harcamalarından bahsetti, ar- ge harcamalarından bahsetti, ar- ge merkezlerinden bahsetti. Ayrıca Çin, Japonya, Almanya gibi ülkelere bizim sektörümüze yönelik kaç kat oranında harcamalar yaptığından bahsetti. Dolayısıyla bizdeki şeyler yeterli değil. Yani ARGE merkezleri yeterli değil. Sektör yeteri kadar ar- ge yapamıyor. Daha küçük firmaların AR-GE yapamamalarının önündeki engeller nelerdir? Hangi sıkıntılar var? Bunları tespit edeceğiz. TOBB'taki as sektörler arasında vasıtasıyla bunların önüne açmaya çalışan eğitimler vereceğiz. Efendim alt sektörlerde belirlenen katma değeri yüksek kimyasallarla ilgilide çağrıya TÜBİTAK kanalıyla çıkmayı düşünüyoruz. Bu konuda biliyorsunuz daha önce TOBB altında kurmuş olduğumuz ARGE alt komisyonu vardı. Orada belirlenmişti. Belirli ülkemiz için

önemli olan ve katma değeri yüksek kimyasallar onlarla ilgili çeşitli üniversitelerle anlaşılmiş fizibilite raporları çıkarılmıştı. Bu işin yeterli olmadığını gördük. Belki TÜBİTAK tarafından çağrıya açık olursa bunların üretimine göre çalışmaları da yapabileceğiz. Kimya sektörüne ithal ikamesi sağlayacak biyoteknolojik ürünlerin geliştirilmesi ve üretimi desteklenecektir. Biliyorsunuz petrol ve doğalgaz ülkemizde yok. Petrol ve doğalgazdan üretilen bir sürü plastikte çevreyi kirletiyor. Dünyaya baktığımız zaman da biyobozunur malzemelerin üzerine çalışmalar yapılıyor. Şimdi ülkemizde de bu yönde çalışmalar yapan firmalarımız var. O firmaların amaçlarından birisinde glikozdan bio laktik asit üreterek polimerler üretmeyi sağlamak ancak bunun önünde de çok büyük engelimiz var. Gümrük vergisi engeli var. Bunun ana hammadde olan glikozdaki gümrük vergisi oranı %135. Eğer bu vergiyi yani bu glikozun önündeki ve früktozun önündeki bu vergiyi kaldırabilirsek ilgili firmaların tamamının bu yöne yönelecek.

Zaten bu akimin bize yapılan müracaatı üzerine biz bu şeyi koyduk. Ancak hala biliyorsunuz Maliye Bakanlığının sorumlu olduğu ÖTV probleminden dolayı ben burada ekranı da pek göremiyorum ama 2.3 nolu eylemdeyiz değil mi? Şimdi 2.4 nolu eylemimiz oyuncak sektörünün üretimin artırılması ve markalaşma konusunda faaliyetlerin gerçekleştirilmesi. Şimdi biliyorsunuz biz bir önceki Sayın Bakanımız Fikri Işık döneminde oyuncak sektörüne yönelik olarak çalıştay düzenledik. Yeni Bakanımız Faruk Beyin döneminde de bu çalışmalara devam ettik. Oyuncak sektörü bizim için son derece önemli. Katma değeri yüksek olan bir sektör. Eğer biz bu sektörde başarıyı sağlayabilirsek en azından plastik sektörümüzün katma değer sorununu burada çözeceğiz ve belki Çin'den Avrupa'ya gelen oyuncakların buradan üretilip Avrupa'ya gönderilmesini sağlayacağız. Bununla ilgili zaten sanayi strateji belgemizde ayrıyeten bir eylem koymuştuk. İhtisas OSB'nin kurulmasıyla ilgili şu anda Düzce'de bu konuda çalışmalar devam ediyor. Biz burada markalaşma konusunda da o bölgede faaliyet göstereceğiz. Petro Kimya sektöründe üretimde hammadde olarak kullanılan girdilerin ÖTV konusunda düzenlemeler yapacaktır. Aslında bizim Petro Kimya sektörünün en önemli sorunlarından bir tanesi yerleşim sorunundan sonra ÖTV sorunu. Biliyorsunuz bugün PETKİM tarafından benzen ve C5 yurtdışına ithal ediliyor. Yerli üretimde kullanılmıyor. Toriyen fabrikası kapatıldı. Yakında star rafinerisi üretime geçecek. Orada 1 milyon ton reformat ve karışık kişinin olacak. Bunların tamamı da araba hammadde ancak bunların üretime dönebilmesi içinden üzerindeki ÖTV'nin yani % kg başına 2,35 olan ÖTV'nin de kalkması gerekiyor. Bununla ilgilide gerekli girişimlerde bulunacağız. Efendim 3.2 nolu eylemimiz sektörde verimli çalışmayan firmaların rekabet gücünü etkileyen sorunların tespit edilecek çözüm mekanizmaları oluşturulacaktır. Şimdi aslında bu eylemlerimiz daha önce hatırlayanlar sektörde yarım kalmış sorunların yatırımların sorunların tespit edilecek şekildeydi. Ancak sektörle yapmış olduğumuz uzun görüşmelerden sonra sektörün asıl sıkıntısının çeşitli kamu kurumlarında belediyelerde ya da kendi bünyesindeki sorunlardan kaynaklandığını söylediler. Biz oturacağız toplu sektör meclisinde gelen bu forumları tespit edeceğiz. Daha sonra ilgili kamu kurumlarıyla görüşüp çözmeye çalışacağız. Efendim bu 3.3 nolu eylemimiz bundan önce hatırlayanlar plastik ajansı kuracaklar şeklindeydi. Ancak bu eylem yine yaptığımız görüşmelerden sonra değişti. Bildiğiniz gibi kamu oyununda plastikler hakkında Sağlık ve Çevre

Konularında birçok temelsiz bilgiye dayanmayan iddialar atılıyor. Bunun plastik ve kauçuk sektörümüzde bu durumdan son derece rahatsız. İstedik ki bir kamu çerçevesinde bu konular görüşülsün . Bir Kamu Kurumu buna el atsın. Dolayısıyla biz Türk ağız sağlığı kronik hastalıklar enstitüsü altında böyle bir şeyin oluşturulmasını konusunu düşündük. Bunu Sağlık Bakanlığı ile kurumlarla görüşeceğiz. Umarım bu eylemi Son 4 numaralı hedefimiz sektörün kalifiye eleman sorununun çözülmesi. Aslında bizim bir önceki strateji belgemizi hatırlayanlar orada en azından altı tane sektörün kalifiye eleman sorununun çözümüyle ilgili eylem olduğunu biliyorlar. Ancak istediğimiz sonucu alamadı burada. Bu nedenle bunun altında iki tane eylem koyduk. Eylemlerden birisi üniversitelerde kimya alanlarda çalışmalar yapan tez veren akademisyenleri ile kimya sektörü arasında işbirliği geliştirilecektir şeklindeydi. Hakan hocanın da orada Hakan Hocam bu konuda bir çalışacaklarını Kimya sektöründeki çalışanlarla Kimya sektörünün elemanlarıyla üniversiteler arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi konusunda gayret göstereceklerini söylediler. Bizde bu nedenle bu eylemi koyduk. 4.2 nolu eylemimiz Üniversitelerin Kimya ile ilgili bölümlerini Yüksek lisans ve doktora programlarının sanayiiyle ortaklaşa yürütülmesi şeklinde düzenleme sağlanacaktı. Bildiğiniz gibi buna benzer eylemler diğer strateji belgelerinde de yer alıyor. Ancak kimya sektörü özel bir sektör. En Fazla ithalat yapan bir sektör. Dolayısıyla üniversitelerde yapılan çalışmaların kimya sektörüne yönelik olması gayet normal. Hakan Hocamda zaten bu konuda daha fazla gayret göstereceğini sağlayacaktır. Peki efendim sormak istediğiniz bir şey varsa ben ilave edeyim. Hakan Hocam Yökte. YÖK yönetim kurulu üyesi olan Hasan Hocamın danışmanı bildiğim kadarıyla doğruysa.

Sn. Mehmet Doğan

Mehmet Doğan ismim. Sizinle de Orhan Bey yazışmıştık. Hasan Seçen vasıtasıyla hatırlatayım. Şimdi biraz not almaya çalıştım. Bir ikisine itirazım var. Şimdi selüloz için ithal etmeyi niye düşünüyorsunuz bilemiyorum. Glikoz kaynaklarımız. Glikoz için epeyce selüloz kaynağımız var. Mısır üretimimiz gittikçe artıyor. Mısırdan glikozu rahat üretilebilir. İkincisi petro kimya sanayi tamam ihtiyaçlarımızı karşılayan boya sanayimizdeki artışı daha da artırır ama bizi sıçratabilecek kimyasal yatırım olamaz diyorum. Çokta büyük yatırım maliyeti var. Onun bir daha sıraya konmasının faydalı olacağını düşünüyorum. Bir şeyde oyuncak sektörü iyi fakat rekabeti düşünülmesi. Çin’le rekabet edebileceğimiz dikkate alınmalı. Doğudaki diğer Vietnam gibi Kamboçya gibi ülkelerde sıraya dizilmeye başladı. Bu alanda. Japonya’yı biliyorsunuz. Japon oyuncakları piyasaya tanıttı. O düşünülmesi. Bir son söylediğim. Türkiye ileri teknoloji payını sanayi ürünlerinde artırmadıkça peki bunların daha miktarı % 2’yi tam bulmak üzere. İhracatımız çok büyük arttığı halde ileri teknoloji ürünlerinin bu ihracattaki payı % 2. Bu % 10’lara, 20 lere çıkaracak yollar araştırılması ağırlıklı olur. Buda ben dünde konuşmada bahsettim Türkiye’de Tekno Kentlerde bu tür teknolojiler yeni teknolojilerin üretimine yönelik epeyce sonuçlar alınmaya başlandı. Oralarla temasla daha iyi sağlanır düşüncesindeyim. Saygılar sunuyorum.

Sn. Katılımcı

Müsaade eder misiniz? Bir yanlış algılama olabilir. Bakın Şuanda naftaya dayalı kırakır, popilen, etilen oluşturuyor ve birbirlerine bağımlılar. Bu çok eski yıllarda propilen nasıl ayrılır diye bakıldığında bir bölüm bitkisel yağlardan bu dizel oil falan yapıp yanındaki çıkan gliserin çok özür diliyorum çok teknik oluyor ama gliserinden su çekerek propilen eldesi. Bir bölüm ise selüloz ve / veya sakaroz, glikoz gibilerden su çekerek propilene gitme ve bunu bir ding blog olarak kullanma şeklinde bir yaklaşım o nedenle o temelde düşünülürse daha rahat anlaşılır diye düşünüyorum. Bu açıklamayı yapmak istedim. Yani bir kısım tamamen sakaroz gidip oradan yeni bir yöntemle bildiğin kimya içi lazım olan temel taşlarını oluşturma. Bu açıklamayı yapma ihtiyacı hissettim. Teşekkür ederim.

Sn. Katılımcı

Sanıyorum o anlaşıldı ama öneri şu kendi hammaddemizle glikozu üretelim. Dolayısıyla mısır üretimi arttı. Selüloz kaynaklarımız arttı. Onlardan üretilir. Orada benimde itirazım demeyeyim de ama bir önerim olacak. Türkiye’de glikoz tesisi sayısı yanlış aklımda kalmadıysa 7 civarında. Bunlarda iki tanesi tamamen ihracat amaçlı kurulmuş. İç piyasaya veremiyorlar. Kota problemi yüzünden geri kalanların kapasite kullanım oranları da % 20 lere 25 lere. Yani bizim mevcut glikoz tesislerimizi % 100 kapasiteyle çalıştırabilirsek çok ciddi bir hammaddemiz zaten var glikoz hammaddemiz. Ama ufak bir düzenlemeye bir ihtiyaç var. Düzenleme bile gerekmez. Belki bir kurul kararı şeker kurulu kararıyla belki de çünkü orada glikozu düzenlerken yiyecek şeker yani gıda maddesi olarak düşünülüyor için kotalar var. Ama gıda maddesi dışında glikozu sanayi hammaddesi olarak gıdanın dışındaki sanayi hammaddesi çünkü başka sıkıntılarda var. İşte hammadde olarak kullanıyorum deyip glikoz tesisi kuranlarda var ama yine gıda hammaddesi kullanıyor yani diyelim ki kola fabrikasının yanına glikoz tesisi kuruyor ben bunu kola üretiminde kullanıyorum falan gibi. Ama sanayi hammaddesi olarak kullanılacak ise çok ciddi kapasitemiz mevcut ve kullanılmıyor.

Sn. Yavuz Cabbar

Hocam bir ilavede ben yapayım. Biliyorsunuz biz daha önce bir çalışmada kullanmıştık yani bio benzin, bio dizel üretimiyle ilgili olan yapmış olduğumuz çalışmada. Gıda Bakanlığının burada bir itirazı vardı. Tarımsal ürünlerin bu akaryakıt üretiminde kullanılmasının gıda güvenliğini tehdit ettiğini söylemişti. Biz o çalışmadan sonra biliyorsunuz o verimi durdurduk. Ama yerli üretim olursa bizim tabii ki isteğimiz olur. Biz yerli üretimle karşılanacak miktar biraz fazla olduğu için söylüyorum. Tarım Bakanlığı’ da böyle bir çekinceye sahip. Nasıl gidelim? İsmail Beyden başlayalım.

Sn. İsmail Hakkı Metecan

Sayın Müsteşarım. Çok özür dilerim biraz fazla söz alıyorum gibi oluyorum ama. Bunlar bizim konumuz ve heyecanlandırıcı olaylar olduğu için. Tüm hazürundan özür diliyorum. Öncelikle bilim sanayi teknoloji Bakanlığına teşekkür ediyoruz. Pek çok sıkıntıyı aslında eylemlere

dönüştürmüşler. Bu eylemlerin gerçekleşmesini bekliyoruz. Belki biraz açıklama gerekir ama ne gereği vardı burada soru olabilir düşüncesi. Bu 3.1 deydi sanıyorum ÖTV Konusu. Hakikatten sektörün ayağını bağlayan bir pranga diyelim. Bunu kaldırmadıkça, bunu düzenlemedikçe siz ne dışardan yatırımcı bekleyebilirsiniz ne de yurtdışında yatırımcı çıkar. Şimdi bütün Avrupa'da özellikle rafineriler ve petro kimyalar entegredirler. Bunun için Avrupa Kimyada rekabetçidir. Rafinerilerin ürettiği mallar ÖTV'ye tabi mallardır bir kısmı akaryakıt gitse de önemli kısmı petro kimyanın hammaddesidir. Bunlar ÖTV'li olarak girerler ama petro kimyanın ürettiği ürünler ÖTV siz ürünlerdir piyasaya arz edilir .

Şimdi bir ünite düşünün aynı ünite bir ürün üretiyorsunuz geliyor gümrük buna bir GİTİP veriyor ve ÖTV'lidir diyor onu piyasaya arz etmeden boruyla bir başka ünite ÖTV siz ürüne dönüştürüyorsunuz biraz karışık belki ama bu siz onu alıp kullandığınız anda kendi içinizde piyasa hareketi olmadan önce ÖTV sini yatıracaksınız ondan sonra üretimimize sokacaksınız ondan sonra çıkacaksınız 2 sene denetim geçireceksiniz ve 2 sene sonrada o ÖTV'yi iade alacaksınız. Böyle bir mantık olamaz. Böyle bir şey olamaz aslında. Şimdi Star Rafinerisi yıllar önce TÜPRAŞ'la PETKİM beraber kurulmuş hem Yarımcada hem şeyde ama maalesef biz onları sonra ağırları kopardık. Şimdi Star Rafinerisi kuruluyor. Sinerjinin yaratılabilmesi için mevzuat yapısında mutlaka iyi düzenlemelerin yapılması gerekir diye düşünüyorum. Saygılarımla.

Sn. Yavuz Cabbar

Teşekkür ederim. ÖTV bütün sanayinin problemi. Ama bu neydi 10 numara yağ meselesi sebebiyle bir türlü Maliye Bakanlığıyla bu işi bir çözüm noktasına ne yazık ki getiremiyoruz. Büyük bir sıkıntı. Bende katılıyorum.

Sn. Ahmet Özen

Ahmet Özen Kale kimya. Orhan Bey güzel sorular için teşekkür ederim. Kendisi ne zaman mail atsam Cumartesi, Pazar gece gündüz dinlemeden cevap verir. Oda çok değerli katkıda bulunur her zaman. Çok teşekkürler. Bu ÖTV konusu gerçekten çok kötü. Biz boya Kimyasalları konusunda çalışıyoruz. Kullandığımız hammaddeler sonuçta yağlar, yurtdışından getirdiğimiz yağlar. Bu acayip bir sıkıntı içinde biz sürekli sizin dediğiniz durumu yaşıyoruz. Şöylede ekstra durum var. Getirttiğiniz zaman Yağ kitleniyor. Gelip mühürlüyor. Isıtmanız gerekiyor. O gelmeden ısıtamıyorsunuz. Gümrükçü gelecek, gümrükçü gidecek. Karşılıklı bir güvensizlik durumu var. Benim burada gördüğümle, sahada yaşadığımız birbirinden farklı. Burada ciddi bir güven ve ciddi sinerji olmasına rağmen sahada uygulamaya yapan insanlarla bizim aramızda bir hırsız ve polis ilişkisi var sürekli. Sürekli hırsızız. Onlar sürekli polislik yapıp bizim çalmamızı engeller gibi durumdadır. Yani bunu bir şekilde nasıl önleriz? Bizim gerçekten bunu alıp koca fabrikam varken orada yüzey aktif üretirken alıp ben bunu satacak, gıdacıya satacak yada ekmeğime sürüp yiyecek halim yok. Bunu bir şekilde çözmemiz gerekiyor herhalde bilmiyorum. Orhan Bey bu konuda Bilim, sanayi ve Teknoloji Bakanlığının bize yol göstermesini rica ederim.

Sn. Orhan Şimşek

Evet elimizden geleni yapacağız biliyorsunuz.

Sn. Yavuz Cabbar

45 dakika süreye ihtiyacı var Sayın Genel Müdürümüzün. Teşvik anlatmak için.

Sn. Ersan Kalafatoğlu

Ersan Kalafatoğlu.. Marmara Üniversitesi ve Koruma Tarım A.Ş.. Ben burada çok kısa bir tespit yapmak istiyorum. Şimdi buradaki eylemleri 10-15 yıl önce biz tartıştık. Bunlar hala eylem planı şeklinde. Yani içimizde bu çalışmalara katılanlar var. Timur Bey, Aksa'dan Mustafa Bey vs. Vizyon 2023. Bu eylemleri bizim yapmamızı engelleyen nedir aslında 0 numaralı eylem olarak bunu başa koymak lazım. Yani bunları çok tartıştık. CHEMPORT'u tartıştık. Yani CHEMPORT için Türkiye'de sadece Güney Marmara mı var? Türkiye böyle bir ülke mi? Değil oradaki sanayicilerin endişelerini ben biliyorum. Burada adlandırmak istemiyorum. İstanbul'a yakın olmak mesele. Türkiye değil mesele. Yani burada çuvaldızı sanayicilerimiz kendilerine batırması lazım. Filyos için kimyasallar boğazlardan geçemez. Ama bu Çanakkale Boğazından da geçecek mi bilemiyorum? Türkiye İkinci bir CHEMPORT 'unu kuramayacak bir durumda mı? Mesela bu birincisi Güney Marmara'da olacaksa Ben bu tespitlere katılmıyorum.

Birinci olarak zeytin. Şimdi zeytin kanunu tartışılması geçen sene neler başımıza neler getirdi. Kanunun tartışılması yüzlerce ağacı kestirtti insanlara. Tartışılması yalnız. Ya bırakın zeytinleri. Bu petro Kimya. Ben yıllarca üniversitede öğrenciyken bu işlere çok üzülüyorum ben yani. Öğrenciyken 3. Petro Kimyayı konuşuyorduk. Ne oldu Yumurtalık? Elimizi tutan ne? Yani para mı yok?

Sn. Serdar Çelebi

Serdar Çelebi. TOBB Kimya Sanayi Meclisi Danışmanı. Şimdi ben sorunun yeri değişti. Ersan Hocama ilave olarak. Bu ruhsatlar veriliyor da verildikten sonra bunu belli süre. Bunu biz yazmıştık daha önce TOBB tada. Yani bunun bir değerlendirilmesi lazım. Çünkü neden ? üç tane siz ruhsatı verdiniz ama bunlar biliyorsunuz büyük yatırımlar. Yabancı sermaye gerektiriyor. O ruhsatlarda o insanlarda olduğu için lisanlar gelmiyor insanlar. Yani bunlara belli bir süre konup lisan alıp bir çivi çakılmıyorsa başkanımızın dediği gibi. Bir süre sonra bu lisans ve ruhsatların iptal edilmesi lazım açıkçası. Çünkü başka türlü bu yatırımlara başkalarını çekemezseniz. Şimdi ikinci konu: Ayrıca oda doğru. Türkiye sadece Güney Marmara değil. Onu da dikkate almak lazım. Şimdi glikoz olayına gelince. Orada biraz netlik kazanmadı olay. Ben bu sektörü iyi biliyorum. Dediğiniz gibi Türkiye'de glikoz üreticileri var. Zaten ÖTV de onları korumak için kondu. Şimdi siz bütün bu şuralarda her yerde yerli kaynakları gündeme getiriyoruz . Yerli kaynaklarımızın kullanılması glikozun şeyi nişastadır. Tarım ülkesi olan Türkiye'de bu kaynak hammadde sadece mısırdan değil. Başka nişastalardan da yapabilirsiniz anlatabiliyor muyum? Hal böyleyken siz orada % 2.35 diye aklımda kaldı. ÖTV'yi kaldırdığınız

takdirde birden kaş yapayım derken göz çıkarırsınız. Yani burada şuna da katılmıyorum glikoz molekülü glikoz molekülüdür. Bunun gıdada kullanılmasıyla, kimya sanayinde kullanılan glikoz molekülü farklı değil ki. Yani orada gıdacılar demişler ki 'efendim bu kimya sanayinde kullanılırsa biz ona karşıyız' Başka bir nedenle gıda güvencesi ama bunu aman Orhan Bey dikkate alalım. Yani gerçekten riskli bir konu. Bir tarım ülkesinde yani glikozun ÖTV sini kaldırırırsanız var olan tesisleri de kaybederiz. Onu hatırlatmak isterim. Yani bu kesin bunun üzerinde durmanız lazım. Netlik kazanması lazım bu olayın. Teşekkür ederim.

Sn. Tufan Çınarsoy

Sayın başkanım bazı şeyleri unutuyoruz galiba. Biraz makro düzeyde bakmak lazım. Kimya sektörünü Türkiye ölçekli değil. Uluslararası ölçekte düşünmek lazım. Yatırımları diyorsunuz. Bakın ben size söyleyeyim. Bir bu yatırımlar uluslararası ölçekli düşünöldüğü zaman olur. İki uluslararası rekabeti tetikleyen bir sektör olduğı için strateji bizim dışımızda oluşan yatırım, üretim stratejisi bizim dışımızda oluşan bir sektör. Onun için eylem planlarımızı lütfen bir eylem maddesinin dışında bir proje süreciyle beraber ortaya koymamız lazım. Kimya sektörü orta ölçekli değil, büyük ölçekli projelere eğer ele alıp yatırım sözü için tamamlamak istiyorsak uluslararası alanda projeleri sunmamız lazım. Yani yine bir kişinin bir kuruluşun kararıyla değil Türkiye'nin Başbakanlık Yatırım Ajansı, Ekonomi Bakanlığı, Sanayi Bakanlığı Türkiye'nin ihtiyacı olduğı bu yatırımları projelendirilerek en azından proje şeklinde uluslararası ölçekli yatırımlara bir proje şeklinde plan dahilinde sunması gerekiyor. Yoksa biz yıllardan beri kendi içimizdeki bu ölçek daraltılmış bir iç Pazar çerçevesinde bu yatırımlar olması mümkün değil. İç dinamiklerimizi iç rekabet değil uluslararası rekabete taşımak zorundayız. Uluslararası rekabette olan bir sektörde yatırım süreci uluslararası alanda tartışmalıyız. Lütfen bunu böyle yapalım. Eylem planlarımızın altında bu olmadığı takdirde yıllardan beri bu sadece eylem maddesi olarak kalır. İkinci konu ÖTV'nin nasıl çıkışını Sayın müsteşarımız Sayın Yavuz Bey bilir. ÖTV nin temel çıkışında sorunlar var ama temeli nedir? Akaryakıtın kaçaklığından kaynaklanan bir uygulama süreci oldu. Yıllardan beri 3 milyar, 4 milyar devletin vergi kaybı , sanayi kaybı! Unutmayalım. O düzen kurulamadığı için ÖTV ağır yükü sanayicilerin üstüne binmiştir. İkincisi biz bir şeyi beceremedik. ÖTV ye tabi solvent ürünleri kimya sanayinin ana temel hammaddesi olarak biz lanse edemedik devlete ve diğer kuruluşlara. Bunları yapamadığımız takdirde bu yük sektörün üzerinde kalmaya devam edecek. Teşekkür ederim.

Sn. Yavuz Cabbar

Teşekkür ederiz. Orhan Bey teşekkür ederiz. Sayın Genel müdürümüzün mesajlarına yeterli vakit bırakalım diyorum. Evet Sayın Dr. Mehmet Yurdal Şahin buyurunuz efendim.

Sn. Mehmet Yurdal Şahin

Teşekkür ederim Sayın Başkan. Sayın başkan, çok kıymetli başkanlar, çok kıymetli katılımcılar, Saygıdeğer Hanımefendiler, Beyefendiler bende hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum. Şimdi tabi bu size yapmayı düşündüğüm sunumu hazırlarken ben mevcut sistemden

başlardım ama herhalde bunu salonda bulunan bütün katılımcıların az çok bildiğini düşünerek mevcut sistemde bazı kısımları biraz hızlı geçmemiz gerekiyor ki son geçen hafta Sayın başbakanımızın açıklamış olduğu birkaç tane düzenleme var mevcut sistemle ilgili. Birde kamuoyunda yaklaşık 3-4 aydır yer alan proje bazlı yatırımların teşviki konusun birazcık daha fazla vakit ayırmak için mevcut sistemde Temel şeyleri bahsedip çünkü yapılan yenilikleri onun üzerine inşa edeceğiz ve oradan hızlı bir şekilde proje bazlı geçiş daha sonra sizin sorularınızı cevaplandırmaya çalışacağım. Tabii bu biraz önce anlattığım gibi kimya özelinde önce mevcut sistemi bahsedip buradaki destek unsurları, teşvik uygulamaları, destek oranları ve süreleri kimya özelinde neler veriyoruz. Plastik özelinde neler veriyoruz ve istatistikleri herhalde biraz hızlı geçeceğiz son olarak proje bazlı teşvik sisteminden bahsederek sunumumu tamamlamak istiyorum. Evet öncelikle teşvik neden verilir, devletler teşviklere neden başvurur. Hepinizin bildiği üzere devletlerin günümüzde en önemli görevlerinden bir tanesi de ekonomik ve sosyal yapının iyileştirilmesidir. Bunun yanında yine devletlerin bölgeler arası gelişmişlik farkını azaltmak gibi, istihdamı artırmak gibi bir takım amaçları vardır. Bunun yanında ülke sanayi uluslararası rekabeti açmak, tekelleri önlemek, bununla birlikte kilit sektörlerde üretimi artırmak, özel sektörde sermaye birikimini artırmak. Bunların sonucunda toplam üretimi ihracatı artırmayı hedefler bunun içinde ekonomiye doğrudan ya da dolaylı olarak müdahale etmektedir. Nelerle müdahale ederler? Biraz sonra bahsedeceğiz. İşte vergi oranlarındaki değişiklikler, faizlere müdahaleler, değişik tarifeler, kotalar, sübvansiyonlar gibi değişik müdahale araçları ile ekonomiye müdahale edilmektedir. Bu müdahale araçlarının birçoğunu içinde barındıran teşvik sistemi yaşanan gelişmelere çabuk adapte olan argümanlar içermesi nedeniyle kamunun en önemli ekonominin müdahale araçlarından bir tanesidir. Hızlı bir şekilde devreye sokulur ve buda ülkelerin ekonomik ve sosyal amaçlarına ulaşmada yaygın olarak kullandıkları metotlardan biridir. Ülkemizde 1913 yılından beri uygulanmakta. O günden bugüne yaşanan ekonomik – sosyal ve siyasal alandaki gelişmelerin kamu politikaları büyük ölçüde etkilemesi sonucunda teşvik sistemimizde büyük değişikliğe uğrayarak günümüze kadar geldi ve 2012 yılında ülkemizin ihtiyaçları tabiki ve uluslararası yükümlülüklerimiz dikkate alarak yeni bir teşvik sistemi oluşturduk. Bu yeni diyoruz ama tabii 4,5 yıllık süre oldu. Biz bu sistemi Bakanlar Kurulu ve tebliğ eliyle yürütüyoruz. 19 Haziran 2012 tarihinde kararımız 20 Haziran 2012 tarihinde de tebliğimiz yayınlanarak yürürlüğe girdi. Ancak bu tabii ki bu haliyle kalmadı. Dinamik bir yapı.4,5 yılda 2012 yılında kurduğumuz sistemin aynı şekliyle devam etmesi mümkün değildir. 11 tane kararname değişikliği ve 3 tane tebliğ değişikliği yaptık ve bunların tamamı da yatırımcıların lehine olabilecek düzenlemelerdir. Biraz sonra bahsedeceğimiz husus olduğu gibi en son altında çizdiğimiz bizim web sitemizde bulabileceğiniz mevzuatla ilgili ve sunumla ilgili bilgileri bulabileceğiniz adresi oraya yansıttık. Sistemde 9 tane destek unsurumuz var mevcut teşvik sisteminde. Katma Değer Vergisi istisnası, Gümrük Vergisi Muafiyeti, Vergi indirimi, 3 tane işveren üzerindeki iş yükü maliyetini azaltmaya yönelik desteğimiz var. Sigorta primi işveren hissesi desteği, sadece 6. Bölgede uygulanan 2 desteğimiz var. Gelir vergi stopajı ve sigorta primi. Bunun yanında KDV iadesi, yatırım yeri tahsisi ve faiz desteği. Destek unsurlarımız. Sisteme baktığımızda 5 tane temel bileşen var.

Yani teşvik sistemimiz bir bileşenden oluşmuyor. 5 tane bileşenden oluşuyor. Bunlar bölgesel teşvik uygulamaları. İllerin biraz sonra kısa kısa bahsedeceğim bunlardan. 9 tane desteğin 8'ni öngörüyoruz. Büyük ölçekli yatırımlar 7 tane desteğimiz; Stratejik yatırımlar. 9 tane desteği verdiğimiz tek bileşen bu. Öncelikli yatırımlar aslında kararname çıktığında daha hakimi dardı ama düzenlemelerle epey bir genişledi. Önemli bir bileşen oldu. Genel teşvik uygulamaları buradaki destek unsurlarının hangi bileşenlerde olduğunu bunları biraz sonra detaylı anlatacağım için hızlı geçiyorum. Destek unsurları ne anlama geliyor. Birkaç cümleyle anlatırsak. Katma değer vergisi istisnası: Teşvik belgesi kapsamında temin edilen ithal ve yerli makinaları KDV kanununda öngörülen KDV ödemedem temin etme hakkı veriyor size. Makine ve teçhizatı KDV siz olarak temin ediyorsunuz. Gümrük Vergisi Muafiyeti: İthal Makinaları teşvik belgesi kapsamındaki ithal makinaları bizim ithalat rejimi kararında öngörülen gümrük vergisi varsa ondan giden muaf olarak getirmek hakkı veriyor. Vergi İndirimi: Sistemin aslında en önemli destek unsurlarından bir tanesi. Son düzenlemeler birazcık bu alanı genişletti. Daha faydalı hale. Daha kısa sürede faydalanır hale getiren düzenlemeler var. Burada vergi indirimi gelir veya kurumlar vergisinin yatırım için belirlenen yatırım katı tutarına ulaşincaya kadar indirim olarak uygulanması. Genel teşviğin dışında tüm bileşenlerde bunu uyguluyoruz. Bunu yatırım döneminde uygulayabiliyoruz. Eğer firmanın mevcut faaliyeti var ve bundan kazanç elde etmişse yatırım bitmeden yatırım döneminde diğer faaliyetlerden elde ettiği kazancı belge kapsamı yatırım yaptığı harcamayı geçmemek sürece vergi indirimine konu edebiliyor. Dahilde işleme geçmeden. Diğer kısmı ise bunların oranları var. Onlardan bahsedeceğiz. Diğeri ise belge konusu yatırımdan elde ettiği kazancı uyguluyor. Tek tek nakit desteğimiz, faiz desteğimiz. En az 1 yıl ve daha uzun vadeli bir yatırım kredisi kullanılması halinde bu kredinin yıllık faizinin belirli tutarlarını Bakanlığımız karşılıyor. Ve burada belgede kayıtlı sabit yatırım tutarının % 70 ne kadar kredilendirilen kısma ilişkin faiz veya kar payının belli kısımlarını öduyoruz. Bunları stratejik yatırımlar, öncelikli ARGE çevre yatırımları bölgesel sistemde 3-4-5 ve 6. Bölgedeki yatırımlara uyguluyoruz. Yatırım yeri tahsisi Maliye Bakanlığının uhtesinde olan usul ve esasının Milli Emlak Genel Müdürlüğümüz tarafından belirlenen bir sistem. Yatırım yapılacak yerlerde hazine arazisi varsa bu talep ediliyor ama bir hak oluşturmuyor bu. 3 tane yine bahsetmiştik. İşveren üzerindeki iş yükü maliyetlerini azaltmaya yönelik destekler. Sigorta primi işveren hissesi desteği. Bunların üçünü aynı anda anlatma istiyorum. Sigorta primi desteğiyle gelir vergisi stopajı. Son ikisini sadece 6. Bölgede en az gelişmiş bölgemizde 10 yıl süreyle uyguluyoruz. Sigorta primi işveren hissesi desteğini ise bunların 3 de belge kapsamında sağlanan istihdama yönelik olarak veriyoruz ve bunların sigorta primi işçi hissesi ve işveren hissesi asgari ücrete tekabül eden kısımlarını gelir vergisi stopajıyla asgari ücrete tekabül eden kısmı Maliye Bakanlığı tarafından terkin ediliyor. İşçi payı ve işveren payını biz öduyoruz. İşçi payını ve gelir vergisi stopajını sadece 6. Bölgede 10 yıl, sigorta prim işveren hissesi desteğini ise bütün bölgelerde uyguluyoruz. Son desteğimiz KDV iadesi . Burada aslında 500 milyonun üzerinde stratejik yatırımlar kapsamındaki bina inşaatı KDV sini yatırımcıya takip eden yıl nakit olarak iade ediyoruz. Ancak yeni yapılan düzenlemede bunu teşvik belgelerinde 2017 yılı harcamalarında biraz sonra detaylı anlatacağım ama bu önemli bir unsur. Geçen hafta Sayın başbakanımız anlattı. KDV iadesini

teşvik belgesi kapsamında 2017 yılında yaptığınız bina, inşaat harcamalarına ait KDV'yi genel, bölgesel, öncelikli, büyük, stratejik hiç fark etmiyor yapılan inşaat harcamalarının KDV'sini takip eden yıl nakit olarak yatırımcıya iade edeceğiz. Onun için bura genişledi kapsam. Bunlardan kısaca bahsedeceğim biraz sonra. Burada asgari yatırımlar var. Bunları herkesin bildiğini tahmin ediyorum. Bölgesel teşvik sistemi bizim sistemin ana omurgası % 50 civarında belge biz bu sistemden düzenliyoruz. Stratejik yatırımlar kriterlerle belli oluyor. 50 milyon Lira büyük ölçekliler 50 milyon. Genel teşvik sisteminde ise bu 3 bileşene girmeyen, oradaki kriterleri sağlayamayan yatırımları genel teşvik sisteminden 1 ve 2. Bölgede asgari 1 milyon diğer bölgelerde 500.000 lira asgari sabit yatırımı olması halinde bu arazi, arsa, bina, inşaat , makine teçhizat ve diğer harcamaların oluşturduğu bir sabit yatırım olarak dikkate alıyoruz. Pardon şimdi bu bölgesel teşvik sistemi nedir? Bu haritayı hepiniz biliyorsunuz. Temel burada amacımız iller arasındaki gelişmişlik farkını azaltmak. Bununla beraber yatırım üretim istihdam imkanlarını artırmayı hedefliyoruz. İllerin gelişmişlik seviyelerine göre yardım yoğunluklarını farklılaştırdık. Yani az gelişmiş bölgeye doğru gidildikçe daha fazla destek veriyoruz. İller kapsamındaki sektörler illerin potansiyelleri ve ekonomik ölçek kriteri dikkate alınarak belirlendi. 2011 yılında kalkınma bakanlığımızın yapmış olduğu sosyo ekonomik gelişmiş endeks çalışmasında illerin gelişmişlik seviyesi ortaya çıktı. 8 tane ilimiz 1. Bölge kırmızıyla ifade edilen. Sarıyla ifade edilen 13 ilimiz 2. bölge. Lacivertle ifade edilen 12 ilimiz var. 3. Bölge. 4. Bölge yeşille ifade edilen 17 il. 5. Bölgemiz 16 . En az gelişmiş bölgemiz ise 6. Bölge orada 15 tane ilimiz bulunmakta. Bu destek unsurlarına aslında şu tabloda anlatmamız daha uygun. Yine çok önemli olduğunu düşündüğüm yenilikleri toplu anlatacağım ama bu tabloda da kısaca bahsetmenin uygun olacağını düşünüyorum. Bölgesel sistemde 8 tane destek unsuru vermiştik. KDV istisnası, Gümrük vergisi bütün bölgelerde var. Vergi indirimi % 15–50 arasında kademelendirildi. 2017 yılı harcamalarında ve sadece yine imalat sektöründe kimyanın, plastiğin olduğu sektörde bölgesel büyük ölçekli stratejik belgelerde öncelikli bölgelerde yatırıma katkı oranlarını her bir bölge için buradaki tutarları 15 puan artırarak uygulayacağız. Bunun mevzuatsal düzenlemesinde kanun gerekiyor. Maliye Bakanlığı çalışma yapıyor. Ondan sonra Bakanlar Kurulu kararını yayınlayacağız. Sayın başbakanımız açıkladı. 1. Bölgede 15 ile 6. Bölge 50 arasında kademelendirildi. Bu mevcut sistem. Bunlar 15 puan ilave ettiğimizde 30 la 65 arasında kademelendirmiş olacağız. 2017 yılı harcamaları ve bu sadece imalat sektörü için öngörüldü. Sigorta primi desteği 2 ile 10 yıl arasında kademelendirildi. Eğer OSB de olursa buda pozitif bir ayrımcılık yapıldı. OSB'lerine yatırımların yapılması özendirilmek için bir alt bölge desteğinden faydalanılacak şekilde kademelendirildi. Yatırım yeri tahsisi bütün bölgelerimizde var. Faiz desteği 1 ve 2. Bölgemizde yok. Diğer bölgelerde 4. Bölgeden itibaren 3-4-5 ve 7 puanla yıllık faizin TL cinsinden döviz cinsinden 3 ve 4 te 1'er puan son 2 bölgemizde 2 şer puanı biz karşılıyoruz. Son iki destek unsurumuzda sadece 6. Bölgede 10 yıl süreyle sigorta primi işçi hissesi, gelir vergisi stopajı desteği olarak uyguluyoruz. Büyük ölçekli yatırımlarımız 12 tane konumuz var. Kimyayı da ilgilendiriyor. Rafine edilmiş petrol ürünleri. En az 1 milyar yatırımlı olması gerekiyor. Bunun yanında kimyasal madde ve ürünlerin liman hizmetleri ve motorlu kara taşıtları ana sanayisi en az 200 milyon olması gerekiyor. Bu da büyük ölçekli yatırım olarak

bunlar kabul ediliyor. Diğerleri ise 50 milyon lira . Bu kanundan geliyor büyük ölçekli yatırımlar kabul edilebilmesi için.

Motorlu Kara Taşıtları Yan Sanayi Yatırımları,
Demiryolu ve Tramvay Lokomotifleri ve Vagon İmalatı,
Transit Boru Hattıyla Taşımacılık Yatırımları,
Elektronik Sanayi ,
Tıbbi Alet, Hassas ve Optik Aletler ,
İlaç Üretimi
Hava ve Uzay Taşıtları ,
Makine

Metal Üretimine Yönelik Yatırımlar

Şimdi buradaki iki tane konu hariç Liman ve Transit Boru Hattıyla Taşımacılığın dışındakilerin tamamı hepimizin bildiği gibi OECD'nin belirlemiş olduğu teknoloji düzeyi sınıflandırması orta ve orta yüksek sınıfta yer alan ürünler ve burada kimyada bizim için önemli bir sektör ve en fazla desteklenen kolların içerisinde sürekli kimya ve ilaç onun içerisinde yer almakta. Buradaki destek unsurları bölgeselden farklı faiz desteğini büyük ölçekte ön görmüyoruz. Yatırıma katkı oranıysa % 25 ile 60 arasında kademelendirilmiş ve yine de bunlara 2017 ile harcamalarında 15 puan ilave edeceğiz. Stratejik yatırımlarda herhangi bir kriterimiz yok, sektörümüz yok. Burada temel amacımız ülkemizde bu sistem kurulurken proje bazlı yatırım sistemimiz yoktu. Biraz sonra anlatacağım. Cari açığın kapatılmasına katkı sağlayacak yüksek teknoloji yüksek katma değerli ürünlerin ülkemizde üretilmesini amaçlıyordu. Ve burada herhangi bir sektör yok kriterler bu sektörleri ortaya çıkarsın dendi. Burada 4 tane temel kriter belirlendi. Asgari yatırım tutarı 1 milyon lira olacak. Plastik ve kauçuk sektörüne yönelik yatırımlar. Şimdi Osman Bölükbaşı'yı herkes bilir diye tahmin ediyorum. Ben onun hemşerisiyim, Kırşehirliyim. Bir gün mecliste konuşuyormuş ve 10 dakikalık bir konuşma istemiş. Bir konuşma hakkında görüş bildirmek üzere. Yaklaşık 3 saat konuşmuş. Başkan da sürekli uyarıyormuş. Son defa demiş ki, "Artık toparlayın". O da "Tamam" demiş, 10 dakika için süre almış, 3 saat konuşuyor. "Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri, geliyorum esas konuya", demiş. Şimdi biz bu sunumu, plastik ve kimya sektöründe çok konuştuk ama plastik sektöründe sorunların bir kısmını çözdük diye ümit ediyorum. Şimdi en azından bina inşaatla ilgili. Biz çünkü sürekli bu konuda savunmada kalıyoruz. Hep şu söylenmişti, "Plastik unutuldu mu?" diye. Plastiğin unutulması tabii ki mümkün değil. Plastik ve kauçuk üretimi yatırımlarını biz altıncı bölge dışında, Genel Teşvik Uygulamaları kapsamında destekliyoruz. Ancak, eğer ihtisas, yani plastik ihtisas organize sanayi bölgelerinde yapılırsa bölgesel sistemden faydalandırıyoruz. Yine, iç-dış lastik imalatı yatırımları tanımlanmış beş ilde, Çankırı, Kocaeli, Kırşehir, Kırıkkale ve Nevşehir'de, bölgesel ve büyük ölçekli olarak destekliyoruz. Bunun yanında, plastikte motorlu kara taşıtlarında yan sanayii, beyaz eşyaya yan sanayi olarak çalışan yatırımları yine Bölgesel Teşvik Uygulamaları kapsamında veyahut da büyüklüğüne göre Büyük Ölçekli Yatırımlar kapsamında değerlendirebiliyoruz. Ve bizim için önemli olan, AR-GE projeleri neticesinde geliştirilen ürünleri olursa, bunları da 5. bölge desteği ile destekliyoruz ki, bu kapsamda 5. bölge arge desteği almış olan ürünlerde ilk verdiğimiz

belgeler de plastik sektöründeydi. Bu kapsamda biz, plastik ve kauçuk sektöründe 8 tane öncelikli 5 tane büyük ölçekli 145 tane bölgesel belge vermişiz. 820 adet genel teşvik belgesi ve bu belgeler kapsamında 8.7 milyar TL sabit yatırım öngörmüşüz ve yaklaşık 21000 kişiye de istihdam sağlanacağını öngörmüşüz. 2017 yılı için öngörülen düzenlemeler. Aslında biraz önce kısaca bahsettim ama derli toplu yine size arz etmek istiyorum. 2017 yılı içerisinde bakın, imalat sanayiine yönelik olarak düzenlenecek teşvik belgeleri kapsamında, bina inşaat harcamalarına KDV iadesini faydalandırtacağız. Plastik yatırımı da buna, yani teşvik belgesi sahibi olmak yeterli. Genel, bölgesel, öncelikli, büyük ölçekli ve stratejik yatırımlar kapsamında imalat sektöründe 1.1.2017 ve 31.12.2017 tarihleri arasında yapılan harcamalar için, bina inşaat harcamalarının katma değer vergisini bir sonraki yıl yatırımcıya iade edeceğiz. Bununla beraber, büyük ölçekli bölgesel stratejik uygulamalar, öncelikler de dahil, yine 2017 yılında imalat sektörü için yapılan harcamalarda vergi desteğinde kullanılacak yatırıma katkı oranları her bir bölgede geçerli olmak üzere 15'er puan arttıracamız. Biraz önce söylemiştim bunu. Her bir büyük ölçekli bölgesel öncelikli şeyde, stratejilerde. Bununla beraber, kurumlar vergisi veya gelir vergisi indirimi oranları ise tüm bölgelerde %100 olarak uygulanacak. Mevcutta neydi? %50 ile 90 arasında kademelendirilmişti. 2017 yılında yapılacak harcamalar için bunu %100 olarak uygulayacağız. Yine yatırım harcamaları için hesaplanacak yatırıma katkı tutarına mahsuben, gerçekleşen yatırım harcamasını geçmemek üzere toplama yatırıma katkı tutarının %100'ünü yatırım döneminde yatırımcının diğer faaliyetlerinden, aynı firma adı altında diğer faaliyetlerinden elde ettiği kazancı uygulayabileceğiz. Bu da kademeliydi. Önce %80'e çıkardık, şimdi 2017 yılı harcamalarında ise bunu %100 olarak uyguluyoruz. İstatistikleri, sorunuz olursa değineyim. Proje bazlarından da biraz bahsedeyim. Sadece şöyle yıllar itibariyle bir istatistik vereyim. Bilmiyorum, ilginizi çeken bir şey varsa şöyle soru-cevap kısmında bunları bölgeler itibariyle var, ana sektörler itibariyle yine destek sınıfına göre hangi yatırımlar. Bakın bölgesel dedik ki, ana omurgasını oluşturuyor, yaklaşık %40'tan fazla. Öncelikli de aslında onun içindeydi. Biz 4. bölge desteğini de öncelikliye koyduğumuzda burası yaklaşık %20'ler 25'ler mertebesine ulaşıyor. Evet, diğer sunumu açabilirsek. Şimdi, bunu özellikle ayrı sunum yaptım. Birkaç yerde arka arkaya sunduğumda, sanki mevcut sistemin yerine ikame edilmek üzere getirilmiş bir sistem gibi uygulandı, düşünüldü. Halbuki bu, proje bazlı sistem, mevcut bu anlattığımız 5 bileşenli dedi ki bunu 6. bileşen olarak değerlendirmek lazım. Bu sisteme neden ihtiyaç duyduk? Ben kısaca ondan bahsedeyim sunum açılana kadar. Bizim mevcut teşvik sistemimiz, gördüğümüz gibi aslında çok geniş tabanlı bir sistem. 5 tane ana bileşen var, 9 tane destek var. Bölgeler var, iller var, kriterler var ve verdiğimiz destekleri biz burada belirlenen o yeşil ve lacivert tablolarda belirtilen oranlarda veriyoruz. Kimyada çok önemli bir yatırım yapıyorsunuz, diyoruz ki biz size en fazla 5. bölge verebiliriz. Kriterleri sağladınız, en fazla stratejik verimiz. Ama onun da şeyi, paketi belli. 9 tane destek. Ama o yatırımcının ihtiyacı olan destek belki burada yok, ihtiyacı olmayan destekler var. Ve Türkiye'nin de, biz şunu biliyoruz ki, arge içeriği yüksek, yüksek katma değerli yatırımlara ihtiyacı var. Sanayi içerisindeki payı çok düşük. İhracat içindeki bu yüksek teknolojinin yüksek katma değerli yatırımların alanı çok düşük. Biraz önce Sayın genel müdürümüz söyledi. Bunları da yine bu saydığı ülkeler için

örneklendirdiğimizde %25'ler 30'lar mertebesindeyken, yüksek teknoloji, yüksek katma değerli yatırımlar, bizde bu oranlar %3, 3,5'larda. Dolayısıyla bizim, sanayide bir sıçrama yaparsak, sanayide yüksek teknoloji yüksek katma değerli yatırımlarımızı arttıracaksak, bizim esnek bir teşvik modeline, mevcudun yanında, kendi markalarımızı, kendi ülke devlerimizi yaratabileceğimiz bir teşvik sistemine ihtiyacımız olduğu hasıl oldu. Bunun üzerinde çalışmalar yapıldı. Bizler de çalıştık. Bakanlarımız, bakanlar kurulumuz bize talimatlar verdi. Ve biz de bunun üzerinde çalıştık. Türkiye esnek bir teşvik sistemini nasıl geliştirir? Bunu, yani, yeni bir model olarak dünyada ilk kez biz yapıyor değiliz. Geçmişte, biz, uygulayan devletlere baktığımızda, teşvik sistemlerine, bu değil ama bunun benzeri, ki bizimki çok daha kapsamlı, teşvik sistemlerini uyguladıklarını gördük. Ve bunun üzerine biz de yeni bir konseptle, bu mevcut 5 bileşene 6. bir bileşen, daha esnek teşvik unsurlarını içeren ya da Sayın bakanımızın tabiriyle mevcut teşvik sistemine konfeksiyon bir diye tanımlarsak, bu terzi usulü bir teşvik sistemi olacak. Yani yatırımcının bizim arzu ettiğimiz yatırımları, yüksek teknoloji, yüksek katma değerli, ülkemiz için dev ya da markaları dünya markaları oluşturabileceksek, bizim bununla ilgili ne ihtiyaç varsa bunu sağlayalım dendi. Ve bunların sonucunda, şöyle tanımlar gerekti. Ülkemizin geliştirildi, mevcut durumda veya gelecekte çıkabilecek kritik ihtiyaçlarını karşılayabilecek. Arz güvenliğini sağlayabilecek, dışa bağıllığı azaltabilecek, teknolojik dönüşümü gerçekleştirebilecek yenilikçi, AR-GE yoğun ve katma değeri yüksek belirli büyüklükteki yatırım projelerini proje bazlı olarak destekleyelim diye bir amaç koyduk. Ve burada 7 Eylül tarihli gazetede yayınlanan 6745 sayılı kanunla bu sistemin çerçevesi çizildi. Ve 26 Kasım 2016 tarihli Resmi Gazete'de de biraz daha uygulama bilgilerini içeren Bakanlar Kurulu kararı yayınlandı. Ve burada 5 tane sınıfta gruplandırabileceğimiz destekler oluşturuldu. Vergisel destekler, istihdam destekleri, finansman destekleri, yatırım yeriyle ilgili destekler ve diğer destekler. Vergisel destekler neler? Yine, makine teçhizat gümrük vergisi muafiyeti, katma değer vergisi istisnası, biraz önce onlardan bahsetmiştim. İnşaat harcamaları için KDV iadesi. Bu kapsama giren bütün yatırımların bina inşaatlarına ait KDV iade edilecek. Yatırım tutarının iki katına kadar kurumlar vergisi indirimi. 500 milyon liralık yatırım yapıldı, 1 milyar liralık vergi indirimi hakkı verilecek. Tavan o çünkü. Ama oradaki, biraz sonra bahsedeceğiz, müzakerede dendi ki, %200'üne değil de %100'üne kadar %150'sine kadar diye buradaki müzakere de tabi ki Bakanlar Kurulu tarafından yapılacak. Veya on yıla kadar kurumlar vergisi istisnasız. Yani 10 yıl boyunca vergi dairesine uğramayacaksınız. Bunun yanında, istihdam destekleri. 10 yıla kadar sigorta işveren listesi desteği. Mevcutta neydi? Sigorta primini, biz işveren payını asgari ücret üzerinden veriyorduk. Burada brüt ücret üzerinden vereceğiz. 5 yılı geçmemek üzere, brüt asgari ücretin 20 katına kadar nitelikli personel desteği. O yatırım için çok önemli olan pazarla beraber gelen veyahut da üretimde veyahut da işletmede çok önemli, nitelikli personeller varsa aylık ortalama 45-50 000 liraya geliyor bu. Bunu biz bile 5 yıl boyunca karşılayabileceğiz. 10 yıl süreyle gelir vergisi desteği stopajı söz konusu. Enerji tüketim harcamalarının %50'sine kadar en fazla 10 yıl boyunca enerji desteği sağlayacağız. Özellikle enerji tüketimi fazla olan yatırımlar için bu da yine biz değişik platformlarda bunları ilk gündeme getirdiğimizde yatırımcılarımız tarafından istenen, talep edilen desteklerdendi. Bu

değişik dönemlerde, Türkiye'de değişik şekillerde en son 5084 sayılı kanun kapsamında uygulanmıştı. Bunun yanında, yatırım finansmanında kullanılan yatırım kredisi için 10 yıla kadar faiz veya kar payı desteği veya hibe desteği olabilecek. Bunlar müzakere sonucunda hangisi olacaksa. Ve ilk defa Türkiye'de uygulanan bu teknik, yani 1913'ten itibaren ilk defa uygulanacak bir sistem. Devlet bu yatırımın %49'una kadar ortak olabilecek. Şimdi bir, 2012 yılında herkesin hatırlayabileceğini düşünüyorum. Bir akıllı tahta ve tablet projemiz vardı, Fatih Projesi. Burada, biz, Türkiye'de bu işi yapabilecek iki büyük firmamızı bir araya getirdik. Dedik ki, "Bu işi siz yapın". Dünyada panel üreten beş tane firma var. Hepimizin cebinde olan cep telefonları, televizyonlar, tabletler, bilgisayarların ekranlarını üreten 6. siz olun. Biz de bununla ilgili işte yeni teşvik sistemine de bunu entegre edelim. Fakat tabii o zamanki yatırım, ilk fazda 3 milyar dolar. İkinci fazda bu 6, üçüncü fazda 9 milyar dolar olması gerekiyor. Bütün teknolojiyle ve bütün ölçeklerini üretmeniz halinde. Ve dediler ki, "biz bu yatırımı yapamayız". "Neden yapamayız? Bu yatırımı teknoloji çok hızlı geliyor. Belirli bir risk var. Biz bu yatırımı bitirdiğimizde bizim teknolojimiz demode olmuş olabilir. Dolayısıyla, bunun bir riskini almamız lazım. Bu riski de devletle beraber alalım. Devlet %50 ortak olsun ve biz bu işi çarkı çevirdiğimizde, devlet hisselerini bize devrederek çıksın. Aslında dünyada da yapılan cari fazlalık veren ülkelerde, ülke fonları dediğimiz fonların fonları dediğimiz sistemde uygulanan bu. Biz de bunu ilk defa %49'unu geçmemek üzere, kamunun buraya sermaye katkısını, ancak bunu da nasıl yapacağız? 10 yıl içerisinde, ya halka az veyahut da yatırımcıya satış şeklinde çıkacağını düşünerek böyle bir ilk defa uyguladığımız bir sistem olacak. Yatırım yeriyile ilgili destekler, mevcut sistemde de var ama burada 49 yıllığına yine irtifak hakkı tahsis edilecek şekilde yatırım yeri tahsisi yapılabilecek. Ancak, burada yatırım tamamlandıktan sonra firmanın yatırımcının taahhüt ettiği özelliklerde 5 yıl boyunca işletmede kalması halinde, bu yatırım yerine araziye yatırımcıya mülkiyetini devredeceğiz. Düşünün, bir petro kimya yatırım, bir rafineri yatırımı, belki 1000 dönüm olacak. Belki 2000 dönüm olacak. Burayı, eğer böyle bir yer bulduk, bu yatırımı yaptırdık, 5 yıl boyunca da o yatırımcı buradaki taahhütle diğerini getirdi. Mülkiyetini devredeceğiz. Yine, projenin gerektirdiği durumlarda altyapı yatırımları, kimya yatırımları, petro kimya yatırımları için çok önemli olduğumuz, olduğunu düşündüğümüz husus bu. Liman mı ihtiyacı var? Limanı devlet yapabilecek. Demir yoluna bağlantı mı olacak? Karayolu ile ilgili bir altyapı, ne gerekiyorsa, bunu kamu yapabilecek. Bunun yanında, diğer destekler, ki aslında diğer destekler dediğimiz diğerlerine göre az önemli olduğu için değil, sınıflandırmada diğer diye koyduk. Çok önemli olan bir şey var. Belirli türe ve miktarda kamu, alım garantisi verecek. Kamunun ihtiyacı olan ürünler ise. Bunun yanında, izin, ruhsat, tahsis, lisans ve tescillerde yine kimyada çok da bizim de teşvik belgesi verirken karşılaştığımız petro kimya yatırımlarında, bir ÇED süreci var. Mesela bunlar ya istisna edilecek ya da kolaylaştırılacak. Destek paketimiz bu kadar. Buradaki uygulama nasıl olacak? Buradaki uygulama, mevcut sistemde, yani şu anda düzenlediğimiz belgede yatırımcılarımız ne yapıyorlar? Bakanlığımıza müracaat ediyorlar, diyorlar ki, "Ben büyük ölçekli kapsama giriyorum. Bana büyük ölçekli, bölgesel, öncelikli, stratejik veyahut da genel nitelikli belge ver", diye müracaat ediyorlar. Biz de inceliyoruz, uygunsa, hangi sınıfa giriyorsa, en yüksek destek alabilecek şekilde o sınıfa belgeyi düzenliyoruz. Ama burada,

böyle bir şey olmayacak. Burada, müracaat yerine Bakanlar Kurulu'nda Sayın başbakanımız fiyat, bilmiyorum izlediyseniz, burada yapılan Yüksek İstişare kurul toplantısında şunu söyledi. Daha önce Sayın bakanımız da ifade etti. Biz Bakanlar Kurulu'nda bu konuda 7 tane konu belirledik dedi. Bu 7 konuda yapılacak olan yatırımlar için bir karar vereceğiz, diyeceğiz ki, hangi konuya, bunların içerisinde birkaç tanesini söyleyeyim. Hani ben de basından duyduğum için böyle söylüyorum. Sağlık teknolojilerinde yapılacak olan yatırımlar. İlaç veyahut da tıbbi cihaz. Yine petro kimya veyahut da rafineri yatırımları. Veya bunların yanında enerji teknolojileri yatırımları. Bunlarla ilgili ben şu bölgede ya da şu ilde şöyle bir yatırım yaptıracam. Çağrıya çıkalım. Müracaatlar toplanacak, 26 Kasım tarihli gazetede yayınlanan Bakanlar Kurulu kararında Ekim'de bir göreceksiniz, bir fizibilite raporu ve etki analiz raporu var. Onlar değerlendirilecek, onların gerekirse dışarıdan da hizmet alınacak veyahut da bu konuda yetkili olan kişilerle. Ve onların içinden birkaç tane, üç-dört tane seçilecek ve Bakanlar Kurulu'na sunulacak Sayın bakanımız tarafından. Orada, kriterler açısından bunlar yarıştırlacak. Hangisi uygunsa ona karar verilecek veyahut da konusunda yetkin olan üç-beş tane firmaya davet yazısı gönderilecek. Ben şu konuda şu şekilde bir yatırım yapmak istiyorum. Bununla, yaptırmak istiyorum. Talep varsa gelecekler ve onların sonucunda seçilen firmayla bu sefer biraz önce anlatmaya çalıştım, müzakere edilecek. Burada, bir filtrede sabit yatırım en az 100 milyon Amerikan doları olması gerekiyor. Yani 350-360 milyon TL'nin üzerinde olması gerekiyor. Bu 7 tane konuyu aslında düşündüğümüzde bunun çok çok üzerinde. Milyar mertebesinde yatırımlar. Onun yanında burada yapılacak, biraz önce bahsetmiştim bu kısımları, bizim bakanlığımız tarafından değerlendirme yapıldıktan sonra değerlendirme kriterlerimiz aslında biraz önce maaş kısmında bahsettiklerimin biraz daha genişletilmiş hali. Ve burada Sayın başbakanımızın veyahut da onun takdir edeceği bakanımızın başkanlığında bir müzakere heyeti oluşturulacak. Şu söylenecek yatırımcıya, "Tamam, bu yatırımı yapacaksın." İşte terzi modeli burada ortaya çıkıyor. "Bunun karşılığında buradaki destek paketinden hangilerini istiyorsun? Hangi oranlarda, sürelerde?" Ve onun sonucunda karar verilen firma için yatırım için biz yeni bir bakanlar kurulu çıkaracağız. Buna da destek kararı diyoruz. Burada, yatırımcının ve devlet olarak bizim taahhüdümüz ne ise onların yer aldığı uygulamaların nasıl olacağını belirten destek kararında bunların hepsi belirlenecek ve onun sonucunda da bu karar çıktıktan sonra da bu yatırımcıya bir bu destek unsurlarını ve yatırımın genel karakteristiklerini içeren teşvik belgesi düzenlenecek. Burada çok istisnai hususlar var. Benim bu destek unsurlarını, süremi de ekonomik kullanmak adına biraz belki hızlı anlattım. Anlatılabileceklerim bunlar ama şunu söylemekte de fayda var; ben 23 yıl bitti, aynı kurumda çalışıyorum ve aynı kurumun aynı genel müdürlüğünde çalışıyorum. Birazcık da işte doktoramız nedeniyle de teşviklerle ilgili tarihsel çalışmalara da ben zaman ayırmıştım ama bu zamanki gibi bütün kamu kurumlarının, bu sadece Ekonomi Bakanlığı'nın değil, kamunun bütün kurumları tarafından yaşanan bu olayları da düşündüğümüzde biz, Türkiye'de tabi ki sadece yatırımı değil, yüksek teknoloji, yüksek katma değerli dünya markası olabilecek, dünya markası yaratabileceğimiz yatırımları nasıl yapabiliriz? Ben böyle düşünüyorum, bilmiyorum Sayın genel müdürüm de konuşmasında söyledi, katılır diye düşünüyorum. Kamu, devlet yardımları anlamında en

azından yatırımcının önünü açabilecek bütün tedbirleri aldı ya da alıyor. Bakın 5 Ekim'de biz düzenleme yaptık, 5 Ekim'de. Yani iki ay olmadı. Bir ay sonra yeni bir düzenleme hemen ortaya çıktı, ihtiyaç hasıl oldu ve bununla ilgili yeni düzenlemeler, mevcut sisteme olabildiğince sınırları zorlayacak şekilde kararnemeyi ve ilave yeni teşvik sistemi. Biz bunları sadece Türkiye'de değil, biraz önce bir konuşmacı soruyu soran arkadaşımız söylemişti, biz bunları, mevcut teşvik sistemimizi yaklaşık 35 ülkede, yaklaşık 50 merkezde anlattık. Sadece teşviklerimiz değil, ülkemizdeki yatırım iklimi nedir? Makro ekonomik göstergelerimiz nedir? Avantajlarımız nedir? Bulduğumuz bölgenin avantajları, coğrafyanın özellikleri nedir ve bunun üzerine biz hangi destekleri veriyoruz? Ve orada gidip de son yıllarda gördüğümüz, bizi sevindiren hususlardan bir tanesi de şu: Bazı ülkelerde, gelişmişlik seviyesi açısından bize yakın olan, uluslar arası sermayenin nereye gideceği konusunda alternatif ülke olarak bizimle beraber gördüğü ülkelerde bizim teşvik sistemimiz incelenmiş ve kendi sistemlerine bazı bölümleri entegre edilmiş. Dolayısıyla biz eminiz ki şu anlattığım proje bazının da bu şekilde ilgi göreceğini düşünüyoruz. Temennimiz, yatırımcılarımızın ne istenmiş ise, mesela plastik sektöründe çok konuştuk, işte KDV iadesi onlar için de faydalanılacak. Onlar, dışarıda kalmadı. Dolayısıyla, biraz da iş şimdi yatırımcılarımıza düşüyor. Biz, bakanlık olarak birçok ihracatı, yatırımı, ithalat politikalarını belirleyen bir bakanlık; birçok yatırımcımız gelmiştir. Biz elimizden gelen ne ise kamu olarak, tabi ki sizlere yardımcı olmak, yol göstermek, yön göstermek veyahut da tartışmak durumundayız. Bundan sonra da inşallah yatırım kararları alır, bu destek unsurlarından faydalanmanızı temenni ediyorum ve bu toplantının da kimya sektörüne faydalı ve hayırlı olmasını diler, hepinizi saygıyla, sevgiyle tekrar selamlıyorum.

Sn. Yavuz Cabbar

Genel müdürümüze çok teşekkür ediyorum. Ben 10-12 yıl önce sanıyorum, bir simülasyon yaptım. O noktaya geldi şimdi teşvikler de onun için söyleyeceğim. 300 işçi çalıştıran, 6 milyon sermayesi olan, 6 milyon cirosu olan, yanlış aklımda kalmadıysa, bir tesis kursak 10 yıl hiç vergi almasak devletin vergi kaybı ne kadar? Devletin vergi kazançları ne kadar? Diye bir simülasyon yaptırmıştım, devletin 10 yılda vergi kaybı kurumlar vergisi kaybı 1 milyon 100, 200 civarındaydı. O zaman altı sıfır da atılmamıştı herhalde, şimdi karışıyor rakamlar ama. Devletin stopajlı, kar dağıtırsa oradaki vergileriydi, ve benzeriydi, ÖTV'siydi, KDV'siydi, kazancı 12 milyon liraydı. Yani biri 12 devletin karı vardı, 10 yıl hiç vergi almasaydı. Şimdi, %100, tabi kafalar da karışıyor. Yani en çok eleştirilecek noktalardan birisi belki genel müdürümüz onu ihtiyaç oldukça yeni teşvik mekanizmaları konu yöneldi ama, dedi ama yani sistemi sık değiştirmek, yeni unsurlar getirmek insanların kafasını karıştırıyor. Eskiden sanayicinin alıştığı yatırım indirimi diye bir kavram vardı. Ondan vazgeçtik, şimdi yatırıma katkı oranı %15, %30 orada olursa, %50 ilave edersen, %45 2017 yılı için de 15 puan da fazla. Yani, yeni bir uzmanlık alanı çıkacak herhalde bu teşviki anlayabilmek için. Bu benim eleştirilerim. Timur Bey'in, başkanın, bir de arkada bir arkadaşımızın var.

Sn. Timur Ek

Vallahi biz şanslı bir sektörüz. Şu anda moderatörümüz Yavuz Cabbar, kim eski Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı. Senelerce beraber çalıştık. Şimdi ona geliyordum. Ya biz esasında şanssızlığımız da var. Bizden, çok fazla üst düzey bürokrat kimyacı çıkıyor, bir de

parlamentariler çıkmıyor. Onun için bir kere biz kendisine sarıldık. Benim aklıma hemen Yavuz Cabbar geldi, bu seksiyonun moderatörü Yavuz Cabbar olmalı dedim. Şimdi, şapkası ne? Ankara Sanayi Odası Genel Sekreteri. Ve biz mutluyuz. Bize destek vermeye devam ediyor. Dolayısıyla, kendisine kuvvetli bir alkış rica ediyorum. Gelelim, Sayın Yurdal'a. 24 Kasım'da Türkiye Odalar Borsalar Birliği Kimya Sanayi Meclisi vardı. Bu sunumu orada da izlemiştik. Aramızdan birkaç kişi daha vardı katılım sağlayan. 3 hafta geçti aradan. 3 haftada 2-3 tane daha yeni müjde verdi. Demek ki hükümet çalışıyor. En azından bu konuda mutlaka iyi çalışıyor. Fazla politikaya girmiyorum, dur. Basın yok ama olsun. Şimdi eğer bu müjdeleri iyi algılasak, her ne kadar Sayın Cabbar'a katılıyorum, çünkü yatırımcı bu konuda uzmana ihtiyaç duyuyor. Yeni bir meslek üretilmiş durumda. Bu işleri basitleştirirsek daha iyi olur. Şimdi, 30 yıldan beri bu tür toplantıları yapıyoruz. 4 yılda bir Ulusal Kimya Kongresi'ni, Kimya Sanayii Kongresi'ni yapıyoruz TKSD olarak ve şimdi de yeni KSP başlığı altında. Ve 10 seneden beri de o 4 senede bir yaptıklarımızda şurayı yapmıyoruz, atlıyoruz, her sene de şura yapıyoruz. 30 seneden beri ne olmuş bakma imkanı doğdu. Nasıl doğdu? TKSD 30. yılını kutlamak için almanak yapıyor. Baktık oradaki bütün kongre çıktılarına, abartmayayım ama abartmasını da severim, Ersan Hoca'nın dediği gibi çok fazla yol alamamışız. Ama şimdi son senelerde peş peşe müjdeler geliyor. Şimdi son anlattığı olay, yine bir hesap yaptım, yerli, yabancı sermaye hariç, ki kendisi yabancı sermayeye de hakim bir uzman ve 23 seneden beri bu işleri biliyor. Yabancı sermayeyi bir kenara bırakırsak, mevcut holdinglerden Türkiye'de ancak 5 tane babayiğit, belki 4 babayiğit bir petro kimya kompleksi kurabilecek durumda. Biraz evvel konuştuk, bu korsan bildiri oluyor ama bitirmek üzereyim. Evet neydi, yumurtalık, Adana Ceyhan Bölgesi'nde. 3 tane lisans alan vardı. Dün de söyledim ama çivi çakılmadı. Ne eksiklerimiz var? Kaynak. Ha şimdi, şu 100 milyon dolar üstü, ki bizde 1 milyar dolar üstü petro kimya için yeni yaptı. 6 milyar dolar, nedir, eninde sonunda, yabancı sermayedir.

Sn. Yavuz Cabbar

Tabi ki.

Sn. Timur Erk

Bir babayiğit başka çıkmadı. Şimdi buraya bakıyorum. Güney Kore ile 1970'te uzun soluklu bir yarışa çıkmıştık. İkimizin de, iki ülkenin de gayri safi milli hasılası, kart başı düşen milli geliri 2 000 dolar civarındaydı. Bugün 10 000 dolardayız, seneler sonra. Onlar 25 000 ile 30 000 dolar arasına çıktı. Bunun ana unsurlarından bir tanesi ,oraya geliyorum, bağlamak için. Bütün bunlara ilaveten, eğer stratejikse büyük ölçekliyse, yaptığı yatırımın içindeki makine teçhizatının %100'ünü hibe olarak verdi. Şimdi talebimiz şu sektör olarak: Hiç olmazsa %50'sini, çünkü daha bir sürü şeyler geldi ama bundan sonra olayı biraz daha basitleştirmek için, bize biraz daha heyecan yaratmak için, belki o 5 tane babayiğidin bir tanesini motive etmek için buna ihtiyaç var diyorum, teşekkür ediyorum.

Sn. Yavuz Cabbar

Evet, sunumunuz için çok teşekkür ederiz.

Sn. Nurseli Uyanık

Profesör Doktor Nursel Uyanık, İstanbul Teknik Üniversitesi'nden. Önce akademisyen olarak değil, Plastik Sanayicileri Derneği Plastik Araştırma Geliştirme Vakfı ve Kauçuk Derneği

Danışma Kurulu üyesiyim. O açıdan sormak istiyorum önce. Bu sunumu bir şekilde paylaşmak mümkün. Yani kayıt alınıyor ama sunuma ihtiyacımız var diye düşünüyorum.

Sn. Yavuz Cabbar

Bütün sunumlar paylaşılacak. Daha sonra.

Sn. Nurseli Uyanık

Peki, teşekkür ederim. Akademisyen olarak soracağım o zaman. Siz fizibilite yapılacak, onun formatını koymuşsunuz. Peki, proje için bir format öneriniz var mı?

Sn. Mehmet Yurdal Şahin

Anladım, tamam. Aynı ayrı cevaplıyorum. O zaman, müsaade ederseniz sizin eleştirinizden başlayayım. Şimdi, evet karışık bir sistem kabul ediyoruz. Çünkü yatırıma katkı oranı, vergi indirim oranı, tabanlar. Şimdi ama bunlar nasıl ortaya çıktı? Daha önce vergi indirimiyle ilgili 2003 yılının başına kadar yatırım indirimi bizim teşvik sistemimizin ana unsuruydu. Ve onun dışında 90'dan sonra başka da bir şeyimiz yoktu. KDV istisnası, gümrük vergisi ve yatırım indirimi. 2003 yılında 4842 sayılı kanunla yatırım indirimi teşvik belgesi kapsamında çıkarılıp otomatik uygulanır hale geldi. Yaklaşık 6 yıl, teşvik belgesi kapsamında biz vergi indirimine yönelik hiçbir destek vermedik. KDV istisnası ve gümrük vergisi muafiyetiyle geldik. 2009 yılında tekrar reform programlarının içerisinde yatırım teşvik sisteminin etkinleştirilmesi ya da daha etkin hale getirilmesine yönelik bir eylem vardı. Sektörel ve bölgesel teşvik sistemine geçilsin diye. O zaman yaptığımız çalışmada, biraz önce dediğim gibi zamanı etkin kullanmak için bu hazırlık sürecini anlatmadım ve 2011 yılındaki, bir yıl sürdü ikincisi. 2011 1 Temmuz'dan 2012 Haziranının 19'una kadar. Yani buradaki, salondaki birçok arkadaşımız katılmıştır diye tahmin ediyorum. Türkiye Odalar Borsalar Birliği'nde çok geniş katılımlı 3 tane, dar kapsamlı 3 tane, yani 6. Türkiye İhracatçılar Meclisi'nde, Sanayi Odaları'nda biz illere gittik ve bir de talepleri aldık ama dönüp kamudaki paydaşlarımıza baktık. Kalkınma Bakanlığı, o zamanki DPT bu işe ne diyor? Hazine ne diyor? Tabi ki bütçe dengeleri açısından maliye ne diyor, diye. 2009 yılındaki çalışmada, bu ortaya çıktı. Denildi ki, "Biz vergi indirimi desteği verelim ama Maliye Bakanlığı tarafından, bunun bir kısmını yatırımcı ödesin. %20 kurumlar vergisi tamamını indirimle konu etmeyelim." 2, 4, 6, 8 diye indirimli bir kademe getirildi. Yatırıma katkı oranı da bu nedenle konuldu ve 2009 yılında yatırım döneminde uygulanma şansı yoktu. 2012'de geldi. Bizim de kurum olarak arzumuz bunu yatırım indirimi gibi, yatırım işletme dönemi kavramını da kaldıralım diye biz son düzenlemelerde de teklifle gidiyoruz ama işte Maliye Bakanlığı da, onlar da haklı, bütçe dengeleri açısından. En uygulanabilir, en bu dönemde verimli olabilir, yatırımcının daha kısa ve öz sürede faydalanabileceğine yönelik modellerin içerisinde en uygunu seçiliyor. Çalışmanın bir mutfak tarafını anlatmak için bunu söyledim. İkincisi, Timur Bey'in bahsettiği bu Kore örneğindeki bu sistemdeki hibede, bakın hiçbir oran demedim, %10, 20, 30, 50, 100 diye bir kavramımız olmadı. Evet bunlar, denildi ki, eğer hibeye ihtiyaç varsa ya da montajlı bir kredi kullanılacak da bunun faiz desteği tamamına kadar, faizi yükünün kamu tarafından karşılanması talebi varsa veya daha ötesi, hibenin yanında ortaklık taleplerinin hepsi, yani kamunun bu yatırım yapacak firmada %9'a kadar ortaklık talepleri hep müzakere konusu olacak. Diğer taraftan,

hocam sizin sorunuz. Evet, sunumları buraya bırakacağız. Tabi ki bunlar bu süre içerisinde size anlatabileceğimiz ama elinizin altında olması açısından uygun ama birinci bölümü bizim web sitemizde güncel halini sürekli bulabilirsiniz. Yeni bir değişiklik olduğunda biz yardım ediyoruz. Mesela, bu biraz önce anlattığım mevcut sistemdeki değişiklikleri tahmin ediyorum birkaç hafta içerisinde yayınlanacak ama bu sizin elinizde eski kalacak. Bizim web sitemize girdiğinizde, oradaki sunumlarda hep güncel olacak. Bunları da yakında koyacağız, son güncel halini. Buradaki bizim yine Yavuz Bey'in söylediği, hani işin karmaşıklıklaştırmaya yoluna gitmemek için çok bir prototip fizibilite şeyi koyduk, analizi koyduk. Ama herhangi bir formata büründürmedik onu. Böyle bir niyetimiz de yok. Onu, ondaki etki analiziyle beraber fizibilite raporunda bizim istediğimiz bilgileri bu projeyi değerlendirebileceğimiz bizim seçme kriteri olarak koyabileceğimiz hususları oraya, çünkü bir yerden alma ya da bir şey değil, bu bizim mühendis ekibimiz de var, teşvik uygulama anlamında proje inceledikleri için. İktisat, bütün mesleklerden. Oturup arkadaşlarımızın oluşturduğu, bizim ve yatırımcının rahat hazırlayacağı veya rahat değerlendirebileceğimiz, daha verimli değerlendirebileceğimiz, objektif değerlendirme kriterlerini içerecek şekilde hazırlanmış bir yapı bu. Benim söyleyebileceğim sizinle ilgili bu kadar.

Sn. Yavuz Cabbar

Ellerinize sağlık Yurdal Bey. Benim iki tane kısa sorum var. Bir tanesi, Ar-Ge'den olan proje yatırımlarını 1,2,3'te de olsa 4.bölgeden destek verildiğini söylemiş, 5.bölge. Ar-Ge'de kendi novamızı geliştirdiğimizi nasıl göstereceğiz? Bir TÜBİTAK projesi üzerinden yaptığımız yeterli mi yoksa eskiden patent çıkarsa kendi adımıza patent başvurusu olsaydı. O hala geçerli mi acaba?

Sn. Mehmet Yurdal Şahin

Değil. Onu da bu 2012 yılında başladığımızda patent zorunluluğu vardı, AR-GE desteği almış ama tabi patentle ilgili de baktık, uygulamada bizi biraz patinaj yaptırıyor. Hemen patentin yanında sizin AR-GE desteği aldığınız projeyi bize sunuyorsunuz, biz onunla ilgili hiçbir değerlendirme yapmıyoruz. Sadece TÜBİTAK'a gönderiyoruz. Diyoruz ki, bu son üç yılda AR-GE desteği almış mı? Bununla ilgili Türkiye'de herhangi bir üretim var mı? Bu makine parkıyla yatırım yapılabilir mi? İşte bu bir AR-GE midir? Onlar bize, "Evet" dediğinde, hiç başka bir şey aramadan, patentleri, araştırmadır, inceleme raporu falan aramadan 5. bölge desteğini veriyoruz. Onun için, buradaki kimya ve plastikteki önceliklerin hemen hemen tamamına yakını AR-GE desteği sonucunda geliştirilen ürünler.

Sn. Yavuz Cabbar

O zaman düz mantıkla, TÜBİTAK'tan yaptığımız projeyse iş hızlanacak demektir.

Sn. Mehmet Yurdal Şahin

Kesinlikle. Oradan geldiniz, bir tek onlar bakacak. Bu ürün üretiliyor mu Türkiye'de? Daha önce üretiliyorsa, yok diyecek. Yoksa, onu belgelendirip bize gönderdiğinde biz 5. bölge desteğini veriyoruz.

Sn. Katılımcı

Bir de bu yeni olan değişimde, değişim teşvik paketinde, bizim bitmek üzere olan bir teşviğimiz var. Bunu 2017'ye uzatmak mı avantajlı olur, yoksa tekrar mı başvurmamız gerekir?

Sn. Mehmet Yurdal Şahin

Tamamen size ait. Biz mevcut belgelerde de 2017 yılının harcamasına bu avantajları vereceğiz ama sizin bina inşaat harcamanız yoksa veyahut da yeni bir şey yapacaksanız bu belgeyi bırakalım, yeni belge de diyebilirsiniz. Tamamen size ait. Hani, şey önünüze koyun, eski belgeyi, yeni belgeyi. Gerekirse getirin, beraber de karar verebiliriz.

Sn. Yavuz Cabbar

Son, verelim İsmail Bey'e. Çünkü programımızı aştık.

Sn. İsmail Hakkı Metecan

Sayın Genel Müdürüm, çok teşekkür ederiz sunumunuz için. Değişik ortamlarda dinlediğim olmuştu. 23 yıldır dediniz, heyecanınız hiç bitmesin. Kamuda ihtiyacımız var çünkü. Ya, eleştiri açısından değil de bir olayı bizim de başımızdan geçen bir olay olarak değerlendirmek istiyorum. PTA diye bir ürünümüz var, biliyorsunuz. Tereftalik asit, polyesterin ham maddesi. Polyesterin ve bu pet şişelerin ham maddesi. PTA Tereftalik asit fabrikasında %50 kapasite artırımına gittik ve bunun için sizlerden stratejik teşvik belgesi aldık. Bunu da kullandık, yatırım yaptık, bitirdik. Ama bugün çalıştıracak mıyız, çalıştırmayacak mıyız, onun hesabını yapıyoruz. Çünkü bir Kore STA anlaşması devreye girdi. Bütün dünyayı mahvetti. Çin, anti dumping vergisi uyguluyor. Hindistan anti dumping vergisi uyguluyor. Avrupa Birliği de Kore'ye karşı anti dumping vergisi koyuyor. Tek pazar. Şu anda Kore'nin bu %18'i Türkiye'ye geliyor. Tek pazar Türkiye oldu. İnanılmaz fiyatlarla geliyor. Biz entegre yapımız nedeniyle, (1.58.24) üretiyoruz, onu PTA'ya çeviriyoruz. Oradan zarar etmemek için, kar değil, kesinlikle üründe kar değil ama zararı azaltmak için neler yapıyoruz, bunun hesabını yapıyoruz. Teşvikler çok güzel. O tarafına hiçbir şey söyleyemiyorum. Elinize sağlık. Ama teşvikten sonra üretimi devam ettirmek konusunda çok büyük sıkıntılar çıkıyor. Bu da yatırımcıların önünde çok büyük bir engel.

Sn. Tufan Çınarsoy

Teşekkür ederim Sayın başkanım. Tufan Çınarsoy, Genel Sekreteri. Sayın genel müdürüm, teşvik, yeni teşviğiniz eski teşviklerden çok daha farklı ve heyecan verici. Ancak, yatırımcının bu teşviği, yeni teşvik sistemini çok basit bir şekilde anlaması için belki özet bir teşvik, ana maddelerin daha anlaşılabilir, daha düzgün şekilde olması için, kafa karıştırmadığını vermeyecek şekilde basitleştirilmesi çok önem katıyor. İkinci konu, yapılan teşviğin sonuçlarından, teşvik sisteminin sonuçlarını sanayicilerle irdelememiz lazım. Yani 6 ay sonra bu teşvikler ne oldu? Sanayici hangi alanda o teşviklere yöneldi? Veyahut da ortaya çıkan sorunlar bu teşvik sisteminde ne gibi revizeleri gerektiriyor konusunu biz sanayicilerle beraber, meslek örgütleriyle beraber paylaşmamız gerekiyor. Üçüncü konu da bu teşvik sisteminin sonuçlarını da ortaya koyarken, acaba, demin de ifade ettiğim gibi, devletimiz dönem dönem bu sorunları irdeleyecek bir yatırım danışma kurulu oluşturabilir mi? Ekonomi Bakanlığı bünyesinde olabilir, Sanayi Bakanlığı. Çünkü, teşvik yatırım danışma kurulu gibi olabilir ama Odalar Birliği bünyesinde değil. Meslek örgütünün daha geniş katılımı,

sanayicinin daha çok üretimin içinde yer alan kuruluşların yer alacağı bu şekilde danışma kurulu, dönem dönem taleplerini veyahut da yurtdışından gelecek yatırım taleplerini size aktarabilirler. Böyle bir imkanı sağlayabilir miyiz diye düşünüyorum ve teşekkür ediyorum, sağolun.

Sn. Mehmet Yurdal Şahin

Teşekkür ederim, sağ olun. O kadar hızlı konuştunuz ki ben yoruldu burda. Şimdi, İsmail Hakkı Bey haklı. O konuda, evet ama bizim alanımız kamuda yatırımları desteklemek. Bunu da baştan beraber tartışıyoruz. Bu belgeyi verirken de stratejik yatırımları biz mevcut sistemde farklı bir yapıda değerlendiriyoruz. Bir komisyon marifetiyle. Ve o komisyonda epey bir tartışıyoruz. Ve burada belirlenen kriterleri bizim diğer Genel Müdürlük 'teki arkadaşlarımız çalışıyor ve komisyon hasbel kader başkanlığını ben yapıyorum ama komisyon üyesi arkadaşlarımız asgari daire başkanı seviyesinde ve ekibiyle beraber geliyor. Birkaç ayı bulan çalışmalarımız oluyor. Bu süreyi tabi ki kısaltmayı da düşünüyorum ancak bunun sonucunda stratejik yatırım kararını aldıktan sonra, bu yatırım bittikten sonra, işletme dönemindeki sıkıntılarla ilgili tabi ki bizim ithalat genel müdürlüğümüzde, bunu daha önce de tartışmıştık. Konuşup bizim bu konuda yapabileceğimiz, var olan ithalat politikamızda sizin ürününüzle ilgili alınacak bir tedbir varsa, ki biliyorsunuz orada da birçok müdahale aracı var, herhalde size katkı sağlayacaktır diye düşünüyorum. Onun dışında, Tufan Bey'in söyledikleri, basitleştir. Şimdi şöyle düşünmemiz lazım. Bu kadar sanayi yapısını düşündüğümüzde, Türkiye'nin kurulu kapasitesinin çok yüksek olduğu, kapasite kullanım oranının çok düşük olduğu sektörlerimiz var. Teşvik etmiyorum, diyorsunuz. Türkiye'nin kendi kendine yetebilir ihracat dahil kapasitesinin olduğu sektörler var. Diyorsunuz ki, bunu da genel sistemden teşvik edelim. Yani, pazar payını çok kaybetmesine neden olabilecek teşviği tamamen çekmeyeyim, rekabeti sağlayacak teşviklerle devam edeyim, bunu da bir tarafa koyuyorsunuz. E, dönüyorsunuz teşviğin dünyada genel mantıklarından bir tanesi, bölgeler ya da iller arası gelişmişlik farkını azaltmaktır. Değil mi? Yani, sadece ekonomik amacı değil, sosyal amacı da var. Göçü önlemek gibi, istihdamı yerinde sağlamak gibi. Diyorsunuz ki, bu ile has, bu ilin potansiyeline uygun yatırım konularını belirleyeyim, bir de ekonomik ölçek koyayım. Yani, mobilyayı ben Ankara'da da Kırşehir'de de destekleyeyim ama Ankara'daki daha teknolojik olsun, Kırşehir'deki istihdama yönelik, biraza yatırımı düşük de olabilir, diye ayırım yapıyorsunuz. Şimdi bu bileşenleri anlatmaya ya da mantığını söylemeye çalışıyorum. Büyük ölçekliye geliyorsunuz, diyorsunuz ki, Türkiye'nin AR-GE kapasitesini arttıracak ve rekabet üstünlüğünü sağlayacak alanlara ihtiyacı var. Saydığımız konular. OES'nin belirlemiş olduğu orta yüksek ve yüksek, buna kimse itiraz edemez. Bunu söylüyorsunuz. Farklı desteklerle, daha özendirici desteklerle bu büyüklükteki, bu montandaki yatırımı yapacak yatırımcının riskini alacak ve yahut da ona özendirecek destekler olsun diyorsunuz. Stratejiğin tanımı, işte cari açığın kapatılmasına katkı sağlasın. Ülkemizde olmayan yatırımlar, olmayan teknolojiler gelsin ki bizim o amacımız olan yüksek teknolojili, yüksek katma değerli yatırımların mevcut sanayi içerisindeki payının ihracat içindeki payını arttıralım. Şimdi, bunları bu yapıda tek bir destek veremiyorsunuz. Yani diyemiyorsunuz ki, ben bütün yatırımlara %40 yatırım vergi indirimi veriyorum, işte 3 yıl istihdam veriyorum, dediğinizde, sizin teşvik olan özendirme yetkinizi kullanmıyorsunuz. Ne yapıyorsunuz? Mali sistemin bir aracı olarak yapmış oluyorsunuz. Herkese verdiğinizde bu anlam çıkıyor. Bunu bu şekilde,

sistemin kendi içerisinde, doğasından kaynaklanan karışıklığı anlıyorum ama yapabilecek bence okuma yazma bilen herkesin, bizim söylediğimiz öyle çünkü, teşvik belgesi müracaatı yapabilir, bu desteklerden faydalanabilir. Biz bunların kılavuzlarını bile koyduk, şeylerimizin arkasına, mevzuatlarımızın arkasına. İkincisi, sonuçları paylaşın. Biz, kamuda devlet yardımını verip de her ay Resmi Gazete'de yayınlayan, kime hangi yatırımı, hangi büyüklükte, nerede, hangi destekleri verdiğimizizi sağlayan tek kurumuz. Ve bunu da yaklaşık 25 yıldır yapıyoruz. Ayın da 20'siyle 25'i arasında bakın. Her ayın, bir önceki ayın verisi, mesela, Aralık'ın 20-25'i arasında Resmi Gazete'yi takip edin. Kasım ayında düzenlenmiş belgelerin sayılarını, firma dahil, ismi, istihdamı, yatırımın kapasitesi, destek unsurları, her şeyi göreceksiniz. Sonuçlarına da geleceğim. Onun dışında, bunları biz kendi sistemimizde yine, kendi bilgi işlemde de kim isterse de düzenliyoruz. Yalnız yatırımların bugün bizim yatırımlarımız nedir? Sonucunu iki yıl, üç yıl sonra alabiliyorsunuz. Ya bugün yatırıma başladı, en erken iki, üç yıl sonra alıyorsunuz. Bunların istatistiklerde de vardı, mesela 2012 yılında başlayıp da bugüne kadar gelen belgelerin ne kadarı gerçekleşmiş? Ne kadarında istihdam ne olmuş? Sabit yatırım ne olmuş? Bunların hepsi var. Ve bunları da biz paylaşıyoruz, her ortamda paylaşıyoruz. Orada herhangi bir sıkıntımız yok. Başlangıçtakine giriş olsun diye. Hangi belgemizi bile, biz verdiğimiz belgeleri bile Resmi Gazete'de yayınlıyoruz. İptal ettiklerimizi yayınlıyoruz. Bunların tabi ki etki analizini biz kendi içimizde yapıyoruz. Yani amacımız neydi, nereye gittik? Sonuç ne oldu? Ha burada giderken sıkıntı neyse, onları bu kararname değişikliklerinin temelinde de onlar var.

Sn. Tufan Çınarsoy

Yani ortaya koyduğunuz sektörel bazlı alanlar, proje bazlı alanlar hangi noktalara geldi, hangi noktalarda kaldı veya bu noktaların çözümü ne olabilir?

Sn. Mehmet Yurdal Şahin

Tam onları anlatıyorum işte. Bakın, biz bu belgeleri verdik. Verdiğimizle kalmıyoruz, kurumun yine kamu içerisinde sahada en fazla olan kurum, bunları fiziki olarak yerlerinde tespit ediyoruz. Yine belgesi olan arkadaşlarımız bilir. Gerçekleşme, 10 milyon liralık yatırım öngörülmüş, 5 milyon liralık yapılmış. Niye 5 milyon liralık yapılmış? İstihdam 50 denmiş, niye 25 olmuş ya da niye 100 olmuş? Bunların hepsini daha sonraki çalışmalarda değerlendiriyoruz. Belgeleri vermemizle kalmıyor. Hem süreç içerisinde, ajanslar tarafında 6 ayda bir bunlardan geri bildirim alıyoruz. Yani özel sektör teşvik belgeli yatırımlarını ne kadarını yapmış ilk 6 ayda, ne kadar makine almış, bunları da takip ediyoruz. Ve en sonunda da yatırım bittiğinde, yerinde inceleyip onları da değerlendiriyoruz. Yatırım Danışma Konseyi, bu uluslararası platforma biraz vitrin şeklinde iki yılda bir yapıyoruz. Uluslararası çok büyük firmaların CEO'larını, sahiplerini, Sayın cumhurbaşkanımızın himayesinde bunları İstanbul'da yapıyoruz. Ama bu biraz daha Türkiye'nin içinde bulunduğu durumu, yatırım ortamını onların diliyle anlatmak. Çünkü bildirileri onlara okutuyoruz. Ama bizim bir de biliyorsunuz, Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Koordinasyon Kurulu diye bir kurulumuz var. O da bizim genel müdürlüğümüz bünyesinde. Bu sistemde yer alan aksaklıklar, bu sistemde olması gerekenler. Çünkü orada 12 tane teknik komite var. Her bir komitenin başkanlığı, ilgili birimin bakanlığın müsteşar yardımcısı başkanlığında ve en sonunda, hatta bugün cuma, tabi bugün öğleden sonra bir yönlendirme komitesi var, müsteşarımızın başkanlığında. Bu ilgili teknik

komitelerle. Ve bunların hepsi belirli dönemlerde, yani takibi de yapılıyor. Ve en sonunda da bu Nurettin Bey'in başkanlığında, başbakan yardımcımızın başkanlığında bir YOİK komitesinde yılda bir ya da iki defa da orada değerlendiriliyor. Onun içerisinde bir tanesi de işte teşvikler, vergilerle ilgili hususlar. Türkiye'de bununla ilgili çalışmalar da yapılıyor. Bunlar da yine yayınlanıyor. Bizim web sitemizi lütfen ziyaret edin. YOİK ile ilgili toplantılar, kararlar, yatırım danışma komisyonu toplantıları, bizim bütün istatistiklerimiz, bütün yaptığımız düzenlemeler, bilmiyorum hiç takip eden var mı bizim web sitemizi? Bunu şeyinize de, hani cep telefonunuza falan uygulama olarak da indirebiliyorsunuz ve oradan çok fazla veri elde edebileceğinizi düşünüyorum.

Sn. Yavuz Cabbar

Teşekkür ediyoruz. Alkışlayalım. Tabi ki teşekkür ediyoruz. Çok vaktimizi geçtik. Hakikaten öğlen vakti oldu, arayı geçirdik ama salonumuz boşalmadı, aksine sonradan gelenler de oldu. Herkese çok teşekkür ediyorum, düzenleyen Timur Bey, bütün dernek başkanlarına.

Dağılmayın lütfen. Bir mesaj vereceğiz, bir fotoğraf alacağız. Geldi. Terörü lanetliyoruz fotoğrafı.